

Podoba Marije, Pomoči kristijanov, v kapeli Marijaniški.

DRÖBŦINICE

XXII. LETNIK.

UREDIL

DR. FRANCE LAMPE,
PROFESOR BOGOSLOVJA, VODJA MARIJANIŠČA.

IZDALA

KATOLIŠKA DRUŽBA ZA KRANJSKO.

V LJUBLJANI, 1888.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA“.

03002384¹ B 19265b

KAZALO.

	Stran
Predgovor.	IX

Prvi del.

Antona Martina Slomška sedem postnih pridig.

Prva postna pridiga. Jezus vinska trta svoje cerkve	1
Druga postna pridiga. O vinogradnikih	12
Tretja postna pridiga. O družini	23
Četrta postna pridiga. Za stariše in gospodarje	37
Peta postna pridiga. Za sine in hčere	51
Šesta postna pridiga. Kako se je treba h Kristusu povrniti	64
Sedma postna pridiga. Kako naj s Kristusom Veliko noč obhajamo	76

Drugi del.

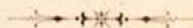
I. Gregor Rihar, duhovnik ljubljanske škofije, slavni slovenski skladatelj in organist v stolni cerkvi ljubljanski	91
II. Dr. Jakob Missia, knezoškof ljubljanski itd. V spomin petindvajsetletnice njegovega mašništva	118
III. Radoslav Silvester. Spomin petindvajsetletnice	129

Tretji del.

I. Zlata maša svetega očeta papeža Leona XIII.	139
1. Daritev zlate maše v Rimu	140
2. Vatikanska razstava	141
3. Darovi v razstavi	146
II. Govor o papeževi slovesnosti v katoliški družbi rokodelskih pomočnikov 6. januarja 1888	156
III. Slava Leonu XIII.! Spevoigra	162
IV. Cesarjeva štiridesetletnica	171
V. Živela Avstrija — že štirideset let slavno pod žezlom svetlega cesarja Franca Jožefa I.! V proslavo štiridesetletnice	183
VI. Dve kroni	187

Četrty del.

I. Pesmi:	Stran
A. Sv. vera in domovina	189
Prihodnjost je slovanska	190
O tisočletnici sv. Cirila in Metoda	190
Moja oporoča	191
Romar	192
Sirotišnica	193
Mrtvaška srajčica	195
Marija in vdova	196
Zadovoljni kaplan	197
B. Zvezdici	198
Ozir na Marijo	199
Slava Mariji	199
Najsvetejše Srce Marije	200
Sv. rožnivenec	201
Zdihovanje k Mariji	202
Šmarnična pesem	202
Darilo Mariji na Ptujski gori	203
Mariji na Sladki gori	204
Idite k sv. Jožefu	205
Najdenje trupla sv. Štefana	206
Sv. Martin	207
Sv. Francisek Ksaverij	207
Sveta Rotija	208
Sveta Elizabeta	209
Sveti Križ v soli	210
Velikonočni pirhi	210
Jagnje umorjeno	212
Storite srečne vekomaj!	213
Umirajoči deček	214
II. Zabava in pouk:	
Slika iz domačega kraja	215
Mož poštenjak	222
Krščanski junak	232
Kdo je prvi žganje kahal?	233
Gorje brezverskim šolam in učiteljem!	235
Nekaj za starše in otroke	237
Očetov praznik	240
Prošnje	244

Premilostljivemu, prevzvišenemu
gospodu, gospodu

DR. JAKOBU MISSIA,

knezoškofu ljubljanskemu itd.,

pospeševalju katoliškega slovenskega
tiska,

ob petindvajsetletnici mašništva.

*Lucem diffundens orbis descenderat auctor,
Verum testificans vitamque instillans amoris.
Cur lux, cur verum, cur vita resurgeret orbi?
Perdiderat natis pater haec: instaurat Iesus.
Nuntius affertur laetus terris populisque;
Mox et **scripta** volant alis instructa per orbem,
Scripta legunt gentes narrata salubria gesta.
Scriptis illustant Patres per plurima saecula
Ecclesiam, Doctores clari scripta recondunt:
Discipulos voce pulchre docent, sed scripta relinquunt
Docta nimis: quis nesciat horum scripta virorum?
Quis valeat vires auctas censere **typorum**?
Arma fuere inimicorum: quot castra petita!
Ipsa eadem rapiuntur nunc coguntur et arma
Bellis horrendis percellere castra credentum.
Quid prohibet retundere ferri cuspidem in hostem?
Bellemus, socii, pro religione paterna!
Bellant et fortes manus ad proelia jungunt:
Hanc Tibi laudem det carmen, Celsissime Princeps,
Lustris exactis muneris sacri bene **quinque**!
Littera divulgat claris modulis Tua facta:
Protexit virtus Tua nostros sponte labores,
Protegat et validam submittat dexteram abunde!
Haec nullum celare velim Tua sensa, tacere
Non fert cor gratum: liceat solemnia festa
Instituisse, Tuis laudes depromere gestis.*

Premilostljivemu gosp. knezoškofu

JAKOBU

ob priliki petindvajsetletnice

in na

praznik Matere Božje, Pomoči kristijanov, dne 24. maja,
deška sirotišnica Marijanišče.

Cvetoči majnik polje s cvetjem krasi
In hišo božjo s cvetjem ozaljšuje;
Mariji v čast vzdigujejo se glasi
V nebo milobni, ki jih rado čuje.
Radujemo narave se duhteče,
H Kraljici majniški srce nas vleče.

V krasoti majniški pri nas proslavlja
Najbolj Marija se — Pomoč kristjanov:
Patrone hišne danes se spomin obnavlja,
Ki mati naša je in nebeščanov.
O bodi Ti nam vedno mati mila,
Saj si doslej nam vedno dobra bila!

Že peto leto je od takrat zatonilo,
Od kar se dom sirotni je postavil;
Strupenih sap že mnogo čez je brilo,
A mnogo ran zdravnik naš je ozdravil.
Zdravnik in varuh — vse nam je Marija,
In hiša ta je Njena — domačija.

Še druga slavnost tukaj se praznuje
In mlada srca nam z veseljem vnema:

S pastirjem mlada čeda se raduje,
Z ljubeznijo otroško ga objema.
Že petkrat peta pomlad zdaj došla je,
Da mašnik-škof daritve Bogu daje.

Slovo že lepi maj od Rima jemlje,
»Marija Velika« mogočno dviga
V nebo se — kras vam to je širne zemlje,
Pobožne davnosti umljiva knjiga —:
Mlad mašnik prvič tu Bogu daruje,
Sirotna mladež ga povelčuje. *)

Ta mašnik naš pastir si, naš slavljeneč,
Slavijo deca Te i danes borna.
Postal si velik, božji maziljenec,
In cela Kranjska zdaj Ti je pokorna;
A ne slavi spomina dom veliki:
Kapela mala klanja se vladiki.

A vendar dan vesel je ta in srečen,
Saj srca namestujejo zaklade:
Iz njih molitev gre, da naj bi večer
Vladar nebes darov Ti dal gromade,
Da drugi jubilej prav tu obhajal,
Potem k Mariji bi iz groba vstajal.

*) Premil. knezoškof je daroval svojo »novo mašo« v Rimu, v krasni cerkvi »Maria Maggiore« ali Marija Snežnica. Navzoča je takrat bila mladež iz nekega zavoda.

Predgovor.

Ssrčnim veseljem pozdravimo to knjigo — naših Novic ljubo sestrico — katera bo, kakor te, skrbela za časno in večno osrečenje svojih bralcev. Tako so pisale »Novice« l. 1846 (str. 76) o takratnem prvem letniku »Drobtinice«, tako so je z veseljem pozdravljali sploh Slovenci. Od tedaj je preteklo že dveinštirideset let, in pri nas Slovencih se je mnogo spremenilo. Slovenci ne dobivajo sedaj dušne hrane v samih drobtinica, ampak v lepih in debelih kosih. Zato je bilo skoro predrzno, da so lani »Drobtinice« zopet prisilile na dan, in od neke strani se jim je to skoro očitalo. Toda naj zagovarjam lanske kakor letošnje »Drobtinice« s tem, da niso nikomur na poti, da niso nikakega književnega početja izpodkopale ali izpodrinile, ampak z vso skromnostjo in pohlevnostjo sedle na ono mesto, katero je bilo zanje še vedno ostalo prazno. Družba sv. Mohora podaja Slovincem obilo dušne hrane, podaja krasne knjige, velika obširna dela. A prav zato je tudi poleg družbenih knjig Slovincem treba malega glasila, ki je po svoji vsebini in obliki prosto, posebno pa še v malem obsegu mnogovrstno, da ugaja in ustreza raznim potrebam in razmeram. Ali nimamo bralnih društev in raznih knjižnic, katerim se prilegajo, kakor knjižničarji dobro vedó, posebno »Drobtinice«?

In ali ni za narodno slovstvo velik dobiček, da vzbujamo v narodu veselje do knjig, do poučnega berila, kajti sicer se nam bode vsa književnost razgubila v časopisju? Mnogo bomo sicer pisali in mnogo tiskali, zanameci pa ne bodo od nas ničesa dobili. Prav v tem oziru skušajo »Drobtinice« ustrezati željam

čitatelj, ki imajo radi drobne povesti, nauke, poročila, opomine, pesmi, h krati pa se ozirajo na potrebe našega narodnega slovstva, katero množijo ter zalagajo s pravim domačim blagom.

Seveda, nek drug namen je še važnejši. »Drobtinice« niso začele samo zato izhajati, da bi množile slovstvo. Nikakor se ne vjemam s tistimi, katerim je slovstvo tako vzvišena stvar, da mu ne pridevajo nikakega družega višjega namena. Taki kličejo vedno: slovstvo in zopet slovstvo, a čemu da je slovstvo, o tem se nikdar ne vprašajo. V resnici ima slovstvo višji namen, kakor da napravljamo knjige in je zapiramo v knjižnice. Slovstvo je ogledalo duševnega življenja narodovega, in sicer ne samo takega naroda, kakoršen je v istini, ampak takega, kakoršen naj bode. Slovstvo naj kaže narodu lepe vzore, da se z njimi blaži, lika in v hudih dnevih tolaži. Slovstvo je podobno hrani in zato se tudi imenuje dušna hrana narodova. Kakor pa ni vsaka hrana tečna, zdrava in krepilna, tako tudi ni vsako slovstvo narodu koristno in primerno. Nek sloveč, a vendar malovreden pisatelj, J. J. Rousseau po imenu, je skušal dokazati, da so vede in umetnosti pokazile nrvnost. To je samo na sebi popolnoma napačno. Veda in umetnosti blažijo človeka in ga ne kvarijo; toda laživeda in slaba umetnost kvari človeka v resnici, in to je oni pisatelj dobro pokazal. Koliko zla je rodilo slabo slovstvo na Francoskem v preteklem in v sedanjem stoletju! Zato imajo »Drobtinice« še ta posebni namen, da vzbujajo zanimanje, ljubezen in vnemo za dobro slovstvo. Katero slovstvo pa je slabo, in katero je dobro?

Slabo slovstvo je tisto, ki se ne méni za Boga in za njegovo postavo, katero ne ljubi kreposti, ali vsaj ne bolj, nego pregreho; katero vero ali popolnoma zaničuje, ali pa vsaj prezira, kakor da bi vera bila za človeka postranska ali celó škodljiva stvar; katero dela človeka nezadovoljnega z njegovim stanom in nesposobnega za resnobno delo; katero uči nevarne ali tudi krive nauke itd., tako slovstvo je slabo. Tudi človek, ako bi se tako vedel v življenju, bil bi napačen, slab človek. Dobro slovstvo pa uči, kako naj je človek dober, pošten, blag; kaže, kaj je zares lepo, dobro; vnema za Boga, navdušuje za krepost, osrčuje v težavah, vero cení kot najvišji blagor človeštva. Tako je dobro slovstvo. Neizmerno vrednost ima dobro slovstvo, kakor je tudi

zeló pogubno slabo slovstvo. »Drobtinice« skušajo množiti dobro slovstvo po katoliških načelih.

Povem rad naravnost, da imam o lastnostih dobrega slovstva svoje misli, povzete iz načel naše vere in zdrave pameti, in da se mi ne zdi kateri si koli bodi slovstveni izdelek res dober. Ker pa vsega tukaj ne morem razložiti, naj samo opomnim, da pogršam mnogokrat v naših spisih one mirne, tihe in ljubeznjive priprostosti, ki tako dobro in prijazno veje v spisih takih pisateljev, ki so polni resnice, vere in ljubezni. In prav vere, trdne, žive in oživljajoče vere nam manjka. V katoliškem slovstvu mora se tudi kazati, da smo verni katoličani, katerim je sveta vera najdražji biser.

Nisem pa hotel s tem reči, da imajo »Drobtinice«, akoravno želijo biti dobre, že v resnici vse prednosti, katere zahtevamo od dobrega slovstva. Pa o tem naj sodijo čitatelji sami. Eno pač menim, da imajo te razne drobtine: verskega duha, akoravno morebiti tu pa tam oblika zaostaja. Strogi kritiki se bodo morebiti spodtikali ob nekaterih pesmih Virkovih, ki nimajo take oblike, kakoršne iščemo dandanes v pesmih. Pomislijo pa naj, da niso sedaj bile zložene; zaradi vsebine in pa zaradi pesnika samega sem je objavil, da ne zapadejo pozabljivosti. Naj bodo tudi te drobtine rajnega blagega pevca v one predale pobrane in ohranjene, v katerih se nahaja že toliko drugih njegovih. Torej je treba te pesmi soditi drugače, kakor proizvode iz sedanjega časa.

Izbiraje tvarino sem se oziral najprej na lanski letnik in sem zato objavil Slomškovo zapuščino. Te pridige so pravi biser v pridigarskem našem slovstvu in le želel bi, da bi se te pridige — ako tudi ne brale — vsaj razlegale, glasile po celi naši domovini. — Kdor bode čital životopis Riharjev, spoznal bode kmalu, da je slavni mož zaslužil tak životopis; iz srca se bode zahvalil vrlemu životopiscu, iz kojega peresa bi si želeli še mnogo takih spisov. — In naslednji dve životopisni črtici — sta pač opravičeni, kolikor more sploh kak spis o dobri stvari opravičen biti. Prav tako je tretji del »Drobtinic« popolnoma primeren letošnjemu letu, ki nam je prineslo dvojno slavnost: papeževo in cesarjevo. »Drobtinice« kažejo le svojega duha, ko slavijo po svoji moči obe najvišji oblasti na zemlji. Pa tudi zabave nečejo prezreti, zveste dosedanjemu načelu.

Na nekaterih mestih spominjajo letošnje »Drobtinice« na tukajšnjo deško sirotišnico Marijanišče. Morebiti se bode komu zdelo to odveč. Tisti naj gleda na samo stvar in naj pozabi, od kod prihaja. Kdor pa ima pred očmi, da to rado iz ust gre, česar je polno srce, tisti ne bode zameril uredniku, da je odločil nekoliko prostora dobrodelnemu zavodu — iskajočemu ne slave, ampak dobrih in naklonjenih src.

Da so posvečene letošnje »Drobtinice« v prvi vrsti našemu blagemu vladiki, milostnemu gospodu dr. Jakobu Missia, praznujočemu svojjo petindvajsetletnico, zato se mi pač ni treba opravičevati. »Drobtinice« s tem niso hotele oznanjevati človeške slave, ampak le kazati so hotele čustva kranjskega duhovstva in ljudstva do svojega višjega pastirja. Naj bode ta knjiga vezilo vzvišenemu vladiki ob tej priliki. Na drugi strani so pa hotele tudi zahvalo izreči blagemu pospeševalju katoliškega in narodnega tiska. Da ni smela izostati kratka — domača beseda o petdesetletnici predsednika »Katoliške družbe«, mil. gospoda prošta dr. Anton Jarca, je razvidno samo po sebi.

Na čelu ima ta letnik podobo Matere Božje, Pomočnice kristijanov, ki je v altarju kapele Marijaniške. Naj vzame ta mogočna Pomočnica v svoje varstvo našega milostnega knezoškofa, vso njegovo duhovščino, »Katoliško družbo« in njenega predsednika, vse vernike naše škofije in sploh dragi naš slovenski narod, in — naj pristavim — še tukajšnji sirotinski zavod Marijanišče, kateremu je Marija mati in patrona, pa tudi dosedaj bila očitvidna pomočnica! Nebeška kraljica naj izprosi obilo sadu tudi XXII. letniku »Drobtinice«!

Urednik.

Prvi del.

Antona Martina Slomška sedem postnih pridig,

govorjenih l. 1861 v predmestni slovenski fari Matere Božje
v Mariboru. *)

Prva postna pridiga.

Jezus vinska trta svoje cerkve.

»Jaz sem prava vinska trta, vi mladike.«
(Jan. 15, 1. 5.)

Navod.

1. Slovenci imajo lepo navado, da vabijo svoje prijatelje v gorico ali vinski vrh, kjer se prav po domače veselijo in poživljajo z drago vinsko kapljico. Veselo prepevajo mile pesmi o ljubi vinski trti, ki je veselje našega srca, pa tudi zavživajo plemenitega sadú, katerega je vinska trta rodila, ki se pri vsaki sv. maši daruje, pa tudi spoštuje na vsaki pošteno dobri volji. Gotovo, vinska gorica je veselje vsakega Slovenca, vinski vrh je tudi veselje naše.

2. Prišel sem tudi jaz vabit vas, predrage moje ovčice! na visok vinski vrh, na goro Kalvarijo. Tam raste nebeška vinska trta, Jezus, naš Odrešenik in Zveličar, kakor se sam imenuje: *Jaz sem prava vinska trta, vi mladike*. Tam teče draga

*) Poslal preč. gospod kanonik Fr. Kosar. Govori so ostali, kolikor je bilo mogoče, v prvotni Slomškovi obliki.

kri, cena našega odrešenja in zveličanja. S križa nas kliče Jezus rekoč: *Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil.* (Mat. 11, 28.) S tega božjega vrha, z gore Kalvarije se razteka božja moč našega odrešenja — posvečujoča milost božja — na vse kraje sveta, priteka na vsako verno srce, da se revno oživi, suho zopet ozeleni in rodi dobrega sadú za večno življenje. Jezus je prava vinska trta, Oče nebeški je vinogradnik, mi smo njegove mladike. Oj, kako lepo in veselo je to, če se svoje vinske trte zvesto držimo, od nje posvečujoče milosti pijemo, zelenimo in sad rodimo za večno življenje.

3. Ravno sedaj začenjate obdelovati vinograde, rezati in kopati. Skoraj se bodo začele vinske trte solziti in obetati obilnega sadú. Pojdimo tudi mi v sveti vinograd britkega trpljenja Jezusovega premišljevati največje čudeže božje ljubezni: trpljenje in smrt Kristusovo. Premišljujmo ta sveti post britko trpljenje Kristusovo, vdeležujmo se njegovega neskončnega zaslužnja, naj teče skrivna moč posvečujoče milosti božje v naša srca, da bodemo za sveto veliko noč na novo oživeli kot rodovitne mladike Jezusove v drago kupljenem vinogradu Gospodovem, da nas bo Oče nebeški ravno tako vesel, kakti se vi veselite, kadar gledate svoje vinske vrhe lepo obdelane in s sladkim grozdem težko obložene.

4. Stopimo danes krog sv. križa, kojega nam je sv. mati katoliška cerkev kot našo vinsko trto na altar vsadila, in premišljujmo najprej dve imenitni resnici zveličanja našega:

I. Kako je usmiljeni Jezus vernim kristijanom vinska trta;

II. Kako smo mi njegove mladike.

O Jezus, ti naša vinska trta, naše edino zaupanje in naše najslajše veselje, napolni nas s svojim duhom!

I. Jezus vernim vinska trta.

1. V pozemeljskem raju je stalo dvoje čudovitih dreves; prvo je bilo drevo smrti, ki je sv. pismo drevo spoznanja dobrega in hudega imenuje, katerega sad je vsegamogočni Bog prvim starišem prepovedal, rekoč Adamu: *Od vsega drevja po vrtu jej; od drevesa spoznanja dobrega in hudega pa nikar ne jej; zakaj kateri dan koli od njega ješ, boš moral umreti.* (I. Mojz. 1, 16. 17.) — Od hudobne peklenške kače zapeljana sta

Adam in Eva prepovedani sad zaužila, pa tudi ročno zaslišala grozivni glas srditega Sodnika: *Ker si jedel od drevesa, od katerega sem ti jesti prepovedal; bodi prekleta zemlja v tvojem delu, v trudu se boš od nje živel vse dni svojega življenja. Trnje in osat ti bo rodila. V potu svojega obraza boš kruh jedel, dokler se ne povrneš v zemljo, iz katere si vzet; zakaaj prah si in v prah se boš povrnil.* (I. Mojz. 3, 17—19.)

2. Stalo je pa tudi v raji drevo življenja, kojega čudežni sad je imel moč, življenje večno ohraniti, in od tega drevesa je Bog po prvem storjenem grehu dejal: *Glej Adam (hoče biti) kakor kateri izmed nas, ki vé dobro in hudo; to pa, da kje sedaj ne stegne svoje roke in ne vzame tudi od drevesa življenja, in da ne jé in ne živi vekomaj, ga je Gospod Bog pahnil iz vrta veselja in je postavil pred vrt kerubine z ognjenim in švigajočim mečem, varovat pot k drevesu življenja.* (I. Mojz. 3, 22—24.) Tako sta zgubila Adam in Eva sebi in nam večno življenje, in spremenil se je zemeljski raj v solzno dolino. Enako se tudi vsaki mladiki godi, ako jo od vinske trte odrežeš: usahne, umrje, posuši se in pride v ogenj: živa podoba strašnega greha in njegove kazni.

3. Kaj pa je neskončna ljubezen božja storila? *Tako je Bog svet ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da, kdorkoli vanj veruje, se ne pogubi, temveč ima večno življenje.* (Jan. 3, 16.) Jezus edinorojeni Sin Boga Očeta, rojen v Betlehemskem hlevcu, osmi dan po postavi obrezan, postil se je, trudil in jokal 33 let; bil je krvavo bičan, s trnjem kronan, na križ pribit in neusmiljeno umorjen, ter je do zadnje kaplje svojo sv. rešnjo kri prelil, da je naš dolg plačal, nam posvečujočo milost zopet zaslužil in pridobil večno življenje vsem, kateri vanj trdno verujejo in se njegovega zasluženja vdeležijo; zato veli: *Jaz sem vinska trta, vi ste mladike.* Križani Jezus je tisto prečudno drevo življenja, ki daje vsem, ki se njega živo in zvesto držé, večno življenje, rekoč: *Jaz sem vstajenje in življenje; kdor v mene veruje, bo živel, akoravno umrje. In kdorkoli živi in v mene veruje, ne bo umrl vekomaj.* (Jan. 11, 25.) Oj sladke besede! Da bi se tudi nam dopolnile, pomislimo:

4. Kako nam je usmiljeni Jezus vinska trta?

a) Po svojih zveličanskih naukih. *Človek ne živi le od kruha, ampak od vsake besede, katera pride iz ust božjih.*

(Mat. 4, 4.) Kako veselo sta Adam in Eva živela v luči poučevanja božjega! — Kako strašno pa je bilo življenje neznanbogar, ki so pozabili svojega stvarnika in molili stvarjene reči: junce, vole, kače, celó mrtve narejene podobe. Vsak hudodelec si je umislil svojega boga: pijanec Bakha, tat Merkurja, prešestnik Lado, koje malike so častili s pregrešnimi dejanji, pa služili so le hudiču. — Kako nečloveški so bili njih darovi! V Kartagini je bil malik, ki je imel bikovo glavo, kojemu so slepi malikovalci vsako leto po 300 nježnih otrok poklali. V Ameriki so našli krščanski misijonarji v mestu Meksiko tempel malikov, po imenu Bicli-Bueli, ki je imel tron iz golih človeških kosti, koje so mu darovali. Še leta 1860 je poglavar dežele Dahomej v Afriki 1700 ljudi o smrti svojega očeta poklal; toda on misli, da bode še le takrat zadosti, kadar bo 2500 ljudij poklanih. *) Tudi v naših krajih se je taka godila; tudi starodavni Slovani so imeli svojega črnega Boga, Triglava, Torka, kojim so neumneži ljudi darovali. Taka nevednost je hujša ko telesna smrt. — In kdo nas je vsega tega rešil? Jezus, luč svetá, ki je z nebes prišel in sam govoril: *Jaz sem luč svetá; kdor hodi za menoj, ne hodi po temi, ampak bo imel luč življenja.* (Jan. 8, 12.) Jezus nam je razodel, da je Bog naš ljubi oče, mi pa božji otroci, vsi med seboj bratje in sestre. Jezus nas je učil Bogu lepo služiti, njegove zapovedi dopolnjevati in nam razodel presladko molitvo: Oče naš! On je postavil daritev sv. maše in sedem sv. zakramentov; — on nam je odprl vrata nebeška, da gremo skozi smrt k Bogu, svojemu Očetu. To je nauk večnega življenja; zato se kristijani hvaležno pozdravljajo rekoč: Hvaljen bodi Jezus Kristus!

b) Po svoji posvečujoči milosti, katero nam je zaslужil in v sv. zakramentih zapustil. — Kakor hitro odrežeš trti mladiko, ne teče več sok življenja po njej; brez živeža se začne sušiti in umrje: ne zeleni, ne cvete in ne rodi nijednega sadú. Enako sta se prva človeka z grehom od Boga odkrušila, pa tudi ves svoj zarod ločila od Boga, ki je studenec večnega življenja. Posvečujoča milost božja, ki nas dela Bogu prijetne in nam pomaga Bogu služiti in svoj konec doseči, je človeški zarod zapustila; ljudje so bili kakor suhe mladike. Prišel je usmiljeni Jezus,

*) Salzburg. »Kirchenbl.« 1861. str. 56.

prava vinska trta, plačal je naše zadolženje pred božjo pravico, spravil nas je z Bogom in zopet se je po zasluženju njegove prelite krvi na križu od Golgate razlila posvečujoča milost božja nad vse narode, ki so sprejeli zveličansko znamenje sv. križa. Sedem studencev milosti božje izvira izpod sv. križa, to je: sedem sv. zakramentov, iz katerih doteka oživljajoča moč vsem vernim, kateri sv. zakramente vredno prejemajo. In prav zavoljo tega se imenuje usmiljeni Jezus vinska trta, rekoč: *Jaz sem vinska trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadú; ker brez mene ne morete nič storiti.* (Jan. 15, 5.)

e) In kakor se vinska trta svojega kola oklene, zvesto drži in vse svoje mladike seboj vzdiguje in jih varno okoli njega ovija, da jih vihar ne podere in ne polomi, ampak da veselo uživajo drago solnčno luč in toploto: enako je usmiljeni Jezus sveti križ objel, pred nami šel in se celo na križ pribiti dal, ter nas vse za seboj potegniti in tudi nas na odrešilni križ pritrditi želi rekoč: *In jaz, kadar bom povišan od zemlje, bom vse k sebi vlekel.* (Jan. 12, 32.) V to zavetje sv. križa nas vabijo njegove mile besede: *Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe, in vsak dan svoj križ zadene in hodi za menoj.* (Luk. 9, 23.) *Vzemite moj jarem nase, in bote pokoj našli svojim dušam. Moj jarem namreč je sladek, in moje breme je lahko.* (Mat. 11, 29—30.) Zgled nam je zapustil, da bi po njegovih stopinjah hodili, uči sv. apostol Peter. (1. Petr. 2, 21.) In da bi ne onemagali in se na tem revnem svetu ne pogubili, kaže nam večnega življenja srečni kraj: Očetovo hišo, nebeški raj, ljubeznjivo govoreč: *V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč, in jaz grem, vam mesto pripravim. In ko odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas bom k sebi vzel, da bote tudi vi, kjer sem jaz. In ako bi tako ne bilo, vam bi bil povedal.* (Jan. 14, 2—3.) O presladke besede Jezusove: V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč! Kje je ljudstvo na svetu tako srečno, da bi imelo tako vero, tako pomoč, tako varen pot k svojemu koncu, kakor mi kristijani po Jezusu, Odrešeniku našem in Zveličarju! Pač zares je usmiljeni Jezus naša prava vinska trta, mi pa njegove presrečne mladike, po sv. krstu vcepljeni, po samem sv. Duhu poživljeni, obsejani od solnea božjega nauka, po sv. zakramentih rejeni in varovani vseh sovražnikov z močjo sv. križa, da bi v vinogradu Gospodovem veselo rastle, cvetli

in obilen sad rodili za večno življenje, ter ga radostno vekomaj uživali v diki nebeški. O kako vesel je ta glas, ki nam sladko kakor angeljske citre na ušesa doni!

Pa strašne so tudi besede Jezusove: *Veliko je poklicanih, pa malo izvoljenih.* (Mat. 20, 16.) Zakaj? Kajti malo je med nami zdravih, živih mladik, ki se zvesto držé križa Kristusovega. Mladika pa, ki se svoje vinske trte prav ne drži, posuši se in bo odrezana in vržena v ogenj. Kaj nam je tedaj storiti?

II. Verni naj bodo Jezusu dobre mladike.

1. V tempeljnu stare zaveze sta stali dve imenitni stvari v božjem svetišču: svečnik zlat, na katerem je noč in dan sedem svetilnic gorelo, in miza pred božje obličje postavljenih kruhov, iz najčistejše pšenične moke, katere so duhovniki vsak teden spreminjali. Tudi v novi zavezi sta v vsaki katoliški cerkvi dve najpotrebnejši reči: leca besede božje in altar presvetega Rešnjega Telesa, obe od Jezusa v našo časno in večno srečo nam dani, da bi se jih vsi, kakor mladike Jezusove, pridno vdeleževali, lepo živeli in obrodili obilno sadú za večno življenje. Zato veli Jezus: *Jaz sem trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu; ker brez mene ne morete nič storiti.* (Jan. 15, 5.) Prelepo nam pobožni Tomaž Kempčan v svoji zlati knjigi: „Hoja za Kristusom“ (IV. knj. 11. pgl.) ta nauk razlaga rekoč: „Dveh reči mi je v tem življenju najbolj potreba, brez katerih bi mi ne bilo mogoče v tem revnem življenju prebaviti: jedi in pa luči. Mojim nogam sveti tvoja beseda, moj život poživlja tvoje Telo. Brez teh dveh reči bi ne mogel prav živeti. Tvoja beseda, o moj Bog! je moji duši luč in tvoj zakrament je kruh življenja. Te dve reči sta tako rekoč dve mizi v tvoji sv. cerkvi postavljeni. Ena miza je sv. altar, na kateri je tvoje sv. Telo. Ena pa je miza božjih zapoved, na kateri je nauk, ki pravo vero uči. Zahvaljujem se ti, Gospod Jezus, luč večne luči, za mizo sv. nauka; — zahvaljujem se ti, Stvarnik in Odrešenik vseh ljudi, ki si nam veliko večerjo pripravil, v kateri nam daješ svoje lastno presveto Telo in svojo rešnjo Kri, ter razveseljuješ vse verne s svojo gostijo in jih napajaš z zveličanskim kelihom, v kojem so vse rajске sladkosti, tako da se tudi angelji z nami gostijo, toda z bolj nebeškim veseljem.“ — Luč in moč

sta vinski mladiki potrebni, da lepo zeleni in rodi; luč božjega nauka in moč posvečujoče milosti božje pa sta potrebni za vsako dušo, da doseže večno življenje.

2. Kar je svetlo solnce mladiki, to je nauk Jezusov vsaki krščanski duši: *brez mene ne morete nič storiti*. In vendar je toliko ljudij, ki božjo besedo malo ali celo nič ne cenijo. Ob nedeljah in svetkih se v cerkvi božja beseda oznanjuje, sam Jezus govori po namestnikih svojih: ali ti mlačen in leden kristijan zunaj cerkve stojiš in duhan kadiš, kakor bi se bal, da bi te ljubo solnce besede božje ne obsijalo in ne ogrelo. Jeli ne veš, kaj usmiljeni Jezus takim veli: *Kdor vas posluša, mene posluša; in kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kateri me je poslal*. (Luk. 10, 16.) — Skoraj vsako nedeljo je popoldne krščanski nauk, in natanko in po domače se razlagajo vse krščanske resnice, — besede, ki imajo večno življenje: oj! ali ti doma ležiš, ali pa v krčmi sediš ter še to pozabiš, kar te je ljuba mati naučila, ali kar si v mladih letih v šoli si zapomnil. Od tod prihaja, da mnogo ljudij ne zna ne deset božjih, ne pet cerkvenih zapoved, ne sedem zakramentov, in če jih tudi povedati vejo, jih razložiti ne umejo; — da se nahajajo ženini in neveste, kateri še prav ne vejo, zakaj je Bog človeka vstvaril in kdo je Bog in kdo je človek. Grde, nesramne nemške knjige brati, to jih veseli; poslušati v slabih tovarišijah krive preroke, na uho vleči zapeljivec in zapeljivk sladke besede, je mnogo posvetnih dečkov in deklic veselje; božjo besedo poslušati, sv. bukve brati, to jim pa mrzi. Naj jim kaka pobožna duša kaj lepega iz pridige ali krščanskega nauka poveda, hitro ji hrbet obrnejo; poslušajo pa željno cele ure malopridne ljudi, tudi take, kateri našo sv. vero zaničujejo, zapeljive krivoverce. Ali se je čuditi, če taki mrzli kristijani, ženske in možki, katere malokdaj v cerkvi vidimo pri božji službi, po besedah sv. pisma (Eceh. 13, 19.) *svojo sv. vero za peščico ječmena*, to je: za najmanjši časni dobiček prodajo? Je-li so taki zanikrneži žive mladike Jezusove? *Kdor je iz Boga, besede božje posluša. Za tega voljo vi ne poslušate, ker iz Boga niste*. (Jan. 8, 47.) Podobni so vinskim trtam, katerih gorko solnce ne obseva in ne ogreva, katere v smrti senci stojé, in nijenega sadu, ali pa le grenki sad pregrešnega življenja rodijo, kakor nas vsakdanja skušnja takih zaničevalcev božje besede uči. Kar je

usmiljeni Jezus trdovratnim mestom zažugal, tudi takim mrzlim kristijanom velja: *Gorjé tebi, Korozajn! gorjé tebi, Betsajda! zakaj ako bi se bili v (paganskih mestih) Tiru in Sidonu godili čudeži, kateri so se pri vas godili, bi se bili zdavna v ostrem oblačilu in pepelu pokorili. Pa vam tudi povem: Tiru in Sidonu bo lažje sodnji dan, kakor vam. In ti Kafernaum! ali se boš do neba povzdignil? v pekel boš pahnen; zakaj ako bi se bili v Sodomi godili čudeži, kateri so se v tebi godili, bi bila še do današnjega dne ostala.* (Mat. 11, 21—23.)

Vi pa, krščanske duše! ki hočete biti dobre mladike vinske trte Jezusa Kristusa, nijene pridige, nijenega krščanskega nauka nenidoma ne zamudite! Vsaka pridiga vam bodi nebeška roža, vsak krščanski nauk lepo dišeči cvet, vaša duša pa pridni bučelici podobna, ki leta neutrujena od jutra do mraka od rože do rože, od cvetja do cvetja ter si nabira sladke strdi za večno življenje. Tako bote *enaki drevesu, ki je zasajeno ob potocih in daje sad ob svojem času; njegovo listje se ne obleta, in vse, karkoli dela, mu gre po sreči.* (Ps. 1, 3.) Lepo vam bo solnce sv. vere sijalo, vas ogrevalo in oživljalo za večno življenje.

3. Kar je mladiki vinske trte živilna moč, to je naši duši posvečujoča milost božja, kojo nam je usmiljeni Jezus zaslužil in nam jo v naše sree vliva po vrednem prejemanju sv. zakramentov. Hočemo vredne in rodovitne mladike Jezusove biti, moramo sv. zakramente pogosto in vredno prejemati.

Pri sv. krstu te veepi sv. mati, katoliška cerkev v pravo vinsko trto, v Jezusa Kristusa. Njegova milost te omije in očisti vsakega greha in ti pomaga, mladenič! — mladenčica! da ne rasteš samo na letih, ampak tudi na modrosti in ljubeznjivosti pri Bogu in pri ljudéh. In kakor ima vinogradnik do dobrih mladik veliko veselje, enako se veseli nebeški vinogradnik mladih ljudi, ki v božji milosti rastejo, zedinjeni z Jezusom, ki je njih vinska trta. — Povejte, vi dečki in deklice, jeli ste še vsi take dobre mladike Jezusove?

a) Pri svetem krstu te je namestnik božji vprašal: Ali se odpoveš hudiču, njegovemu napuhu in vsemu njegovemu dejanju? Obljubil si po svojih kumih: *Odpovem se.* Ali si pa tudi dopolnil svojo obljubo? Hudiču si se odpovedal, sami presveto Trojici pa služiti zavezal; zdaj pa samo presveto Trojico žališ in

hudiču samemu služiš! — Kdo mi more to očitati? lahko ti mladež v svojem srcu nevoljna in razžaljena porečeš. Le počasi — in ti hočem jasno kakor solnce dokazati. Kristus veli: *Učite se od mene, kajti jaz sem pohleven in ponižen iz srca.* (Mat. 11, 29.) Zato si se pri sv. krstu napuhu odpovedal — odpovedala; poglej pa svojo košato in gizdavo obleko, svojo tobačnico, svojo visoko glavo, in premisli svoje ošabne golče (pogovore) in svojo zamerljivost, da ti ne sme nihče kaj reči, ne oče ne mati, ne gospodar ne gospodinja, tudi tvoj župnik ne, še celó svojemu škofu ošabno odgovoriš: „Kdo mi kaj more; jaz se nikogar ne bojim“. Je-li ni to napuh, — iz pekla doma? Taki prevzetneži in prevzetnice niso mladike ponižnega Jezusa; marveč prav njim velja strašna beseda za sodnji dan: *In tedaj jim očitno porečem: Vas ne poznam; poberite se izpred mene!* (Mat. 7, 23; Luk. 13, 27.)

b) Ti si se odpovedal pri sv. krstu hudiču in vsemu njegovemu dejanju. Ako pa piješ, da pamet zgubiš; cele noči divji zverini podoben prevpiješ; grdo znanje spletaš, prešestuješ in pohujšanje daješ: ali ni vse to prav po resnici hudičevo dejanje, kojemu si se odpovedal — odpovedala? *Gorje človeku, po katerem pohujšanje pride! Bolje bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja.* (Mat. 18, 6—7.) In ravno to delaš ti, zapeljivec in zapeljivka; ti prešestnik in prešestnica. — In kar mladi znajo, to večjidel od svojih starih imajo. Zato naj se vsakdo izmed nas s spokornim Davidom skesano na srce udari rekoč: *Ne pomni grehov moje mladosti in moje nevednosti, ampak po svoji milosti se me ti spominjaj, o Gospod!* (Ps. 24, 7.) In ako rečemo, da greha nimamo, sami sebe zapeljujemo, in resnice ni v nas, veli sv. apostol Janez. (I. 1, 8.) Ali so pa taki grešniki in grešnice mladike Jezusove? Vsak smrtni greh je vinjek, ki dušo odreže; bodisi pijanost, ali jeza, ali nečistost, ali tatvina, ali laž: vsak smrtni greh odtrga mladiko od trte, naše srce od srca Jezusovega. Naj si ravno solnce milosti božje tako mladiko še toliko milo obseva in ogreva; vse zastonj, dokler se Jezusa, vinske trte zopet ne prime in ne oživi; to pa se zgodi v zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa.

c) Pogosto tedaj, pa vselej vredno k spovedi in k sv. obhajilu hodi; v vredni spovedi se z Jezusom spraviš in postaneš zopet živ ud njegovega telesa, — vredno prejemši

sv. obhajilo se na novo omladiš in za vse dobro pripravnega storiš, kakor Jezus uči: *Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.* (Jan. 6, 55.) Kakor telesna hrana ves život pokrepča in kupica dobrega vina vse ude oživi, enako poživi najsvetejši Zakrament tudi našo dušo, ako ga le vredno prejmemo. Tega nas zagotavlja sam Jezus rekoč: *Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vas bom poživil.* — *Jaz sem vinska trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu.* — O preljuba vinska trta, Jezus Odrešenik in Zveličar naš! tudi za nas betežne grešnike imaš vsegamogočno zdravilo, ako le sami hočemo in se k Tebi povrnemo. Ti si naša vinska trta, mi hočemo biti tvoje mladike. — Pa kdaj? na stare dni? — na smrtni postelji? — Oj nikar; — lahko bi bilo prepozno! *Ker sem vas klical, pa ste se branili; stegoval sem svojo roko, pa ga ni bilo, ki bi se bil ozrl: tudi jaz se bom k vašemu pogubljenju smejal, kadar vas zadene, cesar se bojite.* — *Takrat me bodo klicali, pa jih ne bom uslišal.* (Prigov. 1, 24—28.) Strašne besede razžaljenega Boga! Zato opominja sv. Duh: *Ne odlašaj se k Gospodu spreobrniti in ne odkladaj od dne do dne; zakaj njegova jeza naglo pride, in ob času maščevanja te bo razdejal.* (Sir. 5, 8.) Bog, ki ti je današnji dan podaril, ti juternjega ni obljubil. (Sv. Avg.) Koliko žalostnih zgledov imate pri posvetni gospôdi, katera leta in leta k spovedi ne gre in še na smrtni postelji od dne do dne sv. zakramente prejeti tako dolgo odlaga, da nazadnje zamudi. Je-li so taki žive mladike Jezusove? Oh, suhe, odsekane veje so, ki se poberejo in vržejo v ogenj. Saj tudi mladika, če jo odrežeš in kake dni, tedne ali mesce ležati pustiš, ne bode več oživela; kako bi pa človek oživel, ki se je 10, 20, 40 let v pregrehi postaral? Kakoršno življenje, takšna smrt. *Večji je čudež, če se zastaran grešnik na smrtni postelji spokori, kakor če mrtvec od mrtvih vstane,* uči sv. Avguštin. Hočemo torej zdrave in rodovitne mladike Jezusove biti, moramo pogosto: po vsakem smrtnem grehu, pa tudi vsakega mesca, — ali vsaj vsake kvatre k spovedi in k božji mizi hoditi; le tako bomo mi v Jezusu in Jezus v nas živel, ter se bodo tudi nam dopolnile besede Jezusove: *Jaz sem trta, vi mladike; kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu.*

4. In zdaj še nekaj. Hočemo krepke in močne mladike Jezusove biti, katerih nijen vihar skušnjav in težav podreti in polomiti ne

more, moramo se slednjič še križa Kristusovega na vso moč okleniti, kakor smo se že učili, pa tudi za Jezusom križ voljno nositi; zakaj križ je ključ do sv. nebes, in le s časnim trpljenjem dojdemo v večno življenje. O naj bi ta zlati nauk prav umeli in v srcu ohranili mi vsi, ter živo spoznali, da je pot križa kraljeva pot v nebesa!

a) Na svetu so ljudje, kateri križa ne poznajo, katerim se vse po volji godi; ali oni niso Jezusovi, zakaj Jezus onih, katere ljubi, brez križa ne pusti. Iz take hiše naj pravi kristijan beži, kakor sv. Ambrož na poti v Rim iz hiše nesrečnega bogatina.

b) Tudi so na svetu ljudje, ki se križa bojijo in izogibajo, ter bi radi nebesa na zemlji imeli; tudi oni niso Jezusovi, kajti nam Jezus ni nebes na zemljo prinesel, ampak nam le križ za popotno palico podal, naj bi za njim hodili in si, kakor Jezus, s križem nebesa služili. Kdor neče na svetu z Jezusom trpeti, ne bo se ž njim v nebesih veselil; le s časnim trpljenjem se pride v večno življenje. Zato se je Kristus sv. Katarini Sijenski prikazal, in tej svoji ljubljene nevesti dve kroni na ponudbo prinesel, prvo zlato, drugo trnjevo, ter vprašal rekoč: Ljuba hči! katero krono hočeš? Brez vsega pomislika je sv. Katarina z obema rokama za trnjevo krono prijela in si jo globoko na glavo potisnila. Vse svoje žive dni je sicer potem veliko trpela, pa si ravno s tem nebeško krono zaslužila. Oj srečna duša! s časnim trpljenjem je zaslužila večno življenje.

c) Kaj bi si pa ti, krščanska duša! izvolila, ako bi ti Kristus dve kroni na izbero ponudil, eno zlato in drugo trnjevo? — Tebi sicer ponudil ne bo, kakor sv. Katarini Sijenski, pa poslal ti bo, če ti še ni, krono trnjevo. Oj pripravljaj se, zlasti ta sveti postni čas, z obilno molitvijo in premišljevanjem trpljenja Kristusovega, in išči si moči v sv. zakramentih, da kadar se ti trnjeva krona prikaže, se je vstrašil — in kadar križ srečaš, pred njim bežal ne boš; ampak da hvaležno sprejmeš krono in križ in obojno nosiš za Kristusom. Le skozi vrata časnega trpljenja prideš tudi ti v večno življenje.

Sklepanje.

Tako je usmiljeni Jezus naša vinska trta, mi pa njegove mladike. Nauki Jezusovi so ljuba solnčna luč, ki nam sveti in

nas ogreva; sv. zakramenti so studenci njegove posvečujoče milosti, ki nas oživljajo in krepčajo; Jezusov križ je zveličanski steber, ki nas drži, da ne pademo, podpira nas, da varno hodimo in nam slednjič odpira sveti raj. O presrečne mladike! — o preljubljena vinska trta, Jezus, Zveličar naš! Ohrani nas, da se od tebe nikdar ne ločimo! — Oživljaj nas, da se ne posušimo, ampak obilno sadu rodimo! — Podpiraj nas, da veselo rastemo, zmerom bližje in bližje nebes! — In enkrat ob uri naše smrti presadi nas iz te revne solzne doline na vesele gorice nebeškega Sijona, da kjer si ti, naša vinska trta, bomo tudi mi, tvoje mladike, vekomaj srečni in veseli. Amen.

Druga postna pridiga.

O vinogradnikih.

»Bil je hišni gospodar, kateri je zasadil vinograd, in ga je dal vinogradnikom obdelovati.« (Mat. 21, 33.)

Vvod.

1. Vsak pošten stan ima v nebesih svojega patrona, kateri mu s svojimi čednostmi kaže pot in s svojo priprošnjo pomaga v nebesa; kajti iz vsakega stanu pelja gotova steza v nebesa. Vojščaki imajo za patrona sv. Jurja, tesarji in zidarji sv. Jožefa, kovači sv. Evlogija, kmetje sv. Izidora, tkalci sv. Pavla, krčmarji sv. Foka, sodarji sv. Asporjana, in tudi mesarji sv. Luka. Kako veselo in tolažljivo je to za nas popotnike v tej solzni dolini! Iz vsakega stanu je odprta steza v nebesa in vsakega stanu patron prihaja svojim naproti, jih spremljat na dom, v srečno očetovo hišo, ako le hočejo patronu prijatelji in pa zvesti posnemalci biti; kajti vsak patron po besedah sv. Pavla svojim veli: *Bodite moji posnemalci, kakor sem jaz Kristusov.* (Kor. 11, 1.)

2. Kaj se vam zdi, imajo tudi vinogradniki svojega patrona v nebesih? Je pa vendar! Sam Jezus Kristus nam ga

pové, rekoč: *Jaz sem prava vinska trta in moj Oče je vinogradnik.* (Jan. 15, 1.) O tem najvišem vinogradniku pripoveduje nam Jezus lepo priliko rekoč: *Nebeško kraljestvo je podobno hišnemu gospodarju, kateri je šel zjutraj zgodaj najemat delavcev v svoj vinograd. Kadar se je pa zmračilo (večer storil), reče gospodar vinograda svojemu hišniku: Pokliči delavce, in daj jim plačilo in začni od poslednjih do prvih.* (Mat. 20, 1. 8.) Oj kolika čast, kolika milost, Boga Očeta za svojega posebnega patrona ali varuha imeti! — Da bi tudi izmed svetnikov živ zgled in pa posebnega priprošnika imeli, je dobri Bog vam vinogradnikom celó kralja za patrona dal, sv. Venceslava, kateri je z lastnimi rokami vinske trte obdeloval in vino pripravljaj za daritev sv. maše.

3. Po pravici, da ni delavskega stanu bolj imenitnega, kakor je vinogradski; on ima najimenitnejše delo, obdelovaje vinsko trtje, ki daje najdražjo pripravo za sv. mašo, pa tudi sladko vince za pošteno dobro voljo, da človeško sree oveseli. Vincarsko delo je pa tudi toliko poučljivo delo, da bi vsak vinogradnik lahko postal svetnik, naj bi le posnemal prelepe nauke, koje mu dajeta vinogradnik in vinska trta, in katere tudi pogosto beremo v sv. pismu, tako, da je sv. Duh sam vincarsko delo posvetil. — Pa strašna je tudi prilika Jezusova o hudobnih in nezvestih vincarjih, kateri so gospodarja sovražili, mu pridelkov niso odrajtovali zvesto, so celó njegovega sina umorili, da bi vinograd gospodov obdržali za-se. Kaj menite, kaj se bo ž njimi zgodilo? Jezus odgovori: *Hudobne bo hudo končal, in svoj vinograd bo dal obdelovati drugim delavcem, kateri mu bodo sad odrajtovali ob svojih časih.* (Mat. 21.)

4. Kako žaljiv je tudi prigovor, kojega ljudje o vincarjih imajo, ko pravijo: Devet vincarjev je deset tatov; kajti vincar že priden ni, ko se na svet rodi. Bog ne daj tega, da bi toliko imeniten in potreben stan tako spriden bil! Jaz bi se ne upal sv. maše služiti brez strahu, ne dobre volje biti, če bi res vsi vincarji nepošteni bili. Zaupam, da ni in tudi nikdar tako ne bo. In prav zato premišljujmo danes in si živo k srečju vzemimo:

I. Česar se imajo vincarji varovati, —

II. česar držati, da bodo srečni na zemlji in svetniki v nebesih.

O Jezus, naša preljuba vinska trta, napolni nas s svojim sv. Duhom!

I. Vinogradnikov slabosti.

Žalostno je brati in strašno poslušati, koliko je usmiljeni Jezus ljutih sovražnikov imel! Sovražili so ga pismarji in judovski duhovniki, starašine ljudstva in deželjski poglavarji, kateri so ga krivo tožili in obsodili v najstrašnejšo smrt na križu. Sovražilo ga je zapeljano ljudstvo, kojemu je storil toliko dobrega, ter je neusmiljeno vpilo: Križaj ga! križaj ga! Bil je usmiljeni Jezus zares vinska trta, obrezan, krvavo bičan, s trnjem kronan, na les sv. križa ne privezan, ampak z žreblji pribit, strašno stiskan, da je moral za nas, svoje mladike do poslednje kaplje svojo kri preliti, da se je dopolnilo prerokovanje Izajijevo, ki pravi (53, 4—6.): *Resnično, on je prevzel naše slabosti, in on je nosil naše bolečine; mi pa smo si mislili, da je od Boga udarjen in ponižan. On pa je bil ranjen zavoljo naših grehov in potrjavolj naših hudobij. Pokora je nanj naložena zavolj našega miru in z njegovimi ranami smo mi ozdravljeni. Gospod je nanj naložil nas vseh pregrehe.*

Ako je pa najnedolžnejši in najsvetejši pod solncem imel toliko srditih sovražnikov, ali se je čuditi, da tudi nijeden izmed nas ni brez sovražnikov? — Najhujši sovražniki pa so nam naši domači: naše pregrehe in slabe navade. Tudi vi, preljubi moji vincarji! imate svoje hude sovražnike; kajti — vi sami ste svojega stanu najhujši sovražniki, ako se teh peterih hudobij zvesto ne varujete, katere so posebno vinogradnikom lastne.

Prva je slaba priprava za vincarski stan. Kdor hoče v svojem stanu srečo imeti in dobro izhajati, mora svoje dolžnosti prav poznati in svoje delo dobro umeti. Vojščak se dolgo uri za vojaščino; rokodellec se uči po dve do pet let svojega rokodelstva; kmet se tudi uči dobro orati in sejati: tudi vinogradnik mora znati svojega posla mnogovrstna opravila. Poznati mora vinskih trt razna plemena, njihove razne potrebe, nevarnosti in bolezni; — vedeti mora, kako se trta prav obreže, da ne oslabi in ob svojem času dobro obrodi; umeti mora, kako se trti dobro postelje, da se močno vkorenini, pa tudi v kleti in pri vinski posodbi je treba znati in umeti prav mnogih reči. Vincar, ki prav

rezati ne zna, na svojem vinjeku nosi grozdje z vrha. So-li pa vsi vincarji, ki svoje delo dobro umejo? Ljudje pravijo: da ne. Zakaj pa ne? Kajti niso se nikdar prav učili pa se tudi učiti nečejo. — Hlapec se s kako samico soznani in jo hoče vzeti. Išče sebi in svoji strehe in v vincariji jo najde. Dela, kojega se ni učil, v roke dobi, vinograd slabo oskrbuje, gospodarju škodo dela, pa še hujšo napravi sam sebi, ker dobi hitro slovo in dobre službe več ne najde.

Pa tudi taki vinogradniki, ki so se v mladih dneh svojega dela dobro naučili, hitro zaostanejo v svoji vednosti, ako se vinoreje zmerom naprej ne učijo in marljivo krog sebe ne gledajo, kako razumni sosedje delajo in ne vprašajo, kako modri možje opravljajo svoje trsje in zboljšujejo svoje vrhe. Bog je dal vsakemu vinogradniku svoje talente, jednemu pet, družemu dva, tretjemu jednega. Vsak mora po svojem stanu modro in skrbno ravnati, da pridobi drugih pet, ali vsaj dva s tem, da zboljšuje svoj vinograd vsako leto, da obilneje rodi. Lenemu hlapcu pa, kateri svoj talent zakoplje, bodo še tisti odvzeli, in zanikarneža pahnili v vunanjo temo časne revščine in večnega pogubljenja. Zato je vinogradnikov

druga velika sovražnica zanikarnost ali lenoba. Modri Salomon pripoveduje vsem takim lepo priliko, rekoč: *Pojdi k mravlji, lenuh, in ogleduj njene poti in se uči modrosti! Ona nima vojvode, ne učenika, ne oblastnika, pa si vendar po leti hrano pripravlja in ob žetvi nabira, kar uživa. Lenuh, doklej boš pa ti spal? Kdaj boš vstal iz svojega spanja? Nekoliko boš spal, nekoliko boš dremal, nekoliko roke križem držal, da bi spal; in pomanjkanje bo prišlo k tebi, kakor popotnik in revščina kakor vojščak (na tirjanje). Če pa ne boš len, bo prišla tvoja žetev (obilno) kakor studenec, in pomanjkanje bo bežalo od tebe.* (Preg. 6, 6—11.) — Slab delavec si, ako le na videz delaš, da bi te hvalil tvoj gospod; poslušaj, kako te svari sv. apostelj Pavel rekoč: *Hlapci, bodite pokorni svojim gospodarjem v priprostosti svojega srca, kakor Kristusu. In ne služite le na oko, kakor da bi hoteli ljudem dopasti, ampak kakor hlapci Kristusovi storite voljo božjo iz srca radi; in služite z dobro voljo, kakor Gospodu in ne kakor ljudem, ker veste, da bo sleharni to, kar koli je dobrega storil, prejel od Gospoda, bodisi hlapec ali prost.* (Efež. 6, 5—8.)

— Slab delavec si, ako le tako dolgo pridno delaš, dokler ti gospod za petami stoji; a brž postajaš in mudiš še druge, kakor hitro gospod odnese pete, ter kradeš Bogu zlati čas, gospodarju denar, sebi pa večno plačilo kratiš. — Bi pač norec bil, da bi se toliko trudil, — sem svoje dni takega lenuha slišal — vsaj me ne plačaj, ako si sam ne pomagam. In prav v tem je vinogradnikov

tretji poglobitni greh, namreč nezvestoba, če se ne varuješ tujega blaga in jemlješ, kar tvojega ni, naj si bo sadje ali vino; ali trsje ali grozdje, koje prodaješ, ah pa brez dovoljenja gospodarjevega poshraniš in použiješ. Kar človek sprosi, slobodno nosi in použije; vsak krivični krajecar pa deset pravičnih požré. Tuje blago v tvoji oblasti in pa črv v žitu vso srečo požré. Vsaka tuja reč kliče po svojem gospodu in bo klicala še po smrti na vse večne čase, ako ne odrajšaš, kar ni tvojega, če pred smrtjo ne povrneš, kar si vzela. — Svoje dni je tat sv. Nedardu ukradel vola, ki je imel zvonček na vratu. Naj bi se zvonec ne slišal, zamašil ga je skrbno s travo; pa bolj ko ga je mašil, glasneje je zvonec zvonil. V strahu tat zvonec zaklene v omaro, v zemljo zakoplje, pa zvonec ne utihne, dokler tat vola z zvoncem vred lastniku nazaj ne prižene. Tako vpije vsaka tuja reč po svojem gospodarju. Porečeš: „Vsaj veliko reči ne vzamem; moj gospod veliko ima in se mu ne pozna, če vzamem večsi kaj malega.“ Ali ne veš, da več krajecerjev goldinar naredi, in iz veliko kapljic celo morje obstoji? Pri malem začneš, pri velikem pa nehati ne moreš, ako ti tatinska žila dozori in predolgi prsti prirastejo. Malo vzameš, veliko pa škoduješ sam sebi, kajti svoje poštenje, na tem svetu najdražje blago, sebi in svojim zapraviš. — „Saj zaslužim; ker težko delam, pa imam malo plačilo.“ Lahko je ta beseda resnična, pa ne pravična. *Vsak delavec je vreden svojega plačila*, veli Kristus (Luk. 10, 7.), in že v Mojzesovih bukvah stoji pisano: *Ne zavczuj gobca volu, ki mane na gumni tvoje žito* (5. Mojz. 25, 4.), da bi ne mogel jesti, kadar dela. Ako ti gospodar ne plača pošteno, kakor sta se pogodila, *njegov greh v nebo vpije*, uči sv. apostol Jakob (5, 4.); pa njegova krivica tebi ne daje pravice, da bi si sam plačeval. Poprosi, potoži, in če ne dobiš, kar ti gre, išči pomoči pri gosposki; in če tudi pri njej ne opraviš, poišči si drugo službo, sebi storjeno

krivico pa izroči pravičnemu Bogu. *Njemu gre maščevanje, on bo povrnil* (Rim. 12, 19.) tebi pa tudi krivičnemu gospodarju, ki ti je učinil krivico; tuje blago pa pusti, kajti nikdar ti teknilo ne bode, bodisi malo, ali veliko. *Le kdor je v malem zvest, bo čez veliko postavljen.* (Mat. 25, 21.)

Četrta sovražnica vinogradnikov je nesnažnost, naj si bo v vinogradu ali pa doma. Ljuba snaga je dober kup, pa veliko veljá ter se Bogu prikupi in vsem poštenim ljudem. Najlepša lastnost hišne gospodinje je ljuba snažnost, ako skrbiš, da so postelje vsako jutro postlane, hiša pometena, klopi in mize omite, lepo bele, stene osnažene, kuhinja čedna, pred pragom vse poravnano, krog hrama vse čedno, da lahko človek blizo dojde in brez skrbi čez prag stopi. Korito bodi v odročnem kraju, pa tudi mačke ne vadi skakati po mizi.

Ko sem svoje dni na Hrvaški meji služil za kapelana, bilo mi je posebno veselje, gledati lepe bele hrame, le iz lesa, ali celó le iz blata narejene, pa tako čedno obeljene, da je bilo veselje jih obiskati in se vvesti za mizo. Za vsake svetke so jih pridne devojke pobelile in zamazale; vsako soboto so stole in mize pa tudi sklednike čedno oprale. Taka snaga dekllice veliko bolj lepša, kakor zlati uhani ali pisana jopica. Gospodinje skrbijo za bele rute in prtiče, koje vsakega meseca preminjajo, vsaj za dvojno perilo vsakemu domačinu, da se vsako nedeljo vsakdo po pranju obleče, sosebno otroci, ki se tako radi umažejo. Otrokom ne dá prej ne kosilec, ne male južine, dokler se čedno ne umijejo, da se belo-rudeči, kakor prelepa roža vrtnica. Taka snažna gospodinja drži tri vogle hišine in je zlata vredna. O njej govori sv. Duh: *Dar čez vse darove je čedna in razumna žena. Kar je solnce na nebu celemu svetu, je pridna gospodinja svoji hiši — svetla luč in zlat steber.* (Sir. 26.) — Sree me je bolelo, ko sem zvedel, še predno sem se v vaše kraje preselil, kako nemarni in nesnažni so radi vaši hrami; ravno zato mi pa tudi ne bote zamerili, da vam odkritosrčno povem, kar mi leži na srcu, ker vas ljubim. Gostokrat dojdejo v vaše hrame imenitni vinski kupci, duhovski in deželski gospodje, kateri daleč po svetu razglašujejo vašo nemarnost, pa tudi hvalijo vašo snažnost, ako jo najdejo.

Peta sovražnica vaša je pogosta, nepotrebna selitev. Trikrat se preseliti je enkrat pogoreti, — goste službe

so redke suknje. Tako dolgo se seliš, da dobiš beraško palico v roke in na svoje stare dni ne veš kam pod streho. Koliko rečij se ti o selitvi pogubi in potere; te škode pa nihče ne povrne. Komaj se kraja in vinograda privadiš, že potuješ v druge kraje in med tuje ljudi, zapustiš stare prijatelje in zgubiš stare dobrotnike, in to je velika zguba. Pogosta selitev je huda dušna bolezen in priča, da vinogradnik ni na srečo zdrav, ko se brez pravičnega vzroka seli; nezadovoljnost mu srce kolje. Kar pobožni Tomaž Kempčan pravi o romarjih, ki hodijo prepogosto po božjih potih, tudi o vas vinogradnikih velja: Kateri veliko romajo, se malokdaj zveličajo. In ravno to tudi jaz vam povem ter pravim: Vinogradniki, ki se pogosto selijo, si slabo posteljejo in poslednjič na golih tleh obležijo. Priden vinogradnik ljubi svoj vinograd, in brez velike sile ne zapusti svoje vincarije, dokler ga ne zanesó iz privajenega hrama k pogrebu. Ne verjemite sladkim obljubam tistih gospodarjev, ki radi veliko obetajo, pa malo dajo; in dobro pomnite, da je stokrat boljše to, kar gotovega imate, kakor pa obljuba, katere še ne poznate, bo li resnična, ali lažnjiva. Ne pozabite, ljubi moji vinogradniki! moje današnje besede: Pogosta selitev je naša peta velika sovražnica iz pekla doma, — pa ne iz Boga.

II. Vinogradnikov lepe lastnosti.

Naj si ravno ima vsak človek svoje sovražnike, kakor jih je usmiljeni Jezus imel, pa tudi svojih prijateljev najde, kakor jih je Kristus našel v svojem britkem trpljenju, o smrti in tudi po smrti. Bile so prijateljice Jezusove dobre žene, katere so milo jokale, ko so Jezusa v smrt peljali. Veronika mu je podala pôtni prt, da si je obrisal svoje obličje. In če ravno so ga na križu zapustili vsi prijatelji in tudi aposteljni, mu je ljubi Janez z nekaterimi ženami do konca zvest ostal, kojemu je v znamenje hvaležnosti svojo mater izročil. In po smrti sta prišla dva imenitna prijatelja Nikodem in Jožef Arimatejski, ter sta Jezusa častito pokopala in dopričala resnico sv. pisma, ki veli: *Prijatelj se v sreči ne spozna, in v nesreči se sovražnik ne prikrije. Zvest prijatelj je močna bramba, kdor ga je našel, je zaklad našel. Le kdor se Boga boji, bo tudi našel dobrega prijatelja.* (Sir. 12, 8. — 6, 14. 17.) — Tudi vi, ljubi vinogradniki! imate

svoje dobre, posebne prijatelje, nekoliko na zemlji, še več pa v nebesih. Hočem vam jih petero pokazati:

Prva vaša prijateljica je živa vera in trdno zaupanje v Boga, ki živi ptice pod nebom in oblači lilije na polju in tudi svojih vincarjev ne zapusti. — Poznal sem svoje dni mašnika, ki je na visoki gori služil in znal prav milo gosti. Vsedel se je na visok breg in prijel za svoje gosli, rekoč: Nimam družega na svetu, kakor svoje gosli in pa svojega Boga, ter je jel prelepo gosti v čast svojemu Bogu. — Tako tudi vsak vincar lahko reče: Nimam družega premoženja na svetu, kakor svoj vinograd in svojega Boga; Bogu v čast ga hočem pridno obdelovati od jutra do mraka in pa lepo Bogu služiti; on je moj pravi gospodar, kateri me je najel v svoj vinograd; hoče mi tudi na večer dati zaslužen plačo, kakor mi je obljubil. — Ako bi bili vinogradniki toliko nesrečni, da bi imeli take gospode, ki nimajo vere in nimajo Boga, in bi radi tudi vam Boga vzeli in vam živo vero iztrgali iz srea, oj primite se čvrsto svojega Boga in recite s sv. Frančiškom Serafinom: Moj Bog in moje vse! Ako zgubim pravo vero, zgubim vse. — Ako vas brezbožni gospodar krive vere uči, da spoved, sv. maša, post in kar še več enakega uči sv. katoliška cerkev, nič ni, zatisnite si svoja ušesa rekoč: Kdor nima katoliške cerkve za svojo mater, tudi nima Boga za svojega Očeta. (Sv. Ciprijan.) — Vam ukaže vaš skopi gospodar o sv. nedeljah ali praznikih brez vsake sile in pravičnega dovoljenja kopati ali brati: ne ubogajte in odgovorite takim grabežem rekoč: Danes je dan Gospodov; *treba je Bogu bolj pokornim biti kakor ljudem.* (Dj. ap. 5, 29.) Ako ne dam Bogu, kar je božjega, tudi ne smem zaupati, da mi bode Bog dal, kar je meni potrebnega. Bolje mi je zapustiti vašo službo, kakor zameriti se Bogu. — Boga nikar ne zapustite, ljubi vinogradniki! in tudi Bog vas ne bo zapustil.

Druga vaša dobra prijateljica je modra skrb za vašo družino, katere imate po navadi lepo število; vaša dobra družina je vaša prava sreča, če jo le lepo oskrbite. — Srečal je pred nekoliko leti imeniten kralj mladega delalca na veliki cesti in ga popraša: Prijatelj! koliko služiš na dan, da si tako dobre volje? Petnajst grošev, odgovori delalec. Ali pa moraš s tem zaslužkom živeti? Gospod! odgovori delalec, le tretjina zaslužka

ostane meni; prvi del v to obračam, da plačujem svoje dolgove, drugi del na obresti posojujem in le pet grošev meni ostane za prevžitek. Kralj se tem besedam jako čudi in zato mu težak svoje gospodarstvo še na dalje razlaga rekoč: Prvi del zaslužka dajem svojim ljubim starišem ter jim vračujem, kar so mi dobrega storili; drugi del obračam za svojo deco, da ji dam v šolo hoditi in potrebnega naučiti se, ter zaupam, da mi bodo povrnili na moje stare dni. — Pač lep zgled in nauk za vas, uboge vinogradnike! Bog vam ni dal bogastva; vaša bogatija so vaša deca. V strahu božjem jih redite, učite jih Bogu lepo služiti, pa privadite jih tudi pridno delati po svojem stanu in ljubo poštenje jim ohranite. Pošteno srce, prebrisana glava in delavne roke so najboljša dota otrokom, pa tudi podpora starišem za stare dni.

Tretja vaša prijateljica je udanost in ljubezen do gospoda in gospe, kojima služite. Imaš srečo dobrega gospoda ali gospo imeti, drži se ju zvesto, kakor otrok svojih starišev. Zvesto jima služi, škode ju varuj, kakor sam sebe, in skrbi, da jima vinograd po moči zboljšaš. Veseli se ž njimi in srečo jim vošči, ako vidiš, da so srečni in veseli; pa tudi žaluj z njimi, ako vidiš, da so žalostni, ko jih je zadela nesreča, kakor nas lepo uči sv. Pavel. Tedaj bodo tudi gospod in gospa do tebe sree imeli in ti radi vse zaupali, kakor Abraham svojemu zvestemu služabniku Eleacarju in tudi o svoji smrti ne bodo pozabili ne tebe, ne tvoje dece. Razjokal sem se pri pogledu, kako so vinogradniki, možje in žene — vsak gorečo svečo v roki — pobožno k pokopu spremljali svoje rajne gospodarje, in glasno molili za njih dušni mir, ter sem si mislil, koliko je dober in zvest služabnik vreden, kateri še po smrti ne pozabi svojega dobrega gospoda, svoje milostne gospé. Kakoršni bote vi do svoje gospôde, taka bo tudi ona do vas.

Četrta vaša prijateljica je dobra soseska. Dober sosed je na svetu tako velika dobrota, da je dal neki starodavni Atenec, kateri je hotel svojo hišo dobro prodati, oklicati: Ta hiša ima dobrega soseda. Hočeš pa dober sosed, dobra soseda biti, moraš žalost in veselje s sosesko deliti in zvesto dopolnjevati Jezusovo lepo in zlato ravnilo: *Vse, karkoli hočete, da ljudje vam storijo, tudi vi njim storite*, (Mat. 7, 12.) enako tedaj tudi nasproti: *karkoli nočete, da ljudje vam storijo, tega tudi vi njim nikar ne*

storite. Uči svoje otroke, sosedom ne škode delati, ne hoditi po setvi, ne pobirati sosedovega sadja. Rad pomagaj sosedu, ako ima posebno nujno ali težko delo, pa tudi dober nauk mu daj, če vidiš, da zablodi. Če se tvoj sosed ženi, spremi ga k oltarju; je tvoj sosed umrl, sprevedi ga k grobu in pomagaj ga krščansko pokopati. Tako boš dober sosed drugim in drugi tebi. *S kakoršno mero merite, s takošno se vam bode nazaj namerilo.* (Mat. 7, 2.) — Dobra soseska najžalostnejši kraj prerodi v vesel raj; hudobna soseska pa spremeni tudi najprijetnejšo vinsko gorico v živ pekel.

Peta in poslednja pa tudi največa prijateljica vaša, oj vinarci! je prava zvestoba in ljubezen do vašega stanu. Kdor vaš stan spoštuje, on je vaš prijatelj; kdor vaš stan zaničuje, on je vaš sovražnik; sovražnik je pa tudi vsak vinar, ki svojega dela prav ne ume, ali pa tako grdo živi, da sramoto dela vinarškemu stanu. Poučite drug družega, posvarite se med seboj bratovsko, ne trpite med seboj ne pijanca, ne tatu, ne zapravljevca. Vinarski stan je imeniten in častljiv stan, mora se ljubiti in v časti imeti. Kdor ga ne ljubi in ne časti, imena krščanskega vinarja vreden ni. Tvoj vinjek, tvoja motika je tvoj nebeški ključ, ako ga z veseljem rabiš vse svoje žive dni. — Bil je krojač na smrtni postelji. Reče si šivanko prinesti. Veselo jo povzdigne, rekoč: Nisem imel prilike veliko dobrega storiti. To šivanko sem rad pridno sukal vse žive dni; zaupam, da mi bode ona ključ svetih nebes.

Sklepanje.

Vsako pošteno rokodelstvo ima svoje bandero, katero o slovesnih sprevodih nosi pred seboj in se krog njega zbira. Kje pa imate vi, poštene vinarji! svoje bandero? Vaše bandero je sv. križ, in Jezus sam je vojvoda vaš, ki pravi: *Jaz sem trta, vi mladike.* Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu; ker brez mene ne morete nič storiti.

Vstopite se torej vsi, poštene krščanski vinarji in vinarice, krog sv. križa, oklenite se svojega bandera in zaslišite petero zlatih naukov, katere križani Jezus posebno vinarjem s križa deli:

1. *Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe in vsak dan zadene svoj križ in hodi za menoj.* Težaven je sicer

vincarski stan; dostikrat delo težko, živež pa slab; in včasi še kupice vina ni, kadar v potu svojega obraza trti globoko jamo koplješ. Toda pomisli, da se je meni od jaslje do križa še hujša godila; pa *kdor do konca stanoviten ostane, bo zveličan.*

2. Si vinar ubog in te boli srce, ker nimaš svoje strehe in ne veš na stare dni kam domú, oglej si križanega Jezusa in natanko čuj, kaj ti s križa pové, rekoč: *Lisice imajo jame in ptice neba gnezda; Sin človekov pa nima, kamor bi naslonil glavo.* (Luk. 9, 58.)

3. Ako si siromak in se ti trda godi, nimaš otrokom kruha dati, ne za čem soli kupiti, ter si pogosto pri trdem delu lačen in žejen: ozri se na svojega križanega Odrešenika, ki milo na križu vzdihuje, rekoč: *Žejen sem!* in kisa mu podajo piti na smrtno uro. Tebi se tako hudo še ne godi in tudi godilo ne bo. Vse tvoje siromaštvo pa se ti bode spremenilo, če voljno trpiš, v morje veselja, kakor ti obeta usmiljeni Jezus rekoč: *Zveličani so ubogi v duhu; zakaj njih je nebeško kraljestvo.* (Mat. 5, 3.)

4. Ako si siromaček slab, imaš ženko ali deco betežno, pa nimaš ne zdravnika ne zdravila, pa tudi nijene postrežbe ne: oj, spomni se na svojega križanega Jezusa, in poslušaj ga, kako tebi in tvojim ponuja nebeškega zdravila, rekoč: *Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vas bom poživil.*

5. Kolikorkrat se v vinograd podaš, ne zabi Jezusa, vinske trte. In kedar trto obrezuješ in jo globoko v zemljo polagaš, oj spomni se in reci: ravno tako bodo tudi mene skoraj v črno zemljo pokopali. In s križa doli boš zaslišal Jezusa tolažljivi glas: *Jaz sem vstajenje in življenje; kdor v mene veruje, bo živel, akoravno umrje; jaz ga bom obudil poslednji dan.* Ako sem Jezusu, svojemu vojvodu, zvesto živel, ako sem v Jezusu srečno umrl, veselo bom zopet od mrtvih vstal. Križani Jezus! tebi živimo — križani Jezus! tebi umrjemo — tvoji smo živi in mrtvi. Amen.

Tretja postna pridiga.

O družini.

»Pristopila je ena dekla k Petru rekoč: Tudi ti si bil z Jezusom Galilejcem. On pa je tajil v pričo vseh, rekoč: Ne vem, kaj praviš«.

(Mat. 26, 69. 70.)

Navod.

Trpljenje Kristusovo je velika knjiga, v kateri vsak stan svoje zglede vidi in bere, česar se ima varovati, česar držati. Zato premišljujemo trpljenje Kristusovo sosebno sv. postni čas, da bi spoznali, ali smo vsak po svojem stanu hodili po stopinjah križanega Jezusa, ali pa smo to edino zveličavno stezo zapustili. In če smo zablodili na široko cesto pogubljenja, da se urno nazaj povrnemo h križanemu Jezusu, in se po njegovi sv. rešnji Krvi spravimo z nebeškim Očetom v velikonočni izpovedi in svetem obhajilu. — Vinogradnike sem že posebej povabil in jih peljal na goro Kalvarijo, da so v pričo križa Kristusovega premišljevali sebe in svoj stan, svoje dolžnosti in slabosti, ter se zopet bolj srčno, kakor upam, oklenili svojega križanega Jezusa. Pridi zdaj tudi ti, krščanska družina! in vstopi se okoli križa Kristusovega; zakaj tudi družina najde svoje tovariše in tovarišice v trpljenju Kristusovem v svoje poučenje.

Vidimo surovega hlapca v hiši višjega judovskega duhovnika Ane, kateri je nedolžnega Jezusa prav neusmiljeno za uho udaril. Srečamo dve jezični dekli, ki sta sv. Petra zapeljali, da je svojega mojstra tako nehvaležno zatajil. Slišimo hlapce na dvorišču, kako prestrašenega Petra primorajo zarotiti se, da ne pozna Jezusa Nazareškega.

Vsi ti in enaki so žalostni zgledi spačenega družinskega stanú; ne daj Bog, da bi jih posnemali. Zato vabim danes posebej vas, krščanske hlapce in dekcle, na goro Kalvarijo okoli križa Kristusovega, da vam pokažem in za postni čas v resno premišljevanje ponudim:

- I. Imenitnost in čast družinskega stana;
- II. Sedem nevarnih jam vaše nesreče;
- III. Sedem zakladov vaše časne in večne sreče.

O Jezus! ki si podobo hlapca na se vzel, usmili se nas! — O Marija, ti ponižna dekla Gospodova, prosi za nas! — Ti pa, krščanska družina! zvesto me poslušaj.

I. Imenitnost in čast družinskega stana.

1. Kdo je postavil družinski stan? Noben cesar, ne kralj, — ampak Bog sam. Kakor namreč imamo na enem telesu veliko udov, in so eni udi v to vstvarjeni, da druge vladajo in vodijo; ti pa, da onim pokorno strežejo in služijo, — le tako je celo telo zdravo, veselo in srečno: enako je tudi v človeški družbi. Vse človeštvo skupaj je eno veliko telo božjih otrok na zemlji, posamezni ljudje pa so udi tega velikega telesa; eni so v to postavljeni, da druge vladajo in vodijo, zato jih vladarje, poglavarje in gospodarje imenujemo, drugi pa so v to odločeni, da onim strežejo in služijo, zato jih strežaje, služabnike, hlapce in dekle zovemo. Od nekdanj je bilo, in za vselej bo ostalo tako, da ubožec bogatejšega potrebuje, da najde pri njem ne le dela, ampak tudi streho, živež in brambo, — da pa tudi bogatin ubožca pogrešati ne more, da mu pomaga. Le ako vsak človek na svojem mestu — gospod kakor hlapec — svoj stan lepo dopolnjuje, je vsa človeška družba zdrava, vesela in srečna. Prav zato pa tudi svetni stan — visok ali nizek — njenega razločka pred Bogom ne dela, *zakaj Bog ne gleda na vnanjo veljavo ljudi*. (Rim. 2, 11.) *Tukaj ni Jud, ne Grk; ni suženj, ne prost; ni možak, ne ženska. Zakaj vi vsi ste eno v Kristusu Jezusu*. (Gal. 3, 28.) Iz vsega tega tedaj, ljuba družina! lahko vesela spoznaš, kako imeniten in častit je tvoj stan, ker je od Boga samega postavljen. Služabni stan velja pred Bogom ravno toliko, kakor gosposki; in ti, uboga dekla, si tako blizu božjega srca, kakor tvoja bogata gospa; ali še tudi bližje, če zvestejše, kakor ona, svojemu Bogu služiš.

2. Pa le Bog je, kateri družinski stan tako visoko časti in pristréno ljubi, da je že v starem zakonu na brezštevilnih mestih gospodarjem zapovedal, skazovati družini usmiljenje in pravico, in enako ostro prepovedal ž njo neusmiljeno in krivično ravnati. (2. Mojz. 21.) Vse drugače dela svet, kateri Boga ne pozna ali poznati noče. Hudobni ljudje so od nekdanj družinski stan tlačili in ga tlačijo še dandanašnji. Je-li ste že slišali, kako se je pagan-skim sužnjim godilo? Manj so pogosto veljali kakor domača živina.

Gospodar je imel vso svojevoljno pravico čez življenje in smrt svojih hlapcev in dekel. Smel jih je, kakorkoli je hotel, pretepevati, trpinčiti in na zdravih udih poškodovati. Nikjer ni našel ubogi suženj pravice zoper surovega in neusmiljenega gospodarja. In če se je prigodilo, da je bil gospodar v smrt obsojen, je morala tudi vsa družina ž njim vred smrt storiti. — Večkrat so bili hlapci prisiljeni, da so se pri javnih igrah v razveseljevanje gospôde med seboj ali z divjo zverino do smrti bojevali in klali. Mnogokrat so bili hlapci in dekle hudobnim ljudem prodani, kateri so si ž njimi dobiček delali. — Pa še tudi dandanašnji neusmiljeni in brezbožni ljudje nič boljše z družino ne delajo. V Afriki še zdaj vsako leto na sto tisoč ljudi pokupijo, jih v ladije tako tesno naltlačijo, da jih od 100 po 7 na poti umrje, mnogi pa, če le morejo, rajše v morje poskačejo in se potopijo, da takim strašnim mukam uidejo. Potem jih pa 5 do 10 na lanec naklenejo, ženejo jih na somenj in jih, kakor pri nas nemo živino, prodajajo. O uboga družina, ki nevernim in brezbožnim ljudem v roke pride!

3. Kakor je usmiljeni Jezus sploh Zveličar vesoljnega svetá, tako je on tudi ljubi Odrešenik in Zveličar vsakega stanú posebej. In tudi ti krščanska družina se imaš le ljubemu Jezusu zahvaliti, če se ti dandanašnji pri krščanskih gospodarjih bolje godi, kakor se je nekdam ubogi družini pri nevernikih godilo in se ji še zdaj godi. Usmiljeni Jezus je strl trdi jarem in žuleče verige, v katere je hudobni svet družinski stan vkoval, ter je zopet postavil ta zaničevani stan v prvotno čast, ki mu jo je Bog Oče odločil, pa ga še celo višje povzdignil in poveličal. Oj le poslušaj me, ljuba družina! in si grenke solze z očij obriši. Glej, ko je Božji Sin na ta svet prišel, ni podobe bogatega gospoda ali mogočnega kralja na-se vzel, ampak tebi v tolažbo in čast *prikazal se nam je v ponižni podobi hlapca* (Tit. 2, 7.), kakor sam pravi: *Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, temuč da bi on stregel.* (Mat. 20, 28.) In kako vestno je to besedo dopolnjeval do smrti na križu! Obstopite ga, krščanski hlapci, in samo pri zadnji večerji ga gledajte! *Vstane od večerje, in dene s sebe svoje oblačilo in vzame prt ter se opaše. Potlej vlije vode v skledo, in začne umivati učencem noge in brisati s prtom, s katerim je bil opasan.* (Jan. 13, 4—5.) Krščanski hlapci! od tiste ure, ko Božji Sin kakor hlapec na trdi zemlji kleči in svojim učencem noge umiva in briše, ni vaše delo

več zaničljivo, ampak je vaš stan častitljiv pred Bogom in pred ljudmi. — Pa tudi vé, krščanske dekle! nikakor niste pozabljene. V tem, ko Jezus, Božji Sin, krščanske hlapce pod svoje varstvo vzame: Marija, mati Jezusova in nebeška Kraljica, vam, krščanske dekle, svoj materni plašč razgrinja in vas v svoje posebno varstvo sprejema. Vpričo božjega angelja je izgovorila za vas toliko tolažljivo besedo: *Jaz sem dekla Gospodova.* (Luk. 1, 38.) Glejte, krščanske dekle! takrat je Marija vaš nizki stan visoko povzdignila; z veliko častjo ga pred Bogom in pred ljudmi obdala ter je vaša posebna patrona postala. In kako resno se poteguje sv. Pavel, apostelj Kristusov, za čast in pravice družinskega stanú. Hlapec Onezim je ubežal svojemu gospodarju Filemonu; spoznal pa je svoj greh, obžaloval ga in je celó od sv. Pavla, ki je takrat v Rimu v ječi bil, sv. krst prejel. Sv. Pavel pošlje spokorjenega hlapca z listom gospodarju nazaj. V listu tega hlapca svojega sina imenuje in tako-le pristréno milosti zanj prosi: *Prosim te za svojega sina, ki sem ga rodil v železji, za Onezima. Sprejmi ga, kakor moje srce. Ako ti je pa kaj škodoval, to meni prištej. Jaz Pavel sem pisal s svojo roko: Jaz bom povrnil.* (Filem. 1.) In kako resno naroča gospodarjem ljubezen in pravičnost do družine! *In vi, gospodarji! delajte ž njimi (služabniki) ravno tako, in opustite žuganje, ker veste, da je njihov in vaš Gospod v nebesih, in da pri njem ni zunanje veljave ljudij.* — *Ako pa kdo za svoje, zlasti za domače ne skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.* (Efež. 6. — 1. Tim. 5.) Iz vsega tega pač jasno spoznaš, ljuba družina! kako veliko hvaležnost in ljubezen si dolžna usmiljenemu Jezusu, kateri je tvoj stan tako počastil in tako po očetovsko zanj poskrbel; vidiš pa tudi ob enem, kako velik je tvoj greh, akoravno ti v grdi nehvaležnosti svojega Jezusa zaničuješ in žališ.

4. Zdaj se tudi ne bodete več čudili, krščanski hlapci in dekle! ako vam povem, da je služabni stan od nekdej v katoliški cerkvi v veliki časti bil, da šteje ta stan veliko imenitnih svetnikov, in da so mnogi služabniki božji imenitne stanove in veliko bogastvo zapustili, ter si ubogi in nizki služabni stan izvolili, da bi le Jezusu bolj podobni bili, kateri je podobo hlapca na-se vzel. Sveti Adalrik zapusti kraljevi dvor in si kakor svinjski pastir krono svetnikov služi. — Sv. Armogast, rojen imeniten grof, pa zavoľo svete vere v pregnanstvo poslan in vsega premoženja oropan, služi si

vsakdanji kruh kakor kravji pastir. Napuhneni meščani se posmehujejo in norčujejo, ko goni imenitni grof kravjo čredo na pašo; on pa se veseli svojega zaničevanega stanú in velik svetnik postane. — Sv. Bendelin, kraljeve rodovine sin, zapusti natihoma dom in rojstno deželo, podá se v tuje kraje, kjer kakor ovčar v službo stopi. Bog je ponižnega pastirja poveličal z velikimi čudeži. Še le na smrtni postelji je sv. Severinu, ki mu je sv. zakramente delil, razodel, kdo da je. Zdaj je velik svetnik v nebesih in še dandanašnji ga verni posebno o živinski kugi priprošnika časté in na pomoč kličejo. In ali nimamo tudi sedanji čas dosti zgledov, kako gostokrat imenitni mladi gospodi in gospodičine vso čast in bogastvo prostovoljno zapusté, ter se v kak samostan, postavim usmiljenih bratov ali sester podajo, da strežejo do svoje smrti kakor ponižni hlapeci in dekle ubogim in bolehnim? Od kod vse te prikazni? Edino od tod, da božji služabniki spoznajo, da je služabnega stana najvišji gospodar sam Oče nebeški; da je služno življenje bolj podobno življenju Jezusa in Marije, kakor življenje gosposko, in da prav zato iz služnega stana bolj ravna, varna in gotova steza v nebesa pelje, kakor iz gosposkega, po besedah Jezusa samega, ki pravi: *Kateri je večí med vami, bodi kakor manjši in prednik kakor služabnik.* — *Kdor se ponižuje, bo povišan.* (Luk. 22, 26. — Mat. 23, 11.)

5. Je pa tudi zares srečen družinski stan! Ako svoje delo dobro znaš, — pošteno službo imaš, — in svoje dolžnosti vestno dopolnjuješ, lahko mirno spiš in hude skrbi ti glave ne belijo, kakor prav pogosto tvojemu gospodu in gospej. In ali je tako težko, dobri družini dobro službo najti? Nikakor ne, kakor nas uči skušnja. Vsaka dobra in poštena hiša išče tudi dobre in poštene družine; sprejme jo z veseljem in ji slovo daje le nerada in z žalostnim srcem. V dobri hiši pa najdeš tudi svojo pošteno pravico, najdeš tudi v bolezní pomoč in na stare dni te ne zapusté. — Toda misliš si: to vse je res; pa ker sem ubog in nijenega premoženja nimam, ne morem si vendar toliko dobrih del za nebesa pripraviti, kakor moja pobožna pa bogata gospôda. Ali pomisli: saj pa tudi ljubi Bog takih dobrih del od tebe ne tirja; — pa te tudi ne čaka zavoljo premoženja tako težek odgovor pred Bogom, kakor tvojo gospôdo, po besedah Jezusovih: *Komur koli je veliko dano, veliko se bo tirjalo od njega* (Luk. 12, 48);

— pa tudi nisi v toliki nevarnosti, kakor tvoja gospôda, da bi te bogastvo v napuh, požrešnost in še druge neznane grehe zapeljalo, kakor jih mnogokrat pri bogatinih nahajamo, in o katerih sv. apostelj Pavel tako resno govori: *Kateri hočejo obogateti, padejo v skušnjava in v veliko nepridnih in škodljivih želj, katere potopé človeka v pogubljenje.* — *Ti pa, o človek božji! beži od tega.* (1. Tim. 6, 9. 11.) — Oj le nikar zavoljo vsega tega ne žalujte, pobožni hlapci in dekle! saj ste lahko, in še prav lahko bogati in sila bogati na dobrih delih tudi vi, ako se po nauku sv. Pavla ravnate, ki vas tako lepo uči: *Vse, kar koli delate z besedo ali v dejanju, vse storite v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa in zahvalite Boga in Očeta po njem.* (Kol. 3, 17.) Ako po tem nauku vsako jutro dobri namen obudiš in vse svoje misli in besede in stopinje in dela in težave Bogu daruješ, v tem dobrem namenu celi dan tiho, voljno in veselo delaš in svoj križ nosiš, in s takim dobrim namenom vsak dan na večer skleneš: *oj potem blagor tebi! vsa tvoja nizka in zaničljiva dela so se ti v čisto zlato spremenila, ki ga rja ne sné, ampak ki tudi v nebesih večno ceno ima.* Saj prav tebi, krščanska družina! ki se celo življenje s telesnimi deli krščanskega usmiljenja trudiš, so prihranjene tolažljive besede Jezusove za sodni dan: *Lačen sem bil, in ste mi dali jesti; žejen sem bil, in ste mi dali piti; nag sem bil, in ste me oblekli; bolan sem bil, in ste me obiskali. Resnično vam povem, kar ste storili kateremu mojih najmanjših bratov, ste meni storili. Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta! posedite kraljestvo, katero je vam pripravljeno od začetka sveta.* (Mat. 25.)

6. Pa ne le sama sebi, ti krščanska družina! v svojem stanu časno in večno srečo lahko oskrbiš: tudi celi hiši, kjer služiš, srečo in blagoslov božji prineseš, ako se Boga bojiš in za blagostanje gospodarjevo vestno skrbiš. Kolikokrat pošlje Bog v hišo, kateri dobro hoče, pobožnega hlapca ali deklo kakor vidnega angelja varuha svojega: otroku ljubeznjivo varuhinjo, bolniku usmiljeno hišinjjo, nevedni in lahkomišljeni gospodinji resno in iznajdeno deklo; in koliko gospôde bi že bilo po mestih pomrlo brez zakramentov, ako bi ne bila pobožna dekla še o pravem času na spoved nagovorila in za spovednika poskrbela! To resnico nam priča tudi sv. pismo in življenje svetnikov. V hiši imenitnega vojskovodje Naamana je bila mala judovska deklica kakor sužnja v službi. Ko

vidi pri svojem gospodu strašno gobovo bolezen, reče gospej: *O da bi bil pač moj gospod pri preroku, ki je v Samariji, gotovo bi ga ozdravil gob, katere ima.* (IV. Kralj. 5, 3.) Naaman sluša svojo deklo, gre k preroku božjemu in pride popolnoma ozdravljen domu. Nedolžnega Egiptovskega Jožefa prodajo kakor suznika v hišo imenitnega Putifarja, in pisano je: *Gospod je blagoslovil hišo Egipčanovo zavoljo Jožefa in je pomnožil njegovo premoženje ne le v hiši, ampak tudi na polju.* (I. Mojz. 39.) Sv. Notburga je služila za hišinjjo pri pobožni gospôdi na neki grajščini. Stariši so sinu še na smrtui postelji naročili, naj pobožne dekcle Notburge nikar iz službe ne dene, ampak jo kakor sestro spoštuje. Ali posvetna sinova žena ni mogla trpeti pobožne dekcle; tako dolgo je moža zoper njo hujskala, da sta ji dala prav z grdo slovó. Ali s pobožno deklo je vzela tudi vsa sreča od grada slovo. Ena nesreča pride za drugo in mladi gospod pride v kratkih letih v revščino. Zdaj se spomni naročila starišev na smrtui postelji, poišče Notburgo, ki je med tem pri nekem kmetu služila, prosi jo s solznimi očmi odpuščenja in jo nagovarja, da naj gre iz ljubezni do rajnih starišev nazaj v grad služit. Tudi milosrčna Notburga se razjoka, vso krivico pozabi in gre nazaj v grad v službo. Ž njo se povrne pa tudi nekdanji božji blagoslov. V kratkih letih je bila ta grajščina zopet ena najslavnejših in bogatejših v deželi.

7. Še več: cela dežela, celo ljudstvo srečno postane, koje ima pošteno družino in čedno za njo skrbi. Bog pošlje v kateri kraj pobožno družinče, ljubljenea svojega, da bi jih veliko osrečil in zveličal po njem, kakor je poslal sv. Kristjano Ibercem, daljnemu in številnemu ljudstvu, ki je še v temi paganskega malikovalstva živelo, da bi ga k luči sv. vere pripeljal. Kristjana, uboga krščanska deklica, je bila od nevernih roparjev vjeta in v daljno Iberijo v sužnost odpeljana in tam kakor sužnja trdosrčnemu gospodarju prodana. Ko divji neverniki vidijo, kako ta krščanska sužnja v sredi tolike razuzdanosti tako trezno, zdržno, čisto in spokorno živi, vse grenkosti težke službe tako tiho in pohlevno prenaša, pri vsem tem ima pa vendar zmerom tako veselo in dobrovoljno srce, ne morejo se zadosti načuditi, kako je mladi in zali deklici tako živeti mogoče. Marsikdo jo na tihem po vzroku popraša in ona pove odkritosrčno, da jo njena lepa vera uči tako živeti, da jo njena vera v sredi trpljenja s tolikim veseljem na-

polnjuje, ker ji obeta neskončno veselo življenje po smrti. Tako je našla priložnost, prav mnogim o veri Jezusovi kaj povedati. Prigodi se pa, da kralju tiste dežele prvorojeni sinček za smrt zboli; po takratni šegi jutrovih dežel nosijo otroka od hiše do hiše, kdo bi vedel kako zdravilo. Pridejo tudi do hiše, kjer je Kristjana služila. Ona vzame dete, nese je v svojo izbico, poklekne in kliče sladko ime Jezusovo in pošlje kralju popolnoma zdravega otroka nazaj. Ko pozneje tudi bolno kraljico z Jezusovim imenom ozdravi, pošlje ji hvaležni kralj veliko dragocenih darov, ali Kristjana mu vrne vse nazaj ter mu sporoči, da je že s svojo vero zadosti bogata; če ji pa hoče kralj kaj za ljubo storiti, prosi ga, naj tudi on s svojo gospo v Jezusa veruje in mu dá cerkev iz hvaležnosti pozidati, ker le Jezus edini, Bog kristijanov, mu je ženo in otroka ozdravil. Kralj se uda željam pobožne dekle, pokliče na njen svet tudi krščanskih blagovestnikov v deželo, in ne dolgo potem je vsa Iberska dežela v Kristusa verovala, in glejte! ena sama pobožna dekla je vse to storila.

Povej mi krščanska družina! ali ne spoznaš iz tega, kako imeniten in častitljiv je tvoj stan pred Bogom in vsemi pošteni ljudmi; kako ga Oče nebeški za ljubo ima in s posebno milostjo nad njim čuje? V resnici, dobra družina je na tem svetu velika sreča, — malopridna pa tudi velika nesreča.

Od kod pa pride toliko nesrečnih poslov na svetu — in toliko toževanja nad malopridno družino? To pride iz strašnih

II. Sedem jam družinske nesreče.

Čim imenitnejši je stan, tem globlje pade in težje vstane, kdor se v njem pregreši. Taka se poslom godi, če se sedmih prepadov svoje nesreče ne varujejo.

1. Nezadovoljnost v svojem stanu je družinske nesreče prvi prepad. Boljše bi bilo, da bi na svetu ne bil, kakor da moram tako ubogo živeti in toliko trpeti, mrmra marsikateri hlapec in dekla. Oj ti nehvaležni črv, poln prevzetije! Kako se upaš povzdigovati zoper samega Boga? Sme-li ilovica potožiti se nad lončarjem, zakaj je lonec in ne sklede iz nje naredil? Ali ni mogel Bog tebe vstvariti kot konja ali kamen na cesti? Stvaril pa te je po svoji podobi dediča nebeškega kraljestva. Ne zavidaj gospódi, marveč gledaj na Jezusa, ki te za seboj vabi, rekoč: *Kdor hoče*

za menoj priti, naj zataji sam sebe, naj zadene svoj križ vsak dan in naj hodi za menoj. Več ko trpiš, bolj si podoben Jezusu in Mariji, lepša bo tvoja krona v nebesih. — Drugi mrmrajo nad težkim delom, pa ne pomislijo, da vsi nosijo Adamov jarem, ki so Evini otroci. — Tretji tožujejo nad svojimi hudimi gospodarji in gospodinjami, kako so čmerni in pikri, da jim nihče ni v stanu po volji storiti, pomislijo pa ne, da so si večjidel sami tega krivi. Janez Tebejski je služil staremu očaku Amonu s silno zvestobo in potrpežljivostjo; pa stari oče mu zato ne dá nikdar dobre besede. Ko se mu pa smrt bliža, prime svojega zvestega Janeza vpricho drugih očakov za roko in reče: „Bog ti povrni, Bog ti povrni in Bog ti bo povrnil!“ Potem se obrne proti očakom in nadaljuje: „Glejte, to ni človek ampak angelj; celih dvanajst let mi je v moji boleznì neutrujeno in preljubeznjivo stregel, pa niti enkrat ni od mene zato lepe in hvaležne besede prejel.“ Ta zgled posnemajte tudi vi; mislite le na Boga in delajte le zavoljo Boga, in hipoma vam bodo vse sitnosti lahke postale. To je nauk sv. Petra, ki pravi: *Hlapci! bodite podložni gospodarjem z vsem strahom, ne le dobrim in krotkim, ampak tudi čmernim; to je namreč milost, če kdo iz vesti zavoljo Boga britkosti prenaša in krivico trpi.* (1. Petr. 2, 18—19.)

2. Nezadovoljnosti soseda je zanikrnost, ako se njenega posla z veseljem ne lotiš, — njenega dela prav ne opraviš, — se hitro naveličaš, — službo zapustiš in se po kočah potikaš ter rajše lačen in raztrgan hodiš, kakor da bi pridno delal in se pošteno živil. Ako je že grdo, če neumne matere otroke leno poležavati pusté, rekoč: Otrok se ne naleži nikdar zadosti: — koliko stokrat grše je, če se družinče še dvakrat v postelji obrne, ko ga že zlato solnce milo obseva in na delo budi, in rajše iz službe zbeži, kakor da bi zgodaj vstajalo. O ve zanikrne samice, ki se službe bojite, ali ne veste, da kdor gospodarju ne služi, njega satan v službo dobi? V pošteno službo te spremlja sveti Duh, iz službe v kočò te vleče nečisti duh. Železo rja sne, zanikrneža pa lenoba; *zakaj postopanje nauči veliko hudega*, govori sv. Duh. (Sir. 33, 29.)

3. Zanikrnosti soseda je razuzdanost hlapcev in dekel. Ako se hlapec Boga ne boji, cele noči po krčmah prepije in igra, pogosteje na ples, kakor k spovedi gre, on hodi siromaštvu na prag

in je blizo peklenskih vrat. Hlapec, ki gospodarju veli: Dan je vaš, noč pa moja, je že peklenska paša na tisti cesti, koju Jezus popisuje rekoč: *Široka so vrata in prostorna je pot, ki pelje v pogubljenje, in veliko jih je, ki po njej noter hodijo.* (Mat. 7, 13.) — So-li pa dekcle kaj boljše? Oh, jokal bi se! Izmed desetero najdeš težko tri, katere bi Jezusu zveste ostale. V mladih letih v svili in tančici, na plesu in na dobrih voljah, na stare dni pa cunje na životu in beraška palica v roki. Tista ptica, ki visoko leta, nizko sede; ravno taka se godi razuzdani družini.

4. Zanikrnosti in razuzdanosti gotova tovarišica je nezvestoba pri delu. „Ti si pač bedak, da se toliko potiš“, rekel je zanikrni težak pridnemu hlapcu Fridolinu, „saj te gospodar ne vidi in se ti zahvalil ne bo“. „Pa Bog vidi“, odgovori Fridolin, „jaz pa pred vsem Bogu služim, ne pa ljudem“, obriše si čelo in dela pridno naprej. — Dekle se navadijo sladkarije izmikati, zdaj sladkorja, zdaj smetane, in če mleko ali zelenjad v mesto na prodaj nesejo, ne oddajo vsega, kar skupijo. Vsak tak krajecar pa je žareč ogel v strehi, ki ti ves drug pošten zaslužek požre, da ti teknil nikdar ne bo. — Čemu pa potrebujejo posli takih krivičnih dobičkov? Oh! da moram kaj tako žalostnega izreči: za

5. Nesramno znanje. To je tista nesrečna mreža, v koju peklenski sovražnik največ hlapcev in dekel vlovi. Hudič, pravi sv. Avguštin, je prve čase kristijane s krvavim mečem in z ognjem preganjal, pa mu ni neslo; sedanji čas jih pa v grešno nečisto znanje priganja, in to mu dobro služi posebno pri družini. Dokler si hlapec še nedolžen, rad Bogu služiš, rad delaš in pošteno živiš: kakor hitro pak grešno znanje napleteš, pozabiš Boga in noč in dan družega ne misliš, kakor na svoje slabe želje. — Samica, dokler je nedolžna, je tudi pridna in vesela, uboga rada in zadovoljno živi: kakor hitro se pa nečisti ljubezni uda, dušo in svoje vse nečistemu grehu prodá. Tako nesramno znanje prinese grehov brez števila, solze in sramoto in beraštvo njim in njih nesrečnim otrokom, — prazni nebesa in polni pekel. *Ne dajte se nikomur zapeljati*, veli sv. Pavel, *zavoljo tega (greha) pride jeza božja nad otroke nevere. Ne bodite tedaj njih deležniki!* (Efež. 5, 6—7.) — Kdo pa to uči?

6. Pregrešne dobre volje, posedanje po krčmah, hoja po božjih potih brez pravega namena, ples in ponočna voglarija.

Gorjé vam, vi brezbožni krčmarji! ki takim potuho dajete; — gorjé vam gospodarjem, ki poslom na take dobre volje dopuščate; trikrat gorjé pa vam, hlapci in dekle! ki svete nedelje in praznike v svoje pogubljenje obračate! Vam je vsak Gospodov dan stopinja do pekla, vaše pregrešne dobre volje so hudičeve službe. — Naj-nevarnejša jama tvoje nesreče pa je

7. pregrešna služba, nevarna hiša, v katero se v službo podaš. Hlapec ima lepo letnino, pa še posebej mnogo daril, in pravi: Imam, hvala Bogu, prav dobro službo in se mi dobro godi. Pa malokdaj v cerkev more, cele nedelje in praznike vozi. Gospodarju mora pomagati pri krivični meri in tehtnici, tudi sekati v tujem lesu ali celo mejnike prestavljati. Oh taka služba je strašno nevarna služba: naravnost te v pekel pelja; hiti, da skoraj proč prideš! — Mlada dekla pride v gosposko službo; ima veliko plačilo; gospá ji daje svoja ponošena oblačila, za novo leto in ob sejmih dobi še kakih posebkov. Toda v hiši ne sliši nikogar moliti, in ne vidi nikogar pokrižati se; ne sme ne k pridigi, ne h krščanskemu nauku, tudi k spovedi ne, razun o Veliki nedelji. Gospodar je morebiti prešestnik, sin nečistnik, hlapec nesramnež. Oh, iz take službe beži, kakor iz Sodome in Gomore! Tisočkrat bolje v Pohorji cokle nositi in ovsenjak jesti, kakor po mestu v žametnih čeveljih hoditi in kavo piti, poslednjič pa zapeljani in nesrečni k domu se prijočiti. *Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!* (Mark. 8, 36.)

Oh preljubi hlapci in dekle, kako močno se meni smilite! Imate jih veliko, kateri vas obžaljujejo, pa malo malo, ki bi po očetovsko za vas skrbeli; — veliko, ki vas pohujšujejo, pa sila malo, ki bi vas poboljšali; — veliko sovražnikov, ki vas v pekel tirajo, pa malo zvestih prijateljev, ki bi vam v nebesa pomagali. Vendar nikar ne obupajte! Ako se vam je varovati na stezi služabnega stana sedem nevarnih jam družinske nesreče, je pa ondi tudi skritih sedem zakladov družinske sreče. Hočem vam jih h koncu pokazati, da jih ne zgrešite.

III. Sedem zakladov družinske sreče.

Vsakemu poštenemu stanu je položil Bog na stezo njegovega življenja posebne zaklade njegove sreče, in najde jih, kdor jih išče. Posebni zakladi tvoje sreče, krščanska družina! so naslednji:

1. Pobožnost. Sree pri Bogu, roke pri delu, to je zlati ključ do tvoje sreče. *Pobožnost*, uči sv. Pavel, *je za vse koristna, in ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja.* (1. Tim. 4, 8.) Ne reči: Ne utegnem moliti; kratko pa dobro — sta lastnosti družinske molitve. Tako moli v jutro, tako moli na večer, čez dan pa med delom pobožne vzdihljeje k Bogu pošiljaj, in dan in noč si si spremenil v pobožno molitev. Tudi v cerkev rad hodi in angeli božji ti bodo pri delu pomagali, kakti sv. Izidoru, kajti v tem, ko je sv. Izidor molil v cerkvi, je angelj prijel za oralo, da se pri delu ni kaj zamudilo. — Iščeš ti Boga, — bodo dobri gospodarji tudi tebe iskali: ne bode ti manjkalo ne poštene službe, ne kruha. Konstancij Klor je bil sicer paganski vladar, pa jako pravičen tudi do kristijanov, katerih mnogo je imel celó v svoji službi. Enega dne hoče zvestobo svojih krščanskih poslov poskusiti in izmisli si to-le zvijačo: Ukaže ostro, da morajo vsi njegovi krščanski posli malikom darovati, če ne, zgubijo njegovo milost in službo. Nekoliko nevrednežev res kar hitro malikom daruje, njih večje število pa ne. Potem vse krščanske posle pred-se pokliče; pa kako se vsi začudijo! One, ki so malikom darovali, kar pri tej priči zaničljivo iz službe zapodi rekoč, da ker svojemu Bogu zvesti niso, torej se tudi on na njihovo zvestobo ne more zanesti; one pa, ki niso hoteli darovati, je pohvalil in jih obdržal v službi, po pravici zaupajoč, da ker svojemu Bogu zvesto služijo, bodo tudi njemu zvesto služili.

2. Poštena krščanska hiša, v kateri se greha varujejo in Bogu lepo služijo. Kakor veren mož pogosto neverno ženo spreobrne in posveti (1. Kor. 7, 14.), enako tudi pobožen gospodar pogosto spridenega hlopea ali deklo na pravo pot nazaj privede. Ako si pa našel dobro krščansko hišo, ne zapusti je brez tehtnega vzroka: goste službe so redke suknje. Sv. Cita je 45 let pri eni hiši služila, dokler je niso pokopali, in je svetnica postala. Kdor se pa pogosto seli, lahko se pogubi.

3. Zadovoljnost v živežu. Izbirljivega hlopea in dekle se vsakdo boji; eden izbirljivec pokvari celo hišo. Ste-li slišali o hlopeu, ki ni hotel boba? Ko je gospodinja prinesla boba na mizo, je hlapec mrdec napravil, žlico na rob obrnil in jo v skledo porinil rekoč: „Bob! če se žlice na robu primeš, jedel te bom; če se ne primeš, te jedel ne bom.“ Norci so se mu smejali, pametni

ga milovali rekoč: še dober mu bo. — Prevzetni hlapec se nekam priženi, pa gospodarstvo se mu slabo obnaša: ni si imel več v čem izbirati. Zdaj bi bil dobri bobek rad jedel, pa še za seme ga ni imel. Vzame prazno vrečo in gre nekdanjega gospodarja boba prosit. Gospodar mu pokaže boba velik vršaj, vzame vevnico, jo na robu v bob porine rekoč: „Bob! ako se vevnice na robu primeš, dam te nekdanjemu izbirljivemu hlapcu; če se ne primeš, pa te ne dam.“ Hlapec spozna božjo kazen in se britko razjoka, pa tudi dobri gospodar se razsolzi in mu naloži polno vrečo boba; nam vsem pa ta nauk zapusti, da izbirljivi nikdar ne bodimo, ampak hvaležno uživajmo to, kar se pred nas postavi, kakor sv. Pavel uči: *Ako imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni. Ničesa namreč nismo prinesli na ta svet; gotovo je, da tudi odnesti ničesa ne moremo.* (1. Tim. 6, 7—8.)

4. Zvestoba in udanost gospodarju in gospodinji, prav taka, kakor so jo otroci dolžni očetu in materi. Njih sreča naj te veseli, kakor lastna, pa tudi njih nesreča zaboli, kakor lastna tvoja. Njih sreča naj te veseli, kakor milosrčne hlapce v sv. evangeliju, ki so žalostnemu gospodarju daleč naproti hiteli, povedat mu veselo novico, da je ozdravel bolni sin. (Joan. 4.) Njih nesreča naj te boli, kakor one pridne hlapce v evangeliju, kateri, ko ljuliko na polju zagledajo, vsi žalostni pred gospodarja stopijo rekoč: *Gospod! ali nisi dobrega semena vsejal na njivo; od kod ima tedaj ljuliko? Hočeš, da gremo in jo pobereмо?* (Mat. 13.) — Varuj poštenje svoje hiše in ne raznašaj, kar se pri hiši zgodi! Kadar od hiše greš, naj poštenje pri hiši ostane; ono je najdražje blagó. Denar se dá lahko povrniti, poštenje pa težko in včasi celó ne več.

5. Lepa edinost s sodružino, da si radi med seboj pomagata pri delu, postrežete v bolezni in se podpirate v vseh pravičnih rečeh. *S kakoršno mero bote merili, s tako se vam bo odmerjalo.* (Luk. 6, 38.) Ne reci: „To ni moje delo.“ — Lahko še bo. — Le v eni reči ne sme biti edinosti med vami: da bi pri grehu pomagali, ali k grehu molčali. Sv. dekla Cita je nesramnega hlapca, ki jo je hotel poljubiti, tako krepko za uho udarila, da se mu ni več ljubilo, kaj takega poskusiti.

6. Varčnost za stare dni. Ne zabi v svoji mladosti, da ne bode zmirom tako. Kar v mladih letih preveč imaš, tega bo lahko skoraj premalo. Vsako modro družinče razdeli svoj zaslužek

na tri dele: prvi del za stariše, za uboge in božjo čast obrne, drugi del za svoje potrebe rabi, tretji del za stare dni prihrani, kadar bo krajcarja najbolj treba, zaslužiti pa ne več mogoče. — Hlapei, kateri svoj zaslužek zapijejo, zaigrajo in zapravijo, sami sebi kradejo. Dekle so lastne tatice, ki svojo letnino na sebe obesijo, vse na cunje izdajo, na stare dni pa pozabijo. Mlada zapravljivka bo stara kradljivka ali pa beračka. *Spominjaj se svojega Stvarnika v dnevih svoje mladosti, predno pride čas britkosti (starosti), in se bližajo leta, o katerih boš moral reči: Ne dopadejo mi!* (Pridg. 12, 1.)

7. Pobožna bratovščina ali družba, ki družini v nebesa pomaga. Mladenič zapusti rojstni kraj in gre v tuje kraje služiti, deklica vzame od očeta in matere slovo in se podá v tuje kraje služiti. Nima dobre duše, ki bi jo posvarila, poučila, potolažila in ji pomagala v potrebah. *Ni pa dobro človeku samemu biti,* govori Bog Oče že v začetku svetá. (I. Mojz. 2, 18.) Če si pa v pobožno bratovščino zapisan, zglasi se samo dušnemu pastirju fare, kamor služiti prideš, in urno ti bodo pokazali dobrih tovarišev in tovarišic lepo število, ki te bodo kakor bratje in sestre podpirali, da se boš kraju lahko privadil in boš tudi na tujem urno doma. O sv. bratovščinah veljajo zlasti besede sv. Duha: *Boljše je, da sta dva skupaj, kakor en sam; ker imata vsaj dobiček svoje družbe. Ako eden pade, ga drugi podpira. Gorje samemu! zakaj če pade, nima ga, da bi ga vzdignil.* (Pridg. 4, 9—10.) Kako ljubeznjiva je bratovščina presvetega srca Jezusovega — in presladkega srca Marijinega! — Kako vesela je družba živega rožnega venca, kjer so pobožni dečki in bogoslužne deklice v lepe rože razvrščeni, ki si pomagajo v življenju, postrežejo v bolezni, spremljajo te k grobu in tudi po smrti drug drugega ne pozabijo! Take družbe so iz nebes doma. Kakor vas vlečejo slabe tovaršije na vrvi v časno in večno nesrečo, enako vas vodijo pobožne družbe za roke v nebesa.

Sklepanje.

Še eno reč vam k sklepu priporočam: dobro vest; za njo čez vse skrbite, dobro vest ohranite, in za nijeno ceno je ne prodajte. Dobra vest več veljá, kakor zlato in srebro celega svetá. Pokorščina tam neha, kjer se greh začinja. Posnemajte nedolžnega mladeniča, Egiptovskega Jožefa. Prodan od hudobnih bratov, katere je očetu po pravici zatožil, ker so hudobno delali, je bil v Egipt

odpeljan. Od svoje imenitne, pa nesramne gospé v greh siljen, se je spomnil na vsevednega Boga in je šel rajše v železje in v ječo, kakor da bi v greh dovolil: toliko mu je bilo za nedolžno vest. Dobra vest mu je ječo polajšala in ga poslednjič povzdignila do kraljevega sedeža. Dobra vest bo tudi vaša pomočnica v življenji, na smrtni postelji vam tolažnica in vaša krona v nebesih.

Pride enkrat poslednja ura za tebe, pošteni hlapec, bogoljubna dekla! Tudi tvoj delavnik bo nehal in se večna nedelja začela. Takrat s pravičnim Simeonom veselo porečeš: *Zdaj pusti svojega hlapca, o Gospod! po svoji besedi v miru; kajti vidèle so moje oči zveličanje tvoje.* (Luk. 2, 29—30.) In Oče nebeški, tvoj pravi gospodar, kojemu si vse svoje žive dni zvesto služil, ti bo veselo zaklical rekoč: *Blagor tebi, dobri in zvesti hlapec! ker si bil v malem zvest, postavil te bom čez veliko; pojdi v veselje svojega Gospoda.* (Mat. 25, 21.) Amen.

Četrta postna pridiga.

Za stariše in gospodarje.

»Nikar ne jokajte nad menoj, ampak jokajte nad seboj in nad svojimi otroci!«
(Luk. 23, 28.)

Navod.

1. Kdo bi se ne razjokal, če gleda Jezusa na dvorišču Pilatovem, vsega raztepenega, blede njegovo presveto obličje, s trnjem kronano njegovo glavo, stati najpravičnejšega poleg morilca in razbojnika. Pilat ga ljudstvu pokaže rekoč: *Eccce homo!* Glejte, je-li še človeku podoben? Razdraženo ljudstvo pa vpije: *Proč ž njim! proč ž njim!* Oj nehvaležno, slepo ljudstvo, kako hitro si se spremenilo! Na cvetno nedeljo si ga veselo pozdravljalo: *Hosana! visoko hvaljen, ki prideš v imenu Gospodovem, kralj Izraelski!* Na veliki petek pa vpiješ: *Proč ž njim! proč ž njim!*

2. Kako bi nas solze ne polile, ko slišimo Pilata, koliko si prizadeva nedolžnega Jezusa izpustiti rekoč: *Katerega hočete, da vam izpustim, Barábo razbojnika, ali Jezusa, kateri je imenovan*

Kristus? In ljudstvo na vse grlo vpije: *Izpusti nam Barábo!* — *Kaj bom pa storil z Jezusom?* vpraša Pilat. In ljudstvo še bolj vpije: *Križaj ga! križaj ga!* Tako je razbojnik Barába izpuščen, nedolžni Jezus pa k smrti obsojen. — Tako se godi po svetu! tako ta svet plačuje!

3. Komu bi se do dua srca ne užalilo, da peljejo nedolžnega Jezusa s težkim križem na goro Kalvarijo, kjer ga bodo neusmiljeno na križ pribili in umorili? — Ni se čuditi, da se je množica Jeruzalemskih žen z Jezusom jokala, in ga jokaje spremljala na kraj mrtvaških glav. Ali kdo bi se ne začudil, da se usmiljeni Jezus, s težkim križem obložen, k žalostnim ženam obrne rekoč: *Hčere Jeruzalemske! nikar se ne jokajte nad menoj, ampak jokajte se nad seboj in nad svojimi otroci. Zakaj glejte! dnevi bodo prišli, ob katerih porekó: Sročne so nerodovitne, in telesa, katera niso rodila, in prsa, katera niso dojila! Takrat bodo začeli reči goram: Padite na nas! in hribom: Pokrijte nas! Če namreč nad surovim lesom (nad nedolžnim človekom) to delajo, kaj se bode nad suhim (nad grešnim svetom) godilo?* (Luk. 23, 28—31.) Strašno je prerokovanje Jezusovo in ne zadeva samo Jeruzalemskih žen, ampak tudi nas. — Pomislimo danes, ko Jezusa na strašno goro Kalvarijo spremljamo, zakaj usmiljeni Jezus Jeruzalemskim ženam, pa tudi nam veli jokati se? Posebno zavoljo treh vzrokov:

I. Zavoljo slabih zakonov, ki so korenine vsega hudega.

II. Zavoljo slabe reje otrok, ki je šola vseh hudobij.

III. Zavoljo slabe skrbi za družino, ki je pohujšanje svetá.

Krščanski možje in žene, očetje in matere, gospodarji in gospodinje! vaša je moja današnja pridiga; pa tudi vas, otroci in posli, zadeva. *Kdor ima ušesa, naj posluša*, veli Jezus. V njegovem presvetem imenu tudi jaz govorim in zaupam, da pade moja beseda na dobro zemljo.

I. Slabi zakoni, korenina vsega hudega.

Stvarnik je vsadil v rajú drevo, ki ima dva vrha in se razprostira po vsej zemlji: zakonski stan, moža in ženo, rekoč: *Rastita in množita se!* To drevo rodi najplemenitejše — pa tudi

najslabše, najslajše — pa tudi najgrenkejše sadje. Zakonski stan je že na tem svetu ali okus nebeškega veselja ali pa živega pekla. Od kod to prihaja? — Kakor si postelješ, ležiš; kakor dopolnjuješ v zakonu svoje dolžnosti, sadiš si rože ali pa trnje. — Ako hoče peklenški sovražnik prav veliko hudega razsejati v hiši — v soseski, oslepi malovrednega dečka in lahkomiselnico samico, da se vzameta, ali ju v zakonu razdraži in razkruši po

1. nemarnosti, da mož za ženo, žena za moža ne mara, drug za drugega ne skrbi, naj se mu dobro, ali slabo godi. — Bolj kakor oče in mati za deco, bolj je dolžan skrbeti mož za ženo, in žena za moža, in sicer na duši in telesu. *Zato bo zapustil človek svojega očeta in svojo mater, in se držal svoje žene in bodeta dva v enem mesu.* (I. Mojz. 2, 24.) Sv. Pavel uči to dvojno dolžnost v dvojni priliki rekoč: *Možje! ljubite svoje žene, kakor je Kristus cerkev ljubil in sam sebe za njo dal, da bi jo posvetil.* — *Tako morajo tudi možje ljubiti svoje žene, kakor svoja telesa. Nihče pa še nikoli ni svojega telesa sovražil.* — *Kdor svojo ženo ljubi, sam sebe ljubi.* (Efež. 5.) Kako pa možje skrbite za dušo svojih žen? Še branite jim moliti, psujete jih, če grejo k spovedi, in grda imena jim dajete, če so pobožne. In kako skrbite za njih telo? Koliko možev pije, masti se po krčmah pri pečenki in radostno prepeva, v tem ko se žena doma solzi in z otroci pri suhem kruhu gladuje. In če se pijan mož na večer domu privleče, tedaj še nesramnež za večerjo grdo razsaja in ženo in otroke pobija, kakor oni divjak, kojemu je nevoljna žena otroka k gorici prinesla. — Ne rekajte, vi možje: Če pijem, saj svoje zapivam. — Ni res: tudi tvoje žene in dece; ti si domač tat, ki kradeš svoji lastni družini. Kako vse drugače je oni pridni čevljar storil, ki je jedino kravico prodal, da je preskrbel bolni ženi zdravila in tečnega živeža. Koliko pa je dandanes možev, ki bolj skrbé za bolno kravico v hlevu kot za bolno ženo v hiši. — Pa tudi žene pogosto svoje može v nemar puščajo in jim nalašč kljubujejo, kakor ona žena, koje mož je imel hud kašelj: ko je hišo pometala, je nalašč prašila, da bi moža dražila in mu nagajala. — Oj kako vse drugače bi se morala oba razumeti in ljubiti po nauku božjem! Po tem nauku naj bi bila mož in žena le eno srce, le ena duša. Kakor dva angelja naj bi skupaj molila, pomagala si in stregla. Le presrnična je torej beseda, koju vam povem: Mož in žena bodeta

najhitreje ali skupaj zveličana, ali skupaj pogubljena. — Hudobni duh zapelje zakonska

2. v nezvestobo, katera je trojna. a) Nezvestoba y zakonu. Sv. apostelj Pavel uči: *Zavolj nečistosti naj ima mož ženo in žena moža. Žena nima oblasti čez svoje telo, ampak mož; pa tudi mož nima oblasti čez svoje telo, ampak žena.* (1. Kor. 7, 2. 4.) Zato je prešestvo najgrša oskrumba zakramenta sv. zakona in zakonske prisege najhujši prelom. Ni čuda, da ga Bog z vso ostrostjo svoje jeze na tem in onem svetu preganja. Vsako prešestvo je zakonske sreče grob, nad katerim se trnje vseh pregreh košato razrašča. Kdo prešteje vse kletve, kdo premeri vse solze, kdo pretehta vsa pohujšanja, koja prešestvo rodi? Od take hiše vzamejo angelji božji slovo in hudi duh jo obsede. Zato uči sv. apostelj Pavel: *Nikar se ne motite! Prešestniki ne bodo posedli kraljestva božjega.* (1. Kor. 6, 9. 10.) b) Nezvestoba v otroški reji, kadar žena pokazi, kar mož prav naredi, ali kadar mož pokvari, kar je žena modro naravnala. Gorjé ti, zaslepljeni mož, ki sam otroke učiš, da ni treba matere slušati! Gorjé pa tudi tebi, zaslepljena žena, ki grehe sinov in hčer pred možem skrivaš, jim potuho daješ in jih zagovarjaš! Tak zakon je živa šola za pekel. c) Nezvestoba v gospodarstvu. Dva vola lahko peljeta tudi težak voz, če potegneta in vlečeta zložno; pa zastonj tiščiš voz, če se vola pri tegi ne zravnata: kar urno bo voz za cesto, lahko da se še na-te povezne in te zdrobi. Tako je pri gospodarstvu. Gorjé hiši, kjer mož in žena vsak na svojo plat vlečeta! Neumni mož misli, da modro gospodari, če ženi zapira, pa ne vé, da jo s tem uči krasti. In bedasta žena se veselo nasmeje, če možu na tihem kaj zmakne, pa ne pomisli, da podira z lastnimi rokami pri hiši vogel za voglom. Nočeta v mladih letih zložno gospodariti, bodeta pa na stare dni zložno revščino ugrebala. *Vsako gospodarstvo*, uči Jezus, *katero je samo zoper sebe razdeljeno, bo razdejano in hiša bo nad hišo padla.* (Luk. 11, 17.) — Zakonska nesreča je

3. nepotrpežljivost. Vsak človek ima svojo solnčno in senčno stran. Kadar se mladi ljudje ženijo, gledajo le solnčno stran, ker so slepo drug v družega zaverjeni, oj — pa le pre naglo se tudi senčna stran prikaže, in zdaj je urno vsega veselja in sreče konec, ako krščanska potrpežljivost na pomoč ne priteče. Črtijo se in kolnejo, pretepajo se in tožujejo, poslednjič se celo

ločijo. Strašen je tak nesrečen zakon za hišo, za sosesko, za faro; široka jama pohujšanja in brezštevilnih pregreh, ločitva pa pečat pogubljenja. Kdor je nje kriv, je blizu pogubljenja, kajti sam Jezus uči: *Kar je Bog zvezal, naj človek ne kruši.* (Mat. 19, 6.) Ali se je čuditi, da omiluje usmiljeni Jezus na svojem krvavem potu take zakonske rekoč: *Nikar ne jokajte nad menoj, ampak jokajte nad seboj in nad svojimi otroci.* (Luk. 23, 28.)

Toda še stokrat bolj zadeva to omilovanje Jezusovo take nesrečne zakonske, kateri imajo otroke, pa jih slabo vzrejajo. Takih hudobija in s hudobijo nesreča sega do tretjega in četrtega roda, tako daleč in tako dolgo, dokler pravični Bog tega rodú s korenino ne poruje in ukonča. — Ta sama misel je že groza in strah, pa britka resnica, kajti

II. Slaba vzreja otrok je šola vseh hudobij.

Vinogradniki, vi dobro veste, kako se vinsko trsje plemeni, pa tudi kako se vinograd pohujša in v puščo preminja. Ako vinograda ne gnojiš, globoko ne koplješ, vedno boljših trt ne posajaš, ne obrezuješ jih modro, ne okopavaš, ne vežeš in ne pleveš, imel boš hitro puščavo in namestu trsja trnje, osat in srobot. Tako je s hišo, z rodbino, ki svoje dece po krščansko ne vzreja. Povejte mi, dragi poslušalci! kdo je kriv, da je toliko hudobnih ljudi na svetu, da so polne ječe, da je nadevan pekel? Ako do kraja preiščemo, najdemo, da slaba vzreja otrok. — Strašno zlo je

1. zanikrnost roditeljev, ki telo in dušo svoje dece zanemarjajo. Poglejte ptičice, kako skrbno znašajo gnezdo, mladiče krmijo in jih letati učijo. Ti živinski, nezakonski oče, pa poprej življenje daš, kakor veš, kam boš mater in otroka pod streho spravil. In ti grda ženska, poprej črna mati postaneš, kakor si plenice preskrbiš. Ali misliš, grdež, da dolžnost dopolniš, ako nekaj denarja daš, ali nesrečno ženstvo v mesto pošlješ? — In kako skrbijo taki živinski stariši za dušo otrok? Sami brez Boga, jim tudi pri otrocih skrb ni za Boga. Ne učijo jih ne moliti, ne krščanskega nauka; ne pošiljajo jih ne v šolo, ne v cerkev: tako pa je po cigansko in ne po krščansko. Bog pa bo tirjal duše otrok iz vaših rok. Vi nezakonski stariši segate stvarniku nebes in zemlje v njegove pravice in postave, zato tudi odšli ne bodete njegovemu

maščevanju. *Kdor v mesu seje, bo tudi od mesa pogubljenje žel.* (Gal. 6, 8.) — Velika hudobija je

2. pohujšanje roditeljev, koje deci dajejo, dokler si vpričo otrok najostudnejše grehe očitajo, najgrše priimke dajejo, preklinjajo se in pretepravajo. Sv. Jeronim je pisal neki materi: „Tvoja hči ne sme nikdar ne nad teboj, ne nad očetom česa videti ali slišati, česar ne sme sama storiti in govoriti.“ — Stariši pohujšajo otroke, ako jih na nevarne dobre volje seboj jemljejo: v krčme, na gostije, kjer se grešno govori in grdo godi; ako jim vse dovolijo, vse spregledajo in jih trmoglavim biti ne odvadijo. *Mladenič, vaju svoje poti, tudi v starosti ž nje ne stopi.* (Preg. 22, 6.) Največja pa je nesreča otrok, ako jih oče in mati kolneta. Sveti Avguštin pripoveduje strašno pripoved o deset otrocih, katere je lastna mati preklela. Eden izmed nesrečnih sinov mu je sam to-le povedal: „Nekega dne je najstarejši brat materi pokorščino odpovedal in v jezi šel tako daleč, da je začel mater tepsti. Mi drugi smo nemarno gledali in nismo ne brata svarili, ne matere branili. Mati, zavoljo naše hudobije strašno razkačena, leti v cerkev, in pred krstnim kamnom, kjer smo vsi sv. krst prejeli, z razkodranimi lasmi zavpije: „Pravični Bog, ki maščuješ zaničevanje starišev, kaznuj moje zvržene otroke, naj po svetu blodijo in kazen čutijo, ki bo povsod strah in grozo obudila!“ Ta materna kletev nas je strašno zadela! Brat, ki je mater tepel, začel se je pri tej priči po celem životu tresti, kar mu nikdar več ni prešlo. Enaka kazen je po vrsti naše starosti nas vse, družega za drugim, še tisto leto zadela. Ko mati vidi nasledek svoje kletve, obupa od prevelike žalosti in se obesi z lastnimi rokami. Mi pa se razkropimo kakor prekleti in od vseh ljudi zaničevani zarod po širokem svetu, in sedaj ne moremo nikjer skriti svojega greha in svoje sramote. Jeden izmed bratov je našel zdravje v Raveni, kjer je pri svetinjah sv. Lorenea molil. Jaz in moja sestra Paladija sva prehodila že tisoč krajev, pa zastonj pomoči iskala. Slednjič slišim v spanji glas, naj v Afriko v mesto Hipo grem, pri svetinjah sv. Štefana me čaka pomoč. Tako sva prišla tu sem s sestro po neizmernem trpljenji, molila in hvala Bogu! sedaj sva ozdravljena. Kod po svetu se moji drugi bratje in sestre potikajo, ni mi znano.“ — Čujte stariši! poslušajte otroci, in kletve nikar ne puščajte čez prag vaših hiš. — Hud greh starišev je dalje

3. slabo preskrbljenje za prihodnji stan, v kojega otroke spravijo. Dolžnost starišev je, otroke skrbno opazovati in premišljevat, za kateri stan so najbolj sposobni; dolžni so jih za ta stan pripravljati in jim, kolikor morejo, v ta stan pomagati, da jih spravijo k dobremu in poštenemu kruhu: nikakor pa nimajo stariši pravice otrok v kateri koli stan siliti, ali jim po grešni stezi h kruhu pomagati. Gorjé materam, ki svoje hčere nastavljajo! Gorjé očetom, ki otrokom zapravljajo premoženje, ali pa jim zapustijo krivično, nagoljufano, ukradeno blago: tako blago še tretjega roda ne bo doseglo. Pa tudi takim starišem gorjé, kateri prepusté otrokom prehitro pohištvo in pozabijo, kar jim sam sv. Duh svetuje rekoč: *Sinu ne dajaj oblasti čez se v svojem življenju, ne dajaj tudi nikomur svojega premoženja, da se kje ne boš kesal in boš siljen zanj prositi. Dokler živiš in sopeš, naj te noben človek ne pregovori. Zakaj boljše je, da tvoji otroci tebe prosijo, kakor da bi ti svojim otrokom v roke gledal. V vseh svojih delih bodi ti gospodar.* (Sir. 33, 20—23.) Poslušajte resnično pripoved o dveh nepodobnih sinovih sedanjih dnij. Neki stariši so bili slepo zaljubljeni v svojega sina, in da bi ga vojaščine rešili, so mu zgodaj in prezgodaj pohištvo izročili. Sin se prevzame in začne zapravljati. Ko se neko noč od tepeža pijan domu priklati, posvari ga nevoljna mati rekoč: „Si se pa že zopet potepal?“ To pa sina tako razkači, da se kakor divja zver v mater zakadi, jo vrže in začne teptati. Na njeno vpitje pride oče in sinu tako peklenško divjost ostro očita. Sin pa kakor obseden zakriči: „Ta hiša je sedaj moja; vidva nimata tukaj ničesa več opraviti; kar pri tej priči se mi poberita!“ Kar urno sta morala svoje reči popraviti in si solzna tuje strehe iskati. — V sosedovi hiši pa vidimo drugačnega sina. Modri stariši so otroke v pravičnem strahu imeli; ko so odrastli, so jim pomagali polagoma v poštene zakone, najmlajšemu sinu pa prepustili še le v svoji visoki starosti domačijo. Dobra mati je več let vsa sključena v postelji ležala, kakor otroka so jo morali pitati, celo nič si sirota ni mogla pomagati, — in kdo ji je prelepo stregel? Bil je mladi gospodar, najmlajši sin. In sedaj poslušajte, kaj se zgodi, ko stari oče umrje. Vsak otrok hoče bolno mater imeti. Omožena hči pravi: „Mati morajo z menoj; taki bolnici zna le ženska prav postreči.“ Oženjeni sin pravi: „Jaz bom mater vzal; meni so umirajoči oče skrb za mater izročili.“ Ko pa domači

mlajši sin to sliši, da mu hočeta mater vzeti, milo, milo se razjoka in ne more jenjati, dokler mu ne prepustita brat in sestra postrežbe bolne matere. In ko se ženi, poišče si prav ubogo, pa silno pobožno nevesto, ker je modro preudaril, da bo le takšna stregla voljno bolni materi. — Stariši! katerega izmed teh dveh sinov bi vi rajše imenovali svojega, ali onega hudobneža, ali tega ljubeznivega angeljčka? In glejte, obadva sta v eno šolo hodila, sta ene nauke skupaj poslušala, od kod tedaj tak razloček? Prvega so nespametni stariši v samopašnosti, drugega modri stariši v strahu božjem izredili; zakaj resnica je: domača hiša je šola slabih ali dobrih otrok. Hočete pa dobro deco imeti, morate tako-le začeti:

a) Nauk je podlaga in začetek otroške reje, in vi stariši ste prvi učitelji svojih otrok, od Boga samega postavljeni. Mati! uči otroke, ko se ž njimi igraš, uči jih, ko jim daješ jesti, uči jih, ko pri kolovratu sediš in predeš. — Oče! uči otroke, ko na večer od dela prideš, uči jih zlasti ob nedeljah in praznikih. Po šoli poprašaj, kaj so se učili, pa tudi pri učiteljih poizvedi, kako se vedejo. Vadi jih moliti, vadi jih delati, pa si tudi zapomni, da zamujenega nauka starišev ne nadomesti nihče več na svetu. Materin nauk je otroku jutranja zarja, očetov pouk pa jutranje solnce. — Učenje pa naj spremlja

b) svarjenje z dobrim in s hudim, kakor je treba. Sveta Blanka je svojega sina, sv. Ludovika, kralja francoskega, tako-le svarila: „Moj sin! ti veš, kako te ljubim; pa rajše bi te videla pred seboj mrtvega, kakor v smrtnem grehu.“ — Mlada hči prejme jako priliznjen list od nekega zapeljivca, pa ga hitro materi pokaže. Ko mati bere, kapajo ji debele solze na pismo, ker vidi veliko nevarnost za svojo hčer. Ko zagleda hči materine solze, zakliče: „Mati, ne bojte se! vaše solze so izbrisale vse sladke besede do slednje črke.“ Vesela mati hčerko objame in ji podari zlat prstan z dragimi biseri rekoč: „Kadarkoli ti še kdo take sladke besede govori, poglej te bisere in si misli, da so solze tvoje matere.“ — Take matere posnemajte tudi vi, ljubi stariši! Premišlujte slabe nagone mladih, ne spregledujte odraslim krivih potov. Varovati je lahko, ali odvaditi težko. Ako pa beseda ne zda, naj

c) šiba pomaga, kajti šiba novo mašo poje. Stariši! sv. Duh sam vam šibo priporoča rekoč: *Kdor ljubi svojega sina, vedno ga*

ima pod šibo, da se ga veseli na stare dni in mu ni treba trkati na sosedova vrata. Neukročen konj se ne dá voditi, in samopašen sin bo predrzen. Le gladi sina, in on te bo imel v strahu; le igray si ž njim, in žalil te bo. Ne pripuščaj ga v mladosti njegovi volji, in ne puščaj v nemar njegovih umišljav. Pripogibaj njegov vrat v mladosti, in daj mu po hrbtu, dokler je še otrok, da ne bode trdovraten, kar bi ti bilo dušna bolečina. — Šiba in svaritev podeljujete modrost; deček pa, ki je svoji volji prepuščen, dela sramoto svoji materi. (Sir. 30. Prig. 29.) Pa šiba bodi zdravilo, ne pa vsakdanje kosilo; kakor uči sv. apostelj Pavel: Očetje! nikar ne dražite svojih otrok, da jim srce ne upade, — temuč izredite jih v poučevanju in svarjenju Gospodovem. (Kol. 3. Efež. 6.) Da pa nauk zdá, svarjenje pomaga in šiba ne škodi, mora se ž njimi družiti

*d) molitev, katera kakor rosa nebeška zaliva in rast daje temu, kar sadijo stariši z lastnim trudom. Treba je vselej moliti in ne jenjati. (Luk. 18, 1.) Te besede Jezusove veljajo zlasti vam, krščanski stariši! Molite za svoje otroke, dokler so mladi in nedolžni, da jih skušnjava ne zmoti. Molite za otroke, kadar jih imate v tujih krajih, da vam jih zapeljivi svet ne spridi: molitev gre čez hribe in doline. Molite za razuzdane sine in hčere, da se povrnejo zopet na stezo pokore, kakor je molila sv. Monika z neštevilmimi solzami za svojega zgubljenega sina Avgušтина, katero je sam njen škof tolažil rekoč: „Potolaži se! sin, za kojega pred Bogom toliko solz prelivaš, ne bo pogubljen.“ In glejte! solze svete matere so spremenile zgubljenega sina v velikega svetnika. Bodi vam tudi pred očmi zgled pobožnega očaka Joba. Ko so sinovi od doma šli, je skrbni oče o svitu vstajal in je žgavne daritve za vsacega opravljal. Rekel je namreč: *Morebiti so moji sinovi grešili in Boga v svojih srcih razžalili. Tako je Job vse te dni delal. (Job. 1, 5.)* Take zglede posnemajte tudi vi, in vaši dobri otroci bodo na svetu vaša slava, v nebesih vaša krona. Slabo izrejeni otroci pa so starišem na tem svetu krvava šiba, po smrti pa goreče kače v peklenkem brezdnu, česar vam ne daj učakati ljubi Bog.*

Imate pa tudi vi gospodarji in vé gospodinje še drugo deco: svojo družino; tudi za svoje hlapce in dekile bodete na božji sodbi stali. Da vam ta sodba ne bo enkrat težka, še pomislimo, da je

III. Slaba skrb za družino pohujšanje sveta.

Prva sreča za vsako pošteno hišo so dobra deca, druga sreča, prvi enaka, pa dobra družina, pošteni hlapci in dekle. *Ako imaš zvestega hlapca, bodi ti tako ljub, kakor si sam sebi; ravnaj ž njim, kakor z bratom.* (Sir. 33, 31.) Oh, ali kdo nam bo dal dobre posle, zveste hlapce in dekle? — Ves svet tožuje, da je družina tako spridena, da ni več ž njo obstati. Jaz pa povem: kakoršna gospôda, takšna družina. Hočemo dobre posle imeti, dopolnujemo trojno dolžnost:

1. Poiščimo si poštenih hlapcev in dekel! Ne gledajmo le na to, ali so močni in pridno delajo, vprašajmo tudi, ali radi Bogu služijo in pošteno živé? Le jednega samega malopridnega hlapca k hiši, in v kratkem bo vsa družina razdražena; le jedno samo razuzdano deklo, hitro bo vse pohujšala. Malopridno družinče je kakor gnjilo jabelko, ki cel kup zdravih okuži. — Imas pa mlade hlapce in dekle, uči jih Boga spoznati in mu zvesto služiti; uči jih pa tudi delo zvesto opravljati. Tudi rokodelec se mora svojega dela učiti; pa hlapec in dekla tudi učena z nebes ne padeta. Gospodinja, ki potrpežljivo razkazuje svoji mladi še nevajeni dekli vsa opravila in jo vseh poslov ljubezljivo uči, postala ji je zlata vredna mati: za celo življenje jo stori srečno. Ne reci: „Saj niso otroci.“ Bog hotel, da bi bili, *kajti njih je nebeško kraljestvo.* (Mat. 19, 14.) Zakaj je Bog poslu drugo zibelko, drugo mizo odločil, kakor tebi? Zato, da bi mu ti oče, mati — namestnik božji bil. Oh ne pozabi, da bodo morali tvoji otroci morebiti tudi enkrat služiti; in s kakoršno mero ti družini meriš, utegne se tudi tvojim otrokom zopet meriti.

2. Ako smo pa našli dobro družino, skrbimo, da jo tudi dobro ohranimo, in varujmo jo, da se v naši hiši ne pohujša. Gorjé gospodarju, katerega hiša je pošteni družini kamen spodtikljeja in jama grešnega padca! Ne bodi torej naša hiša podobna Sodomi in Gomori, iz koje bi moralo bežati vsako nedolžno družinče, da bi ne bilo pohujšano in zapeljano! Ne trpimo v svoji hiši ne kletve, ne grdega govorjenja, ne nesramnega obnašanja in grešnega znanja, najmanje ponočnega vasovanja! — Skrbimo, da pristopijo hlapci in dekle pogosto k sv. spovedi in božji mizi; kruh angeljski je hrana deviške lepote. — Posvarimo milo, če pri kom kaj ne-

rodnega, posvarimo resno, če pri kom kaj nespodobnega zapazimo, in če enkrat in trikrat ne pomaga, dajmo mu slovo; bolje je, da kamen na tistem mestu leži, kjer je sedelo sprideno družinče in pohujševalo celo hišo. Ne reci: Saj nič ne pomaga. Če ne družini, pa tebi; kajti Bog te ne bo vprašal, kako so te slušali, ampak kako si učil in svaril. Grehi družine so tudi naši, ako ne svarimo in po moči ne branimo. Vrh družinskih grehov imamo mi gospodarji še tri lastne in pglavitne:

a) Če le na to gledamo, da nam delo opravijo, sicer jim pa dopustimo vso svojovoljo, morebiti celo ključ od hišnih vrat izročimo.

b) Če le tožujemo, kako izbirljivi, leni, nezvesti so posli, pa jih nikoli po očetovsko ne učimo, nikoli po materno ne svarimo.

c) Če mi svoje posle sami pohujšamo, gospodar dekcle, gospodinja hlapce. Največja sramota za hišo je, če hlapec ali dekla poštena k hiši pride, pa gre zapeljana od hiše. Takemu zapeljiveu veljajo strašne besede Jezusove: *Gorjé človeku, po katerem pohujšanje pride! Bolje bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.* (Mat. 18, 6—7.)

Oj, kje najdemo današnje dni hlapce, podobne nedolžnemu Egiptovskemu Jožefu, ki bi zapeljivi gospodinji srčno odgovorili: *Kako bi mogel to hudobijo storiti in grešiti vpričo Boga?* (I. Mojz. 39, 9.) Pa kje najdemo tudi dekcle, ki bi se zoper zapeljive gospodarje tako srčno vojskovele, kakor sv. Dula, dekla vsa nedolžna in presrčna? Imela je sv. Dula dobro in pobožno gospó, ali njen mož, še pagan, je bil grd nesramnež, ki je hotel deklo v greh zapeljati. Prilizuje se ji, ji ponuja dragocene darove in lepa oblačila, ali Dula se obrača z zaničevanjem od zapeljiveca. Ko jo nekdanj zopet nadleguje, odgovori mu resno: „Jaz sem kristjana, in zapoved Jezusa Kristusa mi prepoveda vsako nečisto dejanje.“ Ko se je loti v tretje s silo, ustavi se mu srčna dekla tudi s silo. Gospodar, ki nepokorščine ni mogel prenesti, razsrdi se tako, da meč potegne in ji smrt zažuga: ali srčna dekla se tudi smrti ne ustraši. Grozovitnež jo pri tej priči prebode; pred njegove noge se zgrudi mrtvo telo, njena duša pa zleti v naročje nebeškega ženina uživat dvojno krono, devištva in mučeništva.

3. Hočemo dobro družino imeti, moramo ji skrbeti za časno srečo in večno zveličanje. Tudi posli so otroci božji, naši bratje in sestre, za nebesa vstvarjeni, kakor mi.

a) Lepo jih torej imejmo in ljubeznjivo ž njimi ravnajmo! *Nikar ne bodi kakor lev v svoji hiši, da bi svojo družino premetaval in svoje podložne zatiral* (Sir. 4, 35.), ampak ravnaj se po nauku sv. Pavla, ki gospodarju Filemonu hlapecu Onezima priporoča rekoč: *Sprejmi ga kakor preljubega brata!* Kako bo družina imela sree do tebe, ako je nikdar lepo ne pogledaš, nikoli prijazno ž njo ne govoriš, ampak neprenehoma nad njo razsajaš, z zaničljivimi priimki jo pitaš, ji le z jezo zapoveduješ in jo le s srdom strahuješ? Kdo more veselo in zadovoljno pri tebi prebivati, ako je pod tvojo streho zmerom huda ura, grom in blisk, kletev in tepenje?

b) Pravico jim dajmo v jedi, pijači in plači. *Vsak delavec je svojega plačila vreden.* (1. Tim. 5, 18.) Plačo družini trgati ali zadrževati, je greh, ki vpije v nebo za maščevanje. (Jak. 5, 4.) Pa tudi družine razvajati nikar! Vsaka razvada družino pokvari, da ne bo v nobeni službi več zadovoljna. — Tudi ne podkupavati sosedove družine in je spravljati k sebi. Tako se najboljši hlapec in dekla prevzameta. Prevzetna družina pa, kdo bo poleg nje obstal?

c) V boleznih jim lepo postrezimo in zdravila prekrbimo! Na stare dni jim privoščimo mirni kotec v hiši! Kjer je pustil hlapec zdravo moč, naj najde tudi na smrtno uro pomoč. Hvaležni gospodar mu sam oči zatisne. Kdor spusti bolno družino iz hiše, staremu služabniku slovo dá, tisti božji blagoslov od hiše odganja. Kdor pa bolnemu družinčetu do smrti postreže, pripravljaj sam sebi mehko posteljico za smrtno uro, kajti pisano je: *Zveličani so usmiljeni, oni bodo usmiljenje dosegli.* (Mat. 5, 7.)

d) Pa tudi za nebesa moramo svoji družini skrbeti, da nobenega svojih ne zgubimo, ampak da vsi, ki smo tukaj skupaj delali in skupaj trpeli, se tudi tamkaj skupaj veselimo v hiši Očetovi, *kjer je veliko prebivališč pripravljenih.* (Jan. 14, 2.) Kdor drugim v nebesa pomaga, tudi sam ne bo zgrešil nebeškega praga, kakor sv. Avguštin tolažljivo uči: „Ako si bratovo dušo rešil, si svoji duši zveličanje zagotovil.“ — *Kdor pa za svoje, zlasti za domače ne skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.* (1. Tim. 5, 8.)

Pravična je tožba čez slabe hlapce in dekle, kdo bi to tajil? — pa še pravičnejša je tožba čez slabe gospodarje in gospodinje, ki so sami krivi, da družina boljši ni, kajti za njeno poboljšanje ne skrbé, ali jo še celo pohujšujejo.

Sklepanje.

1. Predno sklenemo današnje postno pridigo, oglejmo si še enkrat krvavo stezo na Golgato in zaslišimo žalostne besede Jezusove, koje govori Jeruzalemskim ženam rekoč: *Hčere Jeruzalemske! nikar ne jokajte nad menoj, ampak jokajte nad seboj in nad svojimi otroci! Zakaj glejte! Dnevi bodo prišli, ob katerih porekó: Srečne so nerodovitne, in telesa, katera niso rodila in prsa, katera niso dojila! Takrat bodo začeli reči goram: Padite na nas! in hribom: Pokrijte nas! Ta mili glas Jezusov doni že več ko 1800 let od jutra do večera, od kraja do kraja in zadeva:*

a) Vse malopridne zakonske, ki so korenina pohujšanja in vsega hudega na svetu.

b) Vse malopridne stariše, ki svoje otroke slabo redijo, in svet s hudodelniki, pekel pa s pogubljeni polnijo.

c) Vse malopridne gospodarje in gospodinje, kateri branijo družini v nebesa, pomagajo pa ji v pekel. — Njim vsem kliče usmiljeni Jezus: „O vi nesrečni možje, nesrečne žene! nikar ne jokajte nad menoj, ampak jokajte nad seboj, ki v nesrečnem zakonu živite, nad svojo deco, ki se bo pogubila, nad svojo družino, ki vas bo na sodbi tožila. Prišli bodo dnevi, da porečete: Srečni, ki niso v zakonu živeli, ki niso otrok imeli, ki niso bili gospodarji, ne gospodinje. Vpili bodete: Gore, padite na nas! Hribi, pokrite nas pred obličjem Njega, ki sedi na tronu, in pred jezo Jagnjetovo!“

2. Kdaj pa se je to žalostno prerokovanje Kristusovo dopolnilo? 37 let pozneje, ob razdjanju Jeruzalemskega mesta in pokončanju Judovskega kraljestva, ki je svojega nebeškega kralja, obljubljenega Mesija umorilo. Sovražnik je mesto obdal, da nihče noter in vunkaj ni mogel. Strašna lakota nastane. Za stare podplate in jermene so se trgali: slamo in seno so ljudje jedli. Imenitna žena ni družega imela, kakor malo dete pri prsih. Od glada in jeze premagana otroka zakolje in polovico speče. Mimo gredoči lačni tolovaji pečenko ovohajo in žugajo, da bodo mater umorili, ako jim ne dá pečenke. „Še prav dober del sem vam prihranila“, srdita mati zavpije in jim pomoli pol krvavega otroka; oni pa vsi prestrašeni zbežijo. Druge matere so metale svoje otroke čez mestno

ozidje sovražnikom na sulice, da jim živi v roke ne pridejo. Nad milijon ljudij je ali od gladu pomrlo, ali pod mečem padlo, ali izdihnilo dušo na križih, kakor so sami križali svojega kralja Jezusa. Oj takrat so pač gotovo nesrečne matere vpile: Srečne so nerodovitne, in telesa, ki niso rodila in prsa, ki niso dojila.

3. In kdaj bode nas predstojnike zadelo to grozovitno prerokovanje, ako svojih dolžnost ne dopolnimo? Lahko že na tem svetu, dokler si sami v zanemarjeni družini redimo v razuzdanih otrocih krvave trinoge; kajti hudobije je že toliko, da si stariši pred otroci in gospodarji pred družino premoženja in življenja več niso svesti, in dan na dan slišimo o grozovitnih tatvinah, pobjih in morijah. Gotovo pa enkrat v večnosti, kadar bo angeljska tromba zapela, po grobih donela in nas iz prahú zemlje k sodbi klicala v dolino Jozafat.

a) Tam bo iskala žena svojega hudobnega moža, pa ga ne bo našla, — oziral se mož po svoji pogubljeni ženi, pa je ne bo več rešil: eden bo stal na desni — drugi na levi.

b) Tamkaj bodo klicali stariši svojo deco rekoč: Kje si moj Janez, moja Jerica, da skupaj pojdemo k sodbi? Ali pogubljeni otroci bodo hudobne stariše strašno kleli rekoč: Vi ste krivi našega pogubljenja; vaša slepa ljubezen nas je v grešno življenje in pogubljenje zapeljala.

c) Tamkaj bo zval gospodar svojega hlapca: Marko! kje si? Skupaj sva krivico delala, pridi, da tudi skupaj odgovor dava. — Preklet bodi gospodar! da sem te slušal, svete dni Bogu kradel in krivico delal za goljufivi dobiček. Zdaj nosim in bom nosil svojo krivico na vse večne čase. — Klicala bo tudi gospodinja svojo dekle: Lenka! kje si? Pridi, da greva skupaj na sodbo, ki sva skupaj grešili. — Prekleta bodi ura, v koji sem v vašo nesrečno hišo prišla. Vi ste mi vse dopustili, vsega grdega me naučili. Božja pravica naj vas zadene! — Tistikrat bodo vpili, ki se zdaj smejajo: Gore, padite na nas! Hribi, pokrijte nas pred pravičnim Sodnikom in strašno večnostjo!

Na kateri strani bomo pa mi stali, gospodarji in gospodinje, — hlapci in dekle, — stariši in otroci? Obojna stran nam je zdaj še odprta; lahko si še izberemo, dokler nam sije ljubo solnce milosti božje. Oh skrbimo in tako zvesto svoje dolžnosti dopol-

nujmo, da bomo tisti dan peljali vse svoje proti Sodniku rekoč: Tukaj so vsi, katere si nam izročil, po naši zanikrnosti se ni nobeden pogubil. Amen.

Peta postna pridiga.

Za sine in hčere.

»Ko je tedaj Jezus mater in učenca, katerega je ljubil, videl zraven stati, reče materi: Žena, glej, tvoj sin! Potem reče učencu: Glej, tvoja mati! In od tiste ure jo je učenec k sebi vzel.«

(Jan. 19, 26. 27.)

Navod.

1. Ali poznate na tem svetu človeka toliko ubogega in zapuščenega, kakor je bil poslednjo uro usmiljeni Jezus? — Tudi najrevnejši berač ima svojo beraško malho in svoje cunje, katere svojem zapusti, najde snopič slame, na katero položi svoje trudne ude in umrje. Vsega tega usmiljeni Jezus poslednjo uro ni imel. Njegova oblačila so si razdelili križalci, za njegovo suktnjo so vadljali, njegovo presveto telo je bilo na trdi križ pribito. Dopolnile so se mu v smrtni uri besede, koje je poprej sam o sebi govoril: *Lisice imajo jame, in ptice neba gnezda; Sin človekov pa nima, kamor bi glavo položil.* (Mat. 8, 20.)

2. Ko je ves svet Kristusa zavrgel, ko je celo Oče nebeški svojega Sina kakor zapustil, takrat so Jezusu na križu samo tri reči ostale: neumrljiva duša, ljubi prijatelj sv. Janez, in njegova žalostna mati Marija, ki sta oba stala pod križem, na kojem je on umiral. Vse je dopolnil, kar mu je Oče nebeški naložil; le te tri reči skrbé ga še poslednjo uro: komu bi svojo ljubo mater zapustil, komu sporočil svojega učenca Janeza, kojega je ljubil, da bi potem mirno svojo dušo izročil v roke nebeškega Očeta. Ko je tedaj križani Jezus svojo mater videl pod križem stati in učenca, katerega je ljubil, reče materi: *Žena, glej, tvoj sin!* Potem reče učencu: *Glej, tvoja mati!* Ko je tako za mater

in ljubljeneega učence poskrbel, zdaj še le se more njegova duša celo mirno posloviti od telesa. Še enkrat povzdigne svoje utrujene oči proti nebesom in zakliče: „Oče, v tvoje roke izročim svojo dušo!“ Potem nagne glavo in umrje.

3. Kako lep in živ zgleđ je dal križani Jezus vsem otrokom, sinom in hčeram, kako morajo za svoje stariše, očete in matere skrbeti, ne jih pozabiti, ne zapustiti, tudi na smrti postelji ne, in dopolniti četrto zapoved božjo, katero je Bog s svojim prstom na kamenito tablo zapisal rekoč: *Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel na zemlji.* (II. Mojz. 20, 12.) Oh, da bi mogel ta prelepi Jezusov zgleđ vsem sinom in hčeram prav živo staviti pred oči, pa tudi globoko v srce zapisati; pač je v sedanjih časih potrebno! — Pristopite torej danes vi, krščanski mladeniči in deklice! postavite se krog križa Jezusovega, in natanko poslušajte, kako vas uči Jezus svoje ljube stariše spoštovati, kako za nje skrbeti.

Kako naj se to zgodi, vam bo današnje razlaganje otroških dolžnostij pokazalo, iz kojega se bote lahko do živega prepričali, da stariše spoštovati je otrokom v srečo, stariše pa zaničevati otrokom v nesrečo na tem in onem svetu.

Sini in hčere! *poslušajte nauk svojega očeta, da se vam dá krona na glavo in zlata verižica okrog vašega vrata.* (Preg. 1, 8. 9.) V imenu križanega Jezusa bom govoril; zvesto me poslušajte!

Razlaganje otroških dolžnostij.

Bog je zapisal svojih deset zapovedij na dve kameniti tabli; na prvi so se brale tri dolžnosti do Boga, na drugi pa sedem dolžnostij do bližnjega. Najprva zapoved na drugi tabli je bila četrta: *Spoštuj očeta in mater, da boš srečen in dolgo živel na zemlji. Ta je prva zapoved, ki ima obljubo,* veli sveti apostelj Pavel. (Efež. 6, 2.) Spoštovanje starišev prinese otrokom blagoslov, — blagoslov pa časno srečo in krono večno. *Z dejanjem in z besedo spoštuj svojega očeta, da njegov blagoslov nad te pride in do konca (pri tebi) ostane. Očetov blagoslov utrjuje otrokom hiše, materina kletev pa jih do tal podira.* (Sir. 3, 9—11.) — Spoštovanje starišev pa je podobno zelenemu rožmarinu, ki ima sedem vrhov ali dolžnostij.

1. Otroška pokorščina, vsled katere morajo otroci vse storiti, kar vелеvajo stariši, ne le na besedo, ampak tudi na miglje. *Otroci*, veli sv. Pavel, *bodite pokorni svojim starišem zavoljo Gospoda; kajli tako se spodobi.* (Efež. 6, 1.) Zgled te dolžnosti vam je zapustil sam Jezus, Božji sin, ki je kakor mladenič bil ponižno pokoren Jožefu in Mariji.

a) Kako grdo je, če deček pravi: Mati! kaj mi bote pa dali, če to storim? — ali če deklica odgovori: Mama! tega pa nečem. Taki svojeglavni otroci — in pa kropive na vrtu.

b) Kako hudobno ravna razuzdani sin ali malovredna hči, ki brez dovoljenja starišev po krčmah in plesih hodi, pijančuje, raja in igra, gostokrat očetu in materi krade ali jih goljufa, da ima kaj zapravljati. *Kdor svojemu očetu ali materi kaj vzame in reče, da to ni greh, je ubijalcev tovariš.* (Preg. 28, 24.) — Kako hudobna je hči, ki starišem skrivaje jemlje, in si ošabno obleko kupuje, da bi mladeničem všeč bila!

c) Kolika je nepokorščina sinova, ki z nesramnim ženstvom znanje dela, dekleta napaja in zapeljuje, pohujšanje dela in je večkrat kriv največjih hudobij, starišem pa grob koplje in jih s sramoto obklada! — Kolika je nepokorščina hčere, ki se brez dovoljenja starišev po božjih potih, sejmi, plesih potika, ponoči k domu prihaja, poslednjič nesrečno očetovo hišo z jokom in kletvijo napolnjuje! — Nepokorni sini in hčere! vzdihljeji vašega očeta in solze vaše matere bodo na božji pravici vaši najhujši tožniki.

d) Kdaj pa ne smejo otroci starišev ubogati? Ako bi oče ali mati kaj ukazali, kar je prepovedano v božjih in cerkvenih zapovedih; n. pr. krasti, lagati, nečisto dejanje itd. Pokorščina tam neha, kjer greh začne. *Boga je treba bolj ubogati, kakor ljudi.* (Dj. ap. 5, 29.) Kako lepo je storil mali šolarček na Francoskem, kateri v petek po nobeni ceni ni hotel mesa jesti pri mizi svojih imenitnih starišev. Z lepim in hudim mu prigovarjajo, ali fantič vedno jokaje ponavlja: „Gospod katehet so v šoli rekli, da je greh.“ Poslednjič se nedolžni fantič vendar le starišem usmili in voljo mu dopolnijo. Ali od tistega dne ni noben postni dan meso več prišlo na mizo; cela hiša se je zanaprej postila: rahločutni strah božji pridnega šolarčka jo je spreobrnil. Še bolj častitljiv zgled nam je zapustil sveti Hermenegild, mlad Seviljski kralj na

Španskem, ki je, poprej krivoverec, prestopil v katoliško cerkev. Ko krivoverni oče to zve, razsrđi se tako, da mu ukaže kar urno zapustiti katoliško vero, sicer mu vzame kraljestvo in življenje. Sin očetu pošlje spoštljivi odgovor, da ga hoče v vseh rečeh ubogati, le v tej ga ne more in ne sme, ter rajše kraljestvo in življenje zgubi, kakor sv. vero zataji. Oče prigromi s silno vojsko nad njega, vjame ga, sleče mu kraljevo obleko, vkuje ga v težko železje in ga vrže v temno ječo, kjer daje sinu le toliko jesti, da gladí ne umrje. Večkrat mu milost ponuja, če zataji katoliško vero, ali vselej mu sin nazaj poroči: „Zguba posvetnega kraljestva je zelo lahka, ako morem le večno in presrečno upati.“ Oče se naveliča čakati in pošlje beriča, naj sinu glavo odseka, če se ne uda. Sin ostane tudi zdaj stanoviten, vesel poklekne, dušo Bogu priporoči, glavo pa rabeljnu nastavi, ki mu jo s sekiro razkolje, da se razlijejo možgani po tleh. In tako je prelepo dopolnil zapoved Jezusovo, ki pravi: *Kdor očeta ali mater bolj ljubi ko mene, ni mene vreden.* (Mat. 10, 37.)

2. Stariše imeti v časti, kakor vелеva četrta zapoved: Spoštuj očeta in mater. Oče je tvoj prvi učitelj in prva učiteljica tvoja mati. Zato

a) rad poslušaj njune nauke in sprejmi hvaležno njune opomine. *Poslušaj, moj sin! nauk svojega očeta, in ne puščaj v nemar postave svoje matere, da se ti dá krona na glavo in (zlata) verižica okoli vrata.* (Preg. 1, 8—9.) Kdo izmed vas še ni videl podobe sv. Ane, kako pazljivo jo posluša ukaželjna hčerkca, devica Marija, v tem ko ji sv. Ana na bukvice kaže in jo uči.

b) Tvoj oče in tvoja mati sta namestnika božja, stariši so za Bogom tvoji največji dobrotniki. Zato se ponižno in spoštljivo do njih obnašajte, lepo, pošteno in hvaležno vse povsodi o njih govorite ali med seboj ali z drugimi ljudmi. *Iz vsega svojega srca spoštuj svojega očeta; in ne pozabi bolečin svoje matere, in povrni jim, kar so ti oni storili.* (Sir. 7, 29—30.) Kako lep zgled vam je zapustil mladi kralj Salomon. Ravno sedi na kraljevem tronu, ko mati v izbo stopi, nekaj ga prosit. *Urno je kralj vstal in ji je šel naproti, ter se ji je globoko priklonil in je sedel na svoj prestol; in postavili so prestol kraljevi materi, ki je sedla na njegovo desnico. In rekel ji je: Prosi, moja mati! zakaj ne spodobi se, da bi odrekel tvojo prošnjo.* (III. Kralj. 2, 19—20.) —

Ko je Benedikt XI. kot papež stol sv. Petra zasedel, hotela mu je tudi njegova mati, uboga perica v Rimu, srečo vošiti k novi časti. Nespametni ljudje ji svetujejo, naj se bolj imenitno obleče, ker se ne spodobi, da bi tako borno oblečena pred papeža stopila. Pa kako jo zaboli sree, ko stopi pred sina, on pa jo mrzlo sprejme rekoč: „To ni moja mati; moja mati ni gospa, ampak uboga perica.“ Mati gre in obleče svoje navadno revno oblačilo. Oj, zdaj pa ji hiti sin z razpetimi rokami naproti, preljubeznjivo jo sprejme in obdrži do smrti pri sebi, ter se nikdar in pred nobeno gospôdo svoje matere, uboge perice, ne sramuje.

c) In ko bi bil tudi tako nesrečen, da bi imel malopridne ali celo hudobne stariše, vendar nikdar ne pozabi do njih dolžnega spoštovanja. Lep zgled te dolžnosti nam je zapustil mlad dijak na Dunaju. Jetniki v verigah so ravno kameniti tlak na ulicah popravljali, ko dijak mimo pride. Urno stopi med jetnike in enemu izmed njih prav spoštljivo roko poljubi. Ko neki dvorni svetovalec skozi okno to vidi, pokliče ga nevoljen k sebi in ga ostro zavrne, da se za dijaka ne spodobi hudodelecu roko poljubiti. Ves žalosten mu odgovori dijak: „Pa ta hudodelec je moj oče.“ Ta odgovor globoko gane visokega gospoda; naznani ga cesarju, kateri brez odloga pridnega dijaka za vsa leta njegovega šolanja obilno preskrbi v pohvalo, da tudi do nevrednega očeta četrto zapoved tako vestno dopolnjuje. — Ne pozabite tedaj nikdar opominjevanja sv. Duha: *Ne pozabi očeta in matere, kadar med mogočnimi stojiš, da kje Bog tebe ne pozabi, da v sramoto ne padeš, in bi rajše hotel, da bi rojen ne bil, in da ne preklinjaš dneva svojega rojstva.* (Sir. 23, 18—19.)

Koliko pa je dandanašnji takih malopridnih otrok na svetu,

a) kateri očetu in materi prevzetno odgovarjajo, očitajo, če jih svaré, celo njihove grehe rekoč: „Saj ste bili vi sami tudi taki.“ Gnjusoba pred Bogom je, če otroci grehe svojih starišev razglašajo, ali se posmehujejo njih grešnim slabostim. Zgled božje kazni nam je zapustil Kam, hudobni sin očaka Noeta. Noe je začel prvi vinarstvo obdelovati in vino pripravljati. Ne spoznavši moči vina, opijani se pobožni mož in obleži v svojem šotoru. Ko Kam to vidi, pokliče svoja brata, in z zaničljivim smehom pokaže na očeta. Dobra brata sta nad Kamovo hudobijo jako nevoljna, očeta spodobno pokrijeta in se žalostna proč obrneta. Ko se Noe zbudi in zve

Kamovo hudobijo, izreče nad njim hude besede. In do današnjih dni je Kamov zarod najnesrečnejši med vsemi ljudstvi na zemlji. (Gen. 9.)

b) Koliko je hudobnih otrok, ki svoje roditelje s hudim očesom gledajo, zaničljivo jim besedujejo in nesramno jezik kažejo. *Okó, ki svojega očeta zasramuje in porod svoje matere zaničuje, naj krokarji pri potokih izkljujejo in mladi orli požró.* (Preg. 30, 17.) Poslušajte otroci strašen zgled, ki se je leta 1846 pri nas na Slovenskem zgodil. Stariši so imeli sina, kojemu so vso svojovoljo pustili. Ko doraste, postane popoln divjak, ne pozna več ne starišev, ne mašnikov, ne Boga. Več let že ni bil pri spovedi, tudi o veliki noči ne. V Maribor je hodil na delo, in kar je zaslužil, je zapil, pa tudi očetu kradel in vlačuge napajal. Zdaj ga učiti in svariti je bilo prepozno. Neko nedeljo na večer tirja od očeta ključ od kleti, da bi s prijatelji popival. Oče mu ključa ne dá, sin pa se v očeta zažene in ga tako dolgo vije in davi, da ključ dobi. Zdaj je bil židane volje, pa tudi zrel za božjo pravico! Še ves od vina omamljen podá se v jutro zopet v mesto na delo. Takrat so ravno veliki most za železnico čez Dravo dogotavljali in ga s črno smolo mazali, da bi dalje trajal; zato so tudi vsi delavci imeli posebne platnene halje. Tudi naš pijanče si opaše umazano haljo in spleza na most. „Varuj se, da v Dravo ne padeš, ker si pijan!“ svari ga moder tovariš. Ta pa se mu debelo nasmeja, stopi na desko, pa prekuene se v Dravo in ni ga bilo videti več. Zima pride in prejde; vigred se ozeleni, potopljenega sina še ni najti. Pastirci že pasejo po Dravinih bregovih, in ko voda upade, prikaže se v sredi Drave kup proda, na katerem je strašno veliko krokarjev frfotalo in divji hrup gnalo, da je bila groza ljudi daleč okoli. Podajo se gledat, in — za milega Boga! kaj najdejo? Mrtvo truplo, na pol zasuto; le glava in prsi molé iz proda; pa oči so krokarji izpikali in možgane vranovi izkljuvali in razmesarjenega obličja ni bilo mogoče spoznati; le platnena, počrnjena halja je pričala, da je to tisti nesrečni sin, ki je s hudim očesom očeta pogledal in z grešno roko ga daval. („Drobt.“ 1853. str. 173.) O naj bi naša slovenska zemlja takega sina nikdar več ne rodila!

c) So sinovi, ošabno oblečeni ali v gospodski suknji, ki se sramujejo ubozega kmečkoga očeta in ga še poznati nočejo. — So hčere, ki pridejo v mesto služit, oblečejo se v gosposke cunje.

ki so jih morebiti od dobre gospe v dar dobile, in zdaj jih je sram, spremljati po mestu borno mater ali sestro, če jih obiskat pridejo. Prevzetnež! kdo te je brisal? kdo ti plenice pral? kdo ti prvo sprajčico dal? V starem zakonu so take sine in hčere kamnjali, v novem zakonu jih pa tepe Bog sam. Vsako nehvaležnost Bog črti; nehvaležno deco pa tepe do belih kostij. Zato je vaša tretja dolžnost

3. hvaležnost — v besedi, v dejanju in nehanju. Za Bogom zaslužita vaša prvo zahvalo vaš oče in vaša mati.

a) Roko starišem poljubite za vsako stvar, koje vam dajo, za vsak košček kruha, za vsako oblačilo. Z lepo zahvalno besedo sprejmite vsako dobroto iz njihovih rok. Bolj ko bote vi hvaležni, bolj bodo stariši radodarni; pa vam bo tudi bolj teknilo, kar se vam dá, kajti pisano je: *Vsaka stvar božja je dobra, katera se s hvaležnostjo uživa.* (1. Tim. 4, 4.)

b) Hvaležni pa jim bodite ne le dokler ste mali in slabi, in si še sami pomagati ne morete, ampak tudi takrat, ko ste že odrastli, in imate že svoj lastni kruh. Hvaležnost do starišev naj vas spremlja vse žive dni do hladnega groba. Nikdar ne pozabite, koliko so se stariši trudili in skrbeli in sami sebi pritrgovali, da so vam pomagali h kruhu, vas oženili ali omožili. Hvaležnost v mladosti je mehka posteljica v starosti: tudi vi ne bote na stare dni zavrženi in zapuščeni.

c) Tudi za šibo bodite hvaležni. Srečni otroci, koje oče in mati tepeta, kadar so vredni in potrebni; ne bodo jih enkrat tuja vrata po petah tolkla. „Le tepite me, le; saj sem zaslužila“, je blaga hči očetu rekla, ko se je nekaj pregrešila. Očeta so solze polile, in toliko bolj je ljubil svojega otroka.

Kdo pa bi se ne razsrdil nad nehvaležnimi otroci,

a) kateri po zgledu zgubljenega sina od starišev pohištvo in premoženje tirjajo, naj bi svojevoljno živeli, pohajali, igrali, grdobije počenjali in denar zapravljali; — hčere pa ošabno in prevzetno opravljene hodile in moštvo na svoje limanice lovile? Oj, da bi taki otroci osodo zgubljenega sina na dalje premišljevali! Urno je svojo dedščino do slednjega peneza zapravil. Ko pa nič več nima, obrnejo mu tudi zapeljivi tovariši in tovarišice urno hrbet; nihče se več zanj ne zmeni. Siromak, nobenega dela vajen, ne zna se drugače preživiti, kakor da gre v službo za svinjskega pastirja.

Zdaj obiščite nekdanjega dobrovoljca na samotni paši, vi nehvaležni in zapravljivi sini in hčere; poglejte ga, kako ves raztrgan in od glada prepaden medli, srečne nekdanje dneve v očetovi hiši s krvavečim sreem preišljuje, grenke solze pretaka in milo milo vzdihuje: *Koliko najemnikov v hiši mojega očeta ima obilno kruha, jaz pa tukaj lakote umiram!* (Luk. 15, 17.) Ravno tako bo prav lahko danes ali jutri tudi vaše nehvaležnosti konec.

c) Kdo bi se nad sinom in hčerjo ne zavzel, ki še na grobu rajne stariše kolne, za doto se prepira in tožuje, da pekel veselja poskakuje. Taki otroci so pajdaši nehvaležnega sina Absoloma, ki je hotel očeta Davida s prestola pregnati in mu kraljestvo vzeti. Oče David je moral bežati pred lastnim sinom, bos je hodil in gredé je jokal. Toda božja roka je že bila nad Absolomom. Od očetove vojske premagan, na begu skozi hosto obvisi na drevesu in od treh sulic preboden stori strašno smrt. V globoko jamo ga vržejo in vse ljudstvo meče kamenje nanj rekoč: Tako naj se vsakemu nehvaležnemu sinu zgodi. (2. Kralj. 18.)

Hvaležnost na rožmarinu otroške ljubezni pa še drugo čednost porodi, ker uči otroke

4. starišem pri delu pridno pomagati, na stare dni pa jih lepo oskrbeti. — Zares čudežno je, pa — usmili se Bog! — le preresnično, da oče in mati po deset otrok preredita, pa vseh desetero otrok ne more starega očeta ali stare matere beraške palice obvarovati. Godi se starišem, kakor stari mošnji, katero zavrzemo, kadar je prazna in oguljena. — Kako grdo je, ako sin po krčmah piješ, prevzetno pri mastni pečenki sediš, stari tvoj oče pa si prosi kruha od praga do praga. — Kako nagnjusno je, ako hodiš hči v svili in pisanih trakih našopirjena, tvoja mati pa razcapana vbogajme prosi z beraško palico. — Kako črna nehvaležnost je, ako sin in sineha stare hitro od mize in od hiše spravljata rekoč: „Nam je pretesno, le kje drugodi si poiščite strehe!“ Kolika v nebo vpijoča krivica je, ako mladi starim njih pravice, njih izgovorjenega preužitka ne dajo, in se raje tožujejo pri gosposki. Take hudobije še neverni Turk ne trpi, kar nam priča naslednja zgodba sedanjih dni. V mestu Jean d'Acree (Žan Dakr) izroči krščanski oče sinu pohišstvo, sebi pa drugo nadstropje v stanovanje pridrži, ki je bilo prostornejše in prijetnejše od prvega ali spodnjega. Ko se sin ženi, prosi očeta, naj bi za čas ženitve

drugo nadstropje prepustil. Prav z veseljem oče sinu postreže in se v spodnje nadstropje preseli. Ženitva mine, pa sin stanovanja nič več v misel ne vzame. Oče čaka več tednov tiho, poslednjič vendar sina prijazno opomni na dano besedo. Sin prosi še odloga za kratek čas. Oče tudi v to dovoli; ko pa še enkrat sina opomni, sin srdito nad njim zareži, da kjer je, tam tudi misli ostati. Oče ne reče besede in sinovo krivico tiho trpi. Pa v kratkem se vendar le po mestu razvé, celo Turki so nevoljni in sina zatožijo pri mestnem poglavarju. Turški poglavar se silno razsrdi in pri tej priči sina pred-se pokliče. Z jeznim očesom ga vpraša: „Katere vere si ti?“ Sin, ki je poprej pri poglavarju veliko veljal, odgovori: „Visoki gospod! saj veste, da sem kristijan.“ Na to poglavar: „Kristijan si ti? to ni mogoče; hočemo poskusiti. Napravi znamenje kristijana!“ Sin se pokriža s trepetajočo roko. „Ne tako“, zagromi Turk in po sablji seže, „tudi besede govori, ki spremljajo to znamenje.“ Sin se zopet pokriža in z drhtečim glasom svete besede izgovarja. Zdaj pa Turk še bolj srdito zakriči: „Še enkrat se pokrižaj in glasno govori, jaz sem že star in precej gluha.“ Sin se začne zopet križati in glasno moliti: „V imenu Boga Očeta in Sina in sv. Duha!“ „Prav tedaj“, strašno zdaj Turk zagromi, da vsi pričujoči strepečejo, „hudobnež! ali ne vidiš? Oče je zgoraj na čelu, sin je spodaj na ustih. Ali razumeš, kaj to pomeni? Zdaj se mi poberi domov, in če v četrtinki ure tudi v tvoji hiši ne bo tako, bo tvoja glava pred mojimi nogami ležala.“ Sin hiti naglo domu, očeta odpuščanja prosi, in ga kar neutegoma v drugo nadstropje nazaj preseli. In zopet je bil oče zgoraj, sin pa spodaj, kakor znamenje sv. križa uči. — Oj sini in hčere! spomnite se tudi vi, kadar sv. križ delate: da oče je višji, kakor sin. — Bog varuj, da bi mi odgovorili: „Saj bi radi starišem pomagali, pa nimamo s čim; komaj sami za sebe izhajamo.“ Kolikokrat so si oče in mati zavoljo vas kaj pritrkali; pritrkajte si tudi vi, in vedno bote kaj našli za stariše. Poslušajte prigodbo treh neenakih hčer! Stara vdova in uboga mati si ne more kruha več služiti. Prva hči pravi: „Rada bi kaj materi dala; ali potem si za stare dni nič prihraniti ne morem.“ Druga je dejala: „Jaz bi tudi rada kaj dala; ali potlej bi se ne mogla tako lepo oblačiti, kakor druge dekle.“ Najmlajša pa reče: „Ko sem bila še mala in si nisem pomagati mogla, mati niso mislili, ne da bi si kaj pri-

hranili, ne da bi se lepo oblačili, ampak vse so dali, da so mene nasitili in oblekli. Zato jim bom zdaj tudi jaz povrnila, naj se meni godi, kakor rado.“ Otroci, katera izmed teh treh hčer vam je najbolj všeč? — Z vašo hvaležnostjo pa bodi sklenjena tudi

5. potrpežljivost s stariši, zlasti na stare dni. Koliko uboga mati pretrpi, predno odredi svojo deco. Sama trudna od dela, vendar potrpljivo, dvakrat, trikrat in še večkrat po noči vstaja, da otroka potolaži in mu milo popeva, da slajše zaspi. Koliko se oče potí in se noč in dan križem sveta trudi, da preskrbi deci kruh in obleko. Kako pa otroci? Angelji, se vé da, stariši tudi niso, ampak svoje slabosti in sitnosti imajo, zlasti na stare dni. Oj, ali otroci nočejo celo nič prenesti in potrpeti!

a) Mnogi otroci svoje stariše preklinjajo; toda pisano je: *Kdor svojega očeta in svojo mater kolne, njegova luč bo ugasnila v sredi največje teme* (Preg. 20, 20.), to je: v največji sili ga bo Bog zapustil.

b) Drugi celó roko vzdigujejo zoper stariše, in ni jih strah udariti očeta ali mater. Toda poslušajte, kaj se je nedavno v Moldavi prigodilo. Tamkaj je živel pošten mož Jakob Simonič, ne bogat, pa tudi ne dolžan; na vso moč je bil priden in svojo deco pošteno preskrboval. Enega sina, Marko mu je bilo ime, je prav bogato priženil. Ali Marko se prevzame, začne silno zapravljati in se dá v pijanosti vseskozi sleparjem goljufati, da celo žetvo na njivi pod nič prodá, da ima le za sladko žganjico. Enega večera sedi zopet ves pijan med sleparji, ki so sklenili ga prav debelo ogoljufati. Pismo že napravljeno na mizi leži, naj bi ga Marko le še podpisal. Oče zve, priteče v krčmo, za božjo voljo sina prosi rekoč: „Marko, nikar ne podpiši, vsaj nocoj ne!“ Izmakne pismo in hoče zbežati, da bi obvaroval sina velike nesreče. Ali Marko skoči za očetom: „Pismo nazaj! to vam nič mari!“ Z levico za pismo zgrabi, z desnico pa potisne očeta skozi vrata, in se krohotaje med tovariše povrne, ki ga glasno pohvalijo; ali Marko je že zapadel pravici božji! — „Tvoj stari ima še denar“, reče mu zdaj eden sleparjev, „in se boji, da bi moral za teboj plačevati. Jaz vem, kje ima mačka zakopanega. V onem starem zidovju, ali v topu (kanonu), ki za zidom sloni, ali pod topom mora denar biti, saj ljudje pravijo, da včasih tam ropoče in straši.“ Dolgo noče Marko verjeti, na enkrat pa pravi: „Čudežno je zares; nedavno

se mi je sanjalo, da so me oče svarili topa se ne dotakniti, da mi roke ne zdrobi!“ „No, torej vidiš“, se vsi nasmejajo, „da je tamkaj gotovo denar. Hajdi! še danes — zaklad vzdignimo.“ — Marko je pripravljen; vzamejo luč in gredó. Marko jim reče: „Najpoprej od luknje odkopljite prst, da sežem v top.“ Marko seže in veselo zavpije: „Nekaj že tipljem, le bliže posvetite.“ Ali na enkrat strašno zakriči in roko izmakne, da vsi tovariši prestrašeni zbežé in Marko v temi sam ostane. Roka ga neizrečeno boli, tiho se proti domu plazi in v neizmernih bolečinah noč prečuje. V jutro vidi, da je roka silno otekla in že vsa črna. Zdravitelj pride, roko pregleda in prestrašen zavpije: „Usmili se Bog! tu sta dve luknji: gad je piknil. Roka se mora odrezati pri tej priči.“ — Zdaj pride tudi oče sina obiskat in mašnika seboj pripelja. Sin, bled kakor smrt, v postelji ječi, odrezana črna roka pa že na mizi leži. „Pravični Bog!“ razjoka se oče, „tò je tista roka, ki je včeraj pahnila očeta skozi vrata.“ Mašnik pa pristavi: „Pa je tudi usmiljen Bog, ki je roko kaznoval, da bi dušo rešil.“ — Vi sinovi in hčere pa se iz tega učite, da je roka prekleta, ki se loti očeta.

c) Nahajajo se celo nečloveški otroci, ki očeta in mater za lase vlačijo in hišo ž njimi pometajo. Pa njim se bo godilo še sedemkrat hujše. Ali še niste slišali, kaj se je prigodilo onemu sinu, ki je očeta čez prag za lase vlekel? Na pragu zakriči oče: „Nehaj, sin! tudi jaz nisem svojega očeta dalje, ko do tu sem, za lase vlekel.“ Zares; sin, ki očeta do praga privleče, njega bodo otroci sunili čez prag.

S telesnimi dobrimi deli do starišev pa je treba, da sklepajo dobri otroci tudi duhovne. Zato je njih šesta dolžnost

6. molitev za stariše. Če ne moreš svojim ostarelim starišem veliko dati, pa toliko več moli za nje in Bog jim bo pomagal. Ako jim ne moreš na tem svetu zadosti povrniti ljubezni, pa vsaj moli zanje; tvoja hvaležna molitev jim bo nebeška vrata odprla. Ako si v tujih krajih daleč od starišev, nobeden dan ne pozabi moliti za nje, da ostaneš vsaj v molitvi ž njimi sklenjen, in oni s teboj. — Kadar je očetov ali materin god, pojdi k sv. maši in moli za nje in vošil jim bodeš najboljšo srečo. — Zagledaš, da tvoj oče ali tvoja mati živijo grešno, preklinjajo drug drugega in v sovraštvo živijo, dolžan si, ne jih zmerjati, ampak prositi in pohlevno jih opominjati. — Ko vidiš, da so na starost že pozabljivi,

da ne molijo, da k spovedi ne hodijo: pomagaj jim ti, ti jih pripravi in ljubeznjivo za roko k spovednici jih pelji. *Sin, podpiraj starost svojega očeta in ne žali ga v njegovem življenju; in ako mu pamet peša, zanašaj mu in ne zaničuj ga v svoji moči; zakaj usmiljenje do očeta ne bo nikdar pozabljeno. Za materino sitnost ti bo z dobrim povrneno in potrjen boš v pravici.* (Sir. 3, 14—17.) — *Kako grdo pa slovi, kdor očeta zapusti; in preklet je od Boga, kdor mater razsrđi.* (Sir. 3, 18.) Zares, čez vse grda so deca, ki zabijo stariše na stare dni, ali jih celo puste umreti brez sv. zakramentov. Zato je poslednja otroška dolžnost

7. Stariše na smrtni postelji oskrbeti, mašnika jim pripeljati, od njih sveti blagoslov prejeti, hvaležno jim oči zatisniti, po krščansko spodobno jih pokopati, za njih dušni mir in pokoj moliti, njih poslednjo oporoko zvesto dopolniti in ohraniti jih v lepem spominu. Tako je storil Egiptovski Jožef. Oče Jakob ga prosi na smrtni postelji: „Ako sem milost našel pred teboj, prisezi mi, da me ne pokoplješ v Egiptu, ampak me pelješ iz te dežele in me pokoplješ v pokopališču mojih starišev.“ Odgovoril mu je Jožef: „Storil bom, kar si zapovedal.“ In ko je stari oče vsakemu sinu poseben blagoslov dal, je umrl. „Ko je Jožef to videl, je padel na obraz svojega očeta, se je jokal in ga poljuboval.“ Zbere presilno imenitno spremstvo, prepelje truplo rajnega očeta v deželo Kanaan in ga z vso častjo pokoplje. (I. Mojz. 47, 50.) — Tudi usmiljeni Jezus je svojemu krušnemu očetu Jožefu na smrtni postelji ljubeznjivo stal na strani in mu hvaležno oči zatisnil.

Kako hudobno pa delajo otroci, ki se za svoje stariše na smrtni postelji še ne zmenijo ne; ali kadar zbolijo, odpravijo jih od hiše in pošljejo v bolnišnico. Pa čujte, kaj se je enkrat zgodilo! Sin in sinaha sta s starim bolnim očetom tako grdo ravnala in ga tako brez vse postrežbe pustila, da je sam prosil, da bi ga prenesli v soseskino bolnišnico. Sina prosi le še za edino dobroto, naj bi poslal dve plahti za njim v bolnišnico. Nehvaležni sin dve najbolj raztrgani poišče in mu jih po svojem sinčku pošlje. Ko pa za otrokom gleda in vidi, kako eno plahto pod skladom drv skriva, vpraša ga srdito, zakaj je to storil? Nedolžni fantič, misleč, da je celo modro storil, odgovori brez strahu: „Eno plahto sem za vas shranil, da mi ne bo treba dobre dajati, kadar enkrat vi v bolnišnico pojdete.“ Oče obledi in spozna svoj greh, hiti za

očetom v bolnico, ponižno ga prosi, naj se dá zopet domu prenesti, in mu od tega dneva potrpežljivo streže. — Kako nehvaležni so otroci, ki svojih pokojnih starišev še do groba ne spremijo, še očenaša za nje ne zmolijo, še ene sv. maše ne najmejo za one, od katerih so vse prejeli in kateri lahko ravno za njih del na božji pravici plačujejo in v vicah trpijo. — Oj nehvaležni sin — neusmiljena hči! toliko sva se trudila, da bi te spravila k dobremu kruhu, vinograde in lepe hrame ti zapustila, ti pa nimaš, da bi le eno obletnico za naju obhajal ali ubogim kaj podaril — vpijeta oče in mati na kraju trpljenja. — Veliko krivico delajo deca rajnim starišem, ako ne dopolnijo njihove oporoke, pohujšanja ne popravijo, tujega blaga ne odrajtajo in se za doto prepirajo in tožujejo. — Pravi trinogi svojih pokojnih starišev pa so oni razuzdani otroci, ki še po smrti njih grehe in slabosti raznašajo, ali njih poštenemu imenu nečast delajo, sad njih krvavih žuljev zapravljajo, ali celó v greh obračajo in grdo živé. Nasproti pa so poštena in bogaboječa deca pokojnih starišev čast tukaj na zemlji in krona tamkaj v večnosti, kakor sv. Duh govori: *Ako mu oče umrje, je, kakor da bi ne bil umrl; zakaj sebi enacega je zapustil. Dokler je bil živ, se ga je veselil, in tudi ob smrti se ga ne sramuje.* (Sir. 30, 4—5.) Taki sini in hčere si prizadevajte biti, ter bote dolgo živeli in vam bo dobro. Oj, pa kako malo je takih!

Sklepanje.

V neki vasi na Švicarskem je živel leta 1846 ubog kmetič v borni bajti s svojim razuzdanim sinom. Dobri ljudje so starčku stregli, sin je živel ves divji, nesramno in grdo. Starčka ni toliko v srce pekla velika sila, v koji je živel, kakor veliko več hudobija njegovega sina. V solzah je oče prosil in opominjal sina, naj se poboljša in naj nikar ne spravlja njegove sive glave od same žalosti pod grudo, sebe pa v časno in večno nesrečo. Ali trdovratnik za vsako svarjenje očeta le kolne in neusmiljeno pretepa.

Od starosti, pa še več od žalosti oče zbolí in iz postelje ne more. Kateri otrok bi bolnemu očetu ne stregel in ne dopolnjeval z veseljem povelja sv. Duha: „Sin, podpiraj starost svojega očeta in ne žali ga v njegovem življenju.“ Ali nečloveški sin je svojega na smrt bolnega očeta klet, kolikorkrat se je iz svojih slabih tovaršij domu povrnil. Dostikrat so otekle bunke

pričale, kako grdo je delal sin s svojim očetom. Rad bi bil nesrečni oče sosedom potožil, kako se mu godi, pa se ni upal.

Poslednjič pošlje Bog angelja v borno bajto potolažit ubovega starčka. Mašnik pride in ubožcu prinese sveto popotnico. Bolni oče potoži dušnemu pastirju, kako se mu godi, ter ga prosi, naj mu vsaj on pomaga, da bo mogel mirno umreti. Ves prestrašen od tolike grozovitosti hudobnega sina se poda župnik kar naravnost k gosposki in jo prosi, naj nesrečnemu očetu poslednje ure polajša in ga reši hudobnega sina. Brez odloga pošlje okrajni poglavar beriča po hudobnega sina, ter ga ukaže tako dolgo zapreti, dokler oče ne umrje. Ko berič v hišo po njega pride, se bolan naredi, dasiravno je preteklo noč lazil po grešnih potih. Pa potuhnenost mu takrat nič ne pomaga; voz naprežejo in hudobnež mora ž njimi; pa od umirajočega očeta ne vzame slovesa, tudi ga niti z eno besedo ne prosi odpuščanja.

Pripeljajo ga pred sodniško hišo; voz postoji in berič hoče hudobnežu z voza pomagati, pa ta ni pustil, ampak je prav grdo klel. Stopi iz voza na tla, ali pri tej priči se mrtev zgrudi. Tako se je dopolnilo žuganje pravičnega Boga: *Kdor udari svojega očeta ali svojo mater, naj umrje. Kdor kolne svojega očeta ali svojo mater, naj umrje.* (II. Mojz. 21, 15. 17.) — Slabih starišev, reši nas o Gospod! Hudobnih otrok, reši nas križani Jezus! Amen.

Šesta postna pridiga.

Kako se je treba h Kristusu povrniti.

»Gospod! spomni se me, kadar prideš v svoje kraljestvo. In Jezus mu je rekel: Resnično ti povem, danes bodeš z menoj v raju.«
(Luk. 23, 42. 43.)

Navod.

1. Dve stezi sta, ki nas vodita v nebesa: steza nedolžnosti in steza pokore. Po stezi nedolžnosti dojdejo srečno v nebeško veselje vsi nedolžni otroci, kateri oprani v krvi Kristusovi po

sv. krstu umrjejo. Zaradi zasluženja Jezusovega jih sprejme večni Oče v svoje kraljestvo. Zato nesejo beli križ brez mrtvaške glave na sprevodu otrokovem, zato imajo duhovniki belo štolo, kadar pokopavajo otroka in tudi za dušo otrokovo ne molijo, ampak le Boga hvalijo, da jo je brez lastnega zasluženja vzel v nebesa. — Po stezi nedolžnosti dojdejo srečno v diko nebeško tisti mladeniči in tiste deklice, ki svoje srce čisto obvarujejo vsakega smrtnega greha ter brez madeža ohranijo prvo oblačilo krtne nedolžnosti; katerih čista duša še nosi deviški venec, koji so ji angelji pri sv. krstu kot nevesti Jezusovi na glavo deli. Zato spletejo mrtvi deklici zeleni rožmarin okoli glave, mrtvemu dečku pa denejo šopek rožmarina na prsi. Oj *blagor jim, ki so čistega srca, oni bodo Boga gledali.* (Mat. 5, 8.) — Samo dve stezi vodita v nebesa: druga je steza pokore. Po stezi ostre pokore je došel v nebeško kraljestvo Dizmas, kateremu je Jezus na sv. križu sv. raj obljubil. Steza pokore je odprta tudi nam, ki smo prvo stezo nedolžnosti nesrečno zgrešili. *Povem vam, če ne bote pokore storili, bote vsi enako pogubljeni.* (Luk. 13, 5.) Ali pa dojdejo vsi grešniki po stezi pokore v nebesa?

2. Dva razbojnika visita poleg Jezusa na križu; levi preklinja in zaničuje nedolžnega Jezusa rekoč: „Ako si ti Kristus, pomagaj sam sebi in nama.“ Hudodelec ne misli na smrt, ki ga že za dušo drži, ampak on le želi s križa priti in uiti smrti. Usmiljeni Jezus molči in se ga ne usmili. Trdovratnik obupa in na strani Jezusovi izda ubogo dušo peklju. Desni razbojnik svari svojega hudobnega tovariša rekoč: „Ali se tudi ti ne bojiš Boga, ki si v ravno tistem obsojenju? In midva sicer po pravici, zakaj po zasluženju svojih del prejemava; ta pa ni nič hudega storil.“ Kako lepe so bile spokornega razbojnika besede! Pa še lepša njegova ponižna prošnja: „Gospod! spomni se me, kadar prideš v svoje kraljestvo!“ Oj, s kolikim veseljem reši Jezus še eno dušo pred svojo smrtjo in njega milo tolaži rekoč: „Resnično ti povem: danes bodeš z menoj v raj!“ O blažena pokora, ki največjega grešnika hipoma v pravičnega spreminjaš, s sladko tolažbo ga napolnjuješ in mu pri tej priči odpiraš vrata nebeška!

3. Pokoro pa odlašati na poslednjo uro, kakor Dizmas, Bog ne daje! „Le eden je na poslednjo uro milost našel, da ne obupamo;

pa tudi le samo eden, da se predrzno ne zanašamo“, veli sveti Avguštin; zakaj poleg Jezusa na križu je levi razbojnik obupal in se pogreznil v pekleno brezdnjo. In koliko milijonom se sedanje dni enaka godi, dokler je greha toliko, pokore pa tako malo! Zato opominja prerok: *Iščite Gospoda, dokler se lahko najde; kličite ga, dokler je blizo.* (Izai. 55, 6.) In kedaj je to? O sv. velikonočnem času. Zato hočemo danes premišljevati:

I. Kako mora vsaka duhovnija, —

II. Kako vsaka krščanska hiša, —

III. Kako vsaka krščanska duša pripravljati se za sveto veliko noč.

„Jaz sem vinska trta, vi mladike“, veli Jezus. Oj, da bi se vsi v tem svetem času v Jezusu in za Jezusa omladili! Kako? Poslušajte!

I. Priprava vsake fare za sv. veliko noč.

Kaj se vam zdi, preljubi moji! katero delo je sedanji letni čas najbolj potrebno? — Vrtnarji velijo, vrt lepo osaditi in grede čedno opraviti; kmetje pravijo, orati in polje posevati; vinogradniki pa rečejo, hitro kopati in vinograd obdelati, da se oka na trsju ne bode otepala. Vsako tako delo je zares važno in potrebno, da se ne zamudi, in če bi bila škoda velika in se ne dala popraviti. Jaz pa velim: eno delo je še veliko bolj potrebno, — vinograd Gospodov skrbno okopati, vse grdo in škodljivo iz njega potrebiti ter ga lepo očediti in pripraviti za sv. velikonočne praznike; zakaj ravno zdaj so pripravní dnevi, ravno zdaj so dnevi zveličanja za vsako pošteno katoliško duhovnijo.

Kako se morajo verni farani za sv. veliko noč pripraviti?

1. Deca, ki so že pri pameti in znajo že ločiti dobro od hudega, morajo se pridno k nauku za prvo spoved pošiljati, pa tudi doma skrbno učiti, kaj je, kaj dá, kako se mora zakrament sv. pokore vredno prejeti; — kako se spoved spodobno začne, kako se sklene in kako se kes ali obžalovanje popolnoma obudi. Kakor se otrok doma nauči, tudi vse svoje žive dni zna. — Če so pa otroci že pri 10 do 12 letih in že eno ali dve leti k spovedi hodijo, tedaj je čas, da se pripravijo za prvo sv. obhajilo in se prav zvesto k temu poučevanju pošiljajo. Stariši pa naj ta čas ž njimi doma obilnejše in bolj pogosto govore o življenju in trpljenju

Kristusovem, zlasti o zadnji večerji in sv. Rešnjem Telesu, da bodo otročiči razlaganje svojih duhovnih učiteljev lažje umeli in ohranili ter živo spoznali, kako čisto mora srce biti, ki Jezusa prejme; kako strašansko je greh, z neočiščenim srcem Jezusa prejeti; kako se moramo po duši in po telesu vredno pripraviti za sv. obhajilo, kako pa tudi dostojno zahvaliti, in kako srečno je mlado srce, ki se z vredno spovedjo očiščeno in prerajeno prvič z Jezusom sklene ter se kakor mladika vepi v nebeško trto Jezusa Kristusa, kakor sam Jezus uči: *Jaz sem trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu.* Da bo pa to posebno poučevanje o sv. zakramentu obilnejše zdalo, je treba v tej starosti otroke tudi prav pridno h krščanskemu nauku v cerkev pošiljati; le tako bo mogoče, da bodo otroci ne le lupino, to je: zunanje šege in navadne molitve, — ampak tudi jedro zakramenta svete pokore in sv. Rešnjega Telesa dostojno razumeli.

Slaba zares in grešna je navada tistih starišev, kateri svojim otrokom ne dajo poprej iti k spovedi, kakor da jim slabe in grešne navade prerastejo srce že do vrha, ter se vedno izgovarjajo: Saj tako dete še nima greha. Tako je ravnal ošaben in maloveren rokodelc, ki je imel dečka v šoli, kojega je hotel dušni pastir že k spovedi vzeti, oče pa po nobeni ceni ni dopustil. Skrbni dušni pastir se sam k očetu podá in si veliko prizadeva, da bi ga pregovoril, naj otroka k spovedi pusti, toda vse zastoj. Oče trmoglavno vedno le eno ponavlja: „Tako dete še nima greha.“ Mašnik še ne obupa, ampak zna prav umno napeljevati očeta tako dolgo, da zadnjič pové, kako dečka večkrat s šibo prav ostro strahuje. „Pa zakaj ga strahujete?“ popraša mašnik. „Kaj si hočem“, odgovori oče, „če ne sluša, ali če se zlaže, ali če kaj vzame; kaj ga hočem pustiti, da mi kakor divjak vzraste? Kadarkoli kaj tacega napravi, šiba brez usmiljenja poje.“ Resno ga zdaj mašnik pogleda ter reče: „Kako je to, oče! poprej ste rekli, da vaše dete še nima greha, zdaj ste pa vi sami tri že prav velike otrokove grehe naštehi: da ne sluša, da laže, da krade; ali bi ne bilo dobro za otroka in za vas, ako bi se dete teh grehov spovedalo, z Bogom se spravilo in, kakor zakrament tirja, od spovednika resno poučeno trden sklep storilo, da se bo teh grehov odvadilo?“ Zdaj še le so se slepemu očetu oči odprle, da je spoznal svojo zмотo in dečka prepustil mašnikovi volji. — Ako mlado srce

v grehu otrpne. Jezus v njem ne najde več prostora, zato tudi vam starišem njegova beseda velja: *Pustite otročiče in nikar jim ne branite k meni priti; zakaj takih je nebeško kraljestvo.* (Mat. 19, 14.) Še gršo navado imajo pa oni zanikrni stariši, koji priženejo svojo deco brez vsega pravega pouka k spovedi in k mizi Gospodovi. Česar se deca navadijo, tudi starčki ne opusté, in vse žive dni ne vedó, kaj prejemajo. Takim starišem pa velja resna beseda sv. Pavla: *Kdor za svoje, zlasti za domače ne skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.* — Da bo pa mili spomin na prvo sv. obhajilo vaše otročiče vse žive dni kakor dober angelj varuh spremljal, pomagajte, da se bode vsako leto prvo obhajilo otrok vršilo prav slovesno in veselo v vaši fari. Kaj takega človek več ne pozabi. Kdo izmed vas še ni kdaj slišal pripovedovati o nekdanjem mogočnem cesarju Napoleonu? Ko je stal ta cesar na vrhuncu svoje slave in sreče, poprašajo ga nekega dne njegovi vojskovodji v prijazni družbi, kateri dan je bil najlepši v njegovem življenju. Cesar postane resno zamišljen, dolgo tiho gori in doli hodi in potem reče: „Dan mojega prvega obhajila.“ Nekateri vojskovodji se pri teh besedah na smeh namuzajo, eden izmed njih si pa skrivaje briše solze. Ko cesar tega zapazi, vesel k njemu stopi in prijazno mu na ramo potrka rekoč: „Oj ti moj dragi! ne morem ti povedati, kako silno me v srcu veseli, da si me vsaj ti razumel.“

2. Vsi odrastli so dolžni k velikonočnemu izpraševanju ali k molitvi priti in pokazati, da so v krščanskem nauku dovolj poučeni. Kdor v znanju krščanske resnice ne raste, tisti čedalje več pozabljuje, da na zadnje že deset božjih in pet cerkvenih zapoved ne vé; tudi kesanja obuditi ne zna in se k spovedi in k božji mizi prav pripraviti več ne more. Vsak dušni pastir mora za svoje ovčice porok biti pred Bogom in pred svojim škofom. Zato je v naši Lavantijski škofiji zapoved, da pride vsakdo o velikonočnem času pred svojega dušnega pastirja in pokaže, kaj zna. Brez izpraševanjskega listka je spovednikom pod grehom prepovedano dati komu obhajilni listek za veliko noč, razun takim, o katerih vé že po njih stanu, da so v veri zadostno poučeni.

Gorjé duhovnikom, ki so predobri; oni so krivi, da se v nevednosti toliko duš pogubi, in božjih ropov brez števila zgodi! — Gorjé nepokornim faranom, kateri k izpraševanju povabljeni priti

nočejo! *Kdor vas zaničuje, pravi Jezus, mene zaničuje. In kdor cerkve ne posluša, ti bodi kakor nevernik in očiten grešnik.* (Luk. 10. — Mat. 18.) Trikrat gorjé pa onim hinavcem, ki lažejo in goljufajo, da dobijo obhajilni listek, ali pa ošabno rekó: „Kaj me bo mari listek zveličal?“ Pa tvoja nepokorščina te bo pogubila. Kajti pisano je: *Bodite pokorni svojim prednikom in bodite jim podložni; kajti oni čujejo, kakor taki, kateri bodo za vaše duše odgovor dajali, da z veseljem to delajo in ne vzdihovaje, to bi namreč ne bilo za vas dobro.* (Hebr. 13, 17.)

3. Vsi verniki naj pred veliko nočjo in ne po veliki noči svojo spoved opravijo, da bodo že očiščeni velikonočno jagnje z Jezusom zavživali. Kdor le odlaga in odlaga, prelahko slednjič celo odloži; kdor pa spoved enkrat opusti, tistega hitro deset in trideset let več k spovedi ni. Taka zanikrnost je pa strašna pregreha zoper četrto cerkveno zapoved, ki veli, vsako leto najmanj enkrat se spovedati in o velikonočnem času sv. Rešnje Telo vredno prejeti. Tak zanikrnik sam sebe izobči in iz sv. cerkve pahne, in ako brez spovedi unarje, pogreba na blagoslovljeni zemlji ni vreden, in mašniki božji ga pri sprevodu ne bodo spremljali; kajti kdor v življenju sv. cerkve za mater ne spozna, tistega tudi po smrti v svoje naročje sprejeti ne more. Njemu veljajo za sodbo strašne besede Jezusove: *Resnično, resnično vam povem: ako ne bote mojega mesa jedli in moje krvi pili, ne bote imeli življenja v sebi, to je: vi bote pogubljeni.* (Jan. 6, 54.)

4. V vsaki pošteni duhovnji se mora poravnati vsaka očitna krivica in vsako sovraštvo; — povrniti se mora tuje blago in raztrgati vsako nesramno znanje itd. po besedah sv. Joana Krstitelja: *Pripravite pot Gospodovo, ravne storite njegove steze; vsaka dolina naj se napolni, in vsaka gora in vsak grič naj se poniža; in kar je krivega, bodi ravno, in kar je ostrega, gladke poti. In vse človeštvo bo videlo zveličanje božje.* (Luk. 3, 4—6.) Zato je dolžnost dušnih pastirjev, da v sv. postnem času obilnejše, ko sicer, učijo; prisrčnejše, ko sicer, opominjajo in ostrejše, ko sicer, svarijo in vernemu ljudstvu očitajo njegove zmote in pregrehe, bodi si ljudem prijetno ali neprijetno. Gorjé grdunom, ki govorijo: „Kaj meni župnik? — Nimam kaj pri njih opraviti.“ — Tako jezikanje je puntarstvo zoper namestnike božje — zoper cerkev Jezusovo, je greh zoper sv. Duha, ki se mu pravi: proti lepemu opominjevanju

otrpueno sree imeti. Ali prav takim zaničevalcem namestnikov Kristusovih velja njegova pogubljiva beseda: *Kdor me bo zatajil pred ljudmi, bom ga tudi jaz zatajil pred svojim Očetom, kateri je v nebesih.* (Mat. 10, 33.)

II. Priprava vsake krščanske hiše za sveto veliko noč.

Kakor vsaka duhovnija, je dolžna tudi vsaka krščanska hiša vredno se pripravljati za sveto veliko noč. V tej zadevi sta gospodar in gospodinja dušna pastirja svoje hiše.

1. Gospodar in gospodinja sta dolžna skrbeti svojim domačim za dobro in posebno krščansko poučenje. Ob večerih pri preji, ob sobotah in sv. nedeljah naj eden kaj svetega bere, in drugi naj poslušajo. O tem, kar se je bralo, naj se potem prijazno pogovarjajo in drug družemu nauke pojasnjujejo. Branje katekizma je posebno primerno za postni čas; gospodar in gospodinja naj izprašujeta otroke in družino nauke katekizma, zlasti o spovedi in sv. obhajilu. Nevednemu hlapčeku naj se preskrbi tovariš, in nevedni dekli tovarišica, da jo kaj nauči. V Pišecih sem našel navado, da se po zimi dekleta s kolovrati zbirajo v hiši, kjer so skupaj predla, katekizma se učila, pa ga tudi gladko znala. Velika čast gospodarju, ako domači dobro, — pa tudi velika sramota, ako slabo znajo. Vi ste luč svoje hiše. Naj tedaj sveti vaša luč pred domačimi ljudmi, da vidijo vaša dobra dela in časte Očeta, kateri je v nebesih.

2. Gospodar in gospodinja sta dolžna skrbeti za obilnejšo molitev v postnem času. Ni zadosti, le pet očenašev moliti, ako se mesno uživa, treba je sploh veliko moliti, da z molitvijo nadomestimo, kar se premalo in preslabo postimo, in si izprosimo z molitvijo duha prave pokore. Molite v postnih večerih ali žalostni rožnivenec, ali litanije, tri božje čednosti, ali druge pripravne molitve. Moj Bog! kako ostro so se kristijani nekdanje čase postili: še le ob treh ali štirih popoldne so jedli, o velikem postu pred veliko nočjo pa so se otešali še le na večer. Nam mehkužnim kristijanom pa, ki post že skoraj le po imenu poznamo, zdaj že tudi molitev preseda in že četrtinko ure v molitvi preklečati, zdi se nam preostro in pretežavno! Kaj bo za nebesa, ljubi moji! kaj bo za nebesa? Greha toliko, — pokore pa tako malo, ali nič.

Dostavljajmo torej z obilnejšo molitvijo, kar nam v ostrogi postja primanjkuje. Dnevi štiridesetdanskega postja so dnevi pokore; pokora pa je očiščevalni ogenj, v katerem se očiščuje naša grešna duša; post, molitev in miloščinja pa so drva, katera polagamo na altar božje pravice, da nam ogenj pokore ne ugasne. Ako teh drv pomanjkuje, tudi ogenj pokore ugasuje, in kadar teh drv popolnoma zmanjka, takrat do cela ugasne, dušo pa objame večna tema. Oj, kakšen odgovor tedaj bodo še le tisti gospodarji dajali, ki še toliko ne poskrbijo, da bi se pet očenašev zavoljo mesnih jedij odmolilo v njih hiši.

3. Gospodar in gospodinja sta dolžna prizadevati si v tem sv. času za popboljšanje svoje družine po vsi moči. Tedaj ne trpeti, da bi se pri domu preklinjalo, ter posvariti hlapce rekoč: „Janez, nikar tako!“ — Poravnati sovrašтво, ako ga med domačimi zapazijo, da si podajo roke, predno odidejo k sv. spovedi. Razkrušiti slabo znanje in grde pajdašije rekoč: „Kako je, Nežika! si že zapustila slabo in nevredno priložnost? Marko! ali si pohujšanje že popravil, koje si dajal? Ne daj Bog, da bi v take zanjke zapleten k spovedi in božji mizi šel in strašni božji rop učinil! Oj, to bi bila nesreča med vsemi največja!“ — Tako morate vi gospodarji in gospodinje svoje domače na velikonočno spoved pripravljati in spovedniku delo polajšati. Tudi vas je postavil Bog čez vašo družino in tudi za vas so pisane besede sv. aposteljna Jakoba, ki veli: *Bratje moji! ako kdo izmed vas zajde od resnice in ga kdo odvrne, naj vé, da kdor grešnika odvrne od njegove krive poti, bo rešil njegovo dušo od smrti in pokríl veliko število grehov.* (Jak. 5, 19. 20.)

4. Potreba je domačim modro ukazati, kdaj naj k sveti spovedi gredó; ne ob nedeljah in sveteih, ko je stiska velika, temveč naj se jim delavnik odloči, da bodo priložnost imeli, prav čisto se spovedati in svojo pobožnost dobro opraviti. — Hitro po veliki noči naj pobere gospodar obhajilne listke v celi hiši in naj jih na dan, kakor dušni pastir oznani, vestno oddá.

Ali ste vsi gospodarji in gospodinje vsako veliko noč s svojimi domačimi tako obhajali? Oj, kako močno se bojim, da ne! Veliko je trdovratnih gospodarjev, ki še sami za sebe obhajilnega listka nimajo, mari bodo taki svoje domače zastran njih poprašali? So tudi drugi zanikrni gospodarji, katerim sicer otroci in posli izročijo svoje listke, pa so preleni in prenemarni, da bi jih oddali dušnemu

pastirju. Kako bodo taki trdovratni zanikrneži na sodbi odgovor dajali, ki svojih niso v nebesa, ampak v pekel vodili? Vidva, gospodar in gospodinja, bila bi lahko zase še zveličana, pa zavoljo svojih domačih bota morebiti pogubljena.

Ako je temu tako, porečete, pa ni dobro gospodar in gospodinja biti. V resnici, da ne! Kadar čujem svate ukati, godce gosti, rajše bi se jokal, nego smejal, premišljevaje, kako ostri bodo enkrat računi! Nebeško kraljestvo silo trpi, in le tisti gospodarji in gospodinjje, ki si za svoje domače veliko prizadevajo, je bodo posedli. Oj, pa tudi blagor jim, kajti takih plačilo je veliko v nebesih! *Kateri jih veliko poučujejo v pravičnosti, bodo se svetili kakor zvezde na vse večne čase.* (Dan. 12, 3.)

III. Priprava vsake krščanske duše za veliko noč.

Kar naj se po celi fari in v vsaki hiši za veliko noč zgodi, to se ima zgoditi tudi v vsakem vernem krščanskem sredu posebej, v kojem hoče usmiljeni Jezus prebivati. Ravno o veliki noči trka Jezus najbolj glasno na vrata našega srca rekoč: *Glej, stojim pri vratih in trkam; ako kdo moj glas posluša in mi vrata odpre, pojdem noter k njemu, in bom z njim večerjal in on z menoj.* (Skr. raz. 3, 20.) Da; Jezus želi v našem sredu z nami o veliki noči večerjati, ako mu le odpremo in ga hvaležno sprejmemo; ako pa ne, tedaj gre mimo in morebiti ga nikdar več nazaj ne bo. *Iskali me bote, in ne bote me našli, in bote v svojem grehu umrli.* (Jan. 7, 8.) Zato, krščanska duša! je tvoja dolžnost:

1. Luč sv. vere popraviti, tedaj krščanski nauk bolj skrbno poslušati, pobožne bukve obilnejše brati, da razumeš, kaj je zakrament sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa in kako se more vredno prejeti. Oj, koliko je odrastlih kristijanov, ki so že zdavna pozabili, kar jih je dobra mati in šola učila, ker pozneje niso ne krščanskega nauka več obiskovali, ne pobožnih bukev več brali. Ne znajo več ne deset božjih, ne pet cerkvenih zapoved, tudi kesanja prav obuditi ne vedó. Kako bi se mogli taki nevedneži za veliko noč prav spovedati in spokoriti?

2. Pobožne vaje pomnožiti, sv. križev pot obiskovati, več moliti, pogostejše k službi božji hoditi. Take pobožnosti so olje za luč sv. vere; če pa olja ni, tudi luč ugasne. — Pa ne utegnemo, porečete. Res je, da v delavnikih nimate časa veliko

moliti; gotovo pa ob nedeljah in praznikih. Kako lepo jih je gledati tu in tam po pobožnih farah po dvajset in trideset skupaj sv. križev pot moliti ob nedeljah in praznikih, zlasti ko na popoldausko službo božjo čakajo. — Kaj pa, ko bi o tem času pokore ob delavnikih za eno uro poprej vstajali, in to uro za sveto pobožnost obrnili? Saj nam sv. cerkev v postnem času ravno to vajo priporoča, dokler v svojih ponočnih molitvah prepeva: Nikar vas naj ne grozi, zgodaj vstajati pred svitom, ker je Gospod čuječim krono obljubil.

3. Tvoja velikonočna spoved bodi, ako te kaj teži, velika, dolga spoved o celem letu, še vse bolj natančna, kakor sicer, da prav spoznaš, kateri greh je pri tebi korenina vseh družih, da dobro pregledaš, ali si od lanskega leta bližje pekla, ali bližje nebes.

Komu se pa imaš spovedati? V prejšnjih časih je bila cerkvena zapoved: svojemu lastnemu dušnemu pastirju, župniku ali kapelanu. Sv. škof Karol Boromejski je duhovnom svoje škofije naročil, da naj onim, ki prosijo, dovolijo iti drugam k spovedi, ako sprevidijo, da ne gredó iz slabega namena. V sedanjih časih je cerkev pri tej zapovedi odjenjala od nekdanje ostrogi in le sploh želi, naj si vsak vernik dobrega in zvestega spovednika poišče, pred katerim si upa spoved vredno opraviti in se resnično spokoriti. Kakor ni vsak zdravnik za vsakega bolnika, tudi ni vsak spovednik za vsakega grešnika enako dober. — Gorjé takim, ki nalašč lahkega in mehkega spovednika iščejo, na pol se jim spovejo in le edino željo imajo, odvezo dobiti, ne pa greh zapustiti. V življenji sv. Frančiška od Hijeronima se bere, da je tak grešnik svojega spovednika srečal rekoč: „Tukaj imate denarcev na pot.“ — „Kam?“ — „V pekel. Jaz, ki sem vas iskal, vi, ki ste me tako lahko odvezali.“

Gostokrat lahko slišite brezbožne ljudi govoriti: Pač bedak bi bil, da bi se mašniku grehov spovedal, saj mi on ne more greha vzeti. Mašnik res da ne, kakor človek; pač pa kakor namestnik Kristusov, kojemu je on sam to oblast dal rekoč: *Prejmite sv. Duha! Katerim bote grehe odpustili, so jim odpuščeni, katerim jih bote zadržali, so jim zadržani.* (Jan. 20, 22. 23.) Taki široko-ustniki so podobni levemu razbojniku, ki se tudi ni hotel Jezusu — še na poslednjo uro ne — spovedati, temveč je zabavljaj in klel, dokler ni nesrečne duše izdihnil, v tem ko je njegov spokorjeni tovariš Dizmas tako ponižno svojo krivico spoznal, pa tudi zaslišal

tolajljive besede: *Resnično ti povem: danes bodeš z menoj v raju!* — Ako hočeš, bodeš tudi ti slišal tolajljive besede. Če se spoveš, ne bo nihče vedel, izbrisano je na vekomaj; ako zatajiš, izvedel bo ves svet na sodni dan. Brez spovedi ni odpuščanja, ako je le sicer mogoče spovedati se. Adam in Eva sta se morala spovedati, Kajn se je moral spovedati, Izraelci so morali svoj greh spoznati, spoved so imeli prvi kristijani, k spovedi hodijo še zdaj papeži, škofje in cesarji. Tudi za tebe ni druge pomoči: ali spoved, ali pogubljenje.

4. Je-li zadosti, samo o veliki noči k spovedi iti? Prvim kristijanom ni bilo zapovedano, kolikokrat v letu se morajo spovedati. Kolikokrat so čutili potrebo, so se spovedali. Ko so pa kristijani mlačni prihajali, so tudi spoved vedno dalje, tudi čez leto opuščali. Zato je sv. cerkev leta 1215 v četrtem Lateranskem zboru, pri kojem je bilo 472 škofov pričujočih, četrto cerkveno zapoved dala: Vsak vernik, ko je razsodno starost nastopil, naj se vseh svojih grehov najmanj enkrat v letu sam zvesto spové. Kdor ni tej zapovedi pokoren, v cerkev ne sme in naj brez krščanskega pokopa ostane. Pa tak kristijan le za las še v katoliški cerkvi visi, ter živi v silni nevarnosti, da se pogrezne v naglavni greh duhovne lenobe. Izmed sto spoved, ki se na leto le enkrat opravijo, je morebiti komaj deset dobrih, devetdeset pa slabih, in kdo vé, koliko izmed njih celó nevrednih! Vest takega kristijana je podobna hiši, kojo v letu le enkrat pometeš, posodi, kojo v letu le enkrat očediš. Takim zanikrnežem velja beseda Kristusova: *O da bi bil mrzel ali gorek! Ker si pa mlačen, in ne mrzel, ne gorek, bom te izpljunil iz svojih ust.* (Skr. raz. 3, 15. 16.)

5. Kolikokrat je pa potreba spovedati se? Po vsakem storjenem smrtnem grehu. Kdor v smrtnem grehu živi, na pajčevini nad peklenskim brezdnom sedi; kajti Jezus uči: *Pripravljeni bodite, ker ne veste ne dneva, ne ure.* — *Gospod bo prišel, kakor tat po noči.*

Vsa tvoja dobra dela, molitve, sv. maše nimajo tako dolgo pred Bogom vrednosti, dokler se ne spoveš, kajti šesta resnica uči, da brez milosti božje ne more nihče za večno zveličanje kaj zaslužljivega storiti.

Vrh tega: čimdalje pokoro odlašaš, tem težej se spoveš, spokoriš in poboljšaš. Stara navada železna robača (srajca). Kakor

telesno rano hitro obvežeš, tudi dušno rano brez zamude ozdravi. Zato je rekel sv. škof Krizostom svojim vernim: Noč in dan sem pripravljen spovedovati. Ako bi se pripetilo, da bi kdo ponoči grešil, pridi in vzbudi me iz spanja, in spovedal ga bom. Tako morajo tudi vsi katoliški spovedniki vsako uro pripravljeni biti in se vselej razveseliti, kadarkoli se grešnik približa njih spovednici, kakor dobri pastir, ki je popustil devetindevetdeset ovac in je šel za zgubljeno, dokler je ni našel.

6. Mlačni kristijani pravijo: Saj nisem tak velik grešnik, da bi moral vedno k spovedi hoditi: ubil nisem nikogar, ničesar ukradel, živim pošteno: česa bi se spovedoval? Prijatelj! iz tebe govori lažnjivi posvetni duh; vse drugače pa sv. Duh uči rekoč: *Ako rečemo, da greha nimamo, lažemo in resnice ni v nas.* (I. Jan. 1, 8.) Čeravno nimaš smrtnih grehov, imaš pa male grehe. Mali grehi milost božjo manjšajo, — dušo slabijo in čolnič tvoje vesti tako potežajo, da se lahko potopi. Snažen človek ne oddrgne le debelo blato od svojih čevljev, ampak obriše večkrat tudi prah ž njih. Skrbni kristijani gredo k spovedi vsake kvatre, prav pridni pa vsaki mesec. Najbolj zvesto se pa pripravljajo za sv. velikonočno spoved: ona je solnce tvojega življenja, ki posveti v tvoje pretekle dni, da se moreš prav spokoriti, in posveti v tvoje prihodnje dni, da se moreš prav poboljšati. Kakor se spoveduješ, slabo ali dobro, tako boš živel, pravično ali krivično, in kakor boš živel, boš tudi umrl.

Sklepanje.

Zdaj pa, preljubi! prej ko se danes ločimo in današnjo pridigo sklenemo, podajmo se v duhu na goro k sv. Barbari¹⁾ ter se pred trojni križ vstopimo in resno premišljujmo, kaj nas uče trije križi. V sredi stoji Jezusov križ in nam veli: Tako umrje nedolžni! On lahko svet zapusti, nebeškemu Očetu mirno svojo dušo izroči, glavo nagne in se preseli v boljše deželo, v nebeško domovino. Oj, kako lepa in dragocena je smrt pravičnih! — Na desni strani vidimo spokornega razbojnika. Spoznavši svojo krivico milo Jezusa usmiljenja prosi in veselo besedo zasliši: Še

¹⁾ Na prijaznem griču poleg Maribora stoji cerkev sv. Barbare, kjer je tudi prav lepa Kalvarija.

danes boš z menoj v raj. Tako umrje spokorni grešnik. Oj srečna pokora, poslednja deska našega zveličanja! Koliko tolažbe prinašaš onim, ki se resnično spokorijo; ti si na grešnikovi smrtni postelji najslajša blazina, pred teboj zbežijo vsi smrtni strahovi, urno dvigneš dušo v naročje Jezusovo! Na levi strani vidimo trdovratnega grešnika, ki ostane do konca brez pokore, namesto spovedi le preklinja in izda svojo črno dušo peklenškemu brezdnu. Tako umrje trdovratni grešnik. *Najgrozovitejša je smrt grešnikov.* (Ps. 33, 22.)

Kako bomo pa mi umrli? Nedolžno, kakor Jezus? Spokorno, kakor Dizmas? Trdovratno in hudobno, kakor levi razbojnik?

Oj usmiljeni Jezus! Po tvojem britkem trpljenju in grenki smrti, po tvoji predragi prelitih krvi, po tvojih peterih krvavih ranah te prosimo: daj se nam za sveto veliko noč prav spovedati in vredno spokoriti, na poslednjo uro pa vesele besede zaslišati: *Še danes boš z menoj v svetem raj.* Amen.

Sedma postna pridiga.

Kako naj s Kristusom veliko noč obhajamo.

Iz srca sem želel to velikonočno jagnje
z vami jesti, predno trpim.

Luk. 22, 16.

Navod.

1. Kadar se je dopolnil čas, da je hotel Bog Izraelsko ljudstvo rešiti iz Egiptovske sužnosti, je ukazal po Mojzesu vsakemu hišnemu gospodarju pripraviti prav lepo jagnje, ki je moralo brez vsega madeža biti, za večerjo pred odhodom, z njegovo krvjo pa pomazati podboje in naddurje. Izraelske žene so tisto noč tudi kvas postavile, da bi popotnico spekle. Vsi na pot pripravljani, — s palico v rokah in s čevlji na nogah in prepasanim ledjem, enako ljudem, kojim se mudí —, vstopili so se krog jagnjeta in so je jedli. Bilo je ravno polnoči; po vseh Izraelskih hišah so vsi poleg pečenega jagnjeta zbrani. Bog pošlje smrtnega angelja, ki pomori po hišah Egipčanov vse prvorojence od kraljevega sina do

otroka najemnikovega; tudi vse prvorojeno od živine pogine; le v Izraelskih hišah ostane vse živo in zdravo. — Prestrašeni planejo kralj in vsi Egipčanje iz spanja; jok in krič odmeva po vsem Egiptu. Po noči pokliče kralj Mojzesa in Arona rekoč: *Vzdignite se in pojdite izmed mojega ljudstva. Tudi svojo drobnico in svoja goveda ženite seboj in gredé za-me molite.* Priganjali so jih tudi Egipčani sami, da naj le kar pri tej priči odidejo: da ne bomo vsi mrtvi, so djali. Ni bilo časa popotnice speči; surovo testo so v plašče zavili in si na rame naložili. To noč so imenovali veliko noč mimohoda Gospodovega zató, ker je angelj Gospodov, moreč prvorojence Egipčanov, mimo šel ob hišah Izraelcev, katerih podboji so bili s krvjo jagnjetovo zaznamovani. (II. Mojz. 12.)

2. Spomin te čudežne velike noči so morali Judje po božjem ukazu praznovati vsako leto spomladanski čas slovesno. Vsak hišni oče je moral lepo, brezmadežno jagnje zaklati in je speči, pa nobena kost se mu ni smela zlomiti; ako ni bilo pri hiši dosti ljudij, da bi se celo jagnje použilo, je moral ubogih sosedov povabiti. Gospodinje so ves kvas od hiše spravile, postrgale in pometle, in celo osmino visokega velikonočnega praznika se ni smel drug, kakor le opresni kruh uživati. Po noči so velikonočno jagnje jedli, in vsi ostanki so se morali zažgati.

3. Tudi Jezus, kakor hišni oče, je s svojimi učenci po postavi starega zakona veliko noč obhajal ter zaužil velikonočno jagnje. Zato so ga vprašali učenci: *Kje hočeš, da ti pripravimo jesti velikonočno jagnje?* In Gospod reče Petru in Janezu: *Pojdita in pripravita! Glejta, ko prideta v mesto, srečal bo vaju človek, ki nese vrč vode, pojdita za njim v hišo in recita hišnemu gospodarju: Učenik ti reče: Kje je gostilnica, kjer bom jedel velikonočno jagnje s svojimi učenci?* In pokazal bo vama veliko obednico pogrtno, in tam pripravita. Ko se zmračí veliki četrtek zvečer, pride Jezus z učenci, zasede mizo, ter jim prav po očetovo reče: *Iz srca sem želel to velikonočno jagnje z vami jesti, predno trpim.* Pa to jagnje je bila le podoba božjega Jagnjeta, katero grehe svetá odjemlje, podoba imenitnejše večerje, katero je usmiljeni Jezus postavil, naj bi jo vsi njegovi verniki do konca sveta pobožno obhajali v zahvalni spomin njegovega odrešenja. Ko je bila tedaj velikonočna večerja starega zakona končana, pripravi se Jezus, da bi postavil velikonočno večerjo novega zakona. Predno je pa Jezus

to storil, prepasal se je s prtom, je vlil vode v skledo in je apostelnom noge umil, naj bi jim telesna čistost bila živo znamenje, kako čista mora duša biti, katera hoče velikonočno Jagnje novega zakona vredno zaužiti. Tisto noč tedaj pred svojo smrtjo — tisto sveto uro pred svojim trpljenjem je vzel kruh v svoje roke, blagoslovil ga je in apostelnom razlomil rekoč: *To je moje telo, katero bo za vas dano* (to je: zaklano). Potem je vzel kelih z vinom, zopet ga je blagoslovil in apostelnom podal rekoč: *Pijte iz njega vsi! Ta kelih je nova zaveza v moji krvi, katera bo za vas prelita v odpuščanje grehov. To storite v moj spomin.* (Mat. 26. — Luk. 22.) Tako je postavil Jezus presveto Rešnje Telo, o kojem sv. apostelj Pavel uči: *Kolikorkrat boste jedli ta kruh in kelih pili, bodete smrt Gospodovo oznanjevali, dokler ne pride. Kdor-koli torej bo nevredno jedel ta kruh, ali pil kelih Gospodov, bo kriv telesa in krvi Gospodove. Naj torej človek sam sebe presodi, in takó naj je od tega kruha in pije od kelih. Zakaj kdor nevredno je in pije, si sodbo je in pije, ker ne razloči telesa Gospodovega.* (I. Kor. 11, 26—29.)

4. Kar je Kristus pri zadnji večerji postavil, je dopolnil drugi dan na križu, kjer je bil kakor pravo velikonočno jagnje zaklan in njegova kri do poslednje kaplje prelita. To je presveta daritev nove zaveze, katere spomin obhajamo verni kristijani vsako leto o veliki noči, dokler k božji mizi pristopamo in zauživamo to presveto Jagnje Božje v podobi belega opresnega kruha. Oj, naj bi ga le tudi vsi vredno zauživali, da bi sveto velikonočno obhajilo nikomur ne bilo v pogubljenje, temveč vsem v večno življenje! Spodobi se torej, da za sklep letošnjih postnih pridig najsvetejšo zvezo ali sklenitev z Jezusom v svetem obhajilu dostojno premislimo. Preglejmo torej dve, v tej zadevi najimennitnejši reči:

I. Vredno sv. obhajilo največja sreča, ki se človeku na svetu dogodi;

II. Nevredno obhajilo največja nesreča, nad katero strašnejše na svetu ni.

Usmiljeni Jezus! kako goreče želiš k nam priti in veliko noč z nami obhajati; kako hladni pa smo mi proti tebi! Ti si ves ogenj žive ljubezni do nas, mi pa smo mrzli kakor led! Oj, daj nam to uro tvojo neskončno ljubezen občutiti in živo spoznati ta največji čudež tvoje ljubezni!

I. Vredno sv. obhajilo največja sreča.

1. Tri največje čudeže svoje ljubezni je storil Kristus, da bi odrešil človeški rod. Prvi čudež, da je nebesa zapustil, v to revno solzno dolino prišel in se včlovečil. *Tako je Bog svet ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da kdor-koli vanj veruje, se ne pogubi, ampak ima večno življenje.* (Jan. 3, 16.) Drugi še večji čudež je usmiljeni Jezus storil, da je na križu za nas umrl in do poslednje kapljice svojo drago kri za nas prelil, on ves nedolžen za nas grešnike, Gospod za svoje nevredne hlapec. *Resnično; on je prevzel naše bolezni, in on je nosil naše bolečine; ranjen je bil zovoljo naših grehov, in potrpt zovoljo naših hudobij; pokorjenje je bilo nad njim zovoljo našega miru, in z njegovimi ranami smo ozdravljeni.* (Izaj. 53, 4. 5.) Tretji, največji čudež je pa storil Jezus, ko je pri zadnji večerji postavil presveto Rešnje Telo, zapustil nam samega sebe in se dal našim dušam v hrano. Lepo uči sv. Tomaž Akvinski: Na križu je skrtil svojo božjo natoro, da je mogel za nas trpeti in umreti; na altarju skriva tudi svojo človeško natoro, da se nam more v živež dati, le sama ljubezen je še ostala v podobi kruha in vina, po kateri se nam zauživati daje. V resnici; akoravno je Bog vsegavedoč, ni nam vedel dati kaj boljšega, in da si je tudi vsegamogočen, nam ni vedel dati kaj dražjega, kakor svoje meso in kri, uči sv. Avguštin. O čudež božje ljubezni! Ravno tisti Sin nebeškega Očeta, kojemu strežejo angelji, ravno tisti Sin Marije, prečiste Device, kateri je v jaslicah ležal in za nas na križu umrl, ravno tisti Sin Božji, ki sedaj sedi na desnici Boga Očeta in bo zopet prišel sodnji dan v svojem veličastvu sodit žive in mrtve: on živi v ponižni podobi belega kruha med nami. Vsakdo ga lahko obišče, potoži mu svoje težave; berač in kralj imata enako pravico pristopiti k njegovi mizi in zaužiti njegovo telo in kri. Kje je ljudstvo toliko srečno, da bi imelo tako blizo svojega ljubega Boga? *Njegovo veselje je, bivati med človeškimi otroci* (Pregov. 8, 31.), kakor nam je sam obljubil: *Glejte, z vami sem vse dni do konca sveta.* (Mat. 28, 20.)

2. Velik čudež ljubezni Jezusove je, da živi med nami v presvetem Rešnjem Telesu; pa še večje so milosti in dobrote, katere nam deli, ako se vredno obhajamo.

a) V novič se zavežemo v ljubezni Jezusu, kateri nam je v poslednji uri izročil svojo ljubezen rekoč: *Včje ljubezni od té nihče nima, da bi svoje življenje dal za svoje prijatelje. Zato vam dam novo zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bodete ljubezen imeli med seboj.* (Jan. 15, 13.) Zato so se prvi kristijani toliko radi imeli, da so se neverniki čudili, rekoč: Glejte, kako se ljubijo! Kjer živi ljubezen Jezusova v srcih kristijanov, ondi prebiva vsaka sreča; ta ljubezen pa se vselej ponovi in razgreje, kadar-koli prejmemo vredno sv. obhajilo.

b) Z vrednim obhajilom ponovimo živi spomin Jezusove smrti na križu in se vdeležimo njegovega zasluženja in vseh milostij, katere nam je na križu zaslužil, da bi nikoli ne pozabili, kaj je on za nas storil. *Kolikorkrat bote jedli ta kruh in pili kelih, bote smrt Gospodovo oznanjevali, dokler ne pride.*

c) Z vrednim sv. obhajilom prejmemo pravo telo, pijemo rešujo kri Jezusa, Zveličarja našega. Njegovo meso se z našim združi, njegova kri po naših žilah teče, ter se nam dopolnijo zlate besede Jezusove: *Jaz sem trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadú; ker brez mene ne morete nič storiti.* (Jan. 15.) — *Resnično, resnično vam povem: Ako ne bodete jedli mesá Sinú človekovega in pili njegove krvi, ne bodete imeli življenja v sebi. Kdor pa je moje meso, in pije mojo kri, ima večno življenje: on ostane v meni in jaz v njem.* (Jan. 6.) Kakor je krščanski zakon po nauku sv. aposteljna Pavla lepa podoba zaveze Jezusove s sv. cerkvijo, nevesto njegovo, enako je zakon tudi lepa podoba zaveze Jezusove s pobožno dušo v sv. obhajilu. Pravična in darežljiva ljubezen v zakonu stori, da sta mož in žena le eno srce, le ena duša: enako, pa le neskončno bolj popolnoma obhaja in ponavlja naša duša v vsakem sv. obhajilu presladko zaroko z nebeškim ženinom in v ljubezni postane eno srce z Jezusom: *On ostane v meni in jaz v njem.*

d) Presveto Rešnje Telo je naša popotnica in zastava večnega življenja. *Kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje, in jaz ga bom obudil poslednji dan.* — „Jezus ves naš in mi vsi njegovi, to je del goreče ljubezni onih, ki se živo ljubijo“, uči sv. Krizostom. Oj kolika tolažba! Ako nosimo v tej solzni dolini potrpežljivo svoj križ za Jezusom in radi trpimo

ž njim in zavoljo njega, nam je sv. obhajilo, ki je na poti v večnost zauživamo, sladka in gotova zastava, da bomo tudi sodnji dan poveljčani iz groba vstali, to je: v tako lepem, častitljivem in blaženem telesu, kakor je Jezus po svojem trpljenju iz groba vstal, kajti pisano je: *Če ž njim trpimo, bomo tudi ž njim poveljčani.* (Rom. 8, 17.)

3. To čudovito moč in te preblazene nasledke sv. obhajila nam priča tudi življenje svetnikov in svetnic božjih, ne manj glasno pa tudi naša lastna vsakdanja skušnja. Kateri je bil namreč tisti skrivnostni in čudodelni pomočnik, po katerem so božji svetniki do tako visoke svetosti dospeli in srčno in veselo trpeli tako grozovite muke za Jezusa? Kar so postali — so postali edino s pogostnim in vrednim prejemanjem sv. obhajila.

a) Kakor pričujejo celó starodavni paganski pisatelji in se tudi bere v sv. pismu (Ap. dj. 2; I. Kor. 11.), so imeli prvi kristijani prelepo navado, da so pri vsaki božji službi, posebno pa ob nedeljah z mašnikom vred sv. Rešnje Telo zauživali. Zato je bilo pa tudi toliko ljubezni in sv. čednosti med njimi, da so se celó Judje nad njimi zgledovali, kakor je pisano: *In bili so prijetni vsemu ljudstvu.* (Ap. dj. 2, 47.), in je bilo skoraj toliko svetnikov, kolikor kristijanov.

b) Na tisoče in tisoče šteje naša cerkev sv. mučenikov, kateri so tako neznanе muke trpeli, da nam že sree trepeče, ko beremo o njih, in mnogi izmed njih so bili še celó mladi ter so komaj otroškim letom odrastli. Od kod so prejeli moč? Beremo, da so hodili mašniki in dijakoni skrivaje, po noči, po hišah in ječah s sv. Rešnjim Telesom in so obhajali one, katere je že čakala krvava smrt. Sv. Ciprijan piše: „Nikoli se niso podali v nevarnost, dokler niso sv. Rešnjega Telesa prejeli; kajti vedeli so, da moč peša in ponehava, ako je ne krepča sv. Rešnje Telo.“ (Ep. ad Corn.) In sv. Krizostom piše: „Poprej boječi, postanejo po sv. obhajilu srčni kakor levi; peklenski duh trepeče, ko zagleda njihova usta s krvjo Jezusa Kristusa zaznamovana.“

In kaj nas uči naša lastna skušnja? Ravno to, kar nam priča življenje svetnikov.

c) Kam pribežimo tudi mi, kadar nas skuša poželjivo meso, zapeljivi svet ali hudi duh? Ali ne k sv. obhajilu? In ali ne čutimo po vsakem vrednem obhajilu novo, čeznatorno moč? Ali se ne

vojskujemo lažje zoper skušnjave? Ali ne prenašamo lažje svojih križev? Ali se ne trudimo bolj goreče v dobrih delih? Pač lahko tudi mi po vsakem sv. obhajilu veselo zakličemo s sv. aposteljnom Pavlom: *Vse morem v njem, ki mi moč daje.* (Fil. 4, 13.)

d) In kje iščejo še dandanes umirajoči sebi pomoči proti smrtnim strahovom? Ali ne ravno tam, kjer nekdam sv. mučeniki? Za umirajočega kristijana ni večjega poželenja, ni večje tolažbe, kakor mašnik s sveto popotnico v rokah. Kdo še ni videl bolnikov, ki so bili vsi nemirni, vsi nepotrpežljivi, vsi obupljivi in boječi pred smrtno uro? In ko so sv. popotnico zaužili, postali so nakrat vsi mirni, vsi veseli, polni zaupanja na Boga in brez strahu pred smrtjo? Umirajoč kristijan, ko je sv. popotnico prejel, je podoben sv. starčku Simeonu, ki je Jezusa vzel v naročje in potem smrti želel rekoč: *Zdaj spusti svojega hlapca, o Gospod! v miru, ker so videle moje oči tvoje zveličanje.* (Luk. 2, 29. 30.)

4. Vredno sv. obhajilo je pa tudi živ studenee vseh dobrot za dušo in telo, ne le za nas, ampak tudi za naše, kateri so naši skrbi izročeni in za katere bomo enkrat odgovor dajali. Jezus nam v sv. obhajilu deli z obema rokama svoje milosti, z eno roko nam, z drugo pa onim, za katere ga prosimo.

Imaš oče zgubljenega sina, mati zmoteno hčer, žena hudobnega moža, mož nezvesto ženo, pristopi k božji mizi, daruj sveto obhajilo zanje, priporoči jih presladkemu Srcu Jezusovemu, in čudežno bo pomagalo.

Če imate doma bolnika, kojemu ne pomaga nijedno zdravilo, če vas žalost in druge težave stiskajo: oj, pridite k božji mizi in potožite usmiljenemu Jezusu, kar vas teži na srcu. Saj zato je v presvetem Zakramentu pričujoč, kakor sam veli: *Pridite k meni vsi, ki trpite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil.* Ravno tisti tolažnik in zdravnik, ki je nekdam po svetu hodil, živi še zdaj na naših altarjih; enaka, ko takrat, je še zdaj njegova moč in milosrčnost. Svoje dni so se le roba njegovega oblačila dotaknili in so ozdraveli: koliko gotoveja bo naša pomoč, ako ga vredno prejmemo v svoje sree. Ne manjka na njegovi strani ne moči, ne dobre volje; le na naši strani manjka vere in trdnega zaupanja.

Oj usmiljeni Jezus! tako dobrotljiv in mogočen nas čakaš in vabiš, celó ponujaš nam svoje dobrote, in vendar je toliko ne-

srečnih, zgubljenih ljudij in toliko se jih pogubi! — To se zgodi iz treh vzrokov:

a) Veliko se jih božje mize izogiba, kakor povabljeni v svetem evangeliju; eni gredó po svojih kupčijah, drugi po svojih kmetijah, in pravijo, da ne utegnejo, ter mislijo, da Jezusa ne potrebujejo. *Toda kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi?*

b) Drugi gredó po svojih dobrih voljah, jedó in pijejo, vriskajo in popevajo, igrajo in rajajo, dokler jih nesreča ne zadene, ali smrt ne zaleze, pa jih ne najde pripravljenih. *Bila je še njih jed v njih ustih in srd božji se je vzdignil nadnje in jih je pomoril.* (Ps. 77, 30. 31.)

c) Tretji se le na veliko noč zanašajo ter mislijo, da je zadosti, če le velikonočno obhajilo kakor si že bodi prejmejo, pa ne pomislijo, da enkratno obhajilo na leto je le prerado nevredno obhajilo; kajti ravno o veliki noči se največ božjih ropov stori: to pa je za grešnika največja nesreča.

II. Nevredno obhajilo največja nesreča.

Predno je Jezus pri zadnji večerji sv. Rešnje Telo postavil, je svojim učencem noge umil in dejal: *Vi ste čisti, pa ne vsi.* — *Gorjé tistemu človeku, po katerem bo Sin človekov izdan. Bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen tisti človek.* (Jan. 13. — Mat. 26.) To „gorjé“, katero je Jezus tukaj zažugal, pa ne velja samo nesrečnemu Judežu Iškarjotu, ampak tudi vsakemu kristijanu, kateri sv. obhajilo po nevrednem prejme in po Judeževo Jezusa izdá. Kdo pa prejme po nevrednem?

1. Kdorkoli gre v smrtnem grehu k božji mizi, prejme Jezusa po nevrednem ter ga kakor Judež izdá svoji pregrehi in stori božji rop. *Kdorkoli bo nevredno jedel ta kruh ali pil kelih Gospodov, bo kriv telesa in krvi Gospodove. On si sodbo jé in pije, ker ne razloči telesa Gospodovega.* — Božji rop je toliko večji in strašnejši, kolikor svetejša je reč, kojo oropaš. Ako bi ti altar podrl, raztrgal podobe Marije in svetnikov, vlomil v tabernakelj, razsul svete hostije in poteptal: to bi bil strašen božji rop! Pa še veliko večji je božji rop, ako ti prešestnik poprej Jezusa prejmeš, kakor svoje zanjke raztrgaš, in ti sovražnež prej, ko sovraštvo poravnáš, in ti krivičnež prej, ko krivico popraviš. Ti

Jezusa svoji hudi navadi prodaš, kakor Judež svoji lakomnosti. Ti Jezusa hinavsko pod svojo streho povabiš, potem ga pa zaničljivo poleg svojega ostudnega greha posadiš, ki je največji sovražnik Jezusov. Kako nesramna predrznost!

Pa ne samo nesramna predrznost je božji rop, ampak tudi neizrečena nehvaležnost. Jezus te vabi rekoč: Pridi moj prijatelj, moja prijateljica; pridi moj sin, moja hči! večerjaj z menoj in bodi ves moj, in tudi jaz bom ves tvoj; poživi se, pokrepčaj se; vzemi si iz zaklada mojega božjega srea, karkoli želiš, da boš ves srečen na duši in na telesu in ti, nehvaležna pošast, pa toliko dobrotnega gosta svojemu grešnemu poželenju prodaš! Slepí Judje so Jezusa križali, ker ga niso poznali; ti kristijan ga pa dobro poznaš in vendar ga še na grši in ostudnejši križ svojega trdovratnega srea pribijaš! Čuj, kako milo Jezus toži nad tvojo nehvaležnostjo, pa tudi kako srdito ti žuga rekoč: *Ko bi me bil preklinjal moj sovražnik, bil bi, seveda, prenašal; in ko bi bil on, ki me sovraži, veliko zoper mene govoril, bi se bil kje skril pred njim.* Ali preveč in prehudo je in prenesti ne morem, da ti kaj takega storiš, o človek! ki imaš mojo vero, ki si *moj znanec, ki si z menoj sladke jedi užival in sva v božji hiši v edinosti hodila! Smrt naj pride nadnje in živi naj se pogreznejo v pekel.* (Ps. 54, 13—16.)

2. Da; neizrečeno velika je pregreha božjega ropa, pa je tudi grozovita njega kazen, kakor sam Jezus veli: *Gorje tistemu človeku, po katerem bo Sin človekov izdan. Bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen tisti človek!*

a) Prva kazen so časne nesreče. Nesreča pri domačiji, pri otrocih, slabe letine, kužne bolezni, nagla smrt so prav pogosto šibe nevrednega obhajila, priča sv. Janez Krizostom. Tistim, kateri trdijo, da jedno samo nevredno obhajilo ne more toliko hudih nasledkov imeti, odgovarja ta svetnik: „Tudi Judež je svojega Gospoda le enkrat izdal, tudi Judje so Zveličarja le enkrat križali, pa vendar niso ušli strašnim šibam, ki jih je Bog poslal nadnje.“ — Moj Bog! če pa že jeden sam božji rop tako hude šibe nakoplje, kaj čaka potem pa one kristijane, ki imajo po sto in sto božjih ropov na vesti — ki celo svoje življenje v božjih ropih živijo!

b) Grozovito in naglo pogreznjenje v pregrešno življenje. Le jedno samokrat zamôlči greh in po nevrednem idi k

božji mizi, in hitro bodeš velik hudodelec. Sedem hujših duhov te bo obsedlo in veliko večji grešnik boš, kakor poprej. Roparski vojvoda si je pridobil mladeniča, pri katerem pa še vest ni celo oglušila, zato je bil jako boječ in se je le nerad vdeleževal ropov in tatvin. Vojvoda mu reče: „Ti strahopetnež! pojdi tak, kakor si, k božji mizi, in proč bo vsa ta otročja boječnost.“ Nesrečni mladenič stori po tem satanskem nasvetu. Brez spovedi gre k sv. obhajilu; pa tudi pri tej priči ves otrpne ter je bil zanaprej najsrčnejši in najgrozovitnejši tolovaj.

c) Trdovratna smrt brez pokore. *Kdorkoli nevredno je ta kruh in pije kelih Gospodov, si sodbo je in pije, ker ne razloči telesa Gospodovega.* Strašen zgled te resnice vam hočem za svarjenje povedati. Leta 862 je Lotar, kralj Lotarinški, brez vsega vzroka svojo pravo ženo zapodil in drug neveljaven zakon sklenil, kateri pa seveda nič družega bil ni, kakor ostudno prešestvo. Zato ga je takratni papež Nikolaj I. iz cerkvene družbe pahnil. Za čas naslednjega papeža Hadrijana II. pride kralj z velikim spremstvom v Rim, zatrdi papežu, da se je resnično poboljšal — ali ta zaprisega je bila laž — in prosi, naj ga od cerkvene kazni odveže, da bi smel zopet pristopiti k sv. obhajilu. Papež ga usliši in hoče sam obhajati kralja in njegove spremljevalce. Ko že vsi klečijo okoli božje mize, vzame papež sv. Rešnje Telo v roke, in se obrne h kralju rekoč: „Kralj, če je res, da nisi več prešestoval, odkar te je moj prednik svaril, in če si sklenil prešestnico za vselej zapustiti, pristopi z zaupanjem in prejmi zakrament večnega življenja. Če pa tvoja pokora ni resnična, in če je laž, kar govoriš, pa Bog obvari telo Gospodovo prejeti in s to oskrumbo presvetega Zakramenta pogubljenje si nakopati.“ Hinavski kralj pri teh besedah sicer nekoliko ostrmi, pa urno ves strah zaduši ter predrzno prejme iz papeževih rok sv. obhajilo. Na to vzame papež zopet posvečeno hostijo, jo tudi njegovim spremljevalcem pokaže ter jih svari rekoč, da kateri izmed njih niso k grehu kralju nikakor pomagali ne s svetom, ne z dejanjem, naj prejmejo zaupljivo sveto Rešnje Telo; katerim pa vest kaj očita, naj se nikar ne predrznejo, da jih nesreča ne zadene. Osupnjeni nekateri odstopijo, drugi pa po zgledu kraljevem prejmejo predrzno sv. Rešnje Telo. Kralj s svojim spremstvom zapusti Rim in se vrne domú; pa ko pride do mesta Lucca (Luka) imenovanega, napade njega in večji del njegovih

tovarišev grozovita vročinska bolezen. Zgubili so lase, nohte in kožo od zunaj, znotraj pa jih je grozoviten ogenj žgal: v strašnih mukah drug za drugim umirajo. Ali kralj še ne spozna pravice božje. Podá se naprej, ali vse moči ga zapustijo; v mesto Piacenza (Piačenca) ga prinesejo, tam mu hitro besedo vzame, in brez najmanjšega znamenja pokore izdihne tudi on svojo nesrečno dušo. Strah in groza popade vse, kateri zvedó to prigodbo, zakaj kazen božja je bila celo očitna. Vsi so strašno umrli, kateri so božji rop storili, a nobenemu izmed onih, ki so se zdržali božjega ropa, ni se kaj hudega zgodilo. — O neskončno usmiljeni Bog! reši nas kuge, lakote in vojske, pa še bolj nas varuj nevrednega obhajila! Reši nas ropov, tatvin, prešestva in vseh družih grehov, pred vsem in nad vse pa nas obvaruj božjega ropa; kajti on je največja nesreča za dušo in telo, za čas in večnost, za človeka samega, pa tudi za celo hišo in sosesko, v kateri se zgodi božji rop.

3. Česa nam je pa treba za vredno sv. obhajilo? Ne zlata, ne srebra, ampak le štirih rečij, katere si lahko preskrbi vsak berač, da le hoče.

a) Čisto srce omito v zakramentu sv. pokore, kakor veli sv. apostelj Pavel: *Zato naj človek sam sebe presodi, in tako naj je od tega kruha in pije od keliha. Zakaj, kdor nevredno je in pije, si sodbo je in pije, ker ne razloči telesa Gospodovega.* Kakšna pa mora čistost srca biti? Najmanj tolika, da je človek brez vsega smrtnega greha in brez prostovoljnega nagnenja do njega. Vendar naj se duša s to še nepopolno čistostjo nikakor ne zadovolji; temveč, ker je gost, ki naše srce obišče, neskončno svet, moramo pač očistiti tudi stanovanje vseh madežev, vseh napak, vsega slabega nagnenja. Čim bolj prazno srce ko Jezus najde, tem obilneje ga napolni s svojimi darovi. Tako namreč je razodel sv. Jederti rekoč: „Le eno želim, kadar me prejmeš, da si prazna same sebe in me prejmeš s praznim srcem.“ Naša spoved bodi tedaj vselej čista: *Čisto srce vstvari v meni, o Bog! in ponovi v mojem osrčju pravega duha!* Naše kesanje bodi vselej, kolikor se dá, veliko, kajti najprijetnejši dar Bogu je skesana duša; *potrtega in ponižanega srca ne bo zavrgel.* (Ps. 50.)

b) Svatovsko oblačilo pobožnosti, koje naj krasé kakor svetle zvezde nebeške prelepe čednosti: ponižnost, hvaležnost in srčno poženje, posebno pa tri božje čednosti: živa vera, trdno

upanje in goreča ljubezen, katere moraš, prav skrbno obuditi in prav goreče oživiti. — Na večer, predno se vležeš, pomisli, kako vesel dan bo jutri zate. „Danes vedite, da Gospod pride in jutri bodele videli njegovo veličastvo.“ (Off. vig. Nat.) — V jutro, ko vstajaš, pomisli, da te dobrotljivi Jezus, kakor nekdanj Caheja, ljubeznjivo vabi rekoč: *Stopi hitro, ker danes moram v tvoji hiši ostati.* (Luk. 19, 5.) Teči tedaj veselo v hišo božjo, ponižaj se in reci z evangelijskim stotnikom: „Gospod, nisem vreden, — pa sem potreben, — da pod mojo streho greš, in mojo dušo ozdraviš.“

c) Pa tudi svoje telo spodobno opravi; snažno se umij in po svojem stanu čedno obleci. Pred vsem pa pazi, da popolnoma tešče k božji mizi pristopiš. Le kdor sv. obhajilo kot popotnico prejme, njemu ni treba teščemu biti. „Vemo sicer, pravi sv. Avguštin, da učenci Kristusovi od začetka niso tešči prejeli telesa in krvi Gospodove. Ali od nekdanj je dopadlo sv. Duhu, da iz spoštovanja poprej telo Gospodovo v usta pride, kakor druga jed. Po vsem svetu je ta šega.“

d) Po obhajilu ne hiti iz cerkve, to kaže pomanjkanje žive vere. V ponižni tihoti kleči pred Gospodom, kateri prebiva na altarcu tvojega sreca: moli ga, ljubi ga, hvali ga, dušo in telo mu izroči, vse potrebe mu priporoči, prosi za-sé in za vse, za katere si posebno dolžan moliti, za dobrotnike in sovražnike, žive in mrtve. — Ne daj Bog, da bi se na dan sv. obhajila kdo upijal! Obhajilni dan je imeniten ženitovanjski dan, ko duša obhaja svojo zaroko z Jezusom. Tako zaročena in zedinjena z Božjim Sinom lahko veselo zakliče s sv. Pavlom: *Kdo me bo ločil od ljubezni Kristusove? Kristus je moje življenje in umreti mi je dobiček. Ako pa živim, Gospodu živim; ako umrjem, Gospodu umrjem, živ in mrtev sem Gospodov.* — Kdor obhajilni dan tako obhaja, on bo zaslišal, kakor nekdanj Cahej, iz ust Jezusovih veselo tolažilo: *Danes je došlo tej hiši zveličanje.*

4. Kako se pa mora posebno sv. velikonočno obhajilo opraviti?

a) Kar smo o velikonočni spovedi rekli, veljá tudi o velikonočnem obhajilu. Karkoli se spodobi pred in po obhajilu storiti, vse to opravimo še bolj skrbno, natančno in goreče o veliki noči, kakor sicer, kajti velikonočno obhajilo bodi posebno hvaležen spomin, da je ljubi Jezus o tem času sv. Rešnje Telo postavil, za nas trpel

in umrl in po svojem vstajenju odprl nam nebeška vrata. — Če je mogoče, pristopimo o veliki noči tudi v svoji domači fari k mizi Gospodovi; to je lepo znamenje občestva cele duhovnije, da vse ovčice krog svojega pastirja zbrane sv. večerjo zauživajo. Tudi v starem zakonu so morali vsi domači skupaj velikonočno jagnje jesti in hišni oče med njimi. Farna cerkev je naša prava duhovna mati; dobrim otrokom pa je materini dom vedno najbolj drag in častitljiv.

b) Je-li pa zadosti samo o veliki noči k božji mizi iti? Ne daj Bog take mlačnosti! V prvih časih, kakor smo slišali, so radi pristopali vsak dan, za čas sv. Bazilija štirikrat na teden, za čas papeža Fabijana o vseh velikih praznikih; in še-le, ko so kristijani silno mlačni postali, je leta 1215 sv. cerkev ukazala, vsaj enkrat na leto iti in sicer o veliki noči. To pa vemo, da otroče, koje mati z jedjo siliti mora, ni zdravo, ampak bolno; enaka se na duši kristijanom godi, kateri nikoli drugače k božji mizi ne gredo, kakor prisiljeni o veliki noči. Sveta cerkev v Tridentinskem zboru prosi in opominja, naj bi verni to sv. večerjo obhajali tako pogosto, kakor je le mogoče. In prav lepo sv. Frančišek Salezij o pogostem obhajilu uči: „Ako vas poprašajo, zakaj tako pogosto k božji mizi hodite, odgovorite: Dvojnim ljudem je pogosto obhajilo potrebno: pravičnim, da pravični ostanejo, slabim in nepopolnim, da popolni postanejo; trdnim, da ne oslabijo, slabim, da se okrepečajo; bolnim, da ozdravijo, zdravim, da ne zbolijo; onim, kateri nimajo veliko skrbi, zato ker lahko storijo, tisti pa, ki imajo dosti posvetnih skrbi, zato ker sv. obhajila jako potrebujejo.“ — Nikar se ne dajte motiti od tistih, ki govoré slabo in zaničljivo o pogostnem sv. obhajilu, ki se celo norčujejo iz njega! Seveda, samo k zakramentom pogostokrat pristopati in nič se ne brigati za pravo krščansko popolnost, nič se ne zatajevati, svojega jezika, svojega napuba ne krotiti: to bi ne bilo prav, to bi bila velika nečast Jezusu Kristusu v sv. Rešnjem Telesu in bila bi velika spodtika ljudem. Pogostokrat namreč posvetnjaki pravijo: „Kaj mi koristi sv. obhajilo? Saj vidim, kako živijo tisti, ki so pogostokrat pri sv. obhajilu!“ Zato si zapomnimo vsi, kar pravi sv. Avguštin: Tako živi, da boš mogel iti vsak dan k sv. obhajilu! Glejmo torej neprenehoma, da rastemo v čednostih in prosimo ponižno pomoči ljubega Jezusa v sv. Zakramentu: gotovo nam je ne bode

odrekel, kajti sam je obljubil: *Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.* (Jan. 6, 57.) Obhajaj se tedaj pogosto, krščanska duša, tolikokrat, kakor ti tvoj modri spovednik dovoli in verjemi, kar je roži juterna zarja, in vinski trti juterno solnee, to je tvoji duši presveto Rešnje Telo. *Jaz sem prava vinska trta*, veli Jezus, *vi ste moje mladike.* *Ako v meni ostanete in jaz v vas, bodete veliko sadu obrodili za večno življenje.* Oj srečni mi katoliški kristijani, ki svojega Boga in Zveličarja v presvetem Rešnjem Telesu med seboj imamo; pa še trikrat bolj srečni, ako ga pogosto in vredno v sv. obhajilu prejemamo, posebno o velikonočnem času. — Bodi tedaj vekomaj hvaljeno in moljeno presveto telo Jezusovo v presvetem Zakramentu!

Slovo.

1. Tako smo dokončali postne pridige in vzemimo drug od drugoga danes slovo! Pokazal sem vam Jezusa, našo vinsko trto, pa vas tudi učil, kako je treba držati se njega, ako hočemo njegove žive in zdrave mladike biti in ostati. Lepo se vam zahvaljujem, da ste tako radi k postnim pridigam hodili. Bile so prve za Slovence, lahko tudi poslednje za mene in za mnoge izmed vas.

2. Kaj vam hočem še danes za slovo povedati? Ko je usmiljeni Jezus na Oljski gori od svojih učencev slovo jemal, priporočil jim je dve reči: *Čujte in molite.* Ravno te dve besedi vam tudi jaz za slovo sporočam.

Čujte! — Hudi nevarni časi se nam kažejo. Sovražniki zunanji in znotranji nas obdajajo: vzeti nam hočejo vero, dušo, življenje in premoženje. Zato vam rečem: Čujte in ne verjemite vsakemu duhu, kajti veliko lažnjivih prerokov je po svetu izšlo. Čujte sami nad seboj, čujte nad svojo deco, čujte nad svojimi domačimi, katerim vas je Bog varuhe postavil. Bili ste Slovenci dosihmal sinovi prave vere; ohranite, kar imate, da vam nihče večne krone ne vzame.

Molite! — Molite za duhovsko in deželsko gosposko; molite za papeža, za škofa, za cesarja, za njegove svetovalce, koje ste sami izvolili; molite za-se, za svojo hišo, za svojo sosesko, za svojo faro. *Ako Gospod ne zida hiše, trudijo se zastonj, kateri jo zidajo; ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kateri ga varuje.* (Ps. 126, 1.) Molite vselej, molite povsodi, molite brez

nehanja! Molite, ako bote čuli, da mene več ni; tudi jaz bom molil za vas.

Tecite pogosto k sv. mizi Gospodovi, in vedno bolj tesno in živo se družite z Jezusom, Božjim Sinom. Tako ž njim združeni se pa tudi ničesar ne bojte! „Ako je Kristus Jezus z nami, kdo bo zoper nas?“ Jezus je premagal, in bo premagal, in ž njim bomo premagali tudi mi.

Dá; usmiljeni Jezus! to je naše upanje, to je naša tolažba. Zato se te oklepamo z vso dušo in s celim sreem, in naj pride karkoli, od tebe se nikdar več ne ločimo. Ti pred nami in mi za teboj; dokler srečno v hišo tvojega Očeta ne pridemo, kjer angeljci sami nebeško mizo pogrinjajo; tam boš ti z nami, in bomo mi s teboj veselo večerjali na vse večne čase. Amen.

Drugi del.

I.

Gregor Rihar,

duhovnik ljubljanske škofije, slavni slovenski skladatelj in organist v stolni cerkvi ljubljanski. *)

»Hvalimo sloveče može in naše očake
v njih rodovinah . . . oni so s svojo umet-
nostjo iskali muzičnih napevov in so pesmi
pisem skladali . . .« (Sirah 44.)

»Ne hčere ne sina
Po meni ne bo,
Dovelj je spomina,
Me pesmi pojo.« Vodnik.

Štiri ure od Ljubljane proti zahodu se razteza ob bregovih Gradaščice prijazna vas Polhov Gradec. Bil je ta kraj pred nekaj desetletij zelo znan in obiskovan. V graščini grofa Blagaja je bilo po letu vse živo; gostoljubni grof je vabil na deželo znance in prijatelje priprostega in zlahtnega stanu. Tudi slavni škof Wolf je bil velikokrat gost v gradu. V tej prijetni dolini je tekla zibel mnogim znanim duhovnikom, ki so delali ali še delajo v vinogradu Gospodovem. Tu se je porodil tudi slavni mož, ki je naučil Slovence v cerkvi in doma lepo peti. Ime mu je Gregor Rihar. Bil je

*) Največ zanimivih črtic k temu životopisu sem zvedel od vis. č. g. Karola Tedeschi-ja, župnika v Gôrjah, kateremu izrekam tu očitno hvalo; ob jednom pa se zahvaljujem spoštovanemu gospodu Jos. Levičniku, učitelju v Železnikih, da mi je dovolil k temu spisu porabiti črtice, katere je o pokojnem Riharju objavil v Koledarčku družbe sv. Mohora l. 1864; hvala mu tudi za doposlane nove črtice. Pisatelj.

sloveč muzik, ki je veliko storil v čast božjo ter v prid in slavo slovenskega naroda. Hvaležni Slovenci tega ne bomo pozabili. Ker je pa ravno letos 26. malega srpana 25 let, kar ga je zagrnila črna zemlja, naj mu prinesó „Drobtinice“ sledeči životopis v spomin.

Gregor Rihar je ugledal luč sveta dne 1. marca 1796. Bil je sin priprostih in revnih starišev. Oče mu je bil Boštjan, ki je izdeloval različno muzično orodje, materi je bilo ime Marija. Težko sta preskrbela osem otrok. Mali Grog, bister fantič, je moral iti služiti za pastirja k Biteneu, kamor se je bila priženila očetova sestra; „ko bodeš odrasel“, so dejali oče, „boš pa ondi hlapčeval.“ Pa človek obrača, Bog obrne.

Ravno ob tem času so sklenili pograjski farani postaviti orglje v farni cerkvi. K temu jih je pregovoril francoski jezuit p. Robert, ki je imel veliko veselje do muzike in tudi nekaj zmožnostij. Ko je divjala po francoskih pokrajinah silna revolucija, so morali bežati vsi redovniki; tudi pater Robert je zapustil svojo nehvaležno domovino Belgijo ter je dobil gostoljubno zavetje v graščini pograjski. Ta č. pater je rad zahajal k očetu Boštjanu v vas, ter ga opazoval pri izdelovanju goslij, viol itd.; bilo mu je to v kratek čas. „Oče, orglje bomo delali v cerkvi“, reče nekega dne č. pater Boštjanu. „Bom tega prav vesel“, odgovori oče Boštjan. „Samo organista nimamo; znabiti bi bil pa vaš Grogec za to?“ reče pater Robert. „E, ne vem; in če bi tudi bil za to, kdo bi pa fanta učil?“ reče oče. „Učil ga bom pa jaz sam“, reče na to pater Robert. Očetu je bila ta ponudba takoj všeč; materi sprva ni bilo prav, pa se je naposled udala. Vprašali so še Grogea: „Fant, ali se hočeš učiti?“ Vesel je odgovoril: „Bom se, bom.“ Bil je takrat star 12 let, ko se je odločilo njegovo življenje.

Začel je Grogec hoditi k patru Robertu v šolo. V gradu so imeli glasovir in tu je čul prvi nauk o glasbi. Te ure za Grogea niso bile kaj sladke. Pater Robert je bil oster mož in nagle jeze; hotel je, da bi bil fant v par urah dober za organista, kar seveda ni šlo, če tudi je bil fant nadarjen. Ako je Grogec le sedel za glasovir, bil mu je učitelj že v laseh in pri ušesih. Temeljitega in dobrega nauka pri tacih okoliščinah deček seveda ni mogel dobiti. Saj je pravil v poznejših letih sam: „Kar mi je pater Robert o muziki kazal, to sem večjidel le od daleč gledal in tako kako vednost ujel; blizo nisem smel, ker zdajci je bilo hudo.“ Učitelji

njegovi so bili prav za prav: mati narava, bistra glavica in živa pevska domišljija; ti božji darovi so pomagali Grogecu, da je hitro napredoval v lepi muzikalni vednosti. Po kratkem času je znal izvabljevati glasoviru lepe napeve, v kratkem je za čuda izuril si prste. Pa tudi sluh se mu je ostril, kar nam kaže sledeči zged. — Grajski glasovir je postal nekoč tako razglašen, da ga skoro ni bilo mōči več poslušati. Rad bi bil Grogec ozdravil bolne strune, pa veliki strah pred učiteljem mu kaj tacega ni svetoval. Nekega dne pride fant k pouku, ko patra Roberta k sreči ravno doma ni bilo. Ročno zgrabi tebi nič meni nič za ključ in prične nategovati krivoglasne strune. Komaj je bil skončal svoje delo in še ni utegnil odnesti petâ, stopi strogi učitelj v sobo. Grogec si komaj upa dihati, kajti pater Robert se napoti naravnost k glasoviru ter se vsede. Ko pa izmakne prve akorde ozdravljenim strunam, hipoma vpraša: „Kdo je bil tukaj?“ Grogec zarudi kakor piruh in si misli „zdaj sva pa že zopet skupaj“ in trdi, da nikogar ni bilo. Učitelj se vé, o Gregorju še mislil ni, da bi on to mogel storiti; ker so pa strune sedaj tako čisto pele, je mislil, da je moral biti tu kak tuj umetnik, ki se je usmilil bolnega muzikalnega orodja. Tako dolgo je tiščal v Gregorja, dokler mu ta s strahom ne pove, da je le on s ključem strune malo nategnil. To pot mu učitelj vendar ni silil v lase, temveč pohvalil ga je in rekel: „No, če pa ti znaš tako, nam boš pa ti zanaprej uglaševal glasovir.“

Med tem, ko je Grogec tako lepo napredoval v glasbi, so bile orglje v farni cerkvi zvršene. V začetku je opravljal orgljarsko službo pater Robert. Pa kmalu se je umaknil Grogecu, ki je pokazal čudečim se faranom, kaj se je naučil v tako kratkem času. Ljudje ga niso mogli prehvaliti: „Presneti fant! kaj dobro se je v orgljanju izuril.“ Res ni bilo kaj vsakdanjega videti, kako majhen 13letni fant urno prebira tipke (taste) naglo stopajoč po podnožnikih; bil je namreč še premajhen in sedé ni mogel doseči pedala. Orglje pa so bile slabe; Grogecu nikakor niso bile všeč; začel jih je tedaj popravljati. Vzel jih je narazen in kmalu je bil precej dobro znan z mehaniko orgelj. Zboljšal jih je, kolikor je le mogel; dokler jih je on imel v rokah, so bile vedno v dobrem stanu. Tako je Grogec opravljal več let v farni cerkvi orgljarsko službo k splošni zadovoljnosti. Za njegov trud so mu odločili kmetje

nekaj bire. In mali Groga je moral hoditi koledovat od hiše do hiše, da se je preživel in podpiral revne stariše. Rad je pripovedoval o tem koledovanju; večkrat je pravil, da je nekega zimskega dne skoraj obtičal v snegu in zmrznil.

Tako se je godilo Grogu do 19. leta. Sedaj se je začelo zanj drugo življenje.

Oče Boštjan je želel, da bi Groga postal gospod, zato ga pošlje v Ljubljano v šolo, če tudi je bil že tako v letih. Po mestih se morajo slovenski dijaki boriti navadno s siromaščino; tudi Grogu ni bilo postlano na rožicah. Od doma ni mogel dobivati kaj pomoči, pomagati si je moral sam. Kar se je človek naučil, vse mu pride na leta prav. Tudi našemu Grogu je v pomanjkanju pomagala glasbena umetnost. Hodil je po hišah uglaševat glasovire ter si s tem nekaj zaslužil. Kot dijak je začel tudi po malem že skladati. Nekega dne gre Groga na ljubljansko polje s šolsko knjigo pod pazduho, da bi se učil šolske naloge; naenkrat pa vzame v roke listič in svinčnik — in naglo je bil na papirju napev: „Bod' Marija počesčena! pravi angelj k nji poslan itd.“, tedaj brez pomoči glasovirja. Počastil je takrat menda s prvo pesmico Marijo, katero je pozneje toliko proslavljal s svojimi napevi in Marija mu je naklonila dar: ker so peli to pesmico v stolni cerkvi in je zelo bila všeč stolnemu kapiteljnu, dal mu je ta napraviti mestno ukrojeno obleko. Kdo je bil tega bolj vesel kot naš Groga, ki je do takrat moral hoditi po mestu v kmečki obleki, v kratkem jopiču? Tako se je preživil Groga siromašno, pa pošteno. Pri vsem pomanjkanju pa ni pozabil svojih revnih starišev, posebno v letih 1816 in 1817, ko sta vladali v Ljubljani in po kranjski deželi huda lakota in silna dragina; mernik turšice je bil menda po 4 gld. Kot hvaležen otrok je pošiljal Groga ubogim starišem žita in družega živeža, pa tudi pozneje je imel kaj rad stariše, bil je „luč njihovim očem, palica starosti“, kakor Tobija. Sv. Duh pravi: „Dobrota, ki jo skažeš očetu, ne bo pozabljena“ (Sirah 3.) in Bog je dal tudi Grogu srečo v poznejšem življenju.

Med tem, ko je Groga obiskaval ljubljanske šole, je pa ostal še vedno organist pograbski. Vsako soboto in na predpraznike je ubral pot proti rojstni vasi, kamor je štiri ure peš hodá, in tam je v farni cerkvi poveličeval službo božjo s svojim že takrat umetnim orgljanjem. Popoludne po večernicah ali pa drugo jutro zarano je

pa odrinil zopet v Ljubljano. To mučno potovanje je trajalo več let, tudi še potem, ko je mladi Rihar že začel orgljiati v stolni cerkvi ljubljanski pri jutranji službi božji ob 1/2 6. Prišel je s stolnega kora še le proti sedmi uri, ob desetih je moral biti že na koru pograjske cerkve. Videli so ljudje vsako nedeljo po cesti v Polhov Gradec teči dijaka z robcem v ustih in čevlji v rokah. Trpel je veliko na teh potih. Kot sedmošolec jo je na tem potu staknil. Bredel je skozi vodo ter se prehladil. Jele so mu slabeti oči; bali so se, da bo popolnoma oslepel. Moral je ostati pol leta doma, pa milostljivi Bog mu je podelil zopet ljubi vid.

Huda so bila ta pota za Riharja, učiti se je moral šolskih predmetov, pri vsem tem pa ni pozabil svojega veselja — pri-ljubljene mu glasbe. Vedno bolj je hrepenel ukaželjni mladenič spopolniti svoje glasbeno znanje. Nobene prilike ni zamudil, kjer je bilo le kaj lepega slišati o muziki. Najraje pa je tičal na korih ter zamakneno gledal v organista ter se učil po gledanju, ker drugega učitelja ni imel.

Ob tistem času je bil organist v Šenklašču (v stolni cerkvi) postaran mož, Heller po imenu, ki je bil pravi mojster v svojem poslu. Tega je Rihar najrajše poslušal in kolikorkrat se je dalo, je bil v Šenklašču na koru. Želel je naučiti se kaj več od imenitnega umetnika in tudi, ko bi bilo mogoče, seznaniti se ž njim; zato je tičal vedno le blizo njega ter mu gledal med orgljanjem na prste in note. Hellerju je postala s časom fantova vedna navzočnost že nadležna, zato neki dan med sv. mašo jezno zareži vanj po nemško: „Kaj me gledaš?“ Rihar se prestraši ter mu boječe odgovori: „Rad bi se od vas kaj naučil.“ — „Ali mar že kaj znaš?“ ga vpraša na to Heller. Mladi dijak se osrči in pravi: „O da, nekaj že znam.“ Pel se je med njunim pogovorom pred altarjem evangelij (ali predglasje, se ne vé za gotovo), in Heller reče Riharju: „No, če je temu tako, pa poskusi malo, da bom slišal, koliko znaš.“ Vprvič se vsede sedaj Rihar k orjaškimi orgljam, katere je potem skozi toliko let tako umetno prebiral. Akoravno so se mu roke zeló tresle, kakor je pozneje sam večkrat šaljivo pripovedoval, so vendar že prvi glasovi, katere je Rihar privabil iz orgelj, Hellerja tako zadovoljili, da tebi nič meni nič vzame klobuk in palico ter gre s kora. Med celo sv. mašo je sedaj mladi Rihar orgljal in si prizadeval vplesti v svojo igro vse lepe akorde, ki si jih je bil

po pridnem posluhu prisvojil. Heller pa ni bil zapustil cerkve, kakor je Rihar mislil, ampak ostal je pod korom ter poslušal mikavno igranje nadepolnega mladeniča. Ko se je pa bližala presveta daritev svojemu sklepu, pride Heller zopet nazaj na kor, zadovoljno stopi k dijaku in mu reče (onikajoč ga, prej ga je tikal): „Prav dobro jim je šlo; ne bi pričakoval kaj takega od njih. Vejo kaj“, pravi mu dalje, „jaz sem že star in s težavo opravljam svojo službo. Naj pridejo večkrat, da me bojo nadomestovali; jaz pa jim bom še kaj več pokazal v muzikalni vednosti, da se vedno bolj in bolj izurijo.“ — Kdo je bil sedaj bolj srečen, kakor naš mladi Rihar? Saj je bil s tem položen temelj k njegovi prihodnji slavni službi.

Heller je začel sedaj Riharja poučevati v „Generalbassu“; Rihar je pa kot plačilo za ta nauk vsako nedeljo zjutraj namesto priletnega in slabotnega Hellerja orgljal.

Heller je pešal z leti bolj in bolj, tako, da je počasi mladi Rihar prevzel skoraj vso organistovo službo. Obiskoval je tako zvano „Physik“ ali po naše osmo šolo, tedaj je pa Heller umrl (leta 1825). Po njegovi smrti je stalno nastopil Gregor Rihar službo stolnega organista, ki jo je tako slavno opravljal 44 let v čast božjo in spodbudo vernega ljudstva ter slavo Slovencev. Naselil se je v semeniško hišo, kjer ima stolni organist svoje stanovanje ter je vzel k sebi sestro Mico, da mu je stregla.

V tistem letu je skončal Rihar gimnazijo. Kam sedaj? Pot mu je bila odprta na vse strani; smehljala se mu je sreča kot nadepolnemu muziku; tovariši in prijatelji so ga vabili med svet, češ: tu med svetom boš postal sloveč glasbenik. Pač marsikoga omami slavohlepje, ko si išče stanú, Riharja ni omamilo. Ni si izvolil Gregor sveta in slave, izvolil si je za „delež Gospoda“ (Ps. 15), odločil se je, da postane duhovnik. Prosili so ga prijatelji in odvrčevali od storjenega sklepa, pa vse prošnje in obetanja so bila zastonj. Rihar je ohranil blago, pobožno sree tudi med sprijenim svetom, on ni pozabil dobrih naukov, ki mu jih je vcepila skrbna mati. Koliko naših mladeničev-dijakov pa zgreši pravo pot! Mnogi pridejo že v šolskih letih ob vero in npravnost ter si po končanih srednjih šolah iščejo slavne svetne službe, h katerej jih vleče sprijeno sree. Dal Bog, da bi posnemali našega Gregorja ter se obvarovali marsikaterih grenkih prevar!

Postal je Rihar bogoslovec. Dovolil mu je škof, da je ostal v starem stanovanju ter tudi kot bogoslovec opravljaj orgljarsko službo v stolnici. Višnjevo-obrobljenega semeniškega plašča ni nosil, temveč navadno duhovsko obleko. V teh letih je našel Rihar iskrenega prijatelja, sedanjega preč. župnika Gorjanskega, g. Tedeschi-ja; ta vez ja je vezala do smrti. Naj povem, kar sem čul od samega preč. župnika o tedanjih semeniških razmerah. G. Tedeschi pravi, da ja je združila ljubezen do petja. Med velikim številom tedanjih bogoslovcev — sam gospod Tedeschi je imel 47 tovarišev iz istega leta — je bilo prav malo gospodov, morebiti kacih sedem ali osem, ki so se zanimali za petje. Večina družih o petju niti pojma imela ni ter se je iz te male peščice, ki je včasih kakšno veselo zakročila, naravnost norčevala ter jih nazivala s priimkom: „navžarji“. Kaj čuda tedaj, da je bila ta osmerica toliko bolj navezana jeden na drugega ter je tem bolj prijateljsko občevala med seboj, kar takrat v semenišču ni bila navada. Tedanji bogoslovci, večkrat celó tovariši se drug drugega niso tikali, slušatelji višjih letnikov so le malo govorili in občevali z nižjimi sovrstniki. Med „navžarji“ teh razločkov ni bilo; če tudi so bili iz različnih letnikov, je vladalo vendar med njimi lepo prijateljstvo, kakoršno vlada danes v semenišču.

Ker so bogoslovci takrat svoje kolegije (šole) v licealnem poslopu (kjer so sedaj gimnazijalne šole) imeli, je zahajal Rihar v semenišče le takrat, kadar je poučeval bogoslovce v petju. Zgodilo se je to vsak četrtek. — Pri tem pouku gosp. Tedeschi ne more prehvaliti Riharjevega ljubeznjivega obnašanja, njegove skromnosti in prav zgledne potrpežljivosti. Osemdeset bogoslovcev, ki so bili, kakor že omenjeno, trdih ušes, vaditi v petju — to res ni bila lahka naloga, pa Rihar je vse voljno prenesel, če tudi ni mogel vselej doseči svojega namena. Le včasih, kadar njegova tanka ušesa niso mogla več prenašati „prelepih“ dis-akordov, kadar je 80 grl v semeniški kapeli vseh osem psalmovih napevov ob enem kar križem pelo, je včasih premagala gospoda potrpežljivost, in takrat je zarudel in zavpil — „osli!“ Pa veliko večkrat je k temu ali onemu prav mirno stopil ter mu prijazno na uho povedal: „Gospod, prosim vas, malo bolj tiho pojte!“

Za duhovski stan se je Rihar pridno in zvesto pripravljaj ter se raznih bogoslovskih věd rad učil. A pastirska služba, posebno pridigovanje ga je že naprej skrbelo. Svojemu prijatelju Tedeschi-ju

je to večkrat odkritosrčno in priprosto potožil rekoč: „Za kaplana, ki mora vsako nedeljo in praznik po jeden- ali celó dvakrat pridigovati, jaz nisem ustvarjen. Nimam spomina in organa (glasu) za to. Ko bi pač dobil dobrega župnika, ki bi vsaj véasih kako pridigo prevzel mesto mene, oj, kako bi mu bil hvaležen; kako lepo bi zato skrbel za lepo cerkveno petje, za katero ves živim in gorim.“ — Dasiravno je bil zeló pobožen in je imel vse dobremu duhovniku potrebne lastnosti — tudi sposobnost za govorništvo, kar si je pa odrekal v svoji ponižnosti in skromnosti — branil se je prav iz tega vzroka sprejeti višje redove. Še le, ko so mu predstojniki — med njimi njegov posebni prijatelj Albrecht, tedanji prošt — obljubili, da bo tudi v prihodnje ostal stolni organist, udal se je ter je bil z drugimi tovariši vred posvečen v mašnika 29. velikega srpana 1829. Novo sv. mašo je pel Gregor v stolnici.

Skoraj ob istem času je umrl stolni zakristan Mauser. Postavil je škof na njegovo mesto Riharja. Kot stolni organist in zakristan je živel Rihar potem do smrti. Tiho in brez hrupa je teklo odslej življenje njegovo. Z gorečnostjo je opravljal svojo službo kot orgljavec in pevovodja stolne cerkve z vedno mladim srcem. Živel je in gorel za cerkveno petje, zlagal pridno cerkvene pesmi ter oživil petje po slovenskih cerkvah z lepimi napevi. Gregor Rihar je začel novo, slavno dôbo za cerkveno glasbo med Slovenci. Kar je Vodnik slovenskemu slovstvu, to je Rihar naši cerkveni glasbi; on je naši cerkveni glasbi preporoditelj. Storil je veliko v čast božjo ter slavo in spodbudo slovenskega ljudstva. Njegove zasluge bom skušal v naslednjem odstavku nekoliko opisati.

Kaj žalostno je bilo stanje cerkvene glasbe na Slovenskem pred Riharjem, če se sploh o cerkveni glasbi pred njim more govoriti. Bilo je petje po naših cerkvah skoraj popolnoma posvetno in ni nikakor zadostovalo svojemu vzvišenemu namenu.

Prvi in glavni namen cerkvene glasbe je ta, da časti Boga, povelečuje in prosi pomoči v nadlogah; cerkvena glasba je torej nekaka molitev. Drugi njen namen, ki je tudi zeló važen in se ne sme nikdar prezreti, je ta, da povzdiguje srca pričujočih vernikov k Bogu, budi v njih sveta, pobožna čustva, čustva žalosti in pokore, ob gotovih časih tudi radosti in veselja. Vendar mora biti to veselje sveto, mora biti po besedah sv. Pavla v Bogu, torej

bistveno različno od vsakaterega posvetnega razveseljevanja. Izostati mora iz cerkvene glasbe vse, karkoli bi onečastilo hišo božjo, pričujoče ljudstvo pa motilo v pobožni molitvi in ga spominjalo na svet. Častiti Boga in povzdigovati srca vernikov, to sta dva glavna namena, katera mora imeti prava cerkvena glasba. Take cerkvene glasbe v cerkvenem duhu pred Riharjem Slovenci nismo dokaj imeli. Znano pa je, da je slovensko ljudstvo rado imelo petje, kakor ga še danes rado ima. Petje tedaj so hoteli imeti pri službi božji, pesmij za cerkev pa je bilo prav malo število. Orgljevci in pevci bi radi ustregli ljudem; ker pa je manjkalo primernih napevov, so si pomagali sami, kolikor so najbolj znali . . . Skladatelj je bilo tedaj skoraj toliko, kolikor orgljevcev, toda njih dušni plodovi, njih napevi . . . uboga ušesa! — dejal mi je neki duhoven — pevec iz onega časa. Umetalne vrednosti te skladbe niso imele nikakoršne, *) ker so bili orgljevci navadno slabo izobraženi v glasbi; cerkvenega duha so imele morebiti še manj. Bile so navadno posnemanje posvetnih melodij, včasih prav nedostojnih, posebno še zato, ker je spačen lašk ukus segal tudi med Slovence. Ljudstvo pa, navajeno tacih okroglic, je imelo pesem tem rajše, čim okroglejše se je glasila. Tako je zapel v Šmariji učitelj-orgljevcev ob koncu sv. maše: „Šmartinski šolmašter tak' je govoril . . .“ in se je menda ljudem prikupil. Ukus slovenskega ljudstva v petju cerkvenem je bil zelo spačen. Pačili so ga zelo tudi godci, ki so v cerkvah večkrat spremljali petje in spopolnjevali presledke med petjem. Orgelj v mnogih farnih cerkvah še imeli niso. Kjer je bila pa le večja slovesnost, n. pr. „žegnanje“, tam so godci morali biti. Pa tudi ob navadnih nedeljah in praznikih so v cerkvi radi godli. A kakšna je bila ta godba? Koračnice, polke, mazurke vrstile so se druga za drugo. „Piskači“, tako namreč so imenovali te godce, so si na vso moč prizadevali, da bi spravili s svojimi „vižami“ ljudstvo v dobro voljo. Zato so se mu pa tudi zelo prikupili. Mislimo si pa lahko, koliko nečast da so delali ti piskači hišam

*) Izvzeti moramo enega ali dva, tako n. pr. ribniškega dekana Travná, ki je zložil precej napevov, ki se morajo pred Riharjem med najboljše šteti; peli so jih v stolnici in nekaj tudi po deželi. Ker pa Traven ni znal generalbasa, so bile vse njegove skladbe enoglasne. Rihar je nekaj njegovih napevov opilil in četeroglasno postavil ter jih sprejel v I. svoj zvezek, ki ga je dal natisniti.

božjim in kako so s svojim pohujšljivim igranjem motili ljudi, zlasti mladino; glasile so se v cerkvi med najsvetejšim opraviлом iste „viže“, kakor v gostilnici pri plesu razuzdane mladine. Kolika nečast!

V tako žalostnem stanu je bila cerkvena glasba na Slovenskem, ko je nastopil Gregor Rihar svojo službo v stolnici ljubljanski. Srce je bolelo moža, vnetega za čast božjo, ko je videl in čul take nedostojnosti v cerkvah. Že kot dijak in neskušen mladenič je čutil, da taka glasba in petje ni za cerkev, pa ni mogel pomagati; sedaj, ko je bil postavljen stalno za stolnega organista, ponudila se mu je prilika delati v zboljšanje cerkvene glasbe. Posvetil se je popolnoma svoji službi. Živel je le za muziko, da bi zvršil svoj blagi namen ter spravil petje po slovenskih cerkvah na pravo pot. Pač je vedel, da ga bo stalo obilno truda, predno bode mogel odpraviti vsaj deloma iz cerkvene glasbe necerkvenega duha; toda on je sklenil trdno, in trden sklep in odločnost premagata tudi največje zapreke.

Najprvo si je prizadeval, da bi spodil s korov piskače, ki so hišam božjim delali toliko nečast, ljudstvo pa motili z nespodobnim igranjem. Kjer je mogel, je prosil in nagovarjal cerkvene predstojnike, da naj odpravijo iz hiš božjih to sramotilno godbo ter popevanje preveč posvetnih pesmij. Z odločnim postopanjem si je nakopal sovraštvo ljudstva, kateremu so bili piskači zelo priljubljeni, pa tudi sovraštvo godcev samih. Požreti je moral marsikatero grenko. Pa Rihar ni odjenjal, največje zoprnosti mu niso omajale trdnega sklepa. Saj si je bil svest, da dela za dobro stvar, dobra stvar ima pa vedno in povsodi svoje nasprotnike. Našemu Gregorju je bila čast božja nad vse.

Kdor boče razpadajoče poslopje popraviti, ne sme samo podirati, on mora tudi zidati. To je spoznal tudi Rihar in je delal, kolikor je mogel. Videl je, da manjka Slovincem dobrih cerkvenih napevov, zato je ves čas, odkar je nastopil službo organistovo v stolnici, pa do smrti neumorno delal na polju cerkvenega petja ter zložil veliko število lepih cerkvenih skladeb; ž njimi je Slovincem zapustil dragocene zaklade. K pridnemu delovanju ga ni naganjalo niti slavohlepje, niti hlepenje po dobičku. Pač pa ga je k temu nagibala gorečnost za čast božjo in ljubezen do svojih rojakov.

Dobro je poznal Rihar namen cerkvene glasbe, zato mu je zloraba njena provzročevala toliko žalosti. Skladajoč napeve je gledal posebno na to, da bi bili ti v resnici v čast božjo; ob enem pa ni pozabil ozirati se na značaj slovenskega naroda, da bi s svojimi napevi tem lažje in vspešneje budil ljudstvo k pravi pobožnosti. In on je zares znal najti pot do src vernih Slovencev ter jih s svojimi krasnimi skladbami navdušiti za čast božjo. Zato odseva v njegovih sicer v cerkvenem duhu zloženih pevokladih tudi značaj slovenskega naroda. Njegove priproste in lahke, pri vsem tem pa lepe melodije so se naglo priljubile ljudem. Ko so peli v Šenklavžu v prvič prelepo pesem: „Rešnje vidimo Telo“, je bilo po cerkvi neki tako tiho, kakor da bi si ljudje ne upali sopsti. Hlastno so segali organisti in pevci po novih napevih, ki jih je Rihar izdajal. Prosili so ga velikokrat za božjo voljo, da naj dá zopet kaj na svetlo, ako je le nekaj časa molčal, ali pa v svoji ponižnosti ni hotel objaviti vseh napevov, katere je zložil. Posebno mladi učitelji so si prizadevali dobiti v last Riharjeve napeve; večkrat so učiteljski pripravniki skušali skrivaj zmuzniti se na kor stolne cerkve (kar se jim je tudi posrečilo) ter so ondi v naglici prepisavali tam shranjene Riharjeve skladbe. Tako so se širili napevi Riharjevi čedalje bolj med narod, ki jih je pozdravljal z veseljem. Slabi in spačeni napevi so se morali umakniti; kjer so se hoteli pevci posebno ponašati, so dejali: „Pri nas pojemo le Riharjeve.“ Vesel je gledal Gregor Rihar sad svojega truda, odpravil je nečastno petje iz cerkvâ ter ga nadomestil z dostojnišim petjem. Ni dolgo trajalo, že so se udomačile njegove mile in pobožne pesmi po slovenskih cerkvah. Ljudstvo jih je zamakneno poslušalo, pa jih je neslo tudi seboj na dom ter jih popevalo pri svojih opravilih. Pastir jih je pel na paši, oratar na polju, dekleta pri preji. Zlasti nekatere Riharjeve pesni, posebno Marijine, so se udomačile med ljudstvom tako, da so postale tako-rekoč njegova lastnina. Naj omenimo tukaj imenoma napeve, ki jih je zložil mojster Rihar in objavil:

I. Iz prvih „Potočnikovih bukvic“ je napevov za 79 sv. pesmij. Pesmi z napevi so: ena „Jutranja“, ena „Večerna“, šest „Maš“, en „Oče naš“, ena „Zahvalna“, ena „Spokorna“, ena „Vera, upanje, ljubezen“, tri „svetega obhajila“, pet „sv. Rešnjega Telesa“, ena „Adventna“, tri za „Sv. večer“, ena za „Novo leto“, dve za „Raz-

glašenje Gospodovo“, ena „Sladko ime Jezus“, dve za „Svečnico“, deset „Postnih“, tri „Velikonočne“, ena za „Križev teden“, ena za „Vnebohod“, dve za „Binkošti“, ena „Sv. Trojica“, ena „Cerkveno žegnanje“, deset od „Matere božje“, petnajst p. „Svetnikov in svetnic“, ena „Vernih duš“, ena „Novi mašnik“, ena „Nebesa“, ena „Pred blagoslovom in po blagoslovu“.

II. Iz družih „Potočnikovih bukvic“ je 44 napevov za pesmi. Ti-le so: ena „Sv. maša“, vsak razstavek z drugim napevom, dve „Črni maši“, vsak razstavek s svojim napevom, ena od „Darovanja“, ena „Novi mašnik“, ena „Pri škofovem obiskovanji“, dve „Sveto Rešnje Telo“, ena „Jezus“, ena „Počeščenje sv. peterih ran Jezusovih“, ena „Sv. Roženkranc“, vsaki del na dva napeva, ena „Angelj varh“, šestnajst pesem Matere božje.

III. Čveterglasnih napevov je: v prvem zvezku: trinajst pesem od „Matere božje“ iz bukvic „Slava Marije“; v drugem zvezku: pet pesem za „Sv. Obhajilo“ in pet pesem „Matere božje“; v tretjem zvezku je trinajst pesem „Matere božje“, dve „k Jezusu“ (sv. Obhajilo), ena „Sv. Duh“, ena „sv. Cecilija“, ena „Spokorna“ (ta zvezek je družega natisa); v četrtem zvezku je dvanajst pesem „Matere božje“; v petem zvezku je šestnajst pesem „Matere božje“ za majnik“.

IV. 24 pol svetih pesem, v katerih je dvainšestdeset pesem „Matere božje“, tri za „sv. Obhajilo“, štiri za „sv. večer“, šest p. „Svetnikov in svetnic“, ena „Ozir v nebo“, dve „Molitvi“, ena „Gospodov dan“, ena „Zaupanje v Boga“, ena „Svečnica“, ena „Kje je kristijana pravi dom“, ena „Angelj varh“.

V. zvezek: „Velika maša“ čtetverglasno postavljena sestavno in razstavno.

VI. zvezek, v katerem je osem sv. Maš, ena Adventna, dve Božični pesmi, ena k Jezusu pri blagoslovu.

VII. zvezek, v katerem ste dve sv. Maši (pri prvi vsaka kitica po svojem napevu), ena o kropljenju med letom.

VIII. V zvezku „Thesaurus“ je 21 himen ali slavospevov o sv. Rešnjem Telesu in sicer, če pojó sami moški ali same ženske ali pa oboji skupaj; besede so sicer latinske; pojó se pa ti himni tudi lahko v slovenskem jeziku, ker je večji del teh himen že gospod J. Bilec preložil v slov. jezik v tisti meri (metrum), kakor je v latinskem.

V zvezku *Thesaurus* so naslednji napevi: prvi „Pange lingua“, hymnus; drugi „Sacris solemniis“, hymnus; tretji „Adoro te supplex“, hymnus; četrty „Ego sum panis vivus“, antiphona; peti „Caro mea vere est cibus“, antiph.; šesti „O quam suavis est“, antiph.; sedmi „O salutaris hostia“, hymnus; osmi „O salutaris hostia“, hymnus; deveti „Sit laus plena“, ex hymno „Lauda Sion“; deseti „Credo“, ex hymno „Adoro te supplex“; enajsti „Da pacem Domine“, antiph.; dvanajsti „O sacrum convivium“, antiph.; trinajsti „O sacrum convivium“, antiph.; štirinajsti „Dominus Jesus“, antiph.; petnajsti „Bone pastor, panis vere“, hymnus; šestnajsti „O quam suavis est“, antiph.; sedemnajsti „Lauda Sion“, hymnus; osemnajsti „Ecce panis angelorum“, ex „Lauda Sion“; devetnajsti „Tu qui euneta scis et vales“, ex „Lauda Sion“; dvajseti „Ave verum corpus“, hymnus; edenindvajseti „Devota suspiria“.

IX. Trinajst „Tantum ergo“, ki so v sedmih polah.

X. Venec četveroglasnih pesmij s sedemnajstimi napevi (posvetnih pesmij).

XI. Zvezek „Narodnih pesmij“.

Samo tiskanih napevov je okrog 350, in to nam kaže marljivost in čudovito plodovitost mojstra Riharja. Med svoje zbirke je uvrstil tudi nekatere napeve svojega prijatelja Blaža Potočnika, (ki mu je dal včasih motiv kake pesmi in napev, Rihar jo je pa harmonizoval) in malo število Travnovih napevov, ki so pa tudi vsi od njega harmonizovani. Nenatisnenih napevov je bilo po smrti Riharjevi najdenih menda tudi še čez 200. Prav so imele „Novice“, ki so pisale: Rihar je bil pravi Croesus krasnih melodij.

Veliko je torej število napevov, ki jih je zložil Rihar in dal na svetlo; veliko pa tudi neobjavljenih. Sv. pesmi, zložene od Riharja, moremo razdeliti v mašne, obhajilne, Marijine, pesmi za vse praznike, kakor božič, veliko noč itd., postne, adventne, raznih svetnikov in še nekaj družih. V slehernem napevu je izraženo času in priliki primerno čustvo, in ker se je skladatelj skladajoč pesmi oziral tudi na značaj narodov, zato so tudi zelo vplivale nanj; budile so v ljudstvu ista čustva, kakoršna je imel skladatelj sam pri skladanju. Te skladbe so priproste, lahko umevne in ravno zato primerne za ljudstvo. Kaj pomaga skladati napeve, ako jih narod prav tako ne umeva, kakor ne umemo nam neznanega jezika! Mašne pesmi prešinja duh prave, resnične pobožnosti in globoke

ponižnosti pred Bogom. Kdo ne občuduje črnih maš Riharjevih? Naj omenim le še maše: „Bog pred Tvojim veličastvom“ itd. Že besede zložene od Bl. Potočnika so krasne, krasnejši pa še je napev Riharjev. Ganiti mora in vzbujati vsakega kristijana, če le nima ledeno-mrzlega srea. Iz obhajilnih pesmij odseva goreča ljubezen, ki jo je skladatelj gojil vedno v sreču do Jezusa, pričujočega v najsvetejšem Zakramentu. Komu niso znani prekrasni himni, ki jih je uglasbil Rihar za praznik sv. Rešnjega Telesa? Koga ne ginejo v dno srea: „Dominus Jesus“, ali: „Ave, ave verum corpus“? Pravi biseri so zares. Kdo ne občuduje pesmi: „Poznate dom?“ ali: „O kam Gospod, gré tvoja pot“ itd.? Ako čuješ z občutkom peti te pesmi, zdi se ti, da se je oprostila duša prstenih okovov in da je splavala v nadzemske višave. Kako milo in ganljivo se glasé napevi Riharjevi za sv. postni čas; resno vabijo k pokori ter obujajo sočutje do trpečega Zveličarja, svareč glas so trdovratnim grešnikom, da naj nehajo križati največjega dobrotnika svojega, Jezusa Kristusa. Kakor pa v teh pesmih izraža skladatelj bridko žalost nad trpljenjem in smrtjo Kristusovo, tako izraža n. pr. v pesmih božičnih, velikonočnih svoje veselje, bodi-si nad rojstvom ali vstajenjem Gospodovim, dobro vedoč, da je v teh praznikih dovolj vzroka, veseliti se in se radovati sv. skrivnostij, katerih nas spominjajo. Nad vse druge pesmi, tako-rekoč krona med njimi, so pa pesmi Marijine. Te so v resnici ogledalo notranjega življenja skladateljevega. Ves prešinen od goreče ljubezni in trdnega zaupanja do prečiste Device, ne more je nikoli dosti preslaviti in prehvaliti. Mnogo, mnogo pesmij je zložil v čast Marijino, pa se mu je še zdelo, da ni dovolj častil nebeške Gospe s svojim petjem. Zato se je še na smrtni postelji izrazil: „Ako mi ljubi Bog dá še zdravje, še bom slavil Marijo v pesmih.“ Marijine pesmi Riharjeve so prava zakladnica biserov in dražih kamenov. Sedaj se topi skladatelju sree goreče ljubezni do Marije; sedaj ga navdaja popolna udanost, v drugi pesmi zopet hvaležnost ter ponižna prošnja do nebeške Gospe; sedaj žaluje prav otroško z žalostno Materjo Božjo v prav mojsterski in nedosegljivi: „Žalostna je mati stala.“ Tako je zvil pobožni Rihar prečisti Devici krasen venec iz raznobojnih duhtečih evetlic ter tako v nemal srea vernikov k nežni in goreči ljubezni do Marije. Uresničile so se pri njem besede: *Kakor trta sem sladak in dišeč sad rodila, in moje cvetje je častljivo in pošten*

sad. (Sir. 24.) Ni čuda, da te pesmi ljudstvo tako rado ima; z velikim veseljem jih posluša in samo popeva. Pa če se tudi sto in stokrat vnovič pojó, zdé se vendar človeku vedno nove, vedno so mu ljube in drage; seveda peti se morajo prav in z občutkom, sicer nobena pesem, tudi najlepša ne naredi nikakega prijetnega vtisa.

Poleg vseh teh omenjenih napevov je zložil Rihar še mnogo družih sv. pesmij v čast raznim svetnikom ter za razne prilike, o katerih je navada prepevati.

Zares neprecenljive so zasluge, katere si je pridobil Rihar s svojimi skladbami za cerkveno glasbo med Slovenci. On je položil temelj ter začel zidati krasno zgradbo; na ta temelj zidajo in dovršujejo od njega začetno zgradbo njegovi nasledniki.

Rihar pa ni delal le v povzdigo cerkvene glasbe med Slovenci, on je budil in gojil prav pridno tudi narodno petje. Očitani so tujei Slovencem velikrat, da nimajo lepih narodnih pesmij. To očitanje je bolelo Riharja, zato je zložil precej posvetnih, jako lepih napevov v prav narodnem duhu. Z velikim navdušenjem in radostjo je je pozdravljal narod slovenski ter je pridno prepeval. Kdo ne pozna „Savice“ ali „Žalosten glas zvonov“? Postale so te in enake pesmi prav lastnina narodova.

Naj pri tej priliki povem še neko misel. Velikokrat že se je govorilo in pisalo o splošnem ljudskem petju v cerkvi. To je tisto petje, s katerim pri službi božji ali pri cerkvenih pobožnostih vse ljudstvo s pevci na koru vred kakor iz enega grla slavi in povečuje Gospoda. Tako petje je zares veličastno in ima neko posebno moč do človeškega srea; skoraj siloma odtrga človeškega duha iz trupla ter ga dvigne v nebeške višave k vzvišeni pobožni molitvi. Kdor je čul le enkrat tako petje, ne more ga pozabiti. Slovenci pa cerkvenih napevov sposobnejših za tako splošno petje skoraj nimamo, kot so Riharjevi. Lepi so, pa tudi priprosti in lahki, da se jih ljudstvo igraje nauči. Da so pa ti napevi ljudstvu tudi priljubljeni, učila je in uči še skušnja. Iz teh vzrokov se je že za časa Riharjevega oživilo splošno cerkveno petje. Komaj so čuli ljudje le parkrat nov napev, že so si ga zapomnili; na božjih potih, pri šmarnicah in enacih prilikah je vse pelo po cerkvi. Kako spodbudno se je glasilo tako petje, ko so se družili glasovi otroški in glasovi odraslih k časti božji! Peli so ljudje te pesmi v cerkvi, pa so jih nesli tudi domov, da so jih tukaj peli pri delu.

Ponehavalo je prepevanje grdih in nespodobnih popevk, na mesto njih pa so stopale pesmi svete, zložene v čast Marijino in svetnikov. Razlegale so se te sv. pesmi na polju, v gozdu, sredi vasi; prepevala sta jih oratar in plevica. Kako je vsaj mene velikokrat milo ganilo, idočega skozi polje ali vas, ko so mi donele na uho ljuboglasne pesmi Marijine Riharjeve, vesel sem bil tega; zdelo se mi je, da je to petje v nebo duhteča molitev, blagroval sem svoj narod, ki tako lepo in vzajemno izvršuje ukaz svete vere: Moli in delaj. Srečen tak narod! Žalibog, da med narodom našim ginejo sedaj te blažilne pesmi; čuješ pa pogosteje popevati zopet grde popevke. Od kod to? Ljudstvo v cerkvi le redko čuje Riharjeve napeve, posledica tega je, da je bo pozabilo. Znano je vsakemu, kako moč da ima petje do človeških sre. Prepevanje lepih pesmij, zlasti svetih, blaži srea, zlasti nepokvarjene mladine, ter v njih vzbuja čut za dobro, lepo in pravo; popevanje grdih pesmij pa zamori čut za vse blago in provzročuje nravni propad. Orgljavec in pevci naj bi ne opuščali preveč Riharjevih blažilnih napevov! S tem ne zahtevamo, da bi morali peti vse Riharjeve napeve vprek pri najsvetejši daritvi; zares so nekateri za to malo preveseli; je pa večina Riharjevih napevov, ki popolnoma ustrezajo cerkvenim določilom; te naj pridno popevajo, ker segajo ljudstvu prav v sree. Vse Riharjeve pesmi brez razločka naj se pa glasé pri pobožnostih, n. pr. pri šmarnicah, da jih ljudstvo zopet čuje in se jih priučí. Segajte tedaj pridno po napevih Riharjevih, vi slovenski pevci in pevke; učite pa tudi vi učitelji otroke Riharjevih Marijnih pesmij; na tak način se bodo ti blažilni napevi zopet ukoreninili v narodu ter pomagali ohraniti ljudstvo v pobožnosti ter ga varovati npravne spačenosti. „*Srečno je ljudstvo, katero veselo peti zna*“ pravi že sv. pismo. (Ps. 88.) Naj pristavimo le še krasne besede blagega Slomška: „Lep dar božji je čedno ubrana pesem in moder pesnik, ki prave pesmi snuje, on je v resnici božji mož in pa svojega rodú velik dobrotnik.“ Tak velik dobrotnik slovenskemu rodu je bil Rihar, in da govorim z g. Kržičem*): „Vsak v resnici dobro delo stori, kdor premile pesmi Riharjeve razširja med narod.“

*) Osmero blagrov str. 67. Seveda, strinjamo se tudi mi s tem, kar pravi isti pisatelj: »Ne rečem, da bi se kar sploh v cerkev vpeljevale in kar ni za cerkev, naj ostane zunaj — a za domače veselje ni nič pripravnejšega, nič boljšega, kakor ti veseli napevi.«

Tako je naučil slavni Rihar peti Slovence v cerkvi in doma, podal je prekrasnih napevov obilno število cerkvi in narodu. Delal je neumorno kot otrok katoliške cerkve in kot veren sin matere Slovenije. Oživil je službo božjo po slovenskih cerkvah s pobožnimi napevi, ki bodo še v srcih poznih rodov obujali pobožna čustva. Zato se ga bode s hvaležnim srcem spominjalo slovensko ljudstvo, dokler bode vedelo in znalo ceniti zasluge svojih slavnih rojakov. »Slovesno slavimo prvake svojega rodu in slovelo bo slovensko ime!« *)

Pa Gregor Rihar ni bil samo mojster v skladanju napevov, on je bil tudi izvrsten pevovodja in orgljavaec. Petje v Šenklavški cerkvi je zaslovelo po Ljubljani in po deželi že l. 1826, tedaj takoj, ko je nastopil Gregor službo organistovo. Omenjenega leta so prvič peli v stolnici lamentacije, čveteroglasno postavljene od Riharja. Trudil se je Rihar mnogo, da je izuril bogoslovce v čveteroglasnem petju. Takega petja, kakoršno je bilo veliki teden l. 1826 v stolnici, Ljubljana do takrat še ni slišala. Ker se prej po mestu ni nič vedelo, kaj je Rihar zložil, zato veliko sredo v stolnici ni bilo posebnih poslušalcev. Vse drugače pa je bilo veliki četrtek. Take gnuječe, kakoršna je bila tedaj, menda ni bilo nikdar pri jutranjicah. Pred cerkvijo so stale krasne kočije, ena poleg druge, v katerih so se pripeljale odlične osebe poslušat krasno petje. Med poslušalci je bilo videti mnogo omikancev — posebno vojaški dostojanstveniki

*) »Čudno se mora zdeti« — dejal mi je sivolas častitljiv duhovnik, ki je tudi vešč muzike — »da nekateri mlajši gospodje tako ostro sodijo Riharja. Ko bi poznali« — dejal je — »natanko tedanje razmere, kakor sem jih videl jaz z lastnimi očmi, sodili bi drugače.« Pomniti je treba, da je Rihar moral celoma orati ledino ter se boriti z neopisljivimi zaprekami; pomniti je, da je Rihar živel ob času, ko je bila tudi po družih deželah cerkvena glasba še v povojih, in so bili stari mojstri n. pr. Palestrina, popolnoma pozabljeni. Ako je katera njegovih pesmij veselejša, razlagamo si to lahko od tod, ker se je moral saj sem in tje ozirati na značaj ljudstva, če je sploh hotel prodreti s svojimi težnjami in željami. Velika večina Riharjevih napevov pa ustreza cerkvenim določilom. Saj je rajni Rihar dobro poznal cerkvene zahteve; želel je storiti vse prav, zato se je izustil o priliki: »Ne smem« — je dejal pobožni mož — »ne smem se preveč pečati s svetno godbo, ker se bojim, da bi se svetih pesmij svetno krožiti ne navadil.« Sicer pa nihče pod solncem ni popolnoma in zato ni čuda, če se je tudi Riharju kak napev ponesrečil. Kako so cenili sovrstniki Riharja in mu bili hvaležni! Bodimo mu hvaležni tudi mi! Želimo tedaj, ko smo ocenili zares zaslužno delovanje blazega Gregorja, da bi ga v prihodnje sodili milejše in ne toliko nehvaležno prezirali.

so bili v obilnem številu navzoči. Slučajno sta bila na koru prisotna tudi dunajska glasbena umetnika; videlo se jima je na obrazih, da sta iznenadjena. Stopita k Riharju sedečemu pri orgljah in trdita: „Kaj tacega nisva še čula.“ Sprašujeta ga, kdo je te žalostinke harmonizoval; dalje časa se obotavlja Rihar v svoji skromnosti, ker pa le nista odnehala, je naposled povedal, da je to on storil. O praznikih je vsa Ljubljana govorila o Riharju in hvalila njegove žalostinke.

Zgodaj tedaj je že zaslovelo petje Šenklavško pod vodstvom Riharjevim ter je svojo slavo obdržalo do smrti Riharjeve. Ob nedeljah, posebno pa še o večjih praznikih, tako n. pr. o božiču, veliki noči se je glasilo lepo ubrano in umetno petje po prostorni stolnici ter povzdigovalo čast božjo in budilo k pobožnosti. Ko so se pričele v Ljubljani (menda 1834. leta) ob adventnem času zornice, je sproti skladal Rihar napeve; mnogoštevilno ljudstvo jih je zamakneno poslušalo. Trumoma so pa drli v cerkev ljudje, ko so se pričele v Šenklavžu šmarnice; Zupan, rajni prošt, je pridigoval, na koru pa so peli Šenklavški pevci in pevke Marijine krasne pesmi, ki jih je Rihar od dne do dne sproti za celi mesec zlagal. Ljudstvo je bilo kar navdušeno, ko je poslušalo to petje; čulo se je sploh: „takega petja še ni bilo.“ Dan sv. Rešnjega Telesa so Ljubljančani vselej željno pričakovali; saj so peli bogoslovci pod vodstvom Riharjevim, in takega petja ni bilo lahko sicer slišati. Pa poslušajmo glas „Danice“: „Našim gg. bogoslovceem pod vodstvom g. Riharja gre posebno čast in hvala, da z izvrstnim petjem miloglasnih Riharjevih pesmi povzdigujejo slavo božjo, in ne bojimo se trditi, da nikjer se ne sliši kaj tacega. Že davno bi bili radi pohvalili divno petje gg. bogoslovcev naših, ali ni se nam spodobno zdelo, cerkvena opravila devati na oder očitnosti; pri tej priliki pa, ko so se njih pesmi razlegale javno po ulicah mestnih, se ne moremo zdržati, da ne bi vsled mnogih razodetih nam želj očitno dali hvalo, komur hvala gre, in da ne bi ponovili žive resnice: naš Rihar je v cerkvenem petju osnoval čisto novo dōbo.“ Čul sem že več veščih gospodov trditi, da je bilo petje Šenklavškega zbora pod vodstvom Riharjevim prvo v Avstriji.

Težko pa je stalo Riharja, kakor je pravil večkrat sam, da se je moral klanjati Ljubljanskim gospodičinam pevkam. Zato je bil silno vesel, da si je s sestro Jerico pridobil tako izvrstno pevsko

moč. Imela je poln, močan sopran; celo tujci so jo zelo hvalili in trdili, da bi bila celo „operi“ krasna pridobitev. Kot pevovodja je bil Rihar silno natančen. Peveev svojih nikdar ni pohvalil. Če so mu peli še tako lepo, je navadno zmeraj le z ramami migal, nikdar mu niso mogli ustreči. Gospod Tedeschi ga je večkrat dražil, češ, da njemu celó nebeško petje ne bo všeč in da bo rekel, ko bo slišal angeljski kvartet: „Mihael piano, Rafael ti pa bolj forte itd.“ Pri poučevanju mu je včasih zmanjkalo potrpežljivosti, ker je bil hude krvi. Pa če je v naglici rekel žal besedo, je navadno takoj prosil odpuščanja.

Orgljanje Riharjevo je bilo mojstersko. Že pater Robert je spoznal, da bode Grogee izvrsten orgljavaec. Že v pol leta so mu pele orglje kaj polno in ubrano, kmalu je prekosil svojega učitelja. Če tudi je bil samouk in ni obiskoval glasbenih šol, je vendar čudovito naglo napredoval ter je kmalu dosegel visoko stopinjo te umetnosti. Njegovo igranje je bilo tehnično dovršeno, kakor je umé malo umetnikov; posebno pedal je imel čisto v oblasti, kar igral se je ž njim. Tehnični dovršenosti se je družila čudovita fantazija Riharjeva, ki se je kazala že v prvih letih, pa se je od leta do leta bujnejše razvijala, tako, da se je njegov duh zdel vedno mlajši in živejši. Tiskanih preludij (prediger) ni nikdar rabil, skladal si jih je sproti sam; bil je v stanu, kakor je povedal sam, pol ure ali tudi celo uro preludovati, da ni ponavljal nobenkrat istega akorda, ampak vselej prijel družega.

Nekaj posebnega je bilo pri Riharjevem orgljanju; prešinjal ga je duh pobožnosti in milobe; njegovo igranje je bila umetljna molitev. Znal je kaj mojstersko izlivati svoja čustva ob različnih praznikih in časih v orgljine glasove; o veselih praznikih je bilo njegovo orgljanje navdihneno veselja, ob časih žalosti je odmevalo v tužnih mol-akordih. Od daleč so hodili poslušat umetno orgljanje Riharjevo. Kakor povedó, je pa sam sebe prekosil sv. večer; v tej sveti noči je bil vselej nenavadno vesel. Ko so škofa peljali v cerkev, je začel izvabljevati orgljam nečuvene glasove; veselje se mu je žarilo na obrazu; prav v srcu je čutil pobožni orgljavaec besede ter jih zlival v glasove: „Bog je svet tako ljubil...“ Mili ti glasovi so se čarobno razlegali po prostorni cerkvi. Ljudstvo pa je zamakneno poslušalo; pač se mu je zdelo, da čuje odmevanje godbe angeljske in onega petja, ki se je čulo v sveti noči: „Slava Bogu...“

Pri sv. Jakobu v Ljubljani bila sta za istega časa zaporedoma izvrstna organista — Schwert in Statin. Oba sta slovela zaradi izvrstnega orgljanja, vendar pa sta oba ponižno spoznala, da se z Riharjem meriti ne moreta. Statin je o priliki izrekel preč. g. Tedeschi-ju sledečo sodbo o Riharju: „Riharjeva fantazija je občudovanja vredna. Kadarkoli ga slišim preludovati, vedno kaj novega slišim. Nikdar se v svojih preludijah ne ponavlja, vedno ima nove fantazije, vedno je izviren. Meni revežu pa, naj pričnem kadarkoli, vedno v staro nazaj zaide.“

Živo se še gosp. Tedeschi spominja, kako izvrstno je včasih Rihar pri duhovnih vajah orgljal. Posebno zvečer po litanijah je velikokrat zbrane gospode kar očaral, tako, da so bili vsi ene misli: „Tako lè Rihar zna.“

Zadnje štiri ali pet let mu je menda protin skrčil prste tako zeló, da je mogel pri orgljanju rabiti le pet ali šest prstov na obeh rokah. Podal se je v kopel Krapinsko, da bi se mu razpustili prsti, pa ni nič pomagalo. In vendar je ostal Rihar z zgodovinskimi peterimi prsti prvi orgljavaec, in splošna sodba je bila: da Rihar s petimi prsti boljše in lepše orglja, kot vsak drugi z desetimi.

Imel je Rihar posebno veselje in tudi zmožnost za izdelovanje glasovirjev in orgelj. Ko je še kot deček v farni cerkvi Pograjski orgljal, seznanil se je z mehaniko (sestavo) orgelj. Te so bile menda slabo narejene ter so tudi malo prida pele. Grogčevim ušesom niso bili taki glasovi všeč, zato je je vzel narazen ter je prav dobro popravil. Ko je obiskoval gimnazijo in je hodil domu orgljat, sta naredila z očetom sama glasovir, ki ga je Rihar rabil celo življenje. To ni bilo kaj navadnega. Nekaj potreba, še bolj pa veselje ga je naganjalo, da se je posebno v umetnji za stavbarstvo orgelj od leta do leta bolj spopolnjeval. Kot stolni organist je velikokrat popravljaval velike orglje v Šenklavški cerkvi; dvakrat jih je pa prav temeljito predelal in uglasil, enkrat v družbi z Blažem Potočnikom, drugič pa sam. Kakor je znano, sta bila Rihar in Potočnik iskrena prijatelja. Potočnik je bil pravi „Universalgenie“ in je tudi dobro razumel izdelovanje orgelj, zato se je v tej stroki Rihar marsikaj od njega naučil. Nek sloveč mojster — imena nisem mogel zvedeti, tako tudi ne časa, kdaj — je popravljaval orglje v stolnici. Imel je pa nekaj nujnih opravkov, zato je moral z delom za nekaj časa prenehati. Med tem, ko mojstra v Ljubljani

ni bilo, opašeta si Blaž in Rihar predpasnike, in hajdi na kor! V malo dneh je vse popravljeno in uglaseno. — Mojster je bil sicer hud, ker sta mu prevzela delo, a priznati je moral, da bi sam ne zvršil dela boljše nego omenjena gospoda. — Ko so leta 1840 zidali kupljo v Šenklavški cerkvi, je Rihar sam popravil in uglasil cele orglje. Delal je na koru celo poletje, od zjutraj do večera; zadnji večer, predno so blagoslovili kupljo, je delal celó do ene po polnoči, imel je samo pomočnika mizarja, ki mu je potrebno limal, delal je sam. Ko je je popravil, so pele neki izvrstno. Vedno je želel novih orgelj v stolnici ter večkrat prosil škofa Wolfa, da naj dá v ta namen 10.000 goldinarjev. Hotel je poklicati izvrstnega izdelovalca orgelj iz Štajarske in bi tudi sam storil, kar bi mu bilo mogoče; gotovo bi bil preskrbel izgledne orglje stolnici, pa se mu želja ni spolnila. Tudi orglje na Rožniku pri Ljubljani je on pomagal delati, ravno tako jih je popravljaj pri sv. Petru v Ljubljani. V Kranju je delal orglje Malahovski; sestavil jih je, uglasiti pa jih kar ni mogel; poklicali so Riharja in kmalu so se glasile lepo ubrane orglje v lepi mestni cerkvi Kranjski. Blaž Potočnik pa je izgovoril sledečo sodbo: „Ne Malahovski-ju, ampak Riharju gre spričevalo in čast!“ Ravno tako so ga klicali v Bohinj in še na veliko družih krajev, če orgelj ni mogel nihče popraviti ali dobro uglasiti. Rihar je posebno o počitnicah rad hodil po korih in popravljaj slabe orglje. Tedeschi je bil nekaj časa župnik na Prežganju. Rihar ga je večkrat obiskal. Prežganjske orglje so bile tako slabe, vsaka piščal je poprej „zasmrčala,“ predno je zapela, (tako se je izrazil sam č. gospod župnik). Rihar je o priliki popravi tako, da se je vse čudilo. Obsuli so možje župnika idočega v nedeljo od maše ter rekli: „Slišijo, ta gospod so pa orglje seboj prinesli; ni mogoče, da bi naše tako pele.“

Izdelovalci orgelj in župniki, ki so hoteli v svojih cerkvah delati nove orglje ali stare prenoviti, so navadno iskali svéta pri Riharju in ta jim je postrežljivo šel na roko s svétom in dejanjem. Rihar je hodil tudi poskušat in ocenjevat nove orglje; pogodili so se navadno z izdelovalcem orgelj, da bodo dobro orglje plačali samo s pogojem, če je bo potrdil Rihar. Tudi škof Wolf je storil tako, ko je naročil orglje za Gornji Grad pri sloveči dunajski tvrđki: „Sprejel je bom, je dejal, če bodo všeč Riharju.“ Nek tedanji list je pisal: „V povzdigo umetnosti za izdelovanje orgelj je veliko, veliko pri-

pomogel slavnoznani g. Gregor Rihar, organist . . . , ki je mnogokrat dobre umetnike in naročnike podpiral s poukom in dobrim svêtom. Slava mu!“

Podpiral je Riharja pri vsem njegovem delovanju êudovit sluh, kakoršnega redko najdeš. Źe kot deček je pokazal bister sluh, ko je grajski glasovir v graščini Pograjski sam urno uglasil. Od leta do leta pa je postajal ta sluh ostrejši. Znano nam je že, da je kot dijak uglaševal glasovirje po Ljubljani; in ljudje so bili Ź njim zelo zadovoljni. Klicali so ga večkrat v Trst, da naj pride uglaševati glasovirje ter ga vabili, naj se preseli v Trst, êesar seveda ni hotel storiti. Ko je bil kongres v Ljubljani, je bil v gledališču velik koncert, ki so ga hoteli prirediti dunajski umetniki. Kakih pet glasovirjev je bilo treba uglasiti v enem popoldnevu. Kdo bo takemu delu kos? Poklicali so Riharja in ta je v kratkem popoldnevu uglasil vseh pet glasovirjev tako natančno, da so se mu êudili dunajski glasbeniki. Pravil je sam Rihar gospodu L., da, kadar med šolarsko sv. mašo tudi on sam mašuje, prav natanko vé, v katerem glasu (Tonart) se poje ali orgelja, da v duhu celo vidi vsako tipko (tasto), ki se je dotakne organist. Pomagal je Riharju bister sluh posebno pri uglaševanju orgelj in zvonov. Kako so êislali Riharja kot uglaševalca orgelj, že vemo; s svojim bistrim sluhom je pa Rihar šel na roko tudi rajnemu zvonarju Samassi. Pripovedovala mi je Jerica, sestra Riharjeva, da je Samassa večkrat prihitel s piščaljo v roci k Gregorju, posvetovat se, kako naj harmonizuje zvonove. In ravno lepo zvonjenje je bilo največje veselje Riharjevo. Zato je bil silno vesel, êe se je njemu in Samassi posreçilo poslati kam lepo ubrane zvonove. Źe od nekdanj je želel, da bi tudi Pograjska cerkev imela lepo zvonjenje. Nada se mu je spoznala, pa le deloma. Naročil je rajni Źupnik Fada nove zvonove pri Samassi. Pripeljejo zvonove ter jih obesijo v zvonik. Komaj se oglasé zvonovi, so bili takoj vseç g. Źupniku in ljudem. Êez nekaj dni pa pride poslušati zvonove Rihar sam ter jih popolnoma zvrže; morali so dva nova zvona uliti. Samassi se je Rihar takrat neki zeló zameril. Pa tudi potem, ko sta došla nova dva zvonova, Riharju zvonilo še ni bilo vseç. Zato je najel pil v Ljubljani ter vzel nekaj delavcev seboj v Polhov gradec; pilili so zvonove cel teden v navzočnosti Riharjevi; Rihar ni miroval, dokler zvonovi niso êisto peli. Še sedaj slovi Pograjske cerkve

zvonjenje. Milo in ubrano se glasé po dolini Bogu v čast in na slavo Mariji, patroni farne cerkve!

Oglejmo si Riharja še kot duhovnika in človeka!

Bil je Rihar kot kristijan in duhovnik zeló pobožen. Rad je hodil v cerkev; videli so ga večkrat skrivaj moliti v kakem kotu, posebno na koru. Molil je kaj rad, zlasti pa je kot poseben častilec Marijin velikokrat prebiral rožni venec. Ljubil je Rihar iskreno Marijo prečisto devico. Kadar je govoril o njej ali pa zlagal pesmi njej na čast, vselej se je odkril. Sploh je pa vselej prej molil, predno je začel skladati napev. Nejevoljen je bil, če je videl pri večerni skupni molitvi koga dremati; „kako“, je dejal večkrat, „kako more vendar človek dremati, če moli“. Pri neki priliki je obiskal škofa Slomška; pozneje je povedal večkrat, da mu je v hiši blagega škofa najbolj to bilo všeč, da družina tako lepo in spodbudno skupaj moli.

Rad je hodil Rihar na božja pota, tako n. pr. na Dobrovo, na Šmarno goro itd. Navadno je vzel pevecv seboj, da so peli po božjih potih Mariji v čast. Med potoma se je ločil od družbe, je vzel košček papirja v roke in svinčnik ter je osamljen zamišljeno korakal proti cerkvi. Predno so dospeli do cerkve, je njegov pobožen duh že vstvaril pesem, da jo je kot duhteč šopek položil Mariji na altar. Želel je vedno iti na božjo pot v Marijino Celje. Zvedel je škof Wolf to Riharjevo hrepenenje ter mu je sam ponudil denar za potne stroške. Podal se je tedaj Rihar s sestro v Marijino Celje in o tej božji poti je vselej rad in vesel pripovedoval.

Spovednik je bil Rihar neutrudljiv. S kora podajal se je v spovednico, iz spovednice na kor. Pripovedujejo, da je priprosto kmečko ljudstvo organistovo spovednico kar oblegalo. Ko je bil č. g. Tedeschi še kaplan v Polhovem Gradcu, je dohajal oče Biharjev k njemu ter mu večkrat rekel: „Gospod kaplan, mojega Groga bodo v Ljubljani končali. Z orgljanjem in petjem ima toliko opraviti in potem pa še noč in dan spoveduje.“ Bil je Rihar tudi spovednik rajnega knezoškofa Wolfa.

Imel je Rihar posebno rad bolnike in jim je storil veliko dobrega. Včasih je ostal pri nevarno bolnem kar celo noč. Če je bil kam povabljen n. pr. na pojedino, pa so ga klicali k bolniku, podal se je takoj k bolniku in popustil vse veselje. *Slab sem*

slabim postal, da bi slabe pridobil (1. Kor. 9.), je pač tudi Rihar govoril s sv. Pavlom. Posebno reveži bolniki so ga radi klicali, ker Rihar navadno nikdar prazen ni prišel. Celó prosil je večkrat svoje prijatelje za svoje revne bolnike. — Tudi reveži in berači so dobro poznali Riharja. Če ga je le kdo prišel moledovat, je gotovo dobil, samo če je Gregor imel; če pa ni slučajno imel „drobiža“, pomolil mu je pa kar petak; reveža ni mogel izpustiti brez darú. Ob godu Riharjevem je bila veža polna beračev. Kadar so zvedeli, da dobi Rihar kaj denarja na roko, tako n. pr. kot zakristan, so ga čakali že pri žagradu šenklaške cerkve, da bi jim pač ne ušel. Tako so ga večkrat obrali, da je prišel kar „suh“ domov, in sestra ni imela toliko, da bi šla na trg. Spolnjeval je naročilo Kristusovo: „Ljubi bližnjega kot samega sebe.“ Če je v njegovi družbi kdo jel govoriti čez koga in ga obirati, je bilo Gregorju takoj zadosti.

Bil je Rihar prijazen z vsakim, posebno duhovniki so radi občevali ž njim. Njegovo stanovanje se je po pravici smelo imenovati „duhovska hiša“. Ljubljanskih duhovnikov je imel vedno mnogo na hrani; iz dežele so pa duhovniki tem rajše k njemu zahajali, ker so vedeli, da je pri Riharju več duhovnih sobratov zbranih. Afriški misijonarji Knoblehar, Kirchner, Lap i. dr. so bili tudi enekrat pri njem na obedu, in Rihar jim je v slovo zložil lepo pesem: „Misijonarjem v slovo“, katero so peli njegovi pevci pri odhodu misijonarjev v vročo Afriko. Mnogi duhovniki se z veseljem spominjajo prijetnih ur, ki so jih doživeli v družbi Riharjevi.

Prijatelji Riharjevi so bili: Traven, Tedeschi, Zorn, Velkavrh, Zupan; Volčič, Jeran, Praprotnik so mu bili tudi zeló ljubi, ker so takrat precej pesnikovali; Rihar je pa tem besedam delal napeve. Posebni prijatelj njegov pa je bil Blaž Potočnik, stolni kapelan, poznejši župnik v Št. Vidu. Pravijo, da je bil Blaž več pri Riharju, kot pa doma v svojem stanovanju. Splošno se je takrat po Ljubljani govorilo, da je božja previdnost sama ta dva gospoda nastavila v stolnico. Blaž je pesmi koval, Grogga jim je pa napeve delal. Eden brez družega kar nista mogla biti. Blaž je bil navadno manj priden, in Rihar je imel včasih mnogo opraviti, da je Blaža spravil na Parnas. Pa tudi nekatere napeve je naredil Potočnik, Rihar je te opilil in sprejel v svoje zvezke. Ko je Rihar umrl, je bilo Blažu tako hudo, da ni mogel blizu priti. Bila sta prava prijatelja.

Rihar je bil velike postave, mož priprost, brez vsake prisiljene olike. Tujec bi mu tega nikdar ne bil prisodil, kar je v resnici bil. Ponižnost je bila ena najlepših čednost njegovih. Samohvale ni maral; s hvalo se mu nihče ni prikupil.

Prav blag značaj je bil Rihar, dober človek, izgleden duhovnik. Z nadarjenostjo in pridnostjo je delal v čast božjo in prid naroda. Med delom in molitvijo so mu tekli dnevi. Pa blizal se mu je večer življenja.

Bolehal je Rihar že od l. 1858. Imel je sila veliko dela in si je pri tem nakopal bolezen na jetrih, vendar ni bilo še nevarnosti za njegovo življenje. L. 1862 ga je prosil župnik iz Doboveca pod Kumom, naj pride poskusit zvonove. Vesel se je podal na pot, pa prinesel je s tega potovanja domov bolezen, ki ga je položila na smrtno posteljo.

L. 1863 v postu je postajal od dne do dne slabši. Kaj težko je opravljal službo. Še o velikonočnih praznikih je orgljal in vodil petje, na to je pa moral leči. Vstal ni več. Bolezen je rastla naglo, ter mu prizadevala hude bolečine; toda Rihar je trpel udan v voljo božjo. Bolniku je stregel brat njegov Anton. Ko ga je še rajni šentjakobski župnik Köstl previdel, je mirno čakal zadnje ure. Kako malo je maral za svet in premoženje, ki marsikoga oslepi in mu dela celó težke zadnje ure, kažejo besede: „Ljubi brat“, je dejal večkrat v bolezní bratu Antonu, „kaj bi meni pomagali sedaj tisočaki, ki bi si jih nabral; le dobra dela bom nesel seboj.“ V četrtek pred smrtjo je izrekel besede (ki smo je že omenili): „Še nisem dosti delal; če mi ljubi Bog podeli zdravje, še bom delal v čast Marijino.“ Pa Bog je klical Marijinega služabnika uživat plačilo. V petek 24. malega srpana mu je postajalo vedno huje. Proti šesti uri pa je mirno zaspal v Gospodu. Smrtnega boja ni nihče opazil pri njem; ugasnil je, kakor ugasne svetilnica, ko jej poide olje. K zadnjemu trenutku je prihitel č. g. Heidrich, da je izročil dušo stvarniku. Urno se je širila žalostna novica po mestu in deželi: „Riharja ni več“, in marsikom je zaigrala v očeh solzica pri tej novosti. Bridka zguba je zadela Slovence.

V nedeljo popoldne ob šestih je bil pogreb. Predno so truplo dejali v rakev, so prijatelji rajnega poklicali fotografa, da je napravil

njegovo podobo (živega k temu ni mogel nihče pripraviti). Foto-grafoval ga je sedečega pri glasovirju; v levo roko so mu dali himne, v desno ubiralne vilice (Stimmgabel). Na to so ga vzdignili. Mrliča so nesli gimnazijski dijaki. Spremljala ga je k sv. Krištofu mnogobrojna množica iz vseh stanov, gotovo nad tisoč; zadnjo čast so mu med družimi skazali tudi narodovi prvaki, tedanji župnik stolne cerkve Jožef Zupan, mnogi korarji in duhovniki iz mesta in dežele. Pri pogrebu so peli bogoslovci same Riharjeve pesmi. Zasula se je zemlja nad truplom zaslužnega „mojstra pevcev“, marsikatera solza je kanila na gomilo umetnikovo. Sledi naj tu ljubeznjiva pesmica, ki jo je položil č. g. Praprotnik na grob Riharjev.

Solzice pri pogrebu preč. duhovnika g. Greg. Riharja, zakristana in orgljarja v ljubljanski stolni cerkvi in slavnoznanega slovenskega skladatelja.

Tamni oblaki nebo so pokrili,
Sape večerne drevesca vijó,
Glasi z zvonikov bučijo nam mili, —
Častno mrliča pogrebei nesó.

Kaj je zakladov za tabo ostalo!
Mnogo si zlatih nam strunic navil:
Cerkev, domovje olepšal si zalo,
Rajskih si dokaj čutil nam rodil!

Tebe tak' tudi, oj mojster preslavni,
Kladvo mrtvaško zabilo je v les.
Tvoji zdaj prsti, pred čuda stvarjavni,
So zakovani v nemilo nam vez.

Sladko počivaj zdaj v tihí gomili,
Naše solze jo obilno rosé!
Slavni spominek napevi vsadili
Tebi so — krasno bo tvoje imé!

Tudi po deželi so žalovali za rajnim. Zvonilo mu je skoraj po vseh farah; v mnogih cerkvah so zanj opravili tudi bilje in sv. maše zadušnice. Povsodi se je kazalo, kako priljubljen je bil rajni in kako visoko so cenili njegovo delovanje in zasluge.

Čez nekaj mesecev je sprožil list misel: rajni Rihar je bil naše gore list, slaven mož, sloveč skladatelj, ljubljeneec naroda: „narodova dolžnost je torej, da mu postavi spomenik, ki bi slavil narod in mojstra.“ Našle so te besede rodovitna tla. Sostavili so častileci Riharjevi v ta namen odbor v Ljubljani. Nameravali so mu postaviti dvojen spomenik, dušni in telesni. Dušni bi bil ta, da bi izdali veličastno knjigo, v katerej bi bili zbrani vsi napevi Riharjevi, natisnjeni in nenatisnjeni: da bi se v njej videla vsa umetnost skladateljeva. Toda, ta misel se ni uresničila. Pač pa se je kmalu nabralo dosti denarja za kamenit spomenik, ki so ga

mu postavili na grob. Prav lepa je bila slovesnost, ki se je vršila o tej priliki na grobu Riharjevem. Naj navedem poročilo „Učiteljskega Tovariša“ o tej slovesnosti: „Narod, ki zasluge svojih prvakov na kakoršnemkoli polju hvaležno časti, slavi tudi sam sebe. Hvala Bogu, da se takim narodom more prištevati tudi narod slovenski. Ta misel nas je navdajala po slovesnosti dne 3. novembra (l. 1864), ko se je prvemu našemu pevskladatelju Gregorju Riharju na čast postavil na pokopališču spomenik. Ob devetih je bila slovesna črna maša, služili so jo preč. g. Anton Kos, stolni prošt in škofov vesoljni namestnik; pri sv. maši odpevali in peli so naši gg. bogoslovci, kakor vselej, tako tudi danes izvrstno latinski in slovenski, po Riharjevih napevih in sicer „Requiem“ (slovenski „Usmili“), antifoni „Ego sum resurrectio“ in „Credo“, „Jamica tiha“ in „Strašen dan“. Po sv. maši smo šli k Riharjevemu grobu; ondi so bile opravljene molitve za ranjcega; bogoslovci so peli „Credo“; od groba šli smo k spomeniku“, (ki je nekaj korakov bil proč od groba, op. pis.); „g. stolni prošt ga pokropé z blagoslovljeno vodo, bogoslovci pa še enkrat zapojó: „Ego sum resurrectio“. S tem je bila končana lepa slovesnost, katere se je vdeležila velika množica spoštovalcev ne le mestnih, temveč tudi iz daljnih krajev. Spomenik je izdelal Ignac Toman iz kraškega marmeljna v bizantinskem zlogu. Pozlačen kelih na vrhu naznanja, da je bil duhovnik on, komur na čast spomenik stoji — v znamenje, da je bil pevskladnik, se v znožji odlikuje ovenčana zlata lira z notami ene njegovih posebno izvrstnih pesem „non, non morietur in aeternum“. Napis:

Gregor Rihar,

mašnik, zakristan in organist v ljubljanski stolni cerkvi, prvi slovenski pevskladnik. Rojen v Polhovem Gradcu 1. sušca 1796, mašnik posvečen 29. velikega srpana 1829, umrl v Ljubljani 21. malega srpana 1863.

Vikšal z glasi Božjo čast si, pel Marijo,
Si preslavil sebe, narod svoj,
Pevskladi tvoji v daljni svet slavijo,
Neugasljiv spomin ostane Tvoj!

Postavili spoštovalci.

Nekaj let pozneje so prenesli kosti Riharjeve prav k zidu pokopališča, kjer stoji spomenik na zid naslonjen. Tam počivajo sedaj telesni ostanki Riharjevi prav blizu Čopa in Vodnika; ondi

čaka v družbi s tema dvema slavnima možema dneva vstajenja tudi Rihar, mož sloveč, o katerem je pokojni skladatelj Anton Hajdrih, konservatorist praški, izrekel sodbo: „Ko bi Rihar dve leti obiskoval muzikalno šolo, dosegel bi največje evropske glasbene velikane ali jih pa celó presegel.“

S svojimi slavnimi deli in zaslugami si je Gregor Rihar pridobil med Slovenci neumrljiv spomin; njegovi krasni napevi živé in bodo živeli. O njem veljajo besede Levičnikove:

»Dokler bode se slovensko pelo,
Ime tvoje, slavni Rihar, bo slovelo!«

II.

Dr. Jakob Missia,

knezoškof Ljubljanski itd.

V spomin pet in dvajsetletnice njegovega mašništva.

Dne 30. maja t. l. je preteklo 25 let, odkar je bil knezoškof Ljubljanski, dr. Jakob Missia, v Rimu v mašnika posvečen in 31. maja 1863, v praznik presvete Trojice, je obhajal na tihem v cerkvi Marije Snežnice v Rimu novo mašo. Mnogi čitatelji „Drobtinice“ poznajo sicer prevzvišenega srebrnomašnika po obrazu, po plemenitem sreju in po lepih delih, katere je že zvršil, odkar vlada Ljubljansko škofijo. Saj je v kratkem času treh let obhodil vso svojo veliko škofijo, deléč v več farah zakrament sv. birme ter povesod božjo besedo oznanjujoč. Ali njegovo življenje in delovanje pred nastopom Ljubljanske škofije je bolj skrito. Zato so se „Drobtinice“ te prilike z veseljem poprijele, da ponudijo svojim čitateljem ne sicer pravega životopisa, kajti pravi životopis se piše le po smrti, ampak samo nekatere črtice iz življenja visokega gospoda pred nastopom Ljubljanske škofovske stolice. To pa smo storili le s tem namenom, da ga bodo njegovi verniki bolje spoznali, tudi nekako domači postali ž njim, videč v malih obrisih njegovo dosedanje življenje.

Porojen je naš slavljeneec dne 30. junija 1838 pri „Mislovih“ na Moti, fare Sv. Križ na Murskem Polju blizu Ljutoméra na slovenskem Štajarju. Dočakal je tedaj letos tudi petdesetletnico svoje starosti. Stariši so mu bili Martin Missia in Neža, rojena Pintarič, ki sta imela na Moti lepo posestvo. Gospod jima je bil dal več otrok, katerih je nekaj pomrlo v zgodnji mladosti; odrasli so bili Marija, Anton, France, Magdalena in najmlajši naš Jakob. Za vse te sta prav po krščansko skrbela in je v strahu božjem vzrejevala. Zadnja dva, Magdalena in Jakob, prikupila sta se bila že zato, ker sta bila najmlajša, nič manj pa tudi z lepim vedenjem takó svojim starišem, da sta bila njih posebna ljubljenea. Sestra Magdalena, ki je bila nekoliko starejša kot „Japiec“, je ljubega brateca, ko je bil toliko dorastel, da se je mogel s pridom vdeleževati službe božje, v cerkev vodila ter mu bila v tistih letih varuhinja in zvesta tovarišica. Anton, med brati najstarejši, porojen 5. januarja 1818, je leta 1842, v praznik angelov varuhov, pri Sv. Križu novo mašo pel. On med brati in sestrami našega škofa jedini še živi. L. 1886 je kot župnik v Št. Marjeti blizo Lebringa ob južni železnici na Štajarskem stopil v zasluženi pokoj ter se preselil v Ljubljano, kjer hoče pri svojem bratu — škofu — preživeti stara leta. Pridigoval je gospodu Antonu pri novi maši sloveči govornik Anton Krempl, ki je izdal dva zvezka nedeljskih in prazniških pridig v Gradcu l. 1839. Pri novomašni veselici, kjer je bilo zbranih mnogo gostov, imeli so z mladim Jakobom veliko veselje. Gospodu novomašniku pa so svatje naročali, naj bi hotel on skrbeti, da bo tudi jako nadarjeni „Japiec“ študiral in gospod postal. Kar so svatje v svoji dobri volji želeli, je bilo, žali Bog, še prej potrebno, kakor je kdo mogel pričakovati. L. 1847 zboli namreč in umrje oče Martin, in vsa skrb za mladega Jakoba, ki je hodil takrat v začetno šolo v Kápelo pod Radgono, pripala je bratu Antonu, ki je svojemu varovancu postal drugi oče.

Kot vnet duhovnik, ki je imel tudi sam v šoli opraviti, g. Anton ni skrbel Jakobu samo za časne potrebe, gledal je zlasti, da se je njegov varovanec prav odgojeval. Kar bi moglo brateu koristiti v poznejšem življenju, uravnal je g. Anton, da se je mladi „Japiec“ priučil. V dokaz navajam samo to, da se je mladi učencec že v Kápeli na gosp. Antonovo izrečno željo uril pri tedanjem g. učitelju Andreju Schöf-u v glasbi ali muziki, v kateri umetnosti

se je pozneje tako visoko povspel, da slovi sedaj v cerkveni glasbi škof Jakob kot jeden prvih veščakov. Gospod Anton, ki je tudi imel dober posluh za glasbo in znal tudi lepo popevati, je namreč zelo obžaloval, da se ni bil v glasbi tudi umetnostno izuril. Dobro je vedel, koliko koristi zlasti duhovniku izurjenost posebno v cerkveni glasbi. Kar je bil sam — gotovo ne po lastni krivdi — zamudil, ni smel — po njegovi krivdi — zamuditi jako nadarjeni bratec.

V jeseni l. 1847 je jel Jakob Missia obiskovati šolo v Radgoni. Po končanem šolskem letu ga pelje g. brat Anton v jeseni 1848 v tretji razred v Maribor. Vodja glavne šole in učitelj tega razreda, g. Wiederhofer, poučeval je že tudi starejšega brata Antona, ki mu je sedaj mlajšega brateca pripeljal v šolo. Lahko si tedaj mislimo, da se je g. učitelj Wiederhofer prav posebno trudil z nadarjenim in pridnim dečkom, katerega mu je bil g. Anton prav tople priporočil.

Počitnice v teh in naslednjih letih do pete šole preživel je mladi učenec večinoma pri svoji materi na Moti. Kaj pa da je rad obiskaval za nekaj dnij tudi g. Antona, ki je takrat služil za kapelana v Sekovski škofiji po raznih krajih nemškega in slovenskega Štajarja v onem delu, ki je do l. 1863 pripadal Graški škofiji. Spomina vredno je, da se je slavni župnik Lešnik pri sv. Marku niže Ptuja posebno veselil, kadar je prišel dijak Missia svojega brata kapelana Antona obiskat.

L. 1849 je dovršil Jakob v Mariboru s prav dobrim vspehom glavno šolo. Da ga dobro pripravi za latinske šole, vzame ga gospod Anton na počitnice k sebi v Voitsberg, kjer je takrat služboval, uči ga nemščine in vsega potrebnega za vsprejem v latinske šole. Prej še pa mu je bil izprosil g. Anton vsprejem v Graško deško semenišče, kjer je bil takrat vodja dr. Riedl, poznejši prošt in župnik pri mestni fari Sv. Krvi v Gradeu in sloveči govornik, katerega občudovane pridige v nemškem jeziku so nedavno na svetlo prišle. Kot prvošolec je šel Jakob v Gradeu k sv. birmi. Za kuma ali botra bil mu je na g. Antonovo prošnjo vodja dr. Riedl sam, ki je pa birmanec rekel, — seveda v šali — da spolni to prošnjo le s tem pogojem, če bode v šoli prvi. Te besede pridni birmanec ni pozabil; koncem istega šolskega leta bil je res prvi in je ostal prvi vseskozi v latinskih šolah.

Ko se je l. 1853 knezoškof Josip IV. Otmar vitez Rauscher odpravljal iz Gradeca na Dunaj, kamor je bil imenovan za nadškofa, napravili so mu bili gojenci deškega semenišča v duhovskem semenišču lepo slovesnost v slovó, pri kateri se je dijak Jakob Missia posebno odlikoval v glasbenih točkah, tako, da je imel prihodnji Dunajski kardinal veliko veselje nad njim.

V četrti in peti latinski šoli je prepridni dijak začel bolehati, tako da so mislili, da bo dobil jetiko. Vodja dr. Riedl bil je zelo v skrbi zanj. Celó škof Otokar Marija grof Attems, ki je bil po Rauscherju imenovan knezoškofom Sekovskim (10. sept. 1853, posvečen 6. novembra 1853), jel se je brigati za zdravje nadepolnega petošolca. Od tistega časa moral je priti na škofovo povabilo vsako leto na počitnice v škofovski grad Sekovo pri Lipnici, od koder ga je škof Otokar vodil na razne kraje Graške škofije. Lahko si mislimo, da za priprostega mladeniča ni bilo kaj lahko živeti na škofovskem dvoru. Veliko rajše bi bil hitel vsake počitnice k ljubljeni, če tudi priprosti svoji materi. Če sedaj mislimo nazaj, spoznamo v škofovem ravnanju voljo božjo, ki je hotela, da se za tako visoko službo namenjeni mladenič privadi v visokih krogih tudi onega zunanjega obnašanja, ki je za tako čast nič manj potrebno, kot bistra in izurjena glavica.

O nekih počitnicah v teh letih bila je Jakobu mati prav nevarno zbolela. Dobri sin, ki je ljubil svojo mater čez vse, poprosi škofa, naj mu dovoli, da bi šel obiskat bolno mater. Škof ga potolaži, češ, da bode o pravem času že še videl mater. Res ni dolgo trajalo, ko se škof odpravi na pot ter vzame dijaka Missio seboj. In kam sta se peljala? Na Moto, bolno Jakobovo mater obiskat. Bolna vdova se je samega veselja v solzah topila, nič manj videča svojega sina, kot videča toliko ljubezen in ponižnost škofa Otokarja, ki jej je pri odhodu podelil svoj blagoslov. Lahko si mislimo tudi čustva dobrega sina, ko se je potolažen s škofom poslavljal od matere.

Lepo tedaj kakor malokomu so tekla našemu Jakobu dijaška leta. Krasnih talentov, s katerimi ga je bil Bog obdaril, ni nikdar zanemarjal, marveč rastle je prav po zgledu Jezusovem, kakor na telesu tako na duši v milosti in ljubezni pri Bogu in pri ljudeh. Vsak, kdor ga je poznal, imel ga je rad; najočividnejši dokaz temu je slavni škof Otokar, ki ga je ljubil kot svojega sina.

Leta 1857 zvršil je Missia s sijajnim vspehom gimnazijske nauke. Kaj storiti sedaj? Kaj družega, kot stopiti za svojim ljubljnim bratom v duhovski stan, posvetiti se v službo Gospodu, ki ga je vodil do takrat ves čas po varnih potih! Brez obotavljanja poprosi za vsprejem v semenišče, kar se mu je seveda z veseljem dovolilo.

Ali predno je vstopil v semenišče, čakala ga je še bridka zguba. Ljubljena mati mu je za smrt zbolela. Gospod Anton hiti na smrtno posteljo dobre matere. Ko mu pové mati, kako je v skrbi za svojega Jakoba, naznani jej on, da bode tudi Jakob duhovnik, da je že vsprejet v semenišče. Krščanska mati mu ua to odgovori: „Prav je, da bode duhovnik, ali povej mu, da naj bode dober duhovnik, sicer naj raje ne bode duhovnik.“ Materina — reči smemo — zadnja želja se je spolnila. Jakob je res postal dober duhovnik in sicer višji duhovnik. Res, mati tega ni čakala, kajti od tiste bolezni ni več vstala. Umrla je 24. avgusta 1857. Zato se pa sedaj toliko bolj veseli v nebesih, ker je dala svetu jednega gorečega župnika in jednega katoliškega škofa.

Vstopivši v Graško semenišče poprijel se je mladi bogoslovec Missia z vso pridnostjo bogoslovskih ved ter z vsem srcem raznih vaj duhovniškega življenja. Dokončati bogoslovске nauke pa mu ni bilo usojeno v Gradcu. Le jedno leto učil se je tû bogoslovja. Volja božja odločila mu je Rim, središče krščanstva, da si tam pridobi višje bogoslovске izobraženosti.

V „večnem“ mestu Rimu ustanovil je bil sv. Ignacij, za četnik Jezusove družbe, s kardinalom Janezom Morone leta 1552 pod papežem Julijem III. bogoslovski zavod „Collegium Germanicum“, v katerem naj bi se mladi bogoslovci iz vseh nemških dežel izobraževali pod vodstvom Jezuitov v modroslovnih in bogoslovnih vedah, da bi oboroženi s pravo, globoko učenostjo branili katoliško vero na Nemškem pred zmotami Lutrovimi. Zavod ta je bil končno uredil papež Gregor XIII. l. 1573. Skozi 200 let je bil ta zavod na najboljšem sluhu. Iz njega so prihajali najbolj učeni možje duhovniškega stanú ter zavzemali potem po vsej Nemčiji, pod katero je spadala takrat tudi Avstrija, najčastnejša mesta. Ali leta 1773 bila je pod papežem Klementom XIII. razpuščena Jezusova družba. Tudi zavod „Collegium Germanicum“ je moral prenehati. Še-le leta 1818 ukazal je papež Pij VII. zavod

zopet oživiti, na kar se pa po naših krajih niso dosti ozirali, da-si se je v prejšnjih stoletjih v njem izobraževalo mnogo najbolj slovečih naših duhovnikov.

Kot bogoslovec prvega letnika pa se domisli Missia nekega predavanja profesorja zgodovine, ki je osmošolcem vedel toliko lepega povedati o tem zavodu v prejšnjih časih. Začne misliti, ali bi mu ne bilo mogoče vsprejetemu biti v ta zavod, kjer bi se mogel kolikor mogoče dobro izuriti v modroslovju in bogoslovju. Missieve misli in želje prišle so tudi knezo-škofu do ušes, in kaj bi bilo, da bi škof Otokar Marija ne bil storil za svojega Missio, če je le bilo v njegovi moči. Piše v Rim in nazaj dobi odgovor, da z veseljem vsprejmejo v „Collegium Germanicum“ Missio, prvega gojenca iz Graške škofije v tem stoletju. Dne 18. oktobra 1858 odpelje se bogoslovec Missia s svojim bratom g. Antonom proti Rimu. Do Trsta spremljal ja je tudi brat Franc, ki se je pa od tū zopet domov vrnil. Jakob in Anton odrinila sta po morju do Ancone, od tod dalje čez Loreto pa z vozom proti Rimu. Blizu mesta Macerate v neki gostilni ustavi se jima voznik, da-si sta mu bila plačala vožnjo prav do Rima, ter se nikakor ne dá pregovoriti, da bi ja dalje peljal. Tu pa jima priskoči na pomoč nek Jezuvit, ki je tudi počival v oni gostilni in ki je dobro poznal voznikovega gospodarja. Prav resno zažuga upornemu vozniku, da bode vse povedal gospodarju, če ne bode dalje peljal naših potnikov, ki sta plačala celo vožnjo do Rima. Na resne besede Jezuvitove se voznik (vetturino) vendar uda in srečno pripelje naša brata v Rim. V zavodu „Collegium Germanicum“ bil je takrat vodja P. de Lacroix, ki je med bogoslovci znan kot velik učenjak. Ta se je prihodnjega gojenca zeló zveselil, nekoliko že zato, ker je bil iz Graške škofije prvi v tem stoletju, še bolj pa zato, ker je bil sloves o njegovi nadarjenosti in marljivosti došel že pred njim v Rim. Gospod Anton ostal je bil nekoliko časa v Rimu, da bi bratu Jakobu ne bilo preveč dolgčas ter da bi si ob jednem ogledal vse znamenitosti „svetega“ mesta. Stanoval je on v romarskem zavodu dell' Anima, kjer je bil takrat vodja Tirolec dr. Alois Flir, doma iz Landecka na Tirolskem, umrl 7. marca 1859. Imenujemo ga izrecno, ker je on na novo uredil ta zavod, katerega je bil rešil naš presvetli cesar Franc Josip I. za duhovnike in sploh romarje iz vseh nekdanjih nemških zveznih držav. Vsakokratni avstrijski

cesar je zaščitnik tega zavoda. V njem je navadno krog 20 mladih duhovnikov, kapelanov iz gori povedanih dežel, ki oskrbujejo dušno pastirstvo za nemške in avstrijske romarje ter se ob jednom izobrazujejo v višjih bogoslovskih naukih, zlasti v cerkvenem pravu. V tem zavodu poslovil se je naš Jakob od ljubega svojega brata, ko se je moral vrniti v svojo domovino. Solze so oblile oba, kajti dolgih šest let se ne bodeta videla.

Mladi za učenje vneti bogoslovec Missia se je kmalu popolnoma privadil Rima in zavoda, v katerem se je vzgojeval. Vemo in lahko povemo, da se prevzvišeni vladika še danes spominja z največjim veseljem onih šest let, katere je preživel v „Collegium Germanicum“. Napredoval je sijajno tudi tukaj v vedah in čednostih. Posebno ljuba tovariša bila sta mu brata Hrvata, sedanji Sarajevski nadškof dr. Josip Stadler in sedanji Zagrebški kanonik dr. Anton Kržan. 30. maja 1863 bil je, kakor smo povedali začetkom tega spisa, v mašnika posvečen. Po leti 1864 pa se je povrnil v domovino kot doktor bogoslovja.

Kam je hvaležni mladi duhovnik prišedši v domovino najprvo hitel, ni težko uganiti. Kam drugam, kot k visokemu svojemu dobrotniku in zaščitniku knezo-škofu Otokarju v Sekovo pri Lipnici, kjer je vladika bival o poletnem času. Naključba je hotela, da je bil takrat v Sekovi tudi našega slavljenca birmski kum dr. Riedl. Veselje snidenja pa bi ne bilo popolno, če bi ne bilo vpričo tudi onega, ki je bil mlademu nadepolnemu g. Jakobu drugi oče, ljubljenega brata g. Antona. Knezo-škof ukaže g. Antonu Missii sporočiti, naj pride v Sekovo, ne da bi vedel zakaj. V gradu pride g. Antonu naproti dr. Riedl, ki mu vesel zakliče: „Brat je tukaj,“ a gospod Anton odgovori, da tega ne verjame, dokler brata ne vidi. Videl ga je kmalu, srčno ga objel in bratovsko poljubil.

Začetkom prihodnjega šolskega leta je postal mladi dr. Jakob Missia prefekt v graškem deškem semenišču „Carolinum-Augustinum“ ter pričel tam svoje delovanje, kjer je bil pred petnajstimi leti začel tudi svoje latinsko šolanje. Tu je preživel, če prav vemo, dve leti, ljubljen od svojih predstojnikov in gojencev.

L. 1866 postal je škofovski pridvorni kapelan in tajnik v ordinarijatni pisarni, ker ga je hotel njegov mecena knezoškof Otokar blizu sebe imeti. A, žali Bog, ljudomili knezoškof Otokar

je kmalu jel bolehati ter je umrl 12. aprila 1867 v Sekovi. Pokopali so ga v Frauenbergu pri Lipnici.

Dr. Jakob Missia ostal je pridvorni kapelan in tajnik tudi pod novim Graškim knezo-škofom dr. Janezom K. Zwerger-jem, ki je bil v Gradu dné 10. novembra 1867 slovesno vmeščen na prestol Sekovskih knezoškofov.

Delujoč v pisarni se je v kratkem času v zadevah duhovniškega uradovanja tako izuril, da je kmalu zaslovelo njegovo ime. Do svojih sobratov duhovnikov, ki so imeli v pisarni opraviti, bil je tako postrežljiv, da se nikdo ni ločil od njega nevoljen. Knezo-škof dr. Zwerger ga zato postavi za svojega kancelarja in konzistornega sovetnika. Pri mnogih pisarničnih opravilih ga je pa tudi močno veselilo pomagati v dušnem pastirstvu. — Za svoje izborna delovanje dobi kmalu papeževo odlikovanje: postal je namreč papežev častni kamornik ali monsignor.

Dne 23. aprila 1879 imenovan je bil dr. Missia od presvetlega cesarja kanonikom stolnega kapitula Sekovskega v Gradu. Ob enem pa je tudi še dalje opravljal službo kancelarsko. — Spomladi l. 1884, ko se je državni zbor na Dunaju posvetoval o novi postavi za zboljšanje duhovskih plač, spisal je dr. Jakob Missia prekoristno knjigo o „kongru“, katera je bila vzbudila takoj veliko pozornost, da-si se takrat še ni vedelo, kdo jo je bil spisal, kajti pisatelj imenoval se je samo „J. Martini“, t. j. Jakob, Martinov sin; ž njo je on v zadevi „kongrue“ mnogo pojasnil in mnogo koristil.

Táko je bilo življenje, delovanje in napredovanje prečastitega g. dr. Jakoba Missie, do takrat, ko se je po svetu razširil glas, da je on z odlokom presvetlega našega cesarja 14. junija 1884 imenovan knezoškofom Ljubljanskim. 10. novembra je sv. Oče Leon XIII. to imenovanje potrdil. Graški škof dr. Zwerger ga je dné 7. decembra 1884 ob asistenci vojaškega škofa dr. Antona Grusche in Solnograškega pomožnega škofa dr. Jan. Hallerja v škofa posvetil.

Nepričakovano prišla mu je ta čast, pa tudi težka butara. O tem sam piše v svojem prvem pastirskem listu, kateri je poslal svojim vernim v dan svoje intronizacije, 14. dec. 1884, tako-le:

„V komaj poldrugem letu so težke in bridke zgube zadele škofijo Ljubljansko. Posebno pa žaluje za tremi izvrstnimi možmi

katere je zgubila. Dva izmed njih sta jo mnogo let kot višja pastirja vladala, tretji pa je za to odločen bil. Roka Božja bila je, katera je te rane vsekala, a mi — molčé se uklanjamo in molimo ravnanje Božje.

Ravno tista roka Vsemogočnega je bila, katera je sedaj po smrti onih mož Ljubljanski škofiji v moji nezmožni osebi novega škofa postavila. Veličanstvo našega cesarja me je z dovoljenjem sv. Očeta imenovalo. Namestnik Božji na zemlji in najvišji vodja katoliške cerkve, papež, so mi potem škofovsko oblast podelili: po najvišjih pooblastencih duhovnih in svetnih je Bog sam nam govoril, in mi se hočemo zopet pohlevno uklanjati, naj je tudi meni in vam ta klic kaj nepričakovano prišel.“

Pové pa tudi, kaj mu bode — dobremu pastirju — med ovčicami iskati: „To kar bom pri vas iskal, za kar se moram pri vas truditi, ste vi, so vaše duše; vi pa in vaše duše ste božji in Bog sam skrbi za vas.“

Kako je kot škof to svojo obljubo z Božjo pomočjo do sedaj spolnjeval, je vsem čitateljem „Drobtinic“ več ali manj znano. Zato opuščamo za sedaj opisovanje delovanja dr. Jakoba Missie kot knezoškofa Ljubljanskega.

Od tedaj, ko je prevzel on vodstvo škofije, niso še minula štiri leta, in v tem kratkem času prepričala se je Ljubljanska škofija, da ni gojila zastonj lepih nâd o svojem novem škofu. Zato so verniki s svojimi duhovniki že pri različnih prilikah kazali ljubezen, udanost in spoštovanje, katero gojijo do ljubljenege svojega škofa. Pokazali so to tudi o priliki njegove srebrne sv. maše, dné 30. maja t. l., katero je sicer na tihem obhajal, ne črhivši prej komu o tem niti besedice. Ali kako bi mogla udana srca prezreti toliko pomenljivi dan!

Dné 24. maja obhajalo je Ljubljansko Marijanišče god svoje zavetnice Matere božje Pomoči kristijanov, in milostni gospod knezoškof je ta dan v kapeli tega zavoda daroval presveto daritev. Po sv. maši pa je napravilo Marijanišče kar na svojo roko malo proslavo petindvajsetletnice mašništva prem. gosp. knezoškofa. „V ta namen je bila neka dvorana primerno z zelenjem in cveticami okrašena, napravljen odličien prostor med drevesci za jubilanta, nasproti pa se je postavil kor pevcev domačih in nekaj

drugih. Stena nasproti visokemu gospodu je bila lično olepšana s preprogami, modro in belo: sredi bele je visela slavljenceva slika, okrog nje se je razprostiral primeren nadpis: „Summo sacerdoti — Jubilaem celebranti — Gratulatur Coll. Marianum“. Slavljence na čast so se pele in igrale mične skladbe, deklamovala naravnost v ta namen zložena čestitka*) in druga deklamacija. Višji pastir so bili kaj veselo iznenadjeni in to so tudi izrazili v svojem lepem nagovoru do otrok ob koncu slovesnosti. Povedali so, da je slučajno tudi pri Njihovi prvi ali novi maši bil navzoč zavod malih otrok, kakor danes, ko so nevedé praznovali tako ljubo slovesnost. „Mislil sem priti Mater Božjo v Vaši kapeli počastit, a Vi ste mi napravili to nepričakovano slovesnost.“ Kaj lepo je bilo videti višjega pastirja sredi male svoje črede. Navzočih je bilo precej prijateljev zavoda, ki so bili prišli k sveti daritvi.“ („Slovenec“ 24. maja.)

29. majnika je čestitala gosp. knezo-škofu za petindvajsetletnico mašništva vsa mestna duhovščina Ljubljanska. Preč. gosp. stolni dekan dr. Pauker pl. Glanfeld izrazil je prevzvišenemu vladiki v imenu vse kranjske duhovščine svojo ljubezen in spoštovanje ter pristavil srčno željo, da bi ga Bog varoval in vodil do skrajne človeške starosti v veselje vsej škofiji na veliko korist izročene mu črede. „Slovenec“ izšel je tisti dan v krasni slavnostni obleki ter prinesel na čelu lep sostavek, iz katerega naj k sklepu to-le povzamemo: „V času svojega bivanja med nami si je premil. knez s svojo ljubeznjivostjo, prijaznostjo in častitljivo gorečnostjo pridobil popolno srea svojih vernikov. Prepričati se zvestobe in udanosti svojih podložnih imel je priliko prečastni naš jubilan na svojih potih po deželi, kjer je bival med dobrim, pobožnim svojim ljudstvom; prepričal se je, da naš v časnem imetju borni narod je bogat v zvesti ljubezni do svojega škofa.“

Posebno pa se veselé jubileja s premilostivim vladiko duhovniki njegove škofije, ki so povsod v posebni zvezi s svojim škofom. Kdor namreč je bil priča pri najlepšem in pomenljivejšem trenutku mladomašniškega življenja, kdor je videl, kako pri mašnikovem posvečevanju kleči novi mašnik pred svojim škofom, kako ga roko v roki in oko v oko vpraša višji pastir: Obljubiš-li meni in naslednikom mojim pokorščino in udanost? — in kako se s

*) Ta čestitka je tiskana spredaj v teh »Drobtinica«.

poljubom miru po dani obljubi ločita oče in sin, za vselej z duhovno vezjo tesno zvezana — tak vé in ume, zakaj da je in mora biti duhoven vedno tam, kjer je škof njegov, tak spozna, da je ta zveza neločljiva.

In ako le mimogredé omenimo, kako ima prečastni naš jubilent za časa potrebe odprte oči, odprto srce in odprte roke, potem bo tudi jasno, zakaj da se duhovščina in verni Ljubljanske škofije tako tesno kakor prejšnjih oklepajo tudi sedanjega škofa. Pastirske okrožnice njegove pričajo, kako mu je pri srečanju časna, posebno pa večna sreča njegovih vernikov. On ne poseza sicer neposredno v burno, strasti-polno politično življenje, pač pa povdarja po svojih okrožnicah, kako bodi med katoličani javno življenje; to nam spričuje njegov lepi razglas o volitvah l. 1885.

Posebno pozornost obrača časopisju in sploh katoliškemu tisku; in v tem oziru je omeniti, da je On pokrovitelj „Katoliškemu tiskovnemu društvu“, ki ima uprav v tem oziru spolnjevati prevažno nalogo. — Kako mu je mar prava blaginja narodova, pričajo družbe treznosti, ki so v življenje stopile in se veselo množé vsled njegove spodbudne okrožnice. Cerkvenemu petju večí pospeševatelj, dobrodelnim napravam naklonjeni podpornik in siromakom dobri oče pa gleda in deluje tudi čez meje svoje škofije, kakor pričajo avstrijskih škofov obravnave gledé kongrue in šolskega vprašanja. Sploh se kaže povsod vnetega katoliškega škofa, ki ima svoje srce pri sv. Očetu v Rimu, kamor rad zahaja poročat o svoji škofiji, ki pa tudi kot Avstrijan zvesto ljubi svojega vladarja, enako goreče, kakor udani mu verniki.

Zato se duhovniki in verniki radujejo veselega dne svojega premilostljivega jubilanta želeč in proseč Boga iz dna srea: „Mili Bog, blagoslavljaljaj, kakor do sedaj, tudi v prihodnje življenje in delovanje prevzvišenega knezo-škofa — jubilanta, dodeli mu milost, da se kakor sedaj svoje srebrne maše, veseli čvrst na duhu in telesu na večer svojega življenja bogat v dobrih delih tudi svoje zlate maše!“

Ni treba omenjati, da se tudi „Drobtinice“ tem čestitkam pridružujejo; kajti pokazale so to na prvih straneh letošnjega letnika.

III.

Radoslav Silvester.

Spomin petindvajsetletnice.

Spisal A. Kržič.

Najboljše ni vselej najhasnejše, ali kakor nam nemški pregovor trdi, „najboljše je sovražnik dobremu“. To se le prepogostokrat prikazuje v človeškem življenju.

Poznal sem dijake, ki so imeli izvrstne zmožnosti; a zanašaje se le na svojo nadarjenost, so menili, da jim pridnosti ni treba, in ob svojih velikanskih — zakopanih talentih postali so uborni nadležniki sebi in drugim. Premnogi drugi dijaki pa, srednje nadarjenosti, so postali jako koristni udje človeške družbe po svojem vstrajnem trudu. — Drugi se zopet vpenjajo le po tako zvanih „vzorih“ ter si mislijo: ali kaj izvrstnega, ali pa nič! Ker so pa izvrstne, izvenredne reči — kakor beseda sama lepo pravi — redke na svetu, ne upajo si s svojimi deli na dan, — ne koristijo ni sebi, ni človeštvu toliko, kolikor bi lahko. Ne vem sicer, zakaj je sedanji naš naučni minister dijakom ukral red „izvrstno“; vendar menda nisem zeló krivičen, ko trdim, da jim je hotel pokazati, da izvrstnost je tako redka stvar, da naj bi se še imenovala ne po šolah. Ko bi si torej kdo v glavo vtepel, da bode le izvrstne izdelke pošiljal med svet, ali se bo mar mogel gostokrat prikazati? Ni tedaj najboljše vodilo, ki so je že stari poznali: „aut Caesar, aut nihil!“ — če nisem za glavo višji od vseh družih, pa raje nič!

Tudi pri onih, ki se zovejo veleumi, ni vse izvrstno, kar priobčijo; o koliko je plev in slame v tem, kar se prodaja z vablјivim imenom „klasiki“! Vsaka se tudi najboljšemu umu ne sponese: „quandoque bonus dormitat Homerus“, semtertje se je tudi Homerju zadremalo! In taki so po vrsti vsi. In ko bi le izvrstna dela klasikov izbirali, podražili bi se „klasiki“ močno. Najboljšega je malo; veseli bodimo, če nam ostane dovolj dobrega. Menda so to, kar imenujemo najboljše, le „oevirki“, to pa, kar smemo imenovati „dobro“, je vsakdanja tečna hrana. Od same zabele se pa nihče ne zredi. — Hrepenimo sicer po najboljšem

— po vzorih; a zadovoljni bodimo, če dosežemo le to, kar je dobro. Strelec tudi višje meri, nego zadene. — Glavna stvar je pa ta-le, da se veleum lahko zlorabi in tedaj se najboljše sprevrže v najslabše. In v obče smemo trditi, da so bili in so pri vseh narodih mnogi tako zvani „klasiki“ v kvar in pogubo, ne pa v pravi blagor narodu. Zato bi bilo stokrat boljše, da bi bili po črki manj izvrstno, a po duhu bolj blažilno pisali. Lepa lupina, pa smrdljivo jedro!

Tak predgovor se mi je potreben zdel, ker sem se namenil nekoliko besedij izpregovoriti o možu, ki se ne šteje med „slavne“, ali celo med „prvake“, in vendar je njegovo ime že nad stokrat častno podpisano, in prepričan sem, da je s svojimi deli že mnogim koristil, mnoge oveselil. Mene je že zelo oveseljeval, ker sicer bi ti, dragi čitatelj, ne imel teh-le vrstic pred seboj.

Tam le spredaj sem zapisal „spomin petindvajsetletnice“; zakaj pa tako? Moj slavljeneec namreč je že lansko leto obhajal 25letnico, kar je začel prve pesmice po „Danici“ priobčevati. Akoravno se v sedanji dōbi, ko bolj hitro živimo, težko zgreši kaka bolj važna petindvajsetletnica, le-ta se je vendar le zgrešila. Jaz sem sicer vedel zanjo in sem tudi osebno čestital pesniku, na zvon pa tega nisem obešal, čeravno bi s tem bil boljše storil, kakor da sem zanemaril. Pa boljše prepozno, kakor nobenkrate; zato sem si namenil danes zanemarjeno poravnati in pozabljeno petindvajsetletnico oživiti.

Ime mojemu slavljencu je: Radoslav Silvester — vsem „Daničinim“ čitateljem dovolj znano. Kaj pa naj povem o Radislavu Silvestru? Najkrajše bi bilo, ko bi rekel: „To je Slovenec — narodnjak in poštenjak od nog do glave!“ A to bi se zdelo premnogim prekratko; torej moram to sodbo nekoliko raztegniti in dokazati.

Silvester je zdaj v najlepšem cvetu možke dōbe, ako smemo leta 40—50 cvet možke dōbe imenovati. Rojen je na Vrhniki 3. decembra 1840. Njegov oče je bil mizar in voznik, mož poštenega značaja, pa vedno veselega srea in vedrega lica. Zelo radi so ga videli prijatelji v svoji družbi; pri ženitninah in enakih prilikah jim je kar nekaj manjkalo, ako njega ni bilo. Mati pesnikova je bila jako pobožna žena, žena pristno slovenskega srea in značaja, — nekateri hočejo prerokovati, da take preblage matere

stare slovenske korenine čedalje bolj izmirajo; Bog hotel, da bi bili taki vedeži — slamopreroki!

Kako zelo je naš pesnik svojo blago mater ljubil, razodel nam je v premnogih svojih pesmih. Zgubil jo je sicer zgodaj, a njene besede in njeni zgledi so se mu vtisnili neizbrisljivo v spomin in srce. Naš pesnik žaluje premočno po njej, a ne obupljivo in černo, marveč prav po krščansko ganljivo, pa utolažljivo, — tako, da mu mora človek sočutno pritrčiti, če tudi ima sam še nepopisljivo srečo, zreti v premilo obličje še žive ljube matere!

Prve šole, menda edine, je zvršil doma na Vrhniki in z ozirom na to kratko njegovo šolanje ga moramo imenovati pesnikasamouka. In če se nam zdijo nekatere njegovih poezij manj dovršene, soditi jih moramo vedno s tega stališča; če se pa oziramo na njegove boljše izdelke in sploh na preblagi namen in na duha, ki tako lepo veje po vseh njegovih poezijah, moramo milovaje vsklikniti: „Oh, zakaj nimajo tega srca oni, ki jih imenujemo prvake, velikane na parnasu!“

Silvester je kazal že v otročjih letih nekaj pesniškega; silno rad se je sprehajal po vrtilih in logih, večkrat je utrgal cvetlico na travniku in se začel z njo pogovarjati. Tako umno in pristrčno opazovanje proste narave se kaj prijetno razodeva v premnogih pesmih njegovih.

O njegovem Vrhniskem šolanju mi ni nič znanega, le pesnikovo hvaležnost do učiteljev svojih moram pohvalno omenjati; to se mi zdi tem potrebnejše omeniti, ker pač premnogi učenci le preradi pozabijo dobrot svojih učiteljev, ravna je se po pravilu: „Izpred očij, iz srca.“ Naš Radoslav pa ne tako. Ko mu umrje nekdanji Vrhniški katehet Svetličič, koj mu potoči hvaležno solzico in mu v hvaležni spomin zloži nežno pesmico žalnico. Sploh se rad spominja v pesnih te zlate dōbe otročjih let, n. pr.:

O Vrhnika, kraj blagega spomina!
Pozdravljam te, pri cesti koča mala,
Ki v tebi zibelka je moja stala —
Ti sreč nepozabna dragotina!

Mi tukaj mati, ki jo krije tmina
Gomile hladne, sladko je pevala,
Ko posteljico mojo je rahljala,
Ljubila vedno vroče me je — sina. —

Nekdanje sreče solnce več ne sije,
V meglah osode ljute se je skrilo,
Postal nezgod prebritkih sem igrača:

In vendar srce za-te gorko bije,
O rojstni kraj, in bo te zmir ljubilo,
Solzno okó se rado v te obrača.

Še bolj, kakor domača hiša, mu je božja hiša — cerkev ostala v milem, nepozabljivem spominu. O cerkvici, ki stoji na prijetnem gričku poleg Vrhlike, tako-le poje:

O draga cerkev presvete Trojice!
Mladosti moje ti spomin veseli,
Kak srčno rad sem še v obleki beli
Po tvoji gori modre bral cvetlice.

Kako žarilo je radosti lice,
Če so me draga mati s sabo vzeli;
Molili z mano v tebi — in tudi peli,
Kak dvigal male sem v nebo ročice! —

Pa oj, minila je presrečna dóba,
Že dvajset let spé mati v hladni jami,
Na vek nje blagi glasi so vtihnili.

Svetišče krasno! tvoja le podoba *
Duha otožnega vedri in dramí,
Moj spomin do groba srčno-mili.

Družinske okoliščine so bile take, da si naš pesnik ni mogel v javnih šolah iskati višje olike: kar zna, naučil se je sam — samotež. In čuditi se moramo, da je poleg pesniške izurjenosti mogel pridobiti si še toliko družega znanja, zlasti jezikoslovnega, v nemščini in laščini.

Namestu višjih šol treba mu je bilo iskati si kruha. Cveteč mladenček, kakih 14 let, pride v Ljubljano učít se pekovskega obrta. Sreča mu je ugodna, da pride v prav dobro krščansko hišo, kjer so še zvečer skupno molili sveti rožnivenec in kjer mu je bilo vsako jutro mogoče k sv. maši iti. — Iz Ljubljane pride najprej v Planino, tam zloži v slavo Mariji pesmico, ki jo je „Danica“ prinesla v 44. listu l. 1862; vadil se je v pesnikovanju že poprej, a ta je prva prišla v natis. Da si je sploh upal v svoji ponižnosti ž njo na dan, je bil pred vsem vzrok njegov posebni dobrotnik in prijatelj tamošnji kapelan Anton Potočnik, ki je

sprevidel njegovo nadarjenost in ga k petju močno priganjal. Ko mu tudi ta nepozabljivi prijatelj kot župnik v Sent-Vidu nad Ljubljano nenadno umrje, potoči tudi za njim odkritosrčno solzico ter pošlje „Daniei“ nežno pesmico.

Iz Planine pride v Postojno ter se bavi najprej pred pečjo, a ker je bil jako izveden, prepusti mu gospodar v oskrb prodajalnico. Poskusil je na svojo roko v Idriji, pa ni šlo, zato se kmalu preseli v Vipavo, kjer še zdaj živi in kupčuje. S pridnostjo in varénostjo si je toliko pridobil, da je zdaj hišni posestnik; kupil si je namreč hišo, ki je bila zapuščina g. Hitija, kateri je največji dobrotnik našega lista „Slovenca“ ter posredno „Katoliškega tiskovnega društva“. Naj mimogredé še temu možu izrečem pohvalo in zahvalo: Bog mu stoterno povrni v večnosti ta blagi čin!

In kaj naj še rečem o značaju pesnikovem? Kar sem poprej rekel: on je značajan Slovenec — poštenjak. Kaj pa je Slovenec, ki ni po tujstvu popačen, to sami veste. Prva svetinja nepokvarjenemu Slovincu je sv. vera — živa vera, taka, ki mu z nebeškimi resnicami in milostni vse prešinja, misli in želje, besede in dela; vera taka, ki je pripravljena vse, tudi življenje dati za Boga! Bistveni znak pa, menim, je pri vsakem vernem Slovincu — goreča ljubezen do prečiste Device Marije; kdor bi hotel to tajiti, izdal bi se, da se je že ali sam potujčil, ali pa da ne pozna našega vernega naroda. Pa neka detinska priprostost je tudi lastnija nepokvarjenega Slovence, katera se posebno vnema za oni neprecenljivi biser, ki nam ga imenuje prekrasna beseda „nedolžnost“, kateri se po drugi strani studí vse, kar je nravno-umazanega, in zdi se mi, da smo prav v tej zadevi Slovenci bolj kočljivi in rahločutni kakor drugi narodi, n. pr. hladnokrvni severjani. Ta značaj vrlega Slovence kaže pesnik Silvester po vseh svojih poezijah: navdušenost za sv. vero, za sv. katoliško cerkev in njenega poglavarja; gorečo ljubezen in trdno zaupanje do nebeške kraljice Marije in vnemo za svete čednosti, zlasti za čistost in nedolžnost.

Gledé cene in vrednosti njegovih poezij moram najprej to-le omeniti: pri vseh umotvorih in vseh vednostih moramo imeti dvojno mero — nekaj je namenjenega le učenjakom in strokovnjakom, nekaj pa priprostemu narodu. Godba n. pr., ki očara razvajenega olikanca, je dolgočasna priprostemu ušesu; vzorna, po

vseh pesniških pravilih umerjena pesem je lahko najboljši užitek za umetnika, a prostaku gre le do ušes, ne pa do srca. Nasproti bode pa priprostega čitatelja do solz ganila pesmica, ki jo ima „strokovnjak“ za nebodijetreba.

Silvester je bolj ljudski pesnik; tudi najhujši kritiki ne bodo utajili, da nima pevske žile: to je resnica, le da ni imel šole. Strogi kritiki se bodo morda semtertje spodtikali, a naše dobro ljudstvo mu bode hvaležno, da bi ga le dovolj poznalo. Vse pesmi seveda niso enako dobre; a dovolj nam je, če si moremo na pesnikovem vrtu vsaj nekaj šopkov prelepih cvetlic natrgati. In kaj dobro bi bilo res, da bi se najboljše odbrale. še nekoliko opilile in v posebni knjigi na svetlo dale in v obilnem številu spravljale med narod. Gotovo jih je med njimi več, ki se smejo klasične imenovati: n. pr. „Kedo si Ti?“, ki jo je letos prinesla „Danica“, je tako vzvišena in lepa, da bi bila celo v čast našim pesnikom-prvakom. Ta pesem je tako veličastna, da naj bi jo bral slovenski mašnik, predno gre pred altar, da naj bi jo bral slovenski bogoljub, predno pristopi k mizi Gospodovi. Naj jo podamo čitateljem, da tem lažje sodijo o pesniku.

Kedo si Ti?

Kedo si Ti? — moj um strmí,
 Ko duša Tebe premišljuje,
 Srcé zastaja — triplje — čuje, —
 Topi se v vekovitosti. —
 Kedo si Ti? — neskončno Bitje,
 Resnični Bog si Ti le sam,
 V nezmernih visočinah tam
 Duhov nešteti raj, užitje. —
 Oj, to si Ti! — ki z ničnosti
 Stvari pokličesh milijone,
 Ki zlih duhov na legijone,
 Upornih ti, si vrgel v plam,
 Temote večne grozni hram.
 Oj ta si Ti! — ki ti pokorno
 Je vse, kar diha, kar živi;
 Pa, saj življenje vsim si Ti!
 Z ljubeznijo objemaš vzorno
 Vso svojo last,
 Ki Tvojo čast
 Veliča, nizko se Ti vklanja,
 In služi v strahu Ti spoznanja.

Oj ta si Ti! — ki migljajočim
 Si zvezdicam odkazal pot,
 Ki zemlje najglobeji kót
 Prešinjaš z duhom zmir čujočim.
 Oj ta si Ti! — iz milosti
 Si stvaril svet in vso natoro,
 Si stvaril mrak in zlato zoro,
 Dal zemlji živelj — čisti zrak,
 Prižgal ji solnea svitli trak,
 Ti stvaril toplo si pomlad,
 Ti stvaril si poletje vroče;
 Jesén hladno, ki daje sad,
 In zimo, mraz, storiš Ti, Oče!
 Dejal si »Bodi« noč in dan,
 Nebó, morjá nezmerna plan,
 In tisuče svitlih telés,
 In luči tisuče nebés,
 Miljarde trav, rastlin, cvetlic,
 Miljarde rib, žival in tic,
 In vse življenje je dobilo,
 Te Stvarnika lepo slavilo. —

Oj ta si Ti! — v množini silni
 Za vsaki prahek dobro veš,
 Na nič ne zabiš, ne prezreš
 V dobroti svoji preobilni! —
 Črviček mali v divji pusti,
 Ki zvija se, je Tebi znan,
 Kakor pogumni oroslan,
 Velblod, in slon, goščave hrusti.
 Oj ta si Ti! — ki po strminah,
 Kjer praha sin še stopil ni,
 Kjer večni gojzd še zeleni,
 Po vnebotičnatih pečinah
 Vse vladaš, vodiš, brez beséd
 Modrost neskončna, veda véd! —
 Oj ta si Ti! — ki gromonosne
 Oblake tiraš semtertje,
 Ki dež in kapljice bisre rosne
 Dajš na trate in poljé;
 Ki strahovito moč viharno,
 V oblasti blisk in grom imaš,
 Ki strelo grozovito žarno
 Poljubno vsaki hip degaš!
 Ti spremljaš orla po višavah,
 Ki bistro préza na svoj rop;
 V pustinjah širnih in planjavah
 Bivolov, mezgov, čilih trop;
 V močvirjih kače, krokodili
 In tiger, ris — a brez verig, —
 Pokorno slušajo tvoj mig,
 Jih nihče ne spodbada, sili. —
 Ti si! ki vse zaklade gorske
 Prešinjaš, — ognjemetno dno,
 Premérjaš globočine morske,
 Pred Tabo nič — ni nič tamno.
 Ti znano je število trave,
 Drobirja, kapljice vsih morjá,
 Človeku šteješ lase glave,
 Mu siješ v vsaki kot srcá,

In vsaki trip,
 In vsaki hip,
 Posamni dib,
 In skupaj vsih,
 In vsako čut,
 In vsako snut,
 In vsaki sklep,

Namen, pohlep,
 Vsih vir željá
 Tvoj svit obdá;

Namera, misel Ti je znana,
 Še tako skrita — zakopana.
 In vendar Ti si zgolj dobrotá,
 Ljubezni najčistejši žar,
 Stvaritelj vsega, Gospodar!
 Spoznaš, da človek je sirota. —
 Zato si sama Milost mu,
 Ko je zaslužil pogubljenje,
 Poslal si Sina mu v rešenje,
 Po njem Ti vodiš ga domú.
 Ko dete preskrbljiva mati,
 Ga čuvaš, in ne zabiš nanj,
 Ga dramiš iz grehote sanj, —
 Veselja kažeš raj mu zlati;
 Raj slave večne, lepoticja,
 Kjer od obličja do obličja
 Vživati daješ tam se vsmim,
 Ljubečim Te, — izvoljenim.
 A kdo sem jaz? ah, prah, pepel! —
 Kako sem drzniti se smel,
 Odkrivati nebá radosti,
 Jaz reven grešnik, poln slabosti?
 Vesoljstva vbožen jaz črvič,
 Med Veličastvom Tvojim — nič! —
 Strmim moléč — človeček mali —
 Ko kerubi, seráfi zali
 Pred Tabo skrivajo obraz,
 In trepetaje Ti na glas
 Prepevajo tam spév slavilni,
 Ko zbor nebeški brezštevilni
 Prelepo odgovarja vmes,
 Oj vse gorí za Tvoj slovéz!
 Oj vse objemlje sladka véz,
 Ljubezni véz, ognjeni krés!
 Ljubezni vidim tu žareti,
 Ljubezni čujem spev doneti:
 Oj slava, slava! Sveti! Sveti! Sveti! —

Iz kraja v kraj,
 Brezmejni raj,
 Doni, zvoní,
 Sladkó glási,
 Slavilni spév,

Častit odmév,
Kot vihre hrum,
Kot reke šum
Presega um:
Bog vojnih trum! —
Preslavlja Te,
Pozdravlja Te
Brez vpébanja,
Brez néhanja
Odmeva jék
Iz veka v vék.

Kedo si Ti? — Moj Bog neskončni!
Stvaritelj vsih svetov nebá,
Stvaritelj mojega duhá, —
Oj slava Ti v višavi solnčni!
Ponižnosti pogreznjen v prah
Iz ničnosti zakličem plah:
Gospod! če prah smé govoriti,

Dvigniti se iz zemskih rév,
Gospod! če grešnik smem prositi,
Naj Tvoje milosti odsév:
Naj plamen božjega Srca
Prešine, vnáme me vsega;
Da duša moja, Tvoja last,
Gori za-Té, Ti zvesto služi,
Da enkrat s Tabo spet se združi,
Zvišuje večno Tvojo čast.

Dvignite zemlje se narodi!
Kar diha in živi v prirodi,
Slavimo vsi Stvaritelja,
Slavimo vsi Rešitelja,
Slavimo Ohranitelja:
Le Tebi večna slava bodi!

„Danica“, 1888,
štev. 5.

Opeva naš pesnik raznovrstne reči: veliko je svetih, mnogo pa tudi iz vsakdanjega življenja. Posebno pristréne so nekatere Marijine, šmarnične, potem božične, velikonočne itd. V navadnih pesmih pa opeva razmere in zadeve, ki segajo najgloblje v srce človeško: ljubezen otrók do starišev, starišev do otrók, smrt, ločitev, spomine, prizore v naravi itd. Kako polna čustev je nastopna:

Memento mori!

Misli na smrt!

V jutra zori — glej! utrinja
Človek nežna se cvetlica, —
Preden mrak zemljo zagrinja,
Lépa zvéne že glavica! —
Tužno-žalostni razdori
Kličejo: Memento mori!

Svitlo solnčice na nébi
Žito zóri, pomnožuje;
A nesreča vmés telébi,
Toča bije, vse posuje.
Al se vničení prostori
Ne glasé: Memento mori?

Hrast košáti, sto lét stari,
Skor kljubuje času v gaju;
Se zabliskne — strela vdari —

Košatenje vse je v kraju —
V zrak moleči suhi štori
Ti kričé: Memento mori!

Zdravo dete bóžka mati,
Kdo vé, kaj si domišljeje —
Kaj bo še? — Pa angelj zlati
V smrt zaspí — za vék miruje;
Mami potok solz odtvori,
Kličé ji: Memento mori!

Čvrst mladenčé lic rudečih
Si obeta lét še mnogo;
Smrt pa v sanjah mu cvetečih
V srce zasađi ostrogo, —
Pojemáje — v zadnjem bóri
Te uči: Memento mori!

Dekle ko cvetličje mlado,
Čisto milega pogleda,
Svetni up si dela rado; —
Al na enkrat žena bléda
Mahne s koso, — v njenem dvori
Pa sumí: Memento mori!

Milo milo zvonček poje,
Mašnik »z Bogom« gre k bolniku,
Čudno gane srce tvoje,
Slovo daje svetnem' miku; —
Zvonček vabi te k pokori,
Ko zvenčí: Memento mori!

Na pokop nesó mrlíča,
So iztekli se mu dnovi,
V grob se déva črvov píča;
Zapuščenih pa glasovi —
Oh, prebitki so prizori! —
Se glasé: Memento mori!

Vse na zemlji je trohljivo,
Puhla je posvetna slava, —
V sebi zélo umrljivo
Nosi človek in narava, —
Vse stvarí že v rani zori
Kličejo: Memento mori!

Le pri Jezusu nahaja
Se življenje stalno — srečno,
Tam več smrtnega ni zmaja, —
Je veselje, — ki bo večno;
Potrudimo se tje gori,
Kjer ni več: Memento mori! „Danica“, 1874, št. 37.

Povsod se kaže odločnega Slovenca, ki želi iz dna srca srečo svojemu narodu; pové pa na vsa usta in večkrat ponavlja, da bodo Slovenije otroci le tedaj srečni, ako so verni in pobožni sinovi sv. matere katoliške cerkve.

Mojemu narodu.

Glej, národ moj! bučelico, kak zbira
Presladki méd iz rožic vsake baže,
Izgléda mar živalica ne kaže:
Iz pridnosti vse dobro da izvira?

Na delo, národ moj! ne daj si mira;
Pogúm naj roka in srce pokaže
Za sveto geslo, sreú ti najdraže,
Pri temu delu te sam Bog podpira.

Ne vstraši se srditih trum sovraga,
Naj tulijo ko v hosti divje zvéri,
Ne boj se jih, — če Bog je tvoja nada.

Pravica zadnjič naša slavno zmaga,
Ak' tvoje geslo je: »domovju, veri« —;
Se radoval kdaj sladkega boš sáda. —

V tolažbo.

Srcé, zakaj si vedno tak nemirno?
 Saj zopet bliža se spomlad zelena,
 In doba mladih let še ni zgubljena;
 V Boga zaupaj, Njemu vdaj se verno.

Glej, solnčice zahajati večerno;
 Za mali čas mu luč je zatemnjena,
 A komaj zora odbeži rumena,
 Prikaže se krasnejše neizmerno!

Zato srcé, v britkosti in nadlogi
 Pomoči išči vedno le pri Bogi,
 V Njegovo milost upanja ne zgubi. —

Od Njega prejme solnce žar bliščeči,
 Tud ti ne boš na veke v nesreči;
 Saj On te bolj — kot svitlo solnce ljubi! —

„Mali šopek“, str. 45.

O da bi se res že v otročjih letih Slovenci tacega duha navzemali, da bi pri tako čistih virih ves čas napajali nepopačeno srce! Pesnik je svoje storil, in še deluje, naj storijo pa še drugi svoje, da pripravljena čvrsta hrana res na mizo pride in se poživa. Vrlemu pesniku pa želimo, da bi nas še mnogo let razveseljeval z ljubkimi pesnicami in da bi mogli petdesetletnico njegovega pesniškega delovanja obhajati še z večjo radostjo.

Tretji del.

I.

Zlata sv. maša svetega očeta papeža Leona XIII.

Slovenci so verno in pobožno ljudstvo, udani otroci sv. katoliške cerkve. Kakor ljubi otrok svojo mater, tako ljubi pravi Slovenec svojo cerkev, ž njo se veseli in ž njo žaluje. Saj je znano po širokem svetu, koliko stori verni naš narod za lepoto in dostojnost hiše božje. Poglejmo le toliko belih cerkvâ po slovenskih deželah: ali niso žive priče, da še prebiva vera med nami? Kaj še le porečeš ob nedeljah in praznikih, ko ti douí od vseh štirih vetrov prijetno zvonjenje na uho, in ko vidiš dolge vrste praznično oblečenih ljudij pomikati se proti farnim cerkvam k službi božji?

O posebnih slovesnostih pritegnejo še sosedje, da praznik povikšajo in se veselja vdeležijo, — ker Slovenci močno ljubijo blesk in veličastvo pri cerkvenih bogoslužnih opravilih.

Kadar se bliža nova maša, koliko priprav in skrbij in koliko hrepenenja in nâd, in ko napoči tisti blaženi dan, ali se ne bere vsem veselje na obrazu in hvaležnost v očeh, da so tako srečni pri novi maši biti in blagoslov novomašnikov sprejeti?

Kadar višji duhovni pastir faro obišče: ali ni vse zavito v cvetje in zelenje, ali ne vihrajo z zvonikov, mlajev in hiš mo-gočne zastave in ne gromé topiči? Da, vse to in še mnogo več stori vera, stori vnema in spoštovanje za službo in čast božjo.

Tako veselje se je tudi pokazalo, kadar je počil glas o zlati maši sv. očeta papeža Leona XIII. Brž so se začeli popra-

ševati, kaj hočemo storiti, kako njegovo slavno ime še bolj poslaviti? Priprave so bile velike, zato so bile tudi slavnosti lepe. Ker so „Drobtinice“ lani vzbujale Slovence, naj slovesno praznujejo zlato mašo, povedale bodo letos, kako se je praznovala.

Torej bom na kratko popisal najprej, kaj se je storilo drugodi po svetu v ta namen, in potem nekoliko obširnejše, kako se je praznovala zlata maša papeževa po naših krajih.

I. Daritev zlate sv. maše v Rimu.

Sv. oče papež Leon XIII. je bil v mašnika posvečen dne 31. grudna 1837 in je precej drugi dan, 1. prosinca 1838 novo mašo pel. Zato je torej ravno 1. prosinca 1888 minulo 50 let, od kar je prvokrat daritev sv. maše opravil, in je bil ta dan tudi dan petdesetletnice ali zlate maše.

Te lepe papeževe zlate maše natanko popisati ni mogoče, le nekoliko črtic naj pove in popiše to sv. opravilo.

Novega leta dan je bilo hladno in megleno jutro in solnčni žarki so se v gosti megli topili. Vkljub slabemu vremenu se je zgrinjalo od vseh strani verno rimsko ljudstvo in pobožni romarji proti cerkvi sv. Petra v Vatikanu. Ta cerkev je največja na svetu in sprejme okrog 80.000 ljudij, in ta dan je bila skoraj polna. Več ko 50.000 vernikov je molilo k Bogu med zlato sv. mašo.

Kako veličasten je bil pač ta prizor! Tam pod velikansko kupolo stoji altar sv. Petra pod krasno streho (nebom) nad grobom sv. Petra. Tako je torej papež prav na Petrovem grobu kot Petrov naslednik opravil sv. mašo in to prvokrat v svojem življenju, ker se sicer ni upal zavoljo nevarnosti življenja tamkaj maševati.

Okrog altarja je bil svetli zbor kardinalov v rudečih oblačilih. Za njimi so stali škofje in prelatje in poslanci raznih držav in velika množica družega ljudstva. Med sv. mašo predere solnce megle in zlati solnčni žarki se vsipljejo v mogočno cerkev in odsevajo od marmelnastih sten in dražih oblačil in lišpov ginjenih poslušalcev.

Vsakemu je prišla na misel „luč z neba“ v pravem pomenu; ta priimek ima sv. oče po starem prerokovanju. Nepopisljivo je vse pričujoče to ganilo in celo take, ki so sicer le zaničevali papeža, je ta pogled omamil in premagal. Lahko je marsikomu prišel na

misel krst Kristusov v Jordanu. Bog sam je takrat znamenje dal: „Ta je moj ljubeznivi sin!“ In tudi nad papežem Bog govori: „Ta je moj namestnik, ta je naslednik sv. Petra, ta varuh in učenik vse resnice, njega poslušajte!“

Na sv. treh kraljev dan je papež v drugo maševal v cerkvi sv. Petra in v tretje o priliki francoskih in naših romarjev v Rimu.

Novega leta dan je sv. oče mašo daroval za ves svet, in po vsem svetu so ravno ta dan maševali za papeža in molili na njegov namen. Ta skupna in zaupna molitev gotovo ni bila zastoj in sad se bo pokazal o svojem času.

2. Vatikanska razstava.

Vatikanska razstava je bila namenjena za to, da bi v njej spravili in na ogled postavili vsa darila, katera je sv. oče za vezilo dobil o svoji zlati maši. Napravili so jo na papeževem velikem vrtu in v njegovi palači.

Misliti si morate velike sobe, široke in visoke skoro kot vaša farna cerkev, in tacih sob celo vrsto po dolgem in počez. Ves prostor meri 7800 □ metrov, in treba je hoditi brez postajanja dobrih 5 ur, da pride ogledovalec skozi vse sobe in le po vrhu pogleda razstavljenе reči.

Iz vseh krajev sveta so prišla darila za sv. očeta v Rim, in toliko je bilo teh daril in tako raznovrstnih, da se mora vsakdo čuditi nad tem, kar ima lepega svet. Cenili so jih nad 50 milijonov lir vrednosti.

Največji pomen pa imajo ti darovi od tod, da jih je položila ljubezen in spoštovanje do papeža na altar krščanske jedinosti. Nič ni prišlo posiljenega ali naročenega, vse je le dar veselega srca. In če pravi sv. pismo, da „veselega darovalca ljubi Bog“, kako močno je bilo torej všeč Bogu, da je še toliko ljudi na svetu, ki ne gledajo samo na-se, ampak tudi bližnjemu podelé veselega srca radi, kar imajo.

Še drug pomen ima Vatikanska razstava v tem, da tako lepo kaže veseljnost katoliške cerkve. Zato se imenuje naša cerkev katoliška, ker jo je postavil Kristus za vse ljudi, za vse kraje in za vse čase, in ravno v tej razstavi so bila darila vseh ljudstev

in narodov; v to razstavo so poslale vse pokrajine zemlje svoje izdelke in pridelke svojemu duhovnemu poglavarju.

Oglejmo si nekoliko to velikansko delo!

Na sv. treh Kraljev dan je papež sam odprl slovesno to razstavo; tega dne pač ne pozabijo nikdar vsi tisti, ki so ga doživeli.

Častna soba ali dvorana je bila pripravljena, da sprejme sv. očeta in srečne povabljene. Ta častna dvorana je prostorno in prelepo stebrišče. Na 28 lepih stebrih sloni krasen strop, sredi stropa siplje mogočno okno iz pisanega stekla milo in mirno svetlobo v bogato olepšan prostor.

Zadej ob steni se dviguje rudeče-žametov papežev prestol z zlatimi razobešenimi čopki. Po obeh straneh so postavljeni sedeži za kardinale, zadej za škofe, diplomate in rimsko plemstvo.

Pri vhodih in ob stenah stojé stražniki s visokimi vojaškimi pokrivali.

Ura udari četrt na eno, vse glave se obrnejo proti vhodu, tihota nastane po dvorani.

Sv. oče, papež Leon XIII., vstopi s sijajnim spremstvom, obdan od štiridesetih kardinalov. Pevski zbor zapoje: „Ti si Peter . . .“

Papež sede na prestol; vse gleda veličastno njegovo postavo. Bled je; obleka, lasje — vse je belo kot iz kamna vsekano, le bistre oči se svetijo kot biseri na prsnem križcu. Na levi prestola stoji knez Colonna, na desni knez Orsini in potem po vrsti drugi prelatje in dostojanstveniki.

Ko so pesem odpeli, stopi kardinal Schiaffino, častni predsednik razstave, pred papeža in ga tako-le nagovori:

„Sveti oče!

Ker je mene doletela čast, da smem na tem mestu Vas nagovoriti, in Vas prositi milostnega povelja, da se odpre Vatikanska razstava, ni mi lahko mogoče v svojem govoru držati se v mejah, ki so spodobne pred Veličanstvom Vaše osebe in pred hrepenenjem, čuti Vaš glas, katerega posluša z nestrpljivo radostjo ves katoliški svet.

Misli se kopičijo v duhu in brez sile se uvrščujejo v umetni govor, da-si prihaja iz malo zgovornih ust.

Le na lahko hočem spomniti se tega, kar že samo odmeva v srcih poslušalcev.

Vatikan, kjer zbrani stojimo, Rim, to mesto duhovsko, to mesto velikih neumrljivih spomenikov, je komaj v dneh najvišje svoje slave gledalo kaj enacega, kakor gledajo naše oči.

To zmagoslavje ni v eni pokrajini, marveč celi katoliški svet stopa pred Vaš prestol zdaj povodom Vaše zlate maše, navdušen in edin, kakor bi bil že komaj čakal priložnosti, svoja čustva ljubezni in spoštovanja in hvaležnosti razodeti Vam iz srede brezbožnega sveta, in Vam pokazati, da skrbi, truda in molitve niste nehvaležnikom skazovali celih dolzih deset let.

Doživeli smo že več slavnosti, ko so hvaležna udana ljudstva častila svoje vzvišene predstojnike v slovesnih trenutkih življenja. Z Vami vred, sv. oče, smo se veselili tudi mi, da ljudstvo vladarjem toliko spoštovanja skazuje. Vse to kaže, da načelo oblasti pripoznavajo in v knezu vidijo božje veličastvo, izvir vse pravice; to pa je veselo potrdilo tistega nauka o božji oblasti pri vladarjih, kateri so vedno učili Vaši predniki, in kateri ste Vi pred kratkim z nova tako jasno kot krasno zatrdili. Vendar smemo opomniti, da ni bilo dano niti jednemu tudi najmogočnejšemu vladarju tega niti želeti, kar danes z Vami Vaši otroci gledajo in občudujejo.

Ni ga kotiča na zemlji, kjer bi ne praznovali Vaše zlate maše, in kateri ne bi imel daril v tej razstavi razstavljenih.

Pokrajine pagsanske, kjer se apostolski možje, od Vas poslani, trudijo razgnati temo nevere in surovosti in škropiti s potom in krvijo seme besede božje; pusti otoki, ki v daljnem morju skoraj pozabljeni in svetu neznani plavajo; dežele, katerih ni še nihče obiskal razun neustrašenih misijonarjev — goreče sveti evangelij oznanujočih; mesta, kamor so pred kratkim posijali žarki krščanske omike: vsi ti so slastno sprejeli vabilo plemenitih nekaterih sre, in so prišli — kakor pravi sv. pismo o zvezdah — z veseljem, da v Vašem krogu svetijo, o oče vseh vernikov!

Kakor ni noben kraj na svetu zaostal, tako tudi ne manjka nobenega stanú in nobene vrste ljudi v slovesnem skazovanju spoštovanja in ljubezni do Vas.

Prišli so najprej vladarji, ki jih je prignala ali otroška ljubezen, ali pa čustvo občudovanja in spoštovanja Vaših zaslug in Vaše učenosti: položili so svoje darove v Vaše roke in so srčno želeli, naj Bog Vaše drago življenje cerkvi in državi v blagor še dolgo ohrani.

Potomeci staroslavskih rodovin, ki so nekdaj vodili zgodovino svoje domovine, so potrdili staro živo vero z novimi dragocenimi darili.

Učenjaki in umetniki svetovne slave so prihiteli papeža, svojega najplemenitejšega varuha in zaščitnika pozdravit; darovali so modrosti polnih knjig ali pa prečudno osnovanih strojev, s katerimi širijo gospodstvo človeka nad naravo.

Lepe umetnije videle so zopet ta Vatikan, kjer so jim napravili slavno zavetišče Vaši predniki in Vi, ki ne zaostajate za nobenim, in od koder so se mogočno razgrinjale po svetu.

Delavci, ki služijo v pótu svojega obraza kruh, prijeli so z veseljem za svoje delo, da Vam povedó, kako Vas radi imajo, in veselega srca čutijo, da ste jim dobri oče in skušeni učitelj, kadar je treba slabo poučene in zaslepljene v strasti krotiti, ali zatiranih pravice braniti.

Res je, sv. oče, ako stopite s prestola, in te z rimsko vedno delavno umetnijo prirejene prostore napolnite s svojim Veličastvom, tedaj bodo naproti Vam hiteli vsi Vaši otroci veselja gorečega lica in se uklonili Vaši od Boga dani višeduhovski očetovi časti.

Vaše zmagoslavje se ne dá primerjati nobenemu drugemu, ne blizo ne daleč; to je zmagoslavje neprisiljeno, ki ni stalo ne vzdihljeja, ne solze revežev; to je zmagoslavje, kjer se ne veselite samo Vi kot najvišji vodnik, kjer tudi zmago slavé Vaši otroci v tej krasni zmagi sv. vere, ki je svet premagala.

In ravno tukaj, sveti oče, se srečata in menjata udanost in plačilo v ljubeznivi vzajemnosti med otroci, ki očetu spoštovanje kažejo in med očetom, ki ga otroci občudujejo. Nihče izmed teh, ki tu sem stopajo in Vam zapuščajo zastavo ljubezni in vere, nihče ne odide brez plačila, katero presega mnogo vsa darila.

Vladarji, ki se sicer uklanjajo pred Vami, kot najzvzvišenejšim zastopnikom iz Boga izvirajoče oblasti, vidijo sami sebe mnogo častitljivše v oni svetlobi, ki od Vas izhaja in se razliva na njihovih glavah.

Umetnije in lepe vede se čestitaje bližajo, da sprejmejo luč resnice, v kateri odseva lepota. Gojitelji znanja in ved darujejo svoje stroje, s katerimi človekovo gospodarstvo nad natoro širijo in s tem slovesno priznavajo, da veda in umetnost v rimskem papežu nikdar nimata nasprotnika, ampak vselej le podpornika;

utrjeni v veri, ki nad njimi kot svetla zvezda sije, vračajo se domu, in tam v novi luči in novi moči hrepené po zaželenem smotru.

Ko se bližajo prvaki na polju kupčije in obrtnije z delavci — svojimi vojaki in Vam skupno prinašajo sad dela in denarja, ali ne dosegaajo tudi skupnega blagoslova, ki se iz ust vesoljnega očeta spušča nanje, ki obojim oznanjuje zakon ljubezni, v katerem se dolžnosti in pravice spopolnijo in omilijo v soglasju? Kako lep in za vse ljudi vesel praznik praznuje celi svet na dan Vaše zlate maše!

Praznik tako lep in ljubezniv, da moramo zatajiti čustva, tužna in bridka, ki vse katoličane, Vaše otroke zbadajo in sree krvavo ranijo.

Zato raje z veselim očesom in s polnim zaupanjem glejmo na reči, ki se vpričo nas godé, s prepričanjem, da izvršuje previdnost božja velike reči po nenavadnih potih in obrača misli in namere ljudij v izvršitev svojih namenov.

Zdaj pa, sveti oče, povzdigujemo svoj radostni glas iz polne duše in polnega srca ob Vašem zmagoslavju in ga jedinimo z glasi godbe in petja slavnega pesnika ter kličemo z našimi bližnjimi in daljnimi brati: Živio Leon XIII.“

„Živio!“ se razlega po častni dvorani.

Sv. oče se potem nekoliko zgane, obrne na prestolu proti kardinalu Schiaffino-u in sedé spregovori te-le besede ob največji tihoti:

„Vaša zgovorna beseda, gospod kardinal, dobro naznanja pravi značaj Vatikanske razstave, katera hrani mnogovrstne darove s celega sveta nam poslana o veseli priliki zlate maše.

Naše očetovsko srce je močno veselo, ko vidi, da se je vdeležila vsa krščanska družina naše zlate maše z izdelki duha, narave, umetnije in obrtnije.

Nič manj nas ne tolaži in ne gane misel, da ravno skupna radodarnost knezov in narodov, prosvetljenih in neomikanih dežel je zbrala to razstavo darov, kateri so ne redko tirjali velikih in občutljivih, pa veselih žrtev.

Enako nam je v tolažbo zavest, da vsako darilo naših otrôk je priznanje udanosti do apostolskega sedeža, naklonjenosti do naše oblasti in delavne ljubezni do nas. Saj tudi neizmerna množica darov v svoji celoskupnosti glasno priča, da ena vera živi v vseh darovaleih in to je ravno najlepši znak sv. katoliške cerkve.

Tako ima ta razstava v tem, kar je in kar pomeni, prav poseben značaj in največjo vrednost za vsakega globoko mislečega.

Zato se vsem prav radovoljno zahvaljujemo, ki so kaj pripomogli k tej za papeža in cerkev tako neizmerno častni razstavi in veseli odpiramo na ta dan sv. treh Kraljev, ki je poln spominov njihove pobožnosti in darežljivosti, Vatikansko razstavo.“

Na to zapoje pevski zbor slovesen „koral“, in vsi pričujoči so bili navdušeni in gineni.

Zdaj stopi sv. oče s prestola in ogleda razstavo.

Pojdimo še mi za sv. očetom in pogledjmo si razstavljene darove!

3. Darovi v razstavi.

a) Darila vladarjev.

Prav posebnega pomena so ta darila vladarjev, cesarjev, kraljev, knezov, vojvodov in drugih mogočnih gospodov in gospej ne le zavoljo nenavadne vrednosti in lepote, ampak tudi zavoljo tega, ker tako očitno kažejo, kako veliko veljavo uživa sv. oče tudi pri kronanih glavah.

Darila, na kratko popisana, so ta-le:

1. Zlat križ z vdelanimi druzimi kamni, dve pedi visok, namenjen je za papeževo mizo, kjer bere in piše — darilo našega svetlega cesarja, Franca Jožefa I.

2. Naprsni križ iz samih briljantov in safirov — je darilo cesarja Brazilijanskega.

3. Enak, le nekoliko manjši križec je podarila cesaričina vladarica Brazilijanska.

4. Križ na stojalu, mojstersko delo iz pozlačene kovine s prekrasnim rubinom nad glavo Križanega — je podaril kralj Würtemberški.

5. Biblia pauperum, to je knjiga polna slik in zgodeb iz sv. pisma po šegi srednjeveški sestavljena in dragoceno in okusno vezana — darilo kralja in kraljice Saksonske.

6. Lep vlit kip sv. Janeza Krstnika je podaril viteški red Joanitov ali Malteški.

7. Kropilna posodica, podobna malemu altarju, prav umetno izdelana in visoke cene — darilo cesarice Brazilijanske.

8. Zlata tobačnica — darilo rimskega plemstva.

9. Zlat prstan s hrizolitom in briljanti — darilo vojvode Penthiévriškega in princa Joinvillskega.

10. Mednarodni odbor papeških viteških redov je prinesel v dar dva lepa križa, jeden veliki za obhode, drugi mali se lahko obesi na vrat.

11. Briljantni križec za na prsi; v sredi ima dragi kamen zlatega runa cesarja Karola V. — je darilo Don Karlosa, vojvode Madriškega.

12. Čipke ali špice za albo sv. očetu namenjeno, prekrasno izdelane — so darilo cesarice naše in cesaričine Štefanije in Dunajskih gospej.

13. Tijara ali trojna papeževa krona, nepopisljivo lepega dela in velike vrednosti — je dar mesta Pariza.

14. Križ in verižico okrog vratú iz samih briljantov — je darovala država Kolumbija.

15. Krasna preproga s podobo Jezusovega križanja umetno in pobožno sestavljena — darilo princa-vladarja Bavarskega.

16. Veliko pogrinjalo Turškega Sultana, na katerem je klečal in molil rajni Sultan, kadar je prišel ob petkih v mošejo. Lepo delo iz svilenega atlasa s srebrom in zlatom prevezeno. Razun pogrinjala poslal je Sultan še prelep zlat prstan z velikim dragim kamnom, izdelan po njegovem lastnem načrtu.

17. Velikansko vazo, to je posodo za cvetje, veliko kot človek, s cvetjem in listjem ovito tako umetno in naravno, da skoraj žive cvetke presega — je podaril predsednik Francoske ljudovlade; pridejana je bila tudi umetna posoda za pisanje s pomenljivimi podobami.

18. Dragocena mitra ali škofovska kapa neprecenljive vrednosti, ima 72 dražih kamnov vdelanih — darilo rajnega nemškega cesarja Viljema I.

19. Briljantni prstan, dar Španske kraljice-vladarice. Zraven tega je poslala grb sv. očetu iz samih zlahtnih kamnov sestavljen.

20. Čudovito lep kelih s pateno vred iz čistega zlata sta darovala kralj in kraljica Portugalska.

21. Zlat kelih z dragimi kamni je darilo predsednika iz Venecuvele.

22. Škrinjica iz prozornega kamna posuta z dragimi kamni — je darilo ljudovlade Ekvadorske.

23. Predsednik američanskih Zedinjenih držav je poklonil svobodne zakone svoje države krasno vezane.

Drugi vladarji so prinesli druga darila in so pisali lepa pisma srčnih vošil papežu za zlato mašo. Edini kralj Švedije ni pisal, ne poslal nič, prišel pa je sam osebno in daroval in vošil sv. očetu, česar ne vé nihče, nego on sam.*)

To so le nekatere reči podarjene od vladarjev in knezov; še mnogo več pa je onih rečij, ki so je darovali drugi ljudje, posvetni in duhovni, katerih pa opisati ni moč, ko bi tudi popisal tolikošne bukve, kakor so mašne.

b) Druga darila.

Kar si lepega in koristnega misliti morete, vse je ondi razstavljeno iz enega ali drugzega dela svetá. Žive in nežive reči; kar se jé in kar se pije, kar se obuje in obleče; kar je za v hišo in na vrt, za na polje in v gozd; domače in cerkvene posode in obleke: vse to in še veliko več se tam najde in vidi.

Tukaj vam hočem samo še našteti, kar so poslale škofije iz naših krajev.

1. Goriška nadškofija je darovala svetemu očetu te-le reči: eno srebrno monstranco, en srebrn pozlačen kelih, en svilen pretkan velum (ogrinjalo), eno mizico z vso mašno pripravo za misijonarje, eno celo mašno opravo, mnogo cerkvenega perila, en ciborij, dve velikonočni sveči.

2. Škofija ljubljanska je darovala: pet srebrnih kelihov, en z zlatom vezen mašni plašč, dve albi z idrijskimi čipkami, petdeset plaščkov za ciborije, dve lepi štoli, dvanajst korporalov, in eno celo težko vlitu opravo na altar, delo in dar g. Samasse, zvonarja ljubljanskega, to je: šest svečnikov, en lesteneč stot težak, dve svetilnici, en mali svečnik, kanon-table, kadilnica, ladijca itd.

3. Škofija tržaška je darovala: en gobelin ali preprogo z vdelanimi dvanajst aposteljni iz petega veka, pet mašnih oblek v petih barvah, en prt na altar, dve celi mašni opravi z leviti, osemsto oblačilic za revne otroke, eno albo, dve korski srajci,

*) Humbert, kralj laški, je sicer ponujal kelih v dar, papež pa ga ni mogel in ni hotel kot »darilo« sprejeti, ker je kralj dolžan po starih pogodbah vsako leto zlat kelih pokloniti. Tudi je kralj dolžan sv. očetu vrniti uropano deželo.

štiriindvajset korporalov, štiriindvajset pal, eno zastavo, en zlat križ z verižico, en album in zbirko kipov iz mavca in razno cerkveno perilo.

4. Škofija poreška-puljska je darovala: pet prtov na altar, pet korskih sraje zarobljenih, štirideset brisalk na kelih, deset naramnih prtičev, šest svilenih cvetic, vezeno pregrinjalo, deset svilenih burz, eno srebrno posodico za olje, eno srebrno posodico za sv. popotnico, eno velikonočno svečo.

5. Škofija lavantinska je darovala: šestnajst celih mašnih oblek, en pluviale, šest stol, dva plaščka za ciborije, dva plaščka za obhajilo s pripravo, dve ogrinjali, šest blazinic, osem alb, deset pasov, deset naramnih prtičev, štirinajst korskih sraje, trideset pal, trideset korporalov, trideset brisalk, dva prta na altar, dve mašni knjigi, eno škrinjico za misijonarje, dva keliha, šest vlitih svečnikov, eno svetilnico.

6. Škofija krška je darovala: osemnajst mašnih plaščev, tri pluviale, osemnajst naramnih prtov, dvanajst stol, trinajst alb, dvanajst korskih sraje, dvanajst pasov, osemindeset korporalov, dveinsedemdeset brisalk za kelih, dveinsedemdeset brisalk za prste, dveinsedemdeset pal, en krasen mašni plašč nadvojvodinje Jožefe.

Enakih in še lepših rečij so darovale še druge škofije, katerih vseh pa ni moč popisati. Kdor je romal v Rim, je to videl in doma pravil svojim znancem in prijateljem in tako morete si še dostaviti, kar manjka našemu popisu.

Poglejmo še romanje k sv. očetu o zlati maši!

c) Romarji.

Rim je sedež papeža, poglavarja cele katoliške cerkve, zato se imenuje središče cerkvene edinosti.

Stara je navada v Rim popotovati ali romati in že prvi cerkveni očetje nam o tem pripovedujejo. Res, da je bilo v tistih časih potovanje veliko težavnejše ko dandanes.

Romanje se je močno povzdignilo v srednjem veku, ko so začeli praznovati sv. leto in to samo v Rimu. Kdor je v sv. letu romal v Rim, prejel je mnogovrstnih duhovnih dobrot in odpustkov, kar je bilo v tistem vernem času kaj dragocena reč in zato je trumoma ljudstvo hitelo v Rim.

Odpustki sv. leta se sicer v našem času zadobé lahko doma, in ni treba daljne poti storiti v Rim, vendar ima Rim, to „večno mesto“, zavoljo papeža še vedno toliko moči, da vleče ves svet na-se. Kadar je bila še kakšna posebna priložnost in slovesnost v Rimu, so se stekale množice vernih s svojimi škofi vred v rimsko mesto.

Tako je vzbudil tudi zdaj pozornost in navdušenje glas o zlati maši papeževi in o Vatikanski razstavi.

Na tisoče in tisoče pobožnih romarjev se je vzdignilo in hitelo v Rim. Če le samo tiste štejemo, kateri so v romarskih rednih sprevodih prihajali k sv. očetu, je njihovo število več kot 350.000, to je: tristo in petdeset tisočev romarjev, brez onih, ki so posamezni ali v malih zborih popotovali. *)

Tukaj bomo gledali le nekatere imenitnejše oddelke romarske.

Dne 16. meseca vinotoka so priromali francoski delavci. Lepo število jih je bilo, okrog dveh tisoč. Razvrščeni so bili pod štiristo zastavami in vodila sta je k sv. očetu dva slavna moža: kardinal nadškof Rheimski in grof de Mun, predsednik katoliških rokodelcev.

Nagovoril je papeža najprej kardinal, potem pa je grof de Mun prebral navdušeno pismo delavcev sv. očetu. Okrog papeža so stali kardinali, škofje in prelatje in sv. oče ginen odgovori in spodbuja delavski stan, naj se stanovitno drži sv. vere, kjer edino — more gotovo najti srečo in zveličanje. Potem so oddali darove in lepo vezano knjigo vseh katoliških delavskih društev. **)

30. listopada so bili sprejeti od sv. očeta ogerski romarji z veliko slovesnostjo. Pričujočih je bilo dvajset kardinalov, mnogo škofov in prelatov. Poklonili so papežu en milijon in osemsto tisoč podpisov udanosti in darovali so tristotridaset tisoč frankov denarja.

29. grudna je prišlo drugo krdelo Ogrov, ki so bili enako lepo sprejeti.

1. prosinca 1888 je bila zlata maša in pričujočih več kot šestdeset tisoč romarjev in Rimljanov.

*) Dokler je bila razstava odprta, se je izdalo čez pol milijona vstopnic.

**) Podoba, ki nam predstavlja zaslisanje francoskih romarjev pred sv. očetom, je prinesel list »Dom in Svet« v prilogi, kakor tudi še dve drugi podobi iz Vatikanske razstave.

3. prosinca so bili sprejeti Lahi iz cele laške dežele z duhovni in škofi, veliko veliko število jih je bilo.

6. prosinca so bili sprejeti odposlanci vladarjev in držav.

7. prosinca so bili pri papežu zastopniki katoliškega središča državnega zbora nemškega.

10. prosinca je prišlo šest škofov in štiristo petdeset romarjev iz Angleškega k sv. očetu.

21. prosinca so bili sprejeti odposlanci avstrijskih romarjev.

29. prosinca so priromali vrli Švicarji s slavnim škofom Mermillodom.

1. svečana pripelje nadškof dr. Walsh pred sv. očeta zatirane pa krepke Irce.

13. svečana so bili sprejeti romarji iz Karpineta, rojstnega mesta papeževega.

Nadalje so prišli ponosni Španci in Portugalci z bogatimi darili. Prišli so stanovitni in zvesti Nemci s slavnimi svojimi možmi in duhovniki.

Priromali so umetni in veseli Francozi v velikih trumah s slavnimi gospodi in polnimi rokami. Prihajali so romarji dan za dnevom v Rim od vseh štirih vetrov in od vseh krajev zemlje. Beli Evropejci, rumeni Kitajci, temni Indijanci, črni Zamorci in Arabci, vsi so prihiteli sv. očetu se pokloniti.

Med vsemi prelep pa je bil sprejem

d) Avstrijskih romarjev.

Na Dunaju, prestolnem cesarskem mestu, ustanovil se je bil osrednji odbor za slovesno praznovanje zlate maše papeževe.

Na čelo temu odboru je stopil slavnoznani grof Anton Pergen, mož skozi in skozi katoliškega prepričanja in trdne vere.

Odborniki so bili tudi plemeniti in učeni možje, vneti katoličani, tako, da je bilo pričakovati prav lepih slovesnostij.

Ni pa bilo lahko toliko dežel z Dunaja naravnost voditi, zato si je izbral osrednji odbor po škofijah podobore ali škofijske odbore, ki so morali po svojih škofijah v malem zvrševati, kar je osrednji odbor sklenil za vse dežele.

Treba je bilo mnogo previdnosti in strogega reda, da se tako imenitna in sveta reč zvrši vredno in dostojno. Dobili so romarji svoj vlak, ki je popelje do Rima po znižani ceni. Kmalu se pokaže, da en sam vlak ne more sprejeti vseh romarjev. Pripravili so drugi in tretji in slednjič je imela skoraj vsaka dežela lasten vlak za svoje romarje.

Po veliki noči 4. malega travna se odpeljejo prvi in potem za njimi drugi po vrsti, tako, da so 12. dne istega meseca lahko vsi avstrijski romarji došli v Rim.

Kaj so romarji med potjo lepega videli, hudega skusili, ne moremo naštevati, tudi popisovati znamenitostij rimskega mesta ne utegnemo*); le tri reči moramo omeniti, ker so se romarjem tako globoko vtisnile v srce in v spomin, to je: razstava v svojih čudežih, slovesno zaslišanje pri sv. očetu, in papeževa sv. maša za romarje v cerkvi sv. Petra.

Kako čudovito lepa je bila razstava, smo že opisali, in že tak skromen popis navdušenje vzbuja, kaj še le resnično gledanje toliko lepih in novih rečij! Kako je romarje prevzelo gledanje razstavljenih rečij, opažalo se je še dolgo časa pozneje, ko so, pripovedovaje o razstavi, težko ostali mirni in kaj radi ponavljali, kar se jim je zdelo najlepše.

Poprašajte še danes enega ali drugega izmed njih in poreče vam gotovo: kaj tacega pa še nisem videl, kar hodim po svetu.

Vendar je res, kar pregovor pravi: „kdor je bil v Rimu in papeža ni videl, ta Rima ni videl“, zato so tudi romarji hrepeneli najbolj po tem, da bi gledali v obličje sv. očetu, Kristusovemu namestniku na zemlji. Ta želja se jim je dvakrat spolnila do vrha; najprej so gledali sv. očeta maševati v cerkvi sv. Petra in drugič ob slovesnem zaslišanju v Vatikanu. Ta sprejem romarjev pred sv. očetom je bil lep, velikansk in slovesen kakor malokdaj, in to zavoljo posebnega spoštovanja, katero goji papež do našega cesarja in do Avstrije.

Res so morali romarji dve uri čakati, res je bila vročina in gnječa velika, ker je bilo v dvorani čez dve tisoč ljudij zbranih, vendar vse to je bilo pozabljeno, ko se prikaže sv. oče papež v

*) Primeren spis o potovanju po glavnih mestih laških in o Rimu prineso »Drobtinice« prihodno leto, ker v tem letniku je dovolj slavnostne stvarine.

sijajnem spremstvu kardinalov in škofov. Veselje in navdušenje je rastlo in priklopelo do vrha pri živem nagovoru papeževem.

Vsem je podelil apostolski blagoslov. Nekateri so bili še tako srečni, da so prišli k prestolu sv. očeta in mu poljubili nogo.

Ta dan bi že sam za-se ne zginil do smrti iz spomina romarjev, ali v svoji dobrotljivosti je dal papež pozneje poslati še vsacemu romarju srebrno svetinjico za spomin zlate maše in romanja v Rim.

Tako blago srce ima sv. oče Leon XIII. Ljubeznivo so bili sprejeti Hrvati je pod vodstvom slavnega škofa Strossmayerja, prisrčno tudi Bošnjaki s svojim nadškofom dr. Jos. Stadlerjem. Pri tem sprejemu južnih Slovanov sta bila pričujoča tudi dva mala dečka. Papež je pustil vsacega romarja pred-se, da mu poljubi nogo ter da sprejme spominsko svetinjico z blagoslovom. Ko prideta ta dva dečka na vrsto pred papeža, ja sv. oče vzame na koleno in ja boža kot Kristus otroke. Srečna ta dva si bodeta pač dobro zapomnila, kdaj sta papežu Leonu XIII. sedela v naročju.

Drugi pot so videli romarji papeža v cerkvi sv. Petra pri romarski sv. maši. Malokdaj mašuje sv. oče v tej veliki cerkvi, zdaj pa je hotel za naše romarje. Bilo je v cerkvi pri sv. maši okrog petnajst tisoč romarjev avstrijskih in francoskih in tudi nekoliko drugih.

Po sv. maši so sv. očeta nesli na prestolnem sedežu po cerkvi, da so ga lahko vsi videli, in med potjo je dajal blagoslov. Nekaj časa so romarji klečali, ali kmalu je zmagala ljubezen, vse je hotelo biti blizo sv. očeta, ki je ljubeznivo gledal na verne svoje otroke.

Kar hipoma se začuje po vsi mogočni cerkvi, da odmeva kot grom od gorâ: „Živio“, „Evviva“ itd. Pri tem papež nekoliko postane, stopi po koncu na prestolu in solze veselja mu pridejo v oči. Ne more več rok vzdigniti k blagoslovu, kar stegne jih proti romarjem, kakor da bi jim izročil vse svoje ljubezni polno srce. Po tem nad vse ginljivem trenutku zgine sv. oče v svoje sobe, romarji pa so se pripravljali, da po zvršenih svojih svetih opravilih pohité domov, povedat še svojim doma ostalim prijateljem o lepih in svetih rečeh, ki so se godile v večnem mestu Rimu.

Zapustiti moramo tudi mi Rim in pogledati, kako so kristjanje po domačih svojih krajih obhajali zlato mašo papeževo in še posebno, kaj smo Slovenci storili v ta lepi namen.

e) Slovesnost zlate maše papeževe zunaj Rima.

Povedali smo že, da so imele dežele in škofije svoje odbore, sestavljene za vredno obhajanje papeževe zlate maše. Ti odbori so skrbeli za to, da se napravi romanje v Rim, da se pošljejo darila za Vatikansko razstavo in tudi da se doma lepo praznuje ta imenitna pa redka slovesnost.

Razdeliti se je moralo praznovanje na dvojce: v strogo cerkveno in v splošno zunaj cerkve.

Vsi škofje so zapovedali na novega leta dan slovesno cerkveno opravilo za sv. očeta papeža Leona XIII. s primernim nagovorom do vernih kristijanov, da Boga hvalijo za dobrote sv. vere in prosijo za poglavarja sv. cerkve v teh resnih in hudih časih.

Ker niso mogli vsi, ki bi bili to radi storili, potovati v Rim in zadobiti tam popolne odpustke, so škofje dovolili duhovno romanje, to je: spremljati so morali romarje doma ostali vsaj v duhu v Rim in več moliti ta čas in sprejeti sv. zakramente in na tak način so dobili popolne odpustke, kakor oni, ki so v Rim popotovali.

Prav mnogi bolj goreči Slovenci pa niso strpeli, da bi ne bili vsaj kam blizo romali v namen sv. očeta, ker že v Rim niso mogli, in tako smo videli romanje na Dobrovo pri Ljubljani, na sv. Višarje na Koroškem in na Trsat pri Reki.

Kdor je kristijan in katoličan, mora biti tak povsod, v cerkvi in zunaj; kdor spoznava in časti papeža za poglavarja sv. cerkve, za namestnika Kristusovega na zemlji, mora to pripoznati vselej in povsod. Očitno se je pokazalo to versko prepričanje o tej slovesni priložnosti.

Kralji in cesarji so srečo vošili papežu, državni in deželni zbori *) so slovesno izrazili čustva spoštovanja in udanosti. Velika mogočna mesta so čestitala sv. očetu.

Katoličani so se skušali, kako bi lepše in primernejše poslavlili ta dan. Časopisi so bili polni poročil iz vseh delov sveta, kako so tu in tam praznovali slovesni dan papeževe zlate maše.

Vse katoliške družbe napravile so posebne slavnosti v ta namen.

*) Tržaški deželni zbor ni hotel papežu čestitati; lepo pa se je obnesel naš kranjski deželni zbor.

Kaj je Ljubljana, središče Slovencev, storila na slavo papežu, naj še k sklepu tukaj omenjamo.

Mesto ljubljansko je bilo bogato in okusno razsvetljeno na starega leta večer. Novega leta dan je bil srečni dan zlate maše papeževe. Dopoludne so molili verni kristijani v cerkvi in hvalili Boga za to, da nam je dal tako modrega in blagega poglavarja; popoldne pa so se zbrali v dvorani kranjske deželne zbornice ali v Reduti in skupaj pokazali svetu, da so verni, zvesti in stanovitni otroci sv. očeta.

Kako lep je bil ta zbor! Najvišje osebe vojaškega in meščanskega stanú so napolnile zbornico. Mil. g. knezo-škof in blag. g. deželni predsednik in glavvar so prišli povzdignit slavo tega dneva. Oder je bil okusno olupšan, kip sv. očeta sredi zelenja in zastav. Vojaška godba in mogočen moški zbor so skupaj delali v čast sv. očetu.

Nastopili so govorniki: gosp. prelat dr. Andr. Čebašek, g. Henrik Povše, ki so osebo in delovanje sv. očeta naslikali v krepkih in jasnih potezah.

Slednjic vstane mil. g. knezoškof in v prijazno ljubeznivem govoru kaže zbrani gospôdi pomenljivo slovesnost tega dneva in naznani radostno iznenadenim poslušalcem, da jim je sv. oče podelil apostolski blagoslov.

Vse poklekne, resna tihota zavlada po dvorani, ko pride blagoslov na verna srca ljubljanskih meščanov.

Izvirno lepa in točno izvedena je bila slovesnost v ljubljanski deški sirotišnici „Marijanišču“. Dečki, napravljeni po šegi narodov sveta, so v vezani besedi stojé pred kipom sv. očeta slavo njegovo poveličevali. Zamorci, Indijanci, Kitajci, Evropejci itd. so izpovedali, za kaj se imajo posebno zahvaliti papežu.

Kjer že vse praznuje, tam tudi katoliški rokodelci zaostati ne smejo in nečejo. Sv. treh Kraljev dan so napravili v pričo svojega škofa in mestnega župana pomenljivo slovesnost. Krepka pevska grla je spremljevala vojaška godba. Govorilo se je lepo in navdušeno in gotovo se je verska zavest tudi tukaj mogočno utrdila.

Iz tega kratkega pregleda vidimo, da se je spolnila želja, katero so izražale lanske „Drobtinice“: „Bodi nam zlata maša

Leonova ugodna prilika, ob kateri pokažemo, kako je Slovenec verno udan sveti stolici rimski . . . Pokažimo, kako spoštujemo in ljubimo sivolasega starčka Leona XIII. — zlatomašnika!“ — To smo pokazali Slovenci.

II.

Govor o papeževi slovesnosti v katoliški družbi rokodelskih pomočnikov 6. januarja 1888.

(Govoril Anton Kržič.)

Prvikrat obhajamo v tej prekrasni dvorani svojo običajno božičnico; prvikrat si tukaj katoliško društvo rokodelskih pomočnikov s svojimi blagimi prijatelji in podporniki voši „veselo in srečno novo leto“! Prvikrat je tudi meni dana častna naloga, tukaj javno nastopiti kot „slavnostni“ govornik. In kaj naj Vam povem? Na vabilu stoji: „Slavnostni govor“. Toda nikar ne pričakujte od mene umetno sestavljenega, po vseh govorniških pravilih uglajenega govora, — jaz nisem mož za to; marveč prosim Vas, imejte z menoj potrpljenje, ako le bolj po domače kaj povem, tako, kakor sem vajen. Eno dobro lastnost bi pa vendar-le privošil svojemu govoru, to namreč, da bi bil času primeren, kajti to vem, da nobena reč, naj bi bila sicer še tako dobra in popolna, ni veliko prida, ako ni času primerna, — še najmanj pa „slavnostni“ govor. To je čisto naravno, da kar ugaja spomladi, ni ugodno jeseni, in kar je primerno zimi, ni ob enem tudi primerno poletju: vsak čas ima svoje zahteve, enako tudi vsaka slavnostna prilika.

In ker smo zdaj ravno v sredi zime, pritrdili mi bodete, slavna gospôda, gotovo radi, da je moj govor že s tem kolikor-toliko času primeren, ako začnem z zimo, ker v svesti sem si, da zdaj času primerno besedo spregovori vsakdo, če le po imenu pokliče zimo.

Zima ima mnogo neprijetnega in pustega, tako, da se je že od daleč bojé ne le otroci, marveč tudi odrasli ljudje. To se vé,

da vam ne bom na dolgo in široko opisoval vseh sitnostij, ki nam je pusta zima ponuja, temveč le samo dvoje najbolj občutno breme, ki nam je naklada zima, vam imenujem: mraz pa temo. O, tema pa je po zimi, tema! Noč je tako dolga, da dan skoro prostora ne najde, in še to mrvice dneva, kar ga je, zakriva nam večkrat trmasta gosta megla, da se nam kar v sredi dneva skoro naredi noč.

To pa sami veste, da tema je najtužniša reč na svetu. Kar groza nas spreletava, ko beremo o preubozih jetnikih, ki so bili nekdanj zaprti v temnicah, kamor le žarek svetlega dneva ni posijal; po pravici so bile take temnice najhujši strah hudodelnikom. In naš Gospod sam nam pripoveduje, da bode za pogubljene to pregrozovito gorjé, ker bodo morali trpeti v večni temi!

A tudi mraz ima svoje bridkosti, zlasti za one, kateri nimajo po dnevu gorke obleke in po noči ne gorke odeje. Premožnim pa dela mraz zato premnogo straha, ker tako lahko vsadi v nosu nadležni nahod, v grlu hripavost in kašelj, blizo srca pa vnetje in pljučnico.

Vendar moj govor bi ne bil popolnem času primeren, ko bi povdarjal le slabo stran zimskega časa. Moram omeniti, da ima zima tudi svojo reakcijo, ali bolj po domače povem: ljudje se znajo hudi in oblastni zimi tudi v bran postaviti in se izvrstno vojskovati zoper temo in mraz; temo vspešno pobijajo z lučjo, mraz pa z gorkoto.

I. Kako luč zimi odjemlje neprijetnost, skusil sem sam že v otročjih letih. Pred tridesetimi leti prišel sem s hribov v Ljubljano. Zdi se mi, da je bilo nekako v adventu, ker dobro se še spominjam, da mi je Miklavž prinesel abecednik, tablico pa katekizem, in jaz se nisem mogel načuditi v svoji otročji priprostosti, kako vendar sv. Miklavž to vé, da sem zdaj v Ljubljani in da sem ravno takega orodja sedaj potreben. V tem prvem adventu mojega ljubljanskega življenja me vzame moja dobra gospodinja zjutraj zgodaj s saboj v stolnico k prelepim zornicam. In jaz, hribovski deček, ki sem bil doma vaju le brleče trščenice, zagledam nankrat brez števila lučie po cerkvi — sapa mi začne zastajati in zdi se mi, kakor bi bil v malih nebesih. Nikoli ne bom pozabil tega otročjega iznenadjenja. In menim, da se tudi Vam enako godi. Povejte mi, kaj bi bil božič brez luči? To je ravno božična

radost, da je že v adventu pri zornicah vse tako lepo razsvetljeno, in potem o božiču vse v lučih in lučicah po cerkvah; po krščanskih hišah gori luč vse tri božične praznike celo noč; in kaj bi bile preljube jaslice otrokom, kaj bi bila božična smrečica, ko bi otroci lučice ne zažigali?

Prozajično mrzloto zimskega časa pa tudi tako prijetno preganja poetična gorkota. Le mislite si tak-le idiličen prizor: skladnica prav debelih in razklanih bukovih polén se založi v peč in zažge; potlej pa se posedejo domači okrog žehteče peči in si kaj lepega beró, pripovedujejo ali pa zapojó. Od tod je prišlo ravno „ognjišče“ v tako veljavo, da se večkrat vse drugo prezre, kar je v hiši in pri hiši, in imenuje se le samo domače ognjišče, in posebno blagrujemo onega, ki ima svoje ognjišče; celo mrzlemu Angležu tam gori v severu se otaja srce, če se vsede poleg svojega „fireside“.

O pač morajo biti hvaležni člani „Katoliške družbe rokodelskih pomočnikov“ veleč. gosp. društvenemu predstojniku, da jim je napravil domače ognjišče, da se tukaj ob lepi razsvetljavi na gorkem o prostih urah radujejo in izobražujejo v tem, kar je v sedanjem času delavcu potrebno. In jaz se le čudim ter se ne morem dovolj načuditi, kako da se še vsi pomočniki ljubljanski niso oklenili tega našega ognjišča.

II. Pa odprimo zdaj še svoje dušno oko in oglejmo si po nekoliko tudi duševno zimo.

Pač huda zima je bila pred Kristusovim prihodom. Huda tema zmot in neverstva in najostudnejšega malikovanja je bila razširjena po vesoljnem svetu. In kako mrzlo, — oh, kako ledeno je bilo v sreih človeških! Saj to je naravno, da tam, kjer ni v glavi svetlo, tudi v srcu ni gorko. Strah nas sprehaja, ko beremo, kako spriden in popačen je bil paganski svet: le dve vrsti ljudij sta bili, po eni strani razkošni bogatini, zatiralci-trinogi; po drugi strani zatirani sužniki, s katerimi so ravnali gospodarji-trinogi nečloveško kakor z brezumno živino. Zlasti delavcem je bila nesrečna osoda. Nihče ni takrat prijazno potrkal pri rokodelcu, da bi bil spoštljivo rekel: „Gospod mojster, prosim, naredite mi to in to.“ Rokodelci bili so sužniki. Sploh je bil ugasnil ves ogenj svete ljubezni. Celó pri Izraelcih, pri izvoljenem ljudstvu, je bila zima;

bilo je sicer nekoliko dneva in solnea, a bil je zimski dan in farizejci so dovolj skrbeli za gosto temo in za ohlajenje src.

Zdaj pa je prišel — v sredi zime — v sredi najdaljše noči — Zveličar na svet, on, ki je sam rekel: „Ogenj sem prinesel na svet in kaj hočem družega, nego da gori?“

Kako prijetno je že pripovedovanje njegovega prihoda! Tu se govori skoro le o luči: Nebeška svetloba se prikaže o polunoči na Betlehemskih planjavah; pa ta nebeška luč ni le svetila, ampak tudi ogrela je srea dobrih pastircev, da so precej prihiteli k Jezusu. Svetla zvezda se je prikazala trem Modrim; a zvezda ni le svetila, marveč tudi ogrela jim dobra srca, da so k Jezusu hiteli, molili ga ter svojemu stanu primerno obdarili. Ko je bilo dete štirideset dnij staro, ga blagi starček Simeon v tempeljnu v naročje vzame, na srce pritisne ter vsklikne: „To je luč v razsvetljenje nevernikov“; tudi segrelo se je pri tej priči njegovo srce, — celo smrt mu je zdaj sladka.

Zdaj je bila tedaj nebeška luč na svetu. Toda po božjem nam nerazumljivem sklepu je še morala prikrita ostati: le en sam prostorček tam v sveti deželi je bil tako srečen, da so ga obsevali njeni premili žarki; le dvoje sre je bilo na širokem svetu, ki ji je vedno ogrevalo to solnce nebeško, — ta presrečni prostor v Palestini bila je sveta hišica v Nazaretu, in dvoje najsrečnejših sre — srce Marijino in Jožefovo. O kako rad bi dopovedal vsem roko-delcem vsega sveta, da delavnica je bila že razsvetljena po nebeškem solncu, ko je bila še tema po vseh hišah! Sree delavca je že ogrevala ta nebeška gorkota, ko drugi stanovi še vedeli niso zanjo. Oh, to vam je bilo domače ognjišče, da mu ga ni bilo enacega ne prej, ne slej!

Prišel je čas, da je začelo nebeško solnce sijati v širše kroge, in prvi so bili zopet delavci, — ribiči, ki so prejemale največ svetlobe prav od blizu; njih srca so bila najbolj razgreta; delavci bili so posredniki, ki so nesli lučico vere po vseh pokrajinah takrat znanega sveta in ogrevali vsako srce, katero se je le ogreti dalo.

Zdaj je postala luč tudi sodnica. V dva dela se je razdvojilo vse človeštvo: na eni strani prijatelji luči, prijatelji Kristusovi — plemeniti ljudje — svetniki; na drugi strani sovražniki Kristusovi — neplemeniti v vsem dejanju in mišljenju — podli, zlobni

ljudje. To je izrekel Kristus sam rekoč: „To pa je sodba, ker je luč prišla na svet, pa so ljudje bolj ljubili temo nego luč.“

V vseh stanovih se je pokazala in se še kaže ta sodba; pa zdi se mi, da nikjer ne tako bujno in očitno, kakor v delavskem stanu, zlasti poznejše čase. Tu se nahajajo ljudje, ki imajo hudo — prav sibirsko zimo v svojih sreih: mračne so jim misli, in le iskricice krščanske ljubezni ne najdeš v zamrznjenih prsih, pač pa zmrzolino ledenega sovraštva. — Vseh sedem naglavnih grehov jim trga in uničuje otrplo srce; če morebiti je skopost manjša, je tem večja požrešnost in zapravljalivost: to so nihilisti, socijalisti — pravi strah samim sebi in družim — vsemu človeštvu!

Pač si boljšega dela ne more nihče izvoliti, kakor če po vsej moči odganja megle in oblake, ki prinašajo tako temo in tak mraz v srca človeška; nasproti pa neti na vso moč oni ogenj, ki ga je Zveličar pred 1888 leti prinesel na svet. To pa delajo zlasti katoliške rokodelske družbe v smislu nepozabljivega Kolpinga. Na to stališče naj se postavi vsaki, kateri hoče delavcem v resnici kaj koristiti. — Zastonj je vsako drugo prizadetje: Zima se ne dá z nobeno drugo rečjo premagati, kakor z lučjo in gorkoto; tudi mrzlo in ledeno srce se ne dá drugače otajati, če ne posije solnce nebeško!

III. Pa še eno luč Vam moram pokazati, predno končam. Povzdignimo svoje dušne oči, poglejmo tje čez južne alpe — ultra montes! Tam v večnem mestu — dvakrat slavnem Rimu — zagledamo luč, ki je namestnica one luči, o kateri sem ravnokar govoril.

Sveti irski škof Malahija je že v začetku dvanajstega stoletja preroško imenoval sedanjega papeža „lumen de coelo — luč z neba“. Pač res ne najdemo družega imena, ki bi nam tako na kratko pa tako točno označilo velikega Leona XIII. — tako gledé njegove plemenite osebe, kakor vspešnega delovanja.

Da, luč z neba je Leon XIII. gledé svojega brezmadežnega življenja. V dveh mesecih bode star že oseminsedemdeset let. O kako mora plemenitega starčka veseliti, če pogleda nazaj na svoja pota — pota nedolžnosti, na svoje stopinje — stopinje pravice in svetosti!

Da, luč z neba je Leon XIII., ker že v otročjih letih mu je obsevalo in ogrevalo detinsko srce solnce nebeških nauk in milostij.

Da, luč z neba je Leon XIII., ker ves čas v dijaških letih mu je žarno svetilo solnce Jezusovih nauk in ogrevala gorkota milostij božjih.

Da, luč z neba je Leon XIII., ker posebno žarno je osvitala in ogrevala nebeška luč božjih nauk in milostij njegovo mašniško in škofovsko sree.

Da, luč z neba je Leon XIII., ker zdaj, ko je povzdignen do najvišje časti na svetu, kaže se še posebno vpliv nebeške luči, kajti njegovo srce gorko bije za vse ljudi vsega sveta; seveda najbolj za katoliške kristijane, a tudi za krivoverce in razkolnike; vse, vse bi rad objel in pritisnil na svoje ljubeče prsi, še za pagane gorí njegovo očetovsko srce — na vse strani razpošilja misijonarjev, da bi privabil v svoj hlev te zgubljene ovčice.

Da, luč z neba je Leon XIII., ker za vse narode mu gorko bije plemenito očetovsko srce; vendar menim, da nad vse moramo mu biti hvaležni mi Slovenci, ker se je tako ljubeznjivo ozrl na nas zlasti l. 1880. Prav je, da smo mu te slavnostne dni kazali tako iskreno sinovsko udanost. Že sem v dvainštiridesetem letu, a še nikdar v svojem življenju mi ni bil Božič tako ljubeznjiv, kakor letos; in z ginenim srcem sem poslušal sodbo iz najmerodajniših ust, da med vsemi mesti je pač naše mesto — bela Ljubljana — obhajala najprisrčnije Leonovo slavnost ob zlati maši! — Bog daj, da bi ta navdušenost ne bila podobna zažgani kodelji prediva, ki bujno vsplamti, pa potlej ne pusti niti svetlobe, niti gorkote; marveč naj ostane v naših srcih ta navdušenost kot neugasljiv ogenj!

Da, luč z neba je Leon XIII., ker do vseh stanov se obrača njegova očetovska ljubezen; a zdi se mi, da še prav posebno gorko mu bije plemenito sree za rokodelce. Sam je to že večkrat izrekel, zlasti pa v okrožnici l. 1884. „Največjo skrb, pravi, mi dela socialno vprašanje“, in med vsemi društvi zlasti gorko priporoča krščanske delavske družbe, med njimi na prvem mestu družbe Kolpingove; z vidnim veseljem spremlja korake, ki jih delajo na Francoskem vrli možje v prid katoliškim rokodelcem, veseli ga, kar se snuje v Ameriki v prosepah katoliškim rokodelcem.

Bodi mi torej dovoljeno, da v imenu vseh dobromislečih rokodelcev, zlasti naših družnikov izrečem zahvalo svetemu očetu za toliko ljubezen, ki jo ima za delavski stan, ter mu želim, naj

bi še dolgo dolgo svetila ta luč na nebu sv. katoliške cerkve in še dolgo ogrevala temni in mrzli svet, ki je luči in gorkote tako zelo potreben. V imenu katoliških rokodelcev torej nocoj še posebej povzdigujem svoj glas in kličem: Leonu XIII. slava, slava, slava!!

III.

Slava Leonu XIII.!

Spevoigra.

(Priredilo* Marijanišče v proslavo zlate maše sv. očeta dné
1. januarja 1888.)

Prolog.

Oj širna zemlja, kaj se ožarjuješ
Od severa do vročih južnih tal?
In kaj razvnema srca ti nebrojna
In vzbuja čustva jim navdušen val?

Oj širna zemlja, kaj se ožarjuješ
Povsod, kjer zveličavni križ časté?
Kjer sveti evangelij se oznanja,
Kjer bje Kristu še zvesto srcé?

Oj širna zemlja, kaj se ožarjuješ,
Da tudi nam srce gorkó kipí,
Da tudi mi združujemo se s četo,
Ki praznik vsa navdušena slaví?

* Ta spevoigra se je tako igrala, da so se zastopniki raznih dežel in tudi meniških redov — kakor so navajani — poklanjali pred sv. očetom, kojega kip je bil na odru. Posamezni deklamovalci so nastopali v krasnih opravah in se združili nazadnje v slikovit prizor. Pred igro in med igro glasila se je glasba, petje s klavirjem in harmonijem. Popevale so se mnogoštevilne papeževe himne. Ob koncu je v bengalični razsvetljavi genij venčal Leona XIII., ko je donela po dvorani krasna papeževa pesem: »Kjer je Petra itd.« Tukaj podajamo samo deklamacije, ki so zložene deloma samostojno, deloma opiraje se na neko nemško igro.

Cemu vprašujem? Saj mi odgovarja
 Na to vprašanje gora, dol in log,
 Mi odgovarja mesto in vasica,
 Mi odgovarja zemlje širni krog!

Leonu v čast — razglaša se mogočno;
 Leonu v čast — odmeva ti povsod;
 Leonu v čast — Leonu v proslavljanje,
 Ki zdaj obhaja svoj slavnostni god,

Ki sveto cerkev častno, slavno vlada —
 — Čuvaj prezvesti — skušeni krmar —
 Ki je pred pol stoletja dni številnih
 Kot mašnik stopil v prvič pred oltar.

Oj sveta ura, blaženo trenotje,
 Ko je mladenič, posvečen Bogú
 V daritvi v prvič vino, kruh spremenil
 V telo in kri nebeškega Sinú!

Oj sveta ura, blaženo trenotje,
 Ko je nastopil Leon sveti stan
 In pot, po kateri ga je Bog pripeljal
 Na prestol Petrov, v večni Vatikan.

Oj sveta ura, blaženo trenotje;
 Zato proslavljamo zdaj tvoj spomin,
 Ker si nam dala slavnega Očeta,
 Časti te hči in te pozdravlja sin.

Naj vse se spaja, vse se verno druži,
 K očetu vse navdušeno hití,
 Da se pokloni, da se mu zahvali,
 Da tisoč sreč mu za naprej želí, —

Da mu poljubi blagonosno roko,
 Ki vedno se dviguje v blagoslov,
 Ki se bori za vero in resnico,
 Za pravo in dolžnost zemljé rodov.

1. Evropejec.

(Lah v opravi neapoljski.)

Oj, celi svet se v slavnem Rimu zbira,
 Poklanjajoč se in pozdrav noséč,
 In vse na prestol Petrov se ozira,
 Očeta zlatomašnika slaveč.

Moj dom se tudi verno ž njimi spaja,
 Hvaležnosti, ljubezni ves navdan,
 In s Tabo, Leon slavni, vred obhaja
 Tvoj zlati god in Tvoje sláve dan.

Res ljubiš, Oče, gorko vse otroke
 In vsem deliš svoj sveti blagoslov,
 Vendar največ moj dom iz Tvoje roke
 Prejel je blagrov svetih in darov.

Zato hvaležno danes se poklanja,
 Ljubezni zagotavlja te zvestó
 In z vdanim srcem prosi odpuščanja,
 Ker tolikrat Te žalil je hudó.

Odreka Tvojo Ti sovrág lastnino,
 In v lastnem mestu si jetnik ujet,
 A bodi Ti v uteho, v odškodnino:
 S Teboj trpi in čuti celi svet.

In skoro vsi Evropini sinovi
 Te še časté, očeta še slavé;
 Najlepši k zlati maši so darovi
 Udanih Tebi zvestih sre vrsté.

Nešteta dragocena so darila,
 Ki smo prejeli ja iz Tvojih rok,
 Zato sprejmi nektera vsaj vošila
 Ljubečih Te Evropinih sinov.

2. Slovan.

(Moravec v domači noši.)

Od sivih skal Kavkaškega pogorja,
 Do tje, kjer Laba v morje se drví,
 Kjer Don buči in Donava se peni,
 Kjer Sava vre, Triglav v nebo kípí:

Moj rod tam biva, rod sinov slovanskih,
 Sinov junaških krepek, močen rod,
 Ki sta ga v veri sveti prerodila
 Solunska brata: svet Ciril, Metod.

Pred tisoč leti tod je tma bivala,
 In v njej je taval tožno še Slovan;
 Zato pa z radostjo spomin obnavlja
 Na odrešenja iz robstva slavni dan.

Zato se vnet v apostola ozira,
 Ki sta mu vžgala svete vere žar,
 Prinesla mir in slast mu večne sprave
 In strla mu njegov pagansk' oltar.

Poznal si, oče, to ljubezen našo
 In milostno si se na nas ozrl,
 Apostolov spomin si nam oživil,
 Češčenje novo jima si odprl.

Odslej v kraljestvu širnem svete cerkve
 Slavita se, častita se povsod,
 Altarje v slavo jima cerkev stavi,
 In z nami vsi proslavljajo njun god.

In z nami vse Ciril-Metoda prosi,
 Naj v veri spet se združi z bratom brat,
 Naj se prestola Tvojega podnožju
 Ponižno bliža Tebe pripoznat.

O moli za nas, prosi za Slovane,
 Saj ljubi Tvoje milo jih srce,
 Da ves naš rod pomlajen zopet vstane
 V naročji ene prave Ti cerkve!

3. Zamorec.

(Zamorec iz osrednje Afrike.)

Zamorčev dom, oj žalostna dežela,
 Kjer Kamov sužni rod potrt živi,
 Kjer na oltarjih, vragom posvečenih,
 Žrtvuje gorka se človeška kri.

Narava bujno se sicer razvija,
 Oživlja vroče solnce nam zemljó,
 A rod, ki v kožnih kočah tam prebiva,
 Robuje strt in zapuščen — strašnó!

Vojská krvavih vsaki dan donaša
 In novih žrtev za mališk oltar,
 In novih žrtev za krvavo sužnost,
 Sinú posuži oče za denar.

Zamorčev dom, dasi dežela tužna,
 Vendar s Teboj se danes veseli,
 In k Tebi, Leon, cerkve božje oče,
 Udán poklanjat se Ti zdaj hiti.

Če celi svet nas suži in vklepa,
 Če sramoti in blati nas povsod;
 Saj Ti nas vendar ljubiš kot otroke,
 Skrbiš kot oče za zamorski rod.

V življenja stiski ni imel pomoči,
 Neba zaklade si mu ti odprl,
 Pokazal Krista vero zveličavno,
 In ž njo verigo zmečil mu in strl.

Učiš ga poti križeve v nebesa,
 Po kateri hodil je Zveličar naš,
 In sužno pot mu s tem sladko olajšaš,
 Ko z zemlje k Bogu kvišku ga ravnaš.

Zato se bliža Afrika hvaležna
 In se Ti udana vrže pred noge;
 Darov ne nosi, Kamov sin jih nima,
 Zato pa, Oče, zvesto ná srce!

4. Avstralec.

(Zlatokop)

Avstralija, oddaljena dežela —
 Je novi, tužni osamljeni svet,
 A tudi tjakaj luč je prisijala
 Razsvetlil jo, razjasnit in ogret.

Oj Tvoja luč, preblagi oče Leon,
 Ki si po selih svojih jo prižgal,
 Že blagodejne žarke nam prostira,
 Proganja črno tmo z Avstralskih tál.

Že cerkev sveta svoje roke širi,
 In k njej zateka divji se pagán,
 Da najde v njej tolažbe in resnice. —
 Zato se v Tvoje zlate maše dan

Vesel Ti bliža in Ti v dar poklanja
 Najdražje, kar domovje mu rodi,
 Ta zlati venec Ti avstralska zemlja
 V zvestobe znak hvaležno podari.

Naj Tvoje čelo sveto in junaško
 Krasí zlató v slavnostni praznik Tvoj,
 Saj venec zlat je Tvojih dni število,
 Ki v njih si bojeval svoj sveti boj.

Kot se zlato rumeno v solncu sveti,
 Leskeče Tvoja se duhovska pot,
 Leskečeš sam se — véliki duhoven,
 Ko vodiš, blagoslavljaš zemski rod.

Tijara v zlatu glavo ti okraša,
 S katero te ovenčal sam je Bog, —
 A lepše Te krasí zvestobe krona,
 Ljubezni Tvojih kronica otrok! —

5. Indijan.

(Indijan severne Amerike, oborožen.)

V ameriških prerijah se raduje
 Rudečeškožec Tvoje slave dné,
 In s celim svetom tudi on se druží,
 Ko Tvoje zlate maše dan slavé.

Saj tudi Indijancu Ti si oče,
 Vodeč ga k sreči božjega mirú, —
 Kjer divji črt je preje kri prelival,
 Odmev zdaj čuješ božjega glasú.

Pred kratkim divji krik se je razlegal,
 In tomahavk je ostrí krvavel,
 V dobravah naših vojska je vršala,
 Nemir, pobje je ljut pri nas hrumel.

A zdaj odmeva Ti zahvalna pesem,
 Ki v čast Bogu jo péva Indijan,
 Umirjen zdaj v ljubezni je nebeški,
 In boj krvavi je na vek nehán.

Glej, slavni Leon, mir nam podelila
 Cerkvé je božje silovita moč;
 Zato proslavlja naše Te domovje,
 Iz naših src odmeva glas Ti vroč.

Bog živi Te in Bog Te blagodari
 In nam obrani Te še mnogo dnij!
 V darilo bode to naj Ti voščilo,
 Ki naj proseč pred božji tron doni.

6. Frančiškan.

Oj tužno je bilo pred šeststo leti,
 Ljubezni svete žar je ugaševal,
 Sovraštvo krute boje je rodilo,
 In Kristov nauk iz src je zginjeval.

Tedaj v Asizu se mladenič dvigne,
 Napoveduje grešnikom vojskó,
 Ne z mečem ostrim, marveč s sveto vero,
 Z ljubeznijo, ki vžiga se ob njó.

Mladenič oče duševni postane, —
 Jaz tudi sem njegov nevredni sin —
 In sinov in hčeraó nebrojno četo
 Pregarja zlobna moč peklenskih tmin.

Nektere v ostre samostane zbira,
 Ostalim samostan je celi svet.
 Med vojsko svojim vsem vstop odpira,
 Kličoč jih in vabeč v svoj tretji red.

Junaških činov v to jim ne naklada,
 Le opozarja jih na Kristov glas,
 Naj z živim vzgledom svetega življenja
 Postali zemlji bi krepilni kvas.

Náš vek — Franciška veku je podoben,
 Pri nas se tudi Krista luč gasí;
 Življenje v veri vedno bolj zginjuje,
 Upor prot' Bogu javno se slaví. —

Spoznal si to, oj sivi zlatomašnik,
 Zdravila bolnim dušam si iskal,
 In našel si ga v svetem tretjem redu,
 Da ž njim okrepljen svet bi zopet vstal.

Kot v davnem času, — tudi zdaj oživlja
 In greje srca, vžiga za Boga,
 In prekvašáva neskvašene duše
 In dviga kvišku z blatnih zemskih tlá.

Beseda Tvoja in priporočilo
 Je oživila ta Franciškov lek,
 Da kot nekdam je bolna srca zdravil,
 Okrepil bo i devetnajsti vek.

Oj delo Tvoje, slavni sveti oče,
 Že bujno sad rodeva krog in krog,
 Hvaležno udano Te zato pozdravljam
 V imenu vseh Franciškovih otrok.

7. Dominikanec.

Navdušen bližam Tebi se, oj Leon,
 Dominika očeta revni sin,
 Budí navdušenje mi Tvoja slava,
 In Tvojih nepreštetih del spomin.

Pred šeststo leti v našem svetem redu,
 Je vzbudil se mogočen mož, — svetnik,
 Tomaž z Akvina, modrijan krščanski,
 Cerkevne vede velikansk pomnik.

Pozabil nanj je svet in na nauke,
 Ki je je od Boga navdan učil,
 Zato pa ti si spet ga priporočil,
 Kot luč rešitve svetu ga odkril.

Da modroslovje Kristu odtujeno
 Se vrne spet na svojo pravo pot,
 In v sveti veri nekdam zasajeno
 Osreči z vero zopet zemski rod.

Z lažjo in zvitostjo je kriva veda
 Resnico poteptala prejšnjih dnij,
 Orožje to nevarno in brezbožno
 Otopil si, uničil tudi Ti.

Odprl si nam arhive Vatikanske,
 Da celi svet se steka tja lahko
 In pouči, prepriča se resnice,
 Ustavi starim se lažem krepko.

Učene z vedo Ti si oborožil,
 Neukim tudi si orožje dal,
 Da bi peklenško silo s cela zmagal,
 Prepodil tmo pogina z zemskih tal.

Orožje sveto mojega očeta:
 Mariji venec rožni v čast spleten,
 Ki s tiho vnemo dušno se bojuje,
 Ki zmage je z nebes zagotovljen.

Na Tvoji strani, Leon, je resnica,
 S Teboj Marija in s Teboj je Bog,
 S Teboj srce, s Teboj krepka desnica
 Je za Te vnetih, vernih Ti otrok!

8. Državnik.

(Dvorjan v dolgi, črni, patricijski halji.)

Države silne videla je zemlja
In videla njihovo rast in moč,
A videla je tudi njih razdjanja,
Ko so potrte rúšile se v noč.

En prestol pa neupogben ti caruje;
Ne strè ga sila, čas ga ne podrè,
Ker božja moč ga čuva in varuje,
Na skalo Kristovo sezidan je.

In ista moč, ki ta prestol ohranja,
Daje i drugim prestolom oblast;
Daje vsem drugim carstvom krepke sile,
Daje neupogbenost in čilo rast.

Zastopniki na Petrovem prestolu
Vedó skrivnost obstanka carskih sil,
Vedó skrivnost provspeha zemskih carstev,
Vedó skrivnost orjaških njih gomil.

In slavnih prednikov naslednik vredni,
Ki luč na nebu, Leon, nam sloviš,
Skrivnosti te očetovsko oznanjaš —
In jih zemljé mogočnike učiš.

Oj vera križa, Kristovi nauki,
Dajó prospèh državam in trdnost,
In to pa zglašajš, s krepkim glasom kličeš,
Krščanske vere zabljeno krepòst,

In sveto vero v djanju oživiljeno,
Človeški družbi vrneno nazaj,
Da se povrnejo nam zlati časi,
Miru in sreče svete zemski raj. —

Učiš zakona nezrušljivo zvezo,
Ki jo omajal je pohotni svet;
Da zveza Krista s cerkvijo presveto
Odseva ž nje, zrcali v njej se spet.

Pozdravlja celi svet Te in časti Te,
Ki si v rešitev mu z nebes poslan,
Uklanjajo se kronane Ti glave
Z narodi vsemi v Tvoje slave dan.

9. Otroci.

(Mali Marijaniški gojenci.)

Vse se Ti klanja, vse Te pozdravlja
 Danes v Tvoj slavnostni čas,
 Vse si sprejel in vse blagoslovil:
 O blagoslovi še nas. —

Kadar vrastemo in smo veliki,
 Bomo živeli za Té,
 Bodo branile vero presveto
 Naše roke in srcé.

Borna sirota, dete nezmožno
 K Tebi, k očetu hiti;
 Kakor je Kristus srčno nas ljubil,
 Tvoje i srce za nas gori!

To Ti obeta dete slabotno,
 To Ti prisega trdnó,
 Kristu in Tebi, Oče presveti,
 Nikdar nezvesto ne bo.

Prazne so roke, ni ga darila,
 Polno pa želj je srcé,
 Sprejmi obljube, sprejmi vošila,
 Z duše nam vrejo gorké.

Zate živeli, zate molili
 Bodemo, bodemo vsi;
 Tebe, naš Oče, Tebe, naš Leon,
 Bog naj še dolgo živi!

IV.

Cesarjeva štiridesetletnica.

Meseca grudna t. l. bodo praznovali narodi slavne Avstrije štiridesetletnico vladanja slavnega svojega vladarja, cesarja Franca Jožefa I. Že sedaj se pripravljajo dežele in mesta na ta zgodovinski praznik, snujejo se razni odbori, tu pa tam se tudi že obhajajo slovesnosti v ta namen, napravljajo se ustanove, izdelujejo se razni spominki, da bodo pozni vnuki pomnili redko slovesnost. Pač ne bode hriba ne doła, kjer bi se ne spominjali slavnostnega dneva. Tudi „Drobtinice“ so se kaj rade poprijele te vesele prilike, da proslavé nekoliko to veliko srečo, ki jo uživajo pod dobrotnim, verno-katoliškim, očetovskim vladarjem. Zato podajajo častitim čitateljem v kratkih potezah najbolj bistvene dogodke iz življenja presvitlega cesarja, kajti s tronom Habsburškim bo vedno trdna stala sreča Avstrije; ljubezen pa je tista vez, ki veže vladarja z ljudstvom njemu podložnim.

Bilo je jutra 2. decembra v viharnem letu 1848. V Olomucu na Moravskem, kamor se je umaknil Ferdinand I. Dobrotni s cesarico, je bilo vse nenavadno živo. Vse je pričakovalo nekaj

nenavadnega, ali nihče ni vedel prav za prav povedati, kaj se bode zgodilo. Pred knezoškofijsko palačo je pridrdral voz za vozom, udje cesarske rodovine, ministri in državni dostojanstveniki so se zbrali v prestolni dvorani, kamor so bili povabljeni; nihče ni hotel vedeti, kaj naj pomeni. Slavno zbirališče je ugibalo to in ono. Slutilo je nekaj nenavadnega. Kar se h krati odprè dvoje vrat, ki so vodila k cesarskim sobam, in v slovesnem sprevedu stopata cesar Ferdinand in cesarica, pred njima pobočnik knez Jožef Lobkovic, za njima pak so šli: nadvojvoda Franc Karol, nadvojvodinja Sofija in poslednjič nadvojvoda Franc Jožef.

V prestolni dvorani se vsedeta Nju Veličanstvi in drugi udje cesarske rodovine na sedeže njim pripravljene. Cesar vzame v roke list in bere sicer le nekaj, a silo tehtnih besedij, med tem, ko ga vse strmé poslušā. Tako-le pa bere:

„Iz tehtnih vzrokov smo neovrgljivo sklenili, da hočemo odložiti cesarsko krono, in sicer na korist Našemu preljubljenemu stričniku Francu Jožefu, katerega smo razglasili polnoletnim, potem ko je Naš preljubljeni brat, svitli nadvojvoda Franc Karol, Njegov oče, določno izrekel, da se odpové pravici nasledstva, ki mu pristoji po hišnih in državnih postavah, na korist vzvišenemu svojemu sinu.“

Ko je bilo prebrano to velevažno pismo, prebrali so še druga pisma, namreč odpoved cesarja Ferdinanda in odpoved nadvojvode Karola na nasledstvo, ki mu pristojā.

Sedaj nastane ginljiv prizor. Mladi cesar poklekne pred cesarja Ferdinanda, njegove oči govore glasneje, kakor najbolj zgovorna usta, a cesar Ferdinand ga objame rekoč: „Naj Te Bog blagoslovi, bodi vrl in Bog Te bode varoval; rad sem to storil.“ Ob tem svečanem trenutju se je slišalo ihtenje po celi dvorani. Zgodovinsko dejanje je dovršeno; sedaj stopi ministerski predsednik knez Schwarzenberg pred občinstvo in naznani premembo v vladarstvu. Na treh krajih v mestu so trobentači naznanili prebivalstvu to velevažno novico. Ko se je dve uri pozneje cesar Franc Jožef na čelu svojega dragonskega polka pokazal v javnosti, pozdravili so ga vojaki z burnim klicem, odmev se je razlegal po mestu, in vojaška godba vseh polkov je zasvirala cesarsko pesem.

Cesar Ferdinand se je takoj odpeljal v Prago, in novi cesar je spremljal Veličanstvi do kolodvora. Ta novica je tudi na Dunaju

vse osupnila. Prebivalstvo je radostno začelo, da je nadvojvoda Franc Jožef postal cesar in 8. decembra so peli po cerkvah zahvalno pesem.

To novico so radostno začeli ne le avstrijski narodi, temveč tudi v inozemstvu so pozdravljali to veselo vest; Avstrija je veljala po vsi Evropi kot zaščitnica pravice, miru in blagostanja med narodi. Iznenadjeni so bili le tajni rovarji, prikriti sovražniki, ker ti so že pričakovali, da razpade Avstrija zaradi narodnostnega prepira; to so bile njihove najiskrenejše želje.

Cesar Franc Jožef je ostal čez zimo v Olomucu in je prišel 5. maja 1849 v Schönbrunn. Kakor blisk se je hitro razširila ta novica in že večer tistega dneva je bil Dunaj krasno razsvetljen. V nedeljo — prihodnji dan — je bil cesar na Dunajskem „glacis“ v sredi vojakov pri vojni sveti maši. Povrnil se je potem v Schönbrunn in tam je sprejel poslanstvo Dunajskega mesta. Na nagovor Dunajskega župana dr. Seilerja odgovoril je presvitli cesar, da je prišel sem, hoteč biti bližje vojnega polja, — bila je tačas vojska na Ogerskem, — kajti on hoče v hudih in dobrih dnevih biti pri svojih podložnikih. Zanašaje se na pomoč božjo in sodelovanje vseh dobromislečih, pošilja Dunajskemu mestu cesarski pozdrav.

Kakor svetlo solnce predere gosto jesensko meglo, tako je razpodil nastop presvitlega cesarja debelo meglo, ki je ležala po Avstriji od meseca sušca prejšnjega leta sem. A na hip se to ni moglo zgoditi. Od tistega 2. dne decembra l. 1848 je preteklo dolgih šest let, predno so se duhovi upokojili. Posebno pa je bila razburjena in vznemirjena Ogerska, katero je framason Košut zapletel v vstajo. Poslednjič so vendar le pomirili Ogersko, kakor nekaj let poprej Dunaj. Radecki je slavno zmagal Piemontezce in pomiril Lombardo-Beneško. Potem ko je postalo mirno, nastopil je čas za važne premembe na znotraj in zunaj.

Prenaredbe.

Cesar Ferdinand I. je 24. novembra 1848 izročil vlado ministerskemu predsedniku knezu Feliksu Schwarzenbergu, in to je bilo prav modro in pametno. Njegov mladi naslednik je z mirno vestjo lahko zaupal izkušenemu državniku osodo države, kajti njemu so zaupali doma in tudi po inozemstvu so ga čislali. Ministerstvo Schwarzenberg-Stadionovo (poslednji je bil minister notranjih zadev)

se je odlikovalo posebno po odločnosti in pogumu. Ko se je angleški prvi minister, lord Palmerston, ki je bil tudi prvak med framasoni, potegoval za Sardinskega kralja in se celo vtikal v notranje zadeve Avstrije, rekel mu je knez Schwarzenberg naravnost, da bi on bolje storil, ko bi bolj gledal na zamotano štrečno na Irskem, kakor pa na Avstrijsko. Toda lord Palmerston je ostal, kar je bil, Karola Alberta je nahujskal zoper Avstrijo, papež Pij IX. je bil prisiljen Rim zapustiti, ki se je proglasil za ljudovlado; l. 1849 dne 21. marcija se je zares začela vojska med Avstrijo in Piemontom, ki je trajala tri dni, v katerih so Avstrijanci trikrat zmagali; Karol Albert pa je bil prisiljen odpovedati se prestolu.

Piemont je bil zmagan. Radecki ga je imel popolnoma v oblasti, a presvitli cesar, najvišji vojni poveljnik, je dovolil nasledniku nesrečnega kralja, Viktorju Emanuelu mir, ki se mora po okoliščinah imenovati zelo ugodnim. Prerajena Avstrija pa se je zdela nevarna Prusiji, ki je že tačas skušala dobiti glavno besedo in vodstvo na Nemškem. Zato je delala Prusija spletke in iskala je povoda k razporu in ga je tudi našla.

Da bi spravila zopet v red zamotane zadeve v Evropi, sklicala je Avstrija nekdanji nemški zavezni zbor v 2. dan septembra 1850 v Frankobrod ob Menu. Vse druge nemške zavezne države, da celó vnanje vlade, odobravale so ta korak Avstrije, le Prusija je oporekala in se je ustavljala sklepu zaveznege sveta, da je bilo videti, vojska je neizogibljiva. Tedanji avstrijski poslanik v Berolinu, grof Prokesch-Osten, je vendar srečno pripravil pruskega kralja Viljema IV., da je prijenjal.

Knez Schwarzenberg je tedaj na vnanje Avstriji pridobival veljave, a grof Stadion je uravnaval notranje zadeve, svitli vladar pa je bil duša vsemu gibanju, vse zadeve je poznal in delal vsestransko; jedini smoter delovanju mu je bil blagor države.

V Kromerizu je bil še l. 1849 zbran državni zbor, ki je bil sestavljen iz vsakovrstnih sil, ki niso vselej delale na blagor Avstriji ter dragi čas tratile z neplodnimi teoretičnimi razpravami, s takimi, ki se v prvi vrsti niso dotikale potreb državnih; tedaj je izšel 4. marca l. 1849 cesarski ukaz, ki je razpustil državni zbor in dal ustavo avstrijskim deželam, kakoršno je bilo mogoče takrat zvrševati. Sostavil jo je grof Stadion; ta gospod je že poprej več modrih postav nasvetoval, n. pr. srečkanje pri vojaščini podvrženih,

okrajšanje vojne dolžnosti na šest let, dolžnost plemstva za vojaščino. A prerano je zbolel ta zelo obdarovani mož, sila oprakov ga je potlačila, in že l. 1849 je moral odstopiti, a Schwarzenberg je ostal do svoje smrti 3. aprila 1852.

Samodržstvo v Avstriji.

Bodisi, da je bila ustava za Avstrijo neizkušena novost, ali pa so bili drugi vzroki, sploh je prevladala misel, da je treba vajeti pri vladi bolj strogo nategniti, ako naj se red ohrani. Bodisi to ali ono, 31. decembra 1851 so odpravili ustavo z dne 4. marcija 1849; ministerstvo notranjih zadev je prevzel Aleksander pl. Bach, in nastopila je takozvana dōba absolutizma. Bachova dōba pri mnogih slabo slovī, mnogo pa je med njimi takih, ki so zajemali zgodovino tistih časov iz kalnih virov framasonskih listov. Toliko se sme reči, da je ta dōba mnogo dobrega uvedla v Avstriji. Katoliško gibanje se je pričelo, kajti vedno bolj so spoznali, da se mora prostost tudi v verskih rečeh pokazati v dejanji. Pregnani redovi so se smeli zopet vrniti, da, vpeljali so še novih, katerih delovanje se jim je videlo koristno. Katoliške bratovščine so se zopet oživile in udje so se smeli shajati. Cesar sam je skrbel, da so se oo. jezuitje smeli povrniti, in l. 1852 so imeli na veliko radost Dunajskih katoličanov majevo slovesnost.

Napad na cesarja.

Vse to je pa neznansko podkurilo stranko, ki na tihem ruje in tla izpodkopava veri in državi, — cesarja, ki tako neustrašeno postopa, je treba s pota spraviti; — vendar previdnost Božja je čula nad posvečeno osebo vladarjevo.

Bilo je 18. februvarja 1853, ko se je cesar sprehajal s pobočnikom grofom O' Donnel-om ob Dunajskem nasipu. Poleg starih Koroških vrat se je cesar naslonil na ograjo ter je zrl v rov. V tem trenutju se priklati mlad človek, ter sune cesarja z nožem, na dve strani nabrušenim, v zatilnik. Žena, ki je šla za cesarjevim spremstvom, je videla, kako se je nož zablisknil, ter je zaklicala: Jezus, Marija, Jožef pomagajte! Med tem se cesar obrne, in nož, zavihten z vso silo, je zdrznil. Preboden je bil ovratnik pri ulanki, a noževa ost je šla v vrat samo kacih šest črtic. Pobočnik grof O' Donnel je zgrabil zavratnega morilea Libenija in ga je na tla

podrl, in Dunajski meščan Ettenreich, ki je uprav prišel mimo, držal je morileca dotlej, dokler ni straža prišla in ga v zapor tirala. Žena, ki je na pomoč klicala, zgubila se je med množico, ki je od vseh strani skup vrela.

Cesarju je močno kri lila, in podal se je v palačo nadvojvode Alberta, kjer so ga obvezali, in potem se je peljal v cesarski grad. Tri tedne je moral cesar doma ostati, vse cesarstvo je žalovalo; ko se je pa 12. marca peljal v cerkev sv. Štefana, Bogu zahvalit se za rešitev, je bilo povsod nepopisno veselje.

A pogumnega vladarja to ni ostrašilo, neupogneno je hodil svojo pot, da pomiri razburjeno državo; prvo najvažnejše njegovo delo je bil „konkordat“, to je uravnava cerkvenih razmer s sveto stolico, kajti večkrat rekel je presvitli vladar, „delam in prizadevam si za to, da imajo podložni časnih dobrot, a da zaradi njih ne zgubé večnih.“

Poroka presvitlega cesarja.

Napad na presvitlega cesarja je bil žalosten prizor v njegovem življenju; tem bolj je bilo ljudstvo veselo presenečeno, ko se je presvitli cesar poročil dne 24. aprila 1854 s princesinjo Bavarsko Elizabeto, našo presvitlo cesarico, ki si je stopivši na avstrijska tla pridobila in ohranila ljubezen in spoštovanje vseh podložnih do današnjih dnij.

Zakonsko življenje slavne cesarske dvojice je bilo vzgledno podložnikom širnega cesarstva. Dve hčeri sta razveselili cesarske stariše, tretji otrok je sedanji prestolonaslednik, svitli nadvojvoda Rudolf (Franc, Karol, Jožef). Da bi se Bogu skazal hvaležnega, je cesar ustanovil na Dunaju (1858—1864) bolnišnico „Rudolfinum“. V službo bolnikom so poklicali novo „kongregacijo“ služabnic presladkega Srca Jezusovega. Mladi cesarjevič je rasel na radost svojega preslavnega očeta in vsi narodi Avstrije ozirajo se veselega upanja zanašaje se na milost božjo s ponosom na vzvišenega prestolonaslednika.

Vojska l. 1859.

Avstrija je hodila po svoji poti, da se prenovi, in vse je šlo dobro. Tudi na zunaj se je vse gladko razvijalo, a l. 1857 se je zopet začelo oglaševati sovraštvo proti vladarski oblasti. Ko je

cesar I. 1856 potoval po Lombardo-Beneškem, je laško časopisje bilo tako brezobzirno, in pisava tako razžaljiva, da so pretrgali diplomatsko vez s Piemontom, in je bil cesarski poslanik domov odpoklican. Na to je nastopila mržnja med vladama, a ravno to je hotel Piemont, ki si je med tem iskal zaveznikov. In ta je bil Napoleon III., cesar francoski, poslušen sluga kovarjev, ki so mu pretili s smrtjo, ako ne reši (?) Italije. Dne 29. aprila 1859 je prekoračila avstrijska vojna piemonsko mejo, in pričela se je vojska, v kateri je bila Avstrija zmagana prvič pri Magenti ob piemonski, drugič pa pri Solferinu ob beneški meji. Nemška zveza se je sicer pripravljala na vojsko, a Prusija je zadrževala vso stvar; Avstrija sama sebi prepuščena je sklenila mir v Villafranki, lepa Lombardija je bila zgubljena. Framasoni so se radovali. Avstrija je postala tako rekoč zasmeh svojim nasprotnikom. Izvrstna vojna, a slabo vojena, nemarnost in sleparije pri uradnikih so tako očitne postale, da se je moralo kaj zgoditi. Cesar je odpustil ministerstvo in poklical grofa Goluchovskega. Dne 20. oktobra 1860 je izšlo cesarsko pismo („Oktober-Diplom“), ki je podelilo samoupravo posameznim deželam ter je imelo glavne poteze nove ustave. A liberalizem je tačas po Evropi gospodaril in kakor slana moril vsako opravičeno gibanje, tako tudi oktoberski diplom ni nikdar stopil v veljavo, marveč v Avstriji je nastopila dōba liberalizma. Novi minister Schmerling je iskal blagra Avstrije v tem, da je hotel vso Avstrijo ponemčiti in po enem kopitu vso preustrojiti, bil je, kakor pravimo, nemški centralist; ob enem pa je hotel Avstriji nakloniti vse blagre novodōbnega liberalizma. Pomagali so mu vsi, ki so hoteli iz zgodovinske Avstrije napraviti neko modērno edinstveno državo. Avstrija je dobila svobodo obrti, ki je odprla vrata oderuhom; svobodo tiska, a le za nemške centraliste in brezbožne pisatelje; pa enakopravnost judov s kristijani, z vsemi posledicami, ki izvirajo iz take mešanice. Dobili smo februarško ustavo l. 1861 in Schmerling je ostal pet let na krmilu državinem. Avstrijski narodi, zvesti svojemu cesarju, niso se dali ukloniti nenaravnemu pritisku. Slednjič so se ga naveličali, in Schmerling je odstopil dne 27. julija 1865. Sedaj pa je bilo vprašanje: po katerem potu treba kreniti? Na čelo vlade je stopil konservativni grof Beleredi. Ta je poskusil pogoditi se s Čehi in ustreči Madjarom; nastopil je politiko miru in sprave in skrajne varčnosti pri državnih stroških. Videti je bilo,

da se bode vse na bolje obrnilo, zaupanje se je zopet povračalo; februarvsko ustavo so ostavili 20. septembra 1865. A vojska, ki se je med tem pričela, je zopet vse potlačila.

Vojska l. 1864 in 1866.

Mnogo je že bila Avstrija skusila s Prusijo, a vendar ji je zopet zaupala in l. 1864 podpirala jo v vojski zoper Dansko zaradi zamotanih razmer v Holsteinu. Avstrija je tako ravnaje prišla ob zaupanje pri nemški zvezi. Dvojna vlada v osvojenih deželah je dala povod mnogim pritožbam; knez Bismarek je dolžil Avstrijo, da je Pruski sovražna in nasprotna. Ni poslušal opravičenja Avstrije, marveč vprašal je pri nemških zveznih državah, koliko se sme zanašati na-nje, ako pride do vojne med Avstrijo in Prusijo. Sam je pa šel k Napoleonu III. in si je tam zagotovil, da se Francoska ne bode vmešala v to vojsko, z Laško vlado je pa sklenil zvezo na odboj in napad. Jeden dan imata obe državi vojsko začetí zoper Avstrijo. Avstrija je bila osupnena, tem več, ker je Pruski kralj dal častno besedo, da nima zveze z Italijo. Pa še ni bilo dosti! Bismarek se je pogovoril z uporniki na Laškem in na Ogerskem; tačas ko bodo sovražniki na mejah pritisnili, vstati imajo domači sovražniki, vzdigniti se zoper vlado; ogerski polki pa imajo udariti na cesarske.

Še ob zadnjem trenutju, predno je napočila vojska, zagotavljal je naš cesar, da on ni kriv te vojske, ki je izmed najbolj nesrečnih in žalostnih, ker se bojujejo Nemei zoper Nemece; zgodovina bode obsojevala tiste, ki so začeli to vojsko, in Bog, ki je vseveden, je bode sodil.

Dné 20. junija 1866 je Italija napovedala vojsko, in 21. junija so prilomastili Prusi na Česko.

Na jugu je zmagal 24. junija nadvojvoda Albrecht pri Kustoci (Custoza) ter je Lahe zapodil nazaj čez reko Mincio. Pri otoku Visu je zmagal Tegethoff 20. julija laško brodovje, Persano je pripeljal laško brodovje vse razbito v Ancono nazaj. Ali nesrečna bitva pri Kraljevem Gradu in pri Sadovi, kjer so Prusi užugali cesarsko vojno, je Lahom prijala, tepeni so bili na suhem in na morju, a vendar so si pridobili Benečansko.

Zmagati v ti dvojni vojski je bilo, po človeško govorjeno, nemogoče; tretji v zvezi je stal Napoleon, ki bi bil gotovo segel

vmes, ko bi bila Avstrija zmagala; po ti vojski je bila Avstrija pahнена iz Laške in iz Nemčije. Avstrija ni bila sicer uničena, a zelo opešana in ponižana, namesto Habsburžanov so prišli pruski Hohenzollerji na čelo Nemčije.

Liberalizem prodira v naši državi.

„Razderimo Avstrijo ter podkurimo narodnostni boj“, tako je že leta 1851 svetoval Mazzini. Kar je tačas svetoval laški rovar framason Mazzini, začel je izvrševati minister vnanjih zadev, prišedši iz Saškega, baron Beust s tem, da je monarhijo v dve polovici razdelil, tostran in onostran Litave. V tako zvanih nemških državah je gospodarilo pet let „meščansko“ ministerstvo, na čelu mu je bil Karlos Auersperg. Kako je gospodarilo, to dobro vemo katoličani, in še dolgo se ne bodo zacelile rane, katere so bile vsekane v tisti dōbi. Vzbudili so boj zoper konkordat, slovesno pogodbo med cesarjem in papežem, ki je uravnala cerkvene razmere; na korist in radost judom, pravim in krščenim, so odpravili oderuške postave, vpeljali so civilni zakon za silo, zmoto in resnico postavili na eno in isto stopinjo, uvedena je bila tudi brezverska ljudska šola, ki je davkoplačevalce zelo obremenila ter v kratkem času napolnila ječe z mladimi nepridipravi. Svitli cesar se je sicer branil podpisati te postave, a žugali so z ljudsko vstajo in korak za korakom so tiščali naprej; toda poslednjič se jim je vendar-le cesar ustavil. Poklical je l. 1871 grofa Hohenwarta v ministerstvo. Pogumno se je lotil grof Hohenwart težavnega dela, s krepko roko je prijel za krmilo, a tisti, ki bi ga bili imeli podpirati, višji uradniki, so mu polena pod noge metali, časopisje je hujskalo na vse strani, v odzadju pa je bil grof Beust. Jeseni l. 1871 je odstopil grof Hohenwart, a kmalu za njim je šel tudi Beust.

Ob tem času hudih notranjih stisk je cesar nastopil zanimivo pot v Jeruzalem, v tisto mesto, od koder je zveličanje došlo vsemu svetu. Dne 25. oktobra 1869 je šel z doma in je bil 9. novembra na Jeruzalemski višavi. Prišedši v sveto mesto je stopil s konja, pokleknil in poljubil sveta tla. Ljudstvo vseh veroizpovedanj je bilo globoko gineno, in ko cesar vstane, pozdravljalo ga je radostno in s častjo spremilo v mesto, seveda v prvi vrsti katoličani.

Na Beustovo mesto je prišel grof Andrassy, za meščanskim ministerstvom je pa prišlo „ministerstvo dohtarjev“, od temena do

petâ liberalno, na čelu mu je bil Adolf Auersperg. Ta dôba je najbolj nesrečna izmed vseh, ta je dôba nesramnega sleparstva in brezobzirne spridenosti. Ta dôba bode ostala narodom v neblaženem spominu že zaradi velikega poloma l. 1873.

Takrat je vendar vsakdo mislil, da bode vlada izpregledala in da bode varovala ljudstvo nesramnega odiranja po oderuhih in zvutih sleparjih; a tega ne, marveč je narodnostni prepir divjal hujše nego poprej; občeno nezadovoljnost so pa znali potlačiti s tem, da so tu in tam napravili kak škandalček, kakšno hujskanje na cerkev in nje naprave, na zveste katoličane, na narodnjake, sploh na vse take, ki niso hoteli verovati, da bi nemški centralizem in židovski liberalizem mogla zveličati Avstrijo. Vendar Avstrija je že mnogo prestala, liberalna vlada jo je močno oslabila, a uničila je vendar le ni. Prišlo je rešenje, ko ga že nihče ni pričakoval, ali vsaj nihče ni vedel, kako bode prišlo. Kamenček se je odvalil od hriba, je rastel in rastel, v Avstriji strl liberalno ministerstvo in provzročil živo gibanje med narodi. Kako se bode vse to končalo, nas bode učila prihodnjost.

Kristijani na Turškem niso mogli dlje prenašati Turškega jarma. L. 1875 je naš presvitli vladar potoval po Dalmaciji. Istega leta je tudi buknila vstaja v Hercegovini. Beguni iz Bosne in Hercegovine so bežali na cesarska tla; l. 1876 je zgrabila Srbija za orožje, a ni bila srečna v vojski zoper Turka. Prihodnje leto je začela Rusija boj s Turčijo, a še le naslednje leto 1878 jo je zmagala do dobrega. V Berolinskem pomirju tega leta je prevzela Avstrija nálog, da pomiri Bosno in Hercegovino ter zasede te deželi. Politika nemških liberalcev v Avstriji je bolj skrbela za Turke nego za tlačene kristijane — Slovane, ter je bila zoper zasedenje teh dežel. A Avstrija se ne more ozirati na take želje, Dalmacija je dolga, a ozka dežela, in ko bi bila kaka močna država za njo, bilo bi to Avstriji nevarno. Liberalci so se bili z upornostjo cesarju zamerili, in to je dalo povod, da se je tudi na notranje politika zasukala. Cesar je odpustil ministerstvo, naročil pa je grofu Taaffeju, naj si poišče môž, s katerimi bode mogel zavoženi državni voz zopet na pravi tir spraviti. Novo ministerstvo si je privzelo načelo: „mir in spravo med narodi.“ Grof Taaffe je ustavil kulturni boj, ki je prikrito trajal in verne begal, spridil je tudi oderuhom, velikim in malim, pogubonosno delovanje

na škodo posameznim in vsej državi. Nove volitve so bile razpisane, prišli so drugačni možje v državni zbor; Čehi so tudi poslali svoje zastopnike v državni zbor, katerega so se že dolgo časa ogibali in nekdanja večina v državnem zboru, ki je narode hujkala in ljudstvo odirala, je bila potisnena v manjšino. Ni čuda tedaj, da nagaja, kjer more, in ker sama ni vstvarila nič plodovitega, zavira pa sedaj vsako plodonosno delovanje, kljubuje vladi in večini v državnem zboru, in tako se vrši zboljšanje le počasi. Ministerstvo Taaffejevo je sicer krenilo po drugi poti, a ima dosti napotja, katerega se ogiblje počasi in previdno, ker obstoječe postave se ne dajo tako na mah preurediti. Dobili smo sicer novo obrtno postavo, a v državnem zboru so jo popravljali in popravljali, da je prvotnemu dobro premišljenemu načrtu komaj podobna. Uprav tako počasi napreduje tudi zboljšanje šolskih postav, oziroma prestop iz brezverske šole k verski. Liberalci so svoje dni skrbeli, da so hitro skovali brezversko šolo, sedaj se pa opirajo na postavo, kakor na stvar, ki je nedotakljiva. Ogromna večina ljudstva želi versko šolo; tudi bremen, katere nalaga šolska postava dné 9. maja 1869 prenašati ne more, a vse to v očeh nevernih liberalcev, kateri so največ v judovskih rokah, ne pomaga nič. Žugajo z odstopom iz državnega zbora, ako bi vendar-le ta postava imela biti sprejeta. K notranjim težavam prihaja pa še skrb in strah pred vojsko, in je zmirom treba vzdrževati veliko vojno, ki je pripravljena za boj in napad. To pa tudi v notranjih zadevah vladi roke veže, da ne more tako odločno postopati, kakor bi morda rada. Treba je skrbeti za nove vire dohodkom, nalagati novih davkov. To je pa stvar vselej kočljiva, vzlasti pa v Avstriji, ki je razdeljena v dve polovici, ki sestoji iz mnogih dežel, katerih koristi se ne vjemajo vselej med sabo, dostikrat je na kvar temu, kar onemu koristi. To se je pokazalo pri davku na žganje. Vendar je večina iz višjih državnih ozirav sprejela postavo za zvišanje davka na opojne pijače. Odložili so pa to spomlad predlog Liechtensteinov za versko šolo, da so se ognili večega razburjenja duhov, in da je država za vse slučaje pripravljena na vnanje delovanje. Od modrosti cesarja in njegove vlade pa pričakujemo, da se bodo ozirali tudi na želje katoliških narodov. Zlasti upajmo, da nam bode dobrot in znano katoliško mišljenje našega svitlega vladarja priskrbelo versko šolo, katero želijo imeti narodi avstrijski in

kateri se ustavlja samo neka stranka, kateri pa ni mari niti blagor Avstrije, niti večni blagor posameznih Avstrijancev. To bi pač bil najlepši dar, ki nam bi ga podaril svitli cesar ob svoji štiridesetletnici. Vemo pač, da prepušča svitli cesar, naj narodi po postavnih poti urejajo svoje razmere, a prav zato ne nehajo klicati in javno naznanjati, česa si želimo od onih, ki so poklicani, da nasvetujejo svitlemu cesarju modre zakone. Kakor so „Drobtinice“ nekdaj delovale za dobro šolo, tako tudi nečéjo opustiti te slovesne prilike. Avstrija vendar ne bode zatajila svoje zgodovinske naloge, biti varuhinja katoliški veri.

Vladanje táko pa je umetnost vseh umetnostij; pravo pot izbrati si ob odločilnem trenutju, to pa je modrost vseh modrostij. Ta dar pa pride le od Boga. „Daj mi modrost, da svoje ljudstvo prav vladam“, prosil je Salomon pri svojem nastopu Boga. Tudi o našem svitlem cesarju pripovedujejo, da je v slovesnem trenutju, ko je imel nastopiti vlado, pred vsem mislil na težke vladarske dolžnosti. Koliko skrbij, koliko bridkih skušenj, koliko prevar in iznenadenj čaka vsacega vladarja! Krščanski podložni so dolžni moliti za svojega vladarja, da bi Bog razsvetlil njega in njegove svetovalee. Sicer to prosimo pri vsaki sveti maši, pri vseh javnih molitvah; da bi vselej zgodilo se s premislekom in prevdarkom! Letos se vsa Avstrija pripravlja, da praznuje štiridesetletnico vladanja presvitlega cesarja, o tej priliki bodo gotovo vsi verni zahvalili se Bogu za vse dobro, kar je je Bog skazal presvitlemu vladarju in po njem tudi vsem njegovim podložnikom. Prosili pa bodo pri prestolu Božjega veličanstva milostij — vladarju in njegovim podložnim potrebnih — da on, ki je po božji volji cesar postal tudi pod božjim varstvom mogočen postane.

—k.

V.

Živela Avstrija

— že štirideset let slavno pod žezlom
svitlega cesarja Franca Jožefa I.!

V proslavo štiridesetletnice. *)

Prolog.

Dežele znate li ime,
Ki v moči krepko dije,
V njej váli Donave šumé,
V čarobnem krasu sije?
Zastav premnogo v njej se pné,
Bliščé se v barvi živi;
V gorah srce zvestó še vré,

V doléh glej ljud marljivi!
V deželi bujno se svetli
Krasota v razni bóji:
To, moja Avstrija, si Ti,
In mi — sinovi Tvoji —
Sinovi svitlega vladarja, —
Fran Josipa, cesarja!

Bosna in Hercegovina.

Prav je, in dobra je navada,
Najmanjši - prvi bod' vselej,
Zato i mi, še deca mlada,
Pred drugimi gremó naprej.
Hvaležna vró nam srca vroča,
Da cesar z Donave obál
Odslej nam bodé skrben oča,
Nas vodil bo in varoval.
Nasilje strastno je divjalo
In polumesec kraljeval,

Sedaj bo solnce tmo pregnalo,
Nam zakon bo na strani stal.
Bogato naše je domovje,
Bogat gorá je naročaj,
A divje raste tam mahovje,
Plevelno v njem je še dozday.
Če naših šum surove čete,
Ki zdaj divjóst jih še teži,
Se navzemó omike svete:
Smo hvalo Avstriji dolžni.

Solnigrad.

I jaz slaveč naznanjam vam darove, Po soli se ime že moje zove,
Ki jih pred drugimi moj dom prejel. In nje je v meni mnogi poln predel.

*) Naslednja spevoigra se je igrala o božiču l. 1885 v Marijanišču, ter obstoji iz deklamacij in spevov. Deklamovali so dečki kot zastopniki dežel v raznih narodnih opravah, vmes je pevski zbor peval krasne speve. Tukaj podajamo samo deklamacije ob slovesni priliki štiridesetletnice. Prevedena je igra večinoma iz nemškega izvornika M. S. Purschke. Naj bode to spomin, kako se radujejo avstrijski narodi s svojim vzvišenim vladarjem, kako smemo ob tej priliki res klicati: Živel Franc Jožef I.! Živela z vladarjem svojim Avstrija! H krati je to — nezatna poklonitev ljubljanskega sirotinskega zavoda »Marijanišča« pred svitlim cesarjem — očetom sirot.

O góri moji baji vam pravljica,
 Da v njenem skrivnem dnu junaki spé.
 Sè zvestim škratom kronana devica,
 Tu sanja sanje čudne in grozúne.

O moje góre, jézera višnjéva!
 Spomin na vas mi v veke bo ostal,
 Kjer voda silno z divjih skal bobnéva,
 Tam vzdiga pesništva se prava kal!

Dalmacija in Primorsko.

Jadransko morje nas omiva,
 Obdaja venec nas gorá;
 Tam nam zorí ognjeno-živa
 Škrlatna vinska kapljica.
 Zimzelen figo in citróno
 Obvija; ókrog nje se pné

Ponosni lavor, s svojo krono
 Se sklanja v vrte pisane.
 Zidovje se prostira krasno,
 Naš ponos, carske hiše dar,
 Blešči se nad gradovi jasno
 Nad morjem čudež — Miramar.

Galicija in Bukovina.

Ponos, ta je pri nas domá,
 Moj rod vé, kaj da je.
 Če bojna godba zaigrá,
 Se v ognju kvišku vspné.
 Moj Sobijeski je junak,
 Ta Avstrije rešník;

Ko strašni je pretil sovrag,
 Je čul njen mili krik.
 Iz vrelcev naših olje vré,
 Ki svéti marsikje.
 V Vilički sol dobiva se,
 Ki slavi nje imé.

Hrvatska in Slavonija.

Ko je polumesec domovju pretil,
 Mi mejni stražarji smo bili,
 In mnog naš junak je kri svojo pretil,
 Ko z vragom smo sréno se bili.
 Naš ljúd obdeluje si zemljo marljív,
 In sadežev mnogih pribóri si z njív

In z delom veselo si vedno čas krati,
 Ribar in pa lovec — oboje je h krati.
 Najmilše domače ognjišče mu je,
 Nad vse pač je ljubi in čisla nad vse.
 Pri nas se v navadi očakov žíví:
 Najstarši je gazda, on hišo vzdrží.

Ogersko in Sedmograško.

Bliska oko se mi, vino žari,
 Bujno gozdovje mi tam zeleni,
 Grozdje najboljše pijače dajé,
 V žilah pa vroča kri urno mi vré.
 Oglje in sol, dragocenih kovij
 V srcu to mojih gorá mi tiči.
 Virov zdravilna, divotna je moč,
 Bolnim dá zdravje in slabim pomoč.

Polja v obilnosti vsega rodé,
 Moji konjiči najbrže drvé.
 V pustah pa gode ti burno cigan,
 Kodrastih las je, od solnea ožgán.
 Mojih Karpatov se vrhi belé,
 Švice pozabiš si na-nje gledé.
 Kralja si kronam sè krono staró,
 Hunjadov mnogo se v meni dobó.

Češka.

Posamič kar se v drugih krajih,
 To v meni skupaj se dobí.

Da, blagoslov je v mojih gajih,
 In blagoslov pod njimi bdi.

Granatov se skratl ti sveti,
Srebra se svit ti lesketá;
Darovi moji so nešteti,
Od premoga tja do zlatá.
Povprašaj le po svetu malo,
Če mojih virov moč vedó.
Dokler bo to svetovje stalo,
Na slavo mi iz zemlje vró.

Kolo vrti se, stroj se giblje,
Vreteno noč in dan drdrá.
V nestanem delu vse se ziblje,
Marljivost je pri nas doma.
Kupčija in obrtnost klije,
Umetnost, godba tud' evetè.
Tako razcvéle, krasne ni jè
Dežele v lasti Avstrije.

Gorenje Avstrijsko.

Precej dežel gorovje
Slavilo se je že,
Zeleno njih gozdovje,
In sladko vinčice.

Gozdé imam zelene,
Polja bogatih krog,
Goré i osnežene,
Livado, bujni log.

Lej, virov moč zdraveča,
In jezera svitlé,
In sapica blazeča,
Pri nas dobiš to vse!

Imam i samostane,
Gradov krepko vrstó,
Moči cesarju znane
In ljudstvo mu zvesto!

Dolenje Avstrijsko.

Kdo bil je carstvu prva mila Parka?
Kdo v detinski je dóbi je gojil?
To Babenbergov b'la je vzhodna marka,
Okoli nje se krog je ta vrstil.

Naj le slavé Avstrijci domovino:
Ponosno pišem si na prapor svoj,
Da biser Avstrije imam v lastnino,
Srcé države, njen branik je moj.

To Dunaj ti si, carstva mesto krasno,
Kjer blagi sedež svoj ima vladar!
V té vseh oči odpirajo se jasno;
Bog živi v njem te, naš presvitli car!

Moravska in Šleska.

Bog méne tudi je obdaroval;
Klasje se zlato ziblje mi na polju,
In mili, zdravi zrak v mojem okolju
Je mnogo bolnih prs že okrepečal.

Roké preprične vedno se gibljóč
So mesta v delovanje si vzgradile,
In v parno silo krepko se združile,
Da raste vedno dalje naša moč.

Prebrskale gorá so mojih dno,
Zakladov dragocenih z njih zajele,
Z njih varstva črni demant so otele,
Železo jim z naročja kopljejo.

Narava tudi zábila me ni,
Odprtih rok je kráse na me lila;
Mi v jamah čuda divna je razlila,
In z mojih gór ti solnce skor blišči.

Tirolska.

Kdorkol ven v narave čar želi se,
 Kogar hladilo čelo hrepeni,
 V gorâ koticu našem poživí se,
 Spomin na svetni hrup si utopi.
 Čistejše sape vam pri nas pihljajo,
 Srcé tesnó prosteje dviga se;
 Radosti še neznane vas obdajo,
 Ko v bližnje se nebo okó ozrè.
 In nižje, kjer log témno zeleneva,
 In plansarjev ti rajajo vrsté,
 Pastir pri čedah svojih milo peva,
 In zvonci sladko vmes drobeč zvoné.
 Najboljše strelce tla so ta vzredila,
 In vera bujno še pri nas cveté,
 Zvestoba naša ni še omahnila,
 Zvesto kot Hofru vsem nam vrè srcé.

Kranjsko.

Kjer Triglav se kvišku vspenja,
 Sava bistra se rodi,
 Ondi dom se moj začenja,
 Ondi narod moj živi.

Cerknice ime zveni ti
 Morda znano na uho?
 O Postojni čudoviti
 Veš li, da je v nas samo?

Znaš ti jezero li Bleško,
 Bohinj li ti naš je znan,
 Znaš Savico, hčer nebesko,
 Celo znaš gorenjsko stran?

Živo ti srebro je znano?
 Koplje 'z mojih se gorâ;
 Veš za blago li Ljubljano,
 Kjer je usmiljenost doma? —

Pa še vprašaj po krasoti!
 Pa še vprašaj, kdo smo mi!
 Kranjska naša je v celoti,
 Krasna je, zmed vseh blišči.

Epilog.

Kranjska se cesarju klanja,
 Petkrat osem let slaví:
 Glas veselja tam odzvanja,
 Kjer sirotam dom stoji;
 Naj vam to imé naznanja:
 Mar'janišče se glasi.

VI.

Dve kroni.

I.

Dve kroni zrèm!
 Zmed bojev strašnih sojno se svetlita,
 Ko vse razdira se, krepko stojita!
 Dve kroni zrèm!
 Vsa zemlja dviga se in se majé,
 In trga s sebe si vezi in ruši vse.
 Napuh se za vladarja sam šopiri,
 »Ne bom ti služil«, silni krik se širi,
 »Ne bom ti služil«, človek vporni vpije, —
 In boj bobni in — bratska kri se lije. —
 V družini boj in boj rodov z rodóvi:
 Svobodni črt in vpor jim bog je novi . . .
 Proseč rešitve solzo si otrèm! . . .

 Zmed bojev strašnih sojno se svetlita,
 Ko vse razdira se krepko stojita! —
 Zastonj bobni krog nju sveta vihár,
 Teh svetlih, žarnih kron ne strè nikdár!
 Ta blišč in lesk, ki milo ž njiju miga,
 Bog sam neti, Bog sam krepí in vžiga!
 Če vpor človeški dviga se silnéje,
 Žarita in svetlita se jasnéje.
 Dve kroni zrèm!
 Pri njih ogrejem se, srcé oprèm!

 Zdravstvuj mi krona prva, ti — tijára,
 Ti krona sveta, krona slavnostara!
 Saj Petrov lesk ne mine ž nje, ne vpada,
 Še vedno svet ožarja, zemljo vlada!
 »Kódeš lajáhveh« starih svečenikov
 Skrivnostno še vničuje roj malikov . . .
 »Sveto Gospodu« Tvoj srcá napája
 In zvesto s Tábo druží jih in spája.
 In zdaj, — ko krasotiš glavó Leona,
 Še bolj ponosno siješ, sveta krona!
 Ko z glave zlatomašniku žariš,
 Še bolj razvneáš srca in netiš.
 Oj vklóni kroni svetega Očeta
 Vesoljna zemlja se in boš — oteta!

II.

Še druga krona sveti se nam slavna:
 Habsburška krona, krona starodavna
 Se sveti — žarko znamenje rešilno,
 Prijatelju ljubó, sovragu silno.
 Tak ljubko sije, tak krepko se žari:
 Ker greje se in vžiga ob — tijari.
 Saj ne temní tijara krone carju,
 Le vtrdi jo in brani jo viharju.
 Ob njej krepljeno se cesarsko žeslo
 Na veke nikedar ne bo spodneslo! —
 Krščanska diči zdaj cesarja krona:
 Saj roka sveta tretjega Leona
 Je prva na zapadu jo vsadila
 In ž njo Karólu glavo okrasila.
 Oj diči in krasi in nam ožarja
 Franc Jožefa — katol'skega vladarja,
 Ki »viribus unitis« — sveto geslo
 Si vdolbil v svoje je cesarsko žeslo.
 Oj »viribus unitis« — skupna sila
 Obéh bo kron sovražnika zdrobila.
 Če carska krona papeško podpira,
 Tijára jej sovražnike podira.
 Ta zveza sveta vsako silo vniči
 In »viribus unitis« res vresniči.
 Naš viteški vladar vé te skrivnosti,
 Zato blišči se krona mu v krepósti.
 Zato v molitvi roka se dviguje
 In prošnjo vsem v nebo srce vsklikuje:
 Oj dolgo krasi še obojna krona
 Franciška Jožefa nam in Leona!

Sovran.

Četrtri del.

I.

Pesmi.

A.

Sv. vera in domovina.

1.

Po slovenski domovini
Vabi Jezus k ženitnini,
Plete v vence svatovske
Snežnobeke limbarje.

2.

Komu hoče jih poslati
In v spomin zvestobe dati? —
Tebi, draga Slave hči,
Če nevesta verna si.

3.

Krasni vrtec vidim stati,
Tam Marijo rože brati;
Plete v vence vertnice,
Z rešnjo krvijo barvane.

4.

Komu hoče jih poslati
In v spomin zvestobe dati? —
Tebi, hrabri Slavjanin,
Če si zvest jej, veren sin.

5.

Rožni grm na vrtu cvete,
Tam pa sveti Jožef plete
V zlate vence solnčnice,
Z rujno zarjo kinčane.

6.

Komu hoče jih poslati
In v spomin zvestobe dati? —
Tebi moj slovenski rod,
Ak' si veri zvest povesod.

7.

Glej, slovenska domovina!
Tebi rajnska ženitnina
Ze pripravljena stoji,
Ak' si cerkvi vdana hči.

8.

Kdor pa vero zaničuje,
Rod svoj lastni grdo psuje —
Jezus z Jožefom beži,
Ga Marija zapusti.

Prihodnjost je slovanska.

1.

Nad Balkanom mati Slava
V grenkih solzah se topi,
Solznih isker luč krvava
Iz obličja ji gorí;
V grozni tugi roke vije,
Da nje rod nad štiristo let
Grize, davi zver Turčije
Kakor žrtvo, rop zaklet.

2.

Pa še večje seka rane
Ji z nemškutarjem Madjar,
Ki najdajst sto let Slovane
Tlači, psuje in slepar'.
Al' kdo zna nje bolečino,
Od kar Focij je razklal
Svete vere vez edino
In razpor med brati vžgal!

3.

Več, o Slava, solz ne toči!
Glej, že vstaja sinov rod;
Dvoje zvezd ti gre k pomoči:
Svet' Ciril in svet' Metod.
Leđ razpora Slomšek taja, —
Narod vstani! kliče nam;
In že rod slovanski vsaja
Vere, sloge močni plam.

4.

Od Kamčatke do Pomorja,
Od bregov ledenih vod
Do Balkanskega pogorja
Vstaja moj slovanski rod.
Toraj dika veličanska,
Mati Slava se raduj!
Da prihodnjost bo slovanska,
Po vsi zemlji oznanjuj!

† Jožef Virk.

O tisočletnici sv. Cirila in Metoda.

(1863.)

1.

Tisočkrat cvetlice zale
Je zbudila že spomlad,
Kar dve zvezdi zasijale
Na zemljo Slovanskih trat.
Zvezdi te sta dva Slovana:
Svet' Ciril in svet' Metod,
Nam apostola poslana,
Poučit Slovanski rod.

2.

Mašnikov že več učilo
Je Slovane tisti čas,
Pa ni ljudstvo zastopilo
Tujega jezika glas.
Al' cvetlice najbolj krasne
So v podnebjju rojstvenem,
In resnice miloglasne
Le v jeziku maternem.

3.

Hvala Vama, brata mila:
Svet' Ciril in svet' Metod!
Da ljubezen je ganila
Vaji za Slovanski rod!
Kdo izreče glas veselja,
Ki prešine srca vse,
Kadar nauki Evangelja
Po slovansko zadone?

4.

Teče vama glas slovanski,
Ko bi rožice sadil;
Omladi se duh krščanski,
Ki je srca prerodil;
Kadar kneza Rastislava
Ino ljudstvo krstita,
Je stopila mati Slava
V sveto cerkev Jezusa.

5.

V rajski luči vera sluje,
 Svete čednosti cvetó,
 Zmaga, sveti križ kraljuje,
 Barvan z Jagnjeta krvijo;
 Peli so slovanski sini
 Slavo Večnemu takrat,
 V veri, ljubavi edini,
 Bil Slovan je bratu brat.

6.

Dnevi slave pa minili,
 Plavaj v solzah mi oko!
 Kar so bratje razdvojili
 Jezusovo suknjico. —
 Zdaj v nesreči razkolnije
 Brate spet zediniti,
 Tretja zvezda nam zasije,
 Anton Martin se veli.

7.

Bodite Slovanom mile
 Rodoljubja zvezde tri,
 O da vence bi zlatile
 Bratovske edinosti!
 Stojta nam na strani brata:
 Svet' Ciril in svet' Metod!
 Anton Martin, zarja zlata,
 Združi spet Slovanski rod!

† Jožef Virk.

Moja oporoka.

Ko se ločila duša bo,
 Jo sprejmi Večni tje v nebo!
 Truplo moje v grob denite,
 V grob denite, pokopljite,
 Nanj pa rožic posadite,
 Sveže vod'ce jim prilijte, —
 Sveže vod'ce, da cvetéle
 Bodo krasno in duhtele,
 Krog duhtele, v zrak puhtele,
 V čast in slavo Večnemu,
 V slavo Trojedinemu,
 V slavo Materi Mariji,
 Njeni slavni tovaršiji.
 Bodo rožice zveneje,
 Bodo mi kosti strohnele:
 Tamen grob zdaj odkopljite,
 Odkopljite, ga odprite,
 Prah iz njega moj vzemite
 In po svetu ga stresite.
 Nekaj vrzite ga v morje,
 Na košato ga pogorje,
 Nekaj tod, kjer kmetič orje;
 Naj povsod ga nekaj pade:

Na pobrdja, trate mlade,
 Na cvetoče mi livade;
 Vrzite ga na planjave,
 Na planjave goličave,
 Na strmine in pečine,
 Na višine in doline.
 Ino koder se raztrese,
 Sad premnogi naj prinese:
 Sad prinese po planinah,
 Po strminah in nižinah,
 Tod kjer burno pluska morje,
 Se odbija ob pogorje;
 Kjer po peči gad se zvija,
 Gad se zvija, brezno zija;
 In nedolžne kjer device
 Nežne si gojé cvetlice;
 Koder ptički žvrgolijo,
 Žvrgolijo, se podijo;
 Kod prostira se življenje,
 Vlada radost alj trpljenje:
 Tod naj prah se moj raztrese,
 Se raztrese, sad prinese.
 Kam bo zrnice prašno palo,

Betce čile bo pognalo;
 Bo pognalo — po dolinah,
 Po pobrdju in pečinah
 In po polju rodovitnem,
 Rodovitnem, lepem, žitnem;
 Rast bo zemlja bilki dala,
 Da bo rastla kvišku zala.
 In na vsakem zemskem kraju,
 Na pečevju, cvetnem rajju,
 Vse povsod se bo razvila:
 Tukaj v drevee, tam pšenico,
 Tu v grmiček, tam cvetlico;
 Tu bo stala trta zala,
 Tam se jelka bo klanjala,
 Mah in travo bo rodila,
 Kakor danes zemlja mila. —
 Iz morjá bo stvarca pila,
 Se na novo poživila;
 Pila tudi sred' zemljice

Od presladke bo vodice.
 Vse bo kakor dnes živele,
 Se gibalo bo veselo;
 Vendar v rasti bo velika
 In v življenju tem razlika,
 Bo razlika prav tolika:
 Da iz prahu kar pognalo,
 Vse, ko jaz, bo ljubit' znalo —
 Vsemu ljubav žarovita
 Vrastena bo plemenita,
 Plemenita, ognjevita,
 Za Očeta v svetem rajju,
 Ki ohranja v vsacem kraju,
 Bo za narod moj premili,
 Moj premili narod čili,
 Večno dragi majki Slavi
 Hrabre zveste verne sine
 Naše mile domovine.

S. Bonaventura.

Romar.

1.

Otožnega srca odpravlja
 Se romar na sveto goró;
 Znabiti, da slednjič pozdravlja
 In jemlje od ljubih slovó.

2.

Ko pride do prvega homa,
 Še enkrat pogleda nazaj,
 Potem se pa loči od doma,
 Kjer biva nja radosti raj.

3.

Čez hribe, doline ga pelje,
 Zdaj gladka, zdaj trnjeva pot,
 Pa vse mu poslajša veselje,
 Ko pride na goro dobrot.

4.

Oh, kdo pa veselje izreče,
 Ko tam pred Marijo kleči,
 In v morju ljubezni goreče
 Se radosti srce topi.

5.

Pri nogah nebeške Kraljice
 Vsi trudi pozabljeni so,
 Tam pije blagosti sladčice
 In v prsih mu klije nebo.

6.

Ti človek, si romar na sveti,
 Po trnjevi poti v nebo;
 Ne boj se zdaj tukaj trpeti,
 Počival boš tamkaj sladkó.

7.

Oh, kol'ko veselja boš vžival
 Na góri prelepil nebes,
 V Očetovi hiši prebival
 Boš vekomaj srečen zares!

† Jožef Virk.

Sirotišnica.

(Prosto poslovenjena.)

Miljarda zvezdic gleda v jezéro Gènevsko,
Tje bliža mož se z belo ko čisti sneg glavó,
In dečkov pet ga spremlja od mraza se tresoč,
Pred krasen grad zavije mož lahno stopajoč.

Tam šeta mož ves v zlatu, — ohola visokost! —
Okó in čelo znači visoko učenost,
Zamišljen bere knjigo, kot bi modrost ž nje pil,
Naslov pa na stranici jej vtisnen je »Emil«.

Zdaj starček sivolasi k Gospodu bliža se:
»O hvaljen Jezus Kristus!« šeptajo ustnice.
In učenjak pogleda od knjige tje na stran,
A »amen« odzdraviti ostane on dolžan. —

Na starčka in na dečke pogleda on srpó
In reče: »Pač prosjaki navadni so le-tó.«
Rahlo veli zdaj starček: »Vganili ste gospod!
V imenu Jezusovem mi prosimo zdaj tod.«

Gospod zdaj vpraša: »Kdo ste?« Lepó odgovori
Mu starček: »Jaz sem oče tu z dečki petimi,
Jaz vejica sem šibka, ki hranim pet peres,
Ki bodemo prosili vam blagoslov nebes.

V ljubezni mi podaril teh pet sirot je Bog,
Za te iskal zavetja v deželi sem okrog;
Tu zvé, da v lepem kraju jezera Gen'vskega
Ljudje živé preblagi in milega sreá.

Pričnem tedaj prositi krog vsmiljenih ljudi,
V mošnjici tu-le hranim dobrotnih sre darí,
Pri jezeru da krasnem pozidal kmalu bom
Sirotam svojim ljubim zavetja lastni dom.«

Izrekši starček blagi mošnjico dá mu kar,
V kateri se nahaja za sirotnico dar,
Ter čaka, kaj podaril bogati bo možak,
In kaj bo odgovoril visoki učenjak.

A čuj! — kako izpelje visoka jo modrost:
»Prijatelj! vaša misel je blodnja, zgolj norost,
Deset tu srebrnikov v mošnjici je samó,
Pa hočete zidati le-tu sirotnico?»

Vi hočete ječiti, zapirati mladost,
 Jemati ji življenje, jemati ji prostost?
 Kaj már vam je mladina? Kaj čelo vam grbi?
 Za vboge pač zadostno država poskrbi. —

Pustite to nespamet, pustite jo v nemár,
 Namen le-ta doseči ne more se nikdar,
 Z desetimi denarji zidati hišo — nó —
 Da, hišo iz papirja, še to — pač težko bo.«

Odide ponosito, pod njim odmeva tlak, —
 In še mrmra polglasno: »Tako se zida v zrak;
 Za verske sirotnice podal ni in ne bo
 Nobenega beliča nikdar — Jean Jacques Rousseau.«*)

»In vendar« — mu zakliče še starček ves goreč —
 »Postavila bo vera sirotam dom sloveč;
 Vse z Bogom se zamore, da človek ni zaspan,
 Takó jaz ver'jem, upam, — duhovski je moj stan!«

* * *

Miljarda zvezdic gleda v jezero Gènevsko,
 Valé sneženi plazi se z vrh gorâ groznó.
 Pri kamnatem spominku, ki mrzel je kot svet, —
 Bogatega očeta — otrók zdaj kliče pet.

Mu mesto dalo slavni po smrti spomenik,
 Ki bil mu v življenju je skoraj da malik;
 A kamen, mrzli kamen, ki umrlega slavi,
 Sirotam se njegovim le v kruh ne spremeni. —

Ko točijo solzice, ne vidi oče več,
 Ko skleпajo ročice, ne čuje, je molčeč;
 Ko srčica pretresa jim tuga, mraz, gorjé,
 Nikdo jih ne tolaži, ne briše jim solzé.

A čuj! »Marija Ave!« — zapoje zvon z višav,
 Ta sladki srčnomili, ta angeljski pozdrav;
 In glej! res angelj blagi, zavije na to pot,
 Kjer čuje zdihovanje nedolžnih se sirot.

* * *

Miljarda zvezdic gleda v jezero Gènevsko,
 Tje pride starček mili s častitljivo glavó,
 Pristopi k spomeniku: »Kaj ubožci jokate?«
 »Gospod, tu spi rednik naš«, s solzami mu velé.

*) Izreci: Žan Žak Rusó.

»Daj kruha nam, obleke, smo lačni, zebe nas,
 Usmiljen bodi, gáni te milih prošenj glas!« —
 »O vsi na srce moje!« dé starček ves solzán,
 »Saj jaz sirot sem oče, ne jéklo, bron kován.«

In joka se z otroci, poljublja jih srčénó,
 Jih bóžika smehljaje in kliče jim ljubó:
 »O pridite v naročje, sprejmite moj objem,
 Ste tudi vsi sirote, vsem oče biti čem.

Sem hiši lepi novi še streho dans zvršil
 In vas popeljem prve, preljubi! v svoj „Azil“;
 Zakaj, povejte vendar, ste sem prišli, kako?
 Kedo je bil vaš oče?« — »Je bil Jean Jacques Rousseau.«

Se zgane starček, — v novič okó mu zasolzi;
 »Prečudna tvoja pota, Gospod! so večnosti.
 On, ki se z vero šalil, mi delo stavil v sméh,
 Zdaj prosi odpuščanja v otrocih me za gréh. —

Posilja prvi male v papirno hišico; —
 Ne jokajte, ljubiti vas čem očetovsko,
 Me oče je zavidel, jaz vas blagoslovim,
 Gospod nam vsem odpusti, jaz vse mu odpustim.«

Objame otročiče in kliče ves vesel:
 »O danes sem bogastvo nezmerjeno prejel,
 Gospod! ti sam si rekel — ti sam si mi porok —:
 Kraljestvo da nebeško lastnina je otrok.«

R. Silvester.

Mrtvaška srajčica.

(Stara pripovedka.)

Je bilo dete malo,
 Kot cvetna rožica,
 Krasé obličje zalo
 Rudeča ličica;
 So vsi ljudje ljubili
 To dete presrčénó,
 Da je, — so se čudili,
 Tak bistro in lepó.
 Kako se le ljubila
 Ga draga mamica,
 Nad njim skrbno bedila,
 Čuvala ljubčeka,

Ga raje je imela
 Kot ves široki svet,
 Ah zanj bi vse trpela,
 Je bil njen srčni cvét.
 A ljubi Bogec sklene,
 Jej vzeti dragi dar,
 Kot rožica ovéne,
 Očesic gasne žar;
 Še enkrat mamó milo
 Pogleda za slovó,
 In angeljčkov obilo
 Odplava z njim v nebó.

Prebritke solze toči
Njegova mamica,
Po dnevi in po noči,
Vtešiti se ne dá;
Povsod ga išče, kliče,
Žaluje v enomér,
Po njem pogosto více,
A ni ga več nikjér. —

A po pogrebu kmalo
Ga vidi mama — glej! —
Po noči, kjer igralo
Se živo je poprej;
Ker ona tarna, joka,
Še dete se solzí,
Da zjutraj zora poka,
Potem pa se zgubí.

Ko mati žalovati
Le dalje ne nehá,
Pri sebi vidi stati
Otroka svojega,
Oblečenega v belo
Mrtvaško srajčico,
Cvetličice mu čélo
Krasé in glavico.

Se v znožje lahno vsede,
Pogleda mamico,
Izgovori besede
Premilo žalostno:
»Zakaj, preljuba mama,
Še záme se solzíš?
Ó mama! le ti sama
Iz groba me budiš!

Glej, srajčica se moja
Poprej ne posuši,
In nimam ga pokoja,
Dokler solzíš se ti,
Solzica tvoja vsaka,
Ki jo rosí okó,
Mi srajčico namaka,
Mi spanje tré sladkó.«

Koj mati jok ustavi;
V ročici z lučico
Spet drugo noč pozdravi
Jo dete ljubljeno:
»Glej mama, posušila
Se mi je srajčica,
Me v miru bo hranila
Poslej gomilica.« —

In mati v tej zavesti
Ne joka več nikdar,
Darí srea bolesti
Bogu ponižno v dar;
Želí nad zvezdne zide
Za detetom si v raj,
A dete več ne pride
Iz groba k njej nazaj.

R. Silvester.

Marija in vdova.

1.

Vzeli med vojake vbogi
Vdovi so edino dete,
Nje podporo, up v nadlogi,
Žar ljubezni za njo vnete;
O zato se reva joka,
Da ji v prsih srce poka.

2.

Od gospoda do gospoda
Solzna mati prošnje nosi,
Al', o žalostna osoda!
Sina vendar ne izprosi;
Ko nikjer pomoči ni je,
Se obrne do Marije.

3.

Vsaki dan o zgodnji zarji
V cerkev teče in zdihuje
Tam pred kipom na altarji
Mater Božjo nadleguje;
Al' vse njene solze mile
Sina niso oprostile.

4.

Ko si nekdam prste vije
In po sinu tam zaluje,
Sname Sina z rok Marije
In obupna beseduje:
»Glej, kakšna je bolečina,
Če zgubila mati sina!«

5.

Še ne zgovori, solzice
Se vderó z oči Marije,
Vdova pa zakrije lice,
Ginena do solz zavpije:
»Vidiš, vidiš, Božja Mati!
Kol'ko moram jaz prestati!

6.

Oh, al' tvoja bolečina
Britko rani srce moje;
Ná! nazaj, Marija, Sina —
Ljubeznjivo Dete svoje!
Pa tud' ti, o Mati! vsliši,
Grenke solze mi obriši!«

7.

Predno se domov odpravi,
Se Mariji zaobljubi;
Komaj prišlo že pozdravi,
Mater rešen sin poljubi;
Vdova pa »moj sin!« zavpije,
Njeno srce več ne bje!

† Jožef Virk.

Zadovoljni kaplan.

1.

Častitljiv je moj stan,
Po celem svetu znan;
Veselo srce moje
Prav lahko si zapoje, —
Od jutra do noči
Kaplan se veseli.

2.

Od mórja do morjá,
Povsod sem jaz doma,
Po hribih in dolinah,
Po mestih in ledinah
Kaplanu zeleni
Ven'c zadovoljnosti.

3.

Me glava ne boli
Od praznih vseh skrbij;
Naj drugi se potijo
Za čast in bogatijo,
Jaz s tem vesel živim,
Kar 'mam, in lahko spim.

4.

Ne sejem, ne orjem,
Pa vendar dobro vem,
Da v stiski ne pusté
Me dobri ti ljudjé; —
Oj koliko ljudij
Tak' srečnih bit' želi!

5.

In kadar imam čas,
Pa grem k prijatlom v vás,
Po travnikih pogledam,
Radujem tam s sosedom; —
Res meni celi svet
Je venčan rožni cvet.

6.

Rad v šolo se podam,
Igra mi srce tam,
Ker vidim cvet mladosti
Roditi sad modrosti,
Bogu prepevam čast,
Ko blagoslovi rast.

7.

K bolnikom rad hitim,
Se smrti ne bojim,
Čeravno strela šviga,
Strahú pri meni ni ga;
Dežuje al' sneži,
Nazaj me ne drži.

8.

Za ljubo vse imam,
Tud' vbogih me ni sram;
Ovčice prav voditi,
Sirote tolažiti,
Kar mi moj stan veli,
To mene veseli.

9.

Pri kmetiču živeti,
Pri njem tud' čem umreti,
K pomoči starim priti,
Pastir nedolžnih biti,
Prijatelj mladih let,
Dokler živim na svet'.

10.

K'dar je ločitve čas,
In slóvo jemljem jaz,
Me žalost ne prevzame,
Zadenem križ na rame, —
Saj sem povsod doma,
Od mórja do morjá.

† Jožef Virk.

B.

Zvezdici.

Miglaj, migljaj mi, Zvezdica,
Z jasnože divne prežarnó,
Ki dičiš sreče mi nebó,
Oj divno rajska lučica! —

Nebeška ti si Iskrica,
Krasnejše ne pozna oko,
Naj v te zamakneno mi bo,
Presladka Kažipotnica!

Ko me obdaje tmina, dvom,
Oj Zvezdica migljaj, migljaj!
Na Te gledala zvesto bom!

Ti vódi me, da pridem kdaj
Tje v Tvoj nebeški pravi dom,
Marija k Tebi v sveti raj!

S. Bonaventura.

Ozir na Marijo.

1.

Na zlate strune pevec vdarja,
V ljubezni svete pesmi zлага;
Ljubezen, mojga srca zarja,
Si Ti, Marija, Mati blaga!
Na Tebe milo se oziram
In Tebi le srce odpiram:
O da bi Te, Marija! ljubil
In nikdar, nikdar Te ne zgubil.

2.

Mornar, ki se čez morje pelje,
Na morsko zvezdo zre v višave;
Ta morska zvezda, o veselje!
Si Ti, Marija, mati sprave!
Na Tebe milo se oziram
In Tebi le srce odpiram:
O sijaj mi, Marija, jasno
In peljaj me v deželo krasno.

3.

Vojšak, ki bñje boj krvavi,
V bandero gleda, ki se vtrinja;
Bandero, ki me pelje k slavi,
Si Ti, Marija, Vojvodinja!
Na Tebe milo se oziram,
In Tebi le srce odpiram:
Oh vodi me, Marija, srečno,
Da osvojim si krono večno!

4.

Smehljaje gleda dete malo
V obličje ljubeznive mame;
Obličje, bolj ko solnce zalo,
Obračaj o Marija, na-me!
Po njem le milo se oziram
In Tebi le srce odpiram:
Oh, kdaj Te bom Marija! gledal,
Vse srčne želje Ti povedal?

5.

Le Tebi zdaj srce odpiram
In k Tebi, ker sem grešnik vbogi,
Zdihujem, k Tebi se oziram:
Pomagaj Mati mi v nadlogi!
Kaj ne ~~da~~ bodeš, Mati mila,
Za-me pri Bogu govorila?
Da Te, Marija, večno ljubil
In nikdar več ne bodem zgubil? † Jožef Virk.

Slava Mariji.

1.

O Marija, naj Ti vijem
Venček s cvetja majnika,
Da čutila Ti razlijem
Sreca za-Te vnetega.

2.

V Tvojo slavo cvetje maja
Po vseh cerkvah naj diši,
Da se lepše god obhaja
Tvoje šmarnične časti.

3.

Vse stvari naj Te slavijo,
Mati! spomladanski čas,
Ptice sladko žvrgolijo
Tvojo slavo naj na glas.

4.

Vsi potoki, vsi studenci,
Vse doline, vse goré,
Gaj, polje in rožni venci
Naj, Marija, Te časté.

5.

Orglje in zvonovi vbrani
 Glas povzdignite z menoj,
 Počastite vsi kristjani,
 Vse, kar zna, Ji glasno poj!

6.

Slavo Tebi, o Devica,
 Vsi jeziki naj pojó,
 Večno slavo Ti, Kraljica,
 Žene zemlja in nebó!

7.

Šmarnica, Marija mila!
 Naj Te gine petja glas,
 Da v nebesih boš prosila
 Sina Jezusa za nas!

8.

Kadar v šmarnic zadnjem maju
 Zvenel bo življenja cvet,
 Mati daj nam v svetem raju
 Slavo večnih šmarnic pet!

† Jožef Virk.

Najsvetejše Srce Marije.

1.

O Marija! mi veseli
 Pridemo pred Tvoj obraz,
 Da bi čast in slavo peli
 Srcu Tvojemu na glas.

Odpev: O Marija! Srce Tvoje,
 Polno božje milosti,
 Bodi pribežal'sče moje,
 Bodi bramba vseh ljudij!

2.

Tvoje Srce je gorelo
 Kot ljubezni božje žar,
 Je nad lepo lil'jo belo,
 Svete čistosti altar.
 O Marija! . . .

3.

Tvoj'ga Srca kri topila
 Se je v sveto Rešnjo Kri,
 Ker si Božja Mati bila,
 Kralja slave in časti.
 O Marija! . . .

4.

In na Srcu časne hrane
 Je dobival Božji Sin,
 Da nam jed nebeske mane
 Je zapustil v Svoj spomin.
 O Marija! . . .

5.

Kdo pa žalost bo presodil,
 Kadar šel je v smrt Tvoj Sin,
 Tvoje Srce pa prebodel
 Meč neznanih bolečin.
 O Marija! . . .

6.

Sedem mečev zasadilo
 Se je v Srce materno,
 Kadar si sprejela v krilo
 Mrtvo Jezusa Telo.
 O Marija! . . .

7.

Al' iz bridkih ran zasije
 Solnce večne radosti,
 In iz Srca Tvoj'ga lije
 Sedem virov milosti.
 O Marija! . . .

8.

Zdaj otroci pribežimo
K Srcu zlate matere,
Grešniki, v nja rane skrijmo
Pred pravico božjo se.
O Marija! . . .

9.

Torej, o Marija! kaži
Srce materno nam zdaj,
Da podpira in tolaži
Nas na stezi v sveti raj!
O Marija! . . .

10.

Mati! da bi tam častili
Tvoje Srce vekomaj
In veselje rajsko pili,
Nam po Svojem Srcu daj!
O Marija! . . .

† Jožef Virk.

Sv. rožnivenec.

(Za Konjice 25. septembra 1873.)

1.

V Božjem vrtu se sprehaja
Vrtnarica lepa vsa,
Ta kraljica svet'ga raja
Je Marija vsmiljena,
Ki nam Jezusa rodila,
Izveličarja sveta,
In tri rože je vsadila
V zemljo srca našega.

2.

Prva roža snežnobela
Je z nebes prišla na svet,
Ko Marija je spočela
Jezusa, deviški cvet;
Ko noseča obiskala
Teto je Elizabet,
In rodila, darovala,
V tempeljnu ga našla spet.

3.

Drugo rožico rudečo
Vsmiljen Jezus je sadil,
Ko z ljubeznijo gorečo
Je krvavi pót potil;
Ko je bičan nečloveško,
Venčan Rešnjo Kri prelil,
Kadar nosil križ je težko,
Za človeštvo križan bil.

4.

Tretjo rožo v Božjem vrtu
Ljubi Jezus je objel,
Ko je vstal častit od smrti,
Slave poln v nebesa šel,
Ko je poslal Tolažnika,
Mater pa v nebesa vzal,
Da je venčal, čast velika!
Za kraljico jo vesel.

5.

Kje še neki križem sveta
Take rožice cvetó?
Kje se lepši venec spleta,
Ko z molitvijo le-tó?
Blagor dušam, ki Marijo
Z rožnim vencem kinčajo
In, da Jezusa častijo,
Rožni venec molijo!

6.

O, kalite ve cvetice
V zarji božje milosti,
Bodite nam tolažnice
Po vseh stezah naših dnij!
Oh, še takrat nam cvetite,
Ko zatisnemo oči,
In v nebesih dušam vijte
Venec slave in časti!

† Jožef Virk.

Zdihovanje k Mariji.

1.

Po rajskih višavah
In svetnih planjavah
Razlegaj veselja se blaženi glas:
Češčena Kraljica,
Prečista Devica,
Brez madeža Mati! ozri se na nas!

2.

Marija sprejemlji
V nebesih, na zemlji
Zahvalo in slavo od Svojih otrok!
Čez nas naj pa teče
Ljubezni goreče
In milosti potok Ti z maternih rok!

3.

Smo grešniki vbogi,
V trpljenju, nadlogi,
Zato pribežimo pod Tvojo pomoč:
Marija! oh vsliši,
Solze nam obriši
In ljubemu Jezusu nas priporoč'!

4.

Glej, mati zdihuje,
In oče daruje
Ti v srečno zavetje otroke svoje,
Da bodeš vodila,
Pred grehom jih skrila,
O ljubljena Mati! v deviško srcé.

5.

Glej, vse zapuščene,
Sirote zgubljene,
Kam hočejo reve se neki podat',
Ko k Tebi Devica,
Mogočna Kraljica?
Oh, bodi Marija, jim vsmiljena Mat'!

6.

Vesél solze vroče
Hvaležnosti joče,
Ki v stiski, bolezní pomoč je dobil,
In vslišan bo v sili,
Kdor k Materi mili
Skesan bo, Marija pomagaj, zavpil.

7.

O Mati premila,
Tud' nam si sprosila,
Da Bog nas ni vdaril sè šibo dozdam!
Vse hudo odvrni,
V Svoj plašč nas zagrni
In Jezusa nam za popotnico daj!

8.

K'dar bomo zaspali,
Od tod se podali
In vzeli od znancev, prijatlov slovó,
O Jezus, Marija!
Vi dva tovaršija
Spremljajta dušice k Očetu domó!

† Jožef Virk.

Šmarnična pesem. *)

1.

Spet šmarnice so pricvetele,
So ptičice zažvrgolele, —
In šmarni maj nas vabi spet,
Mariji čast in hvalo pet'

2.

Že vtrinjajo se v svitli zarji
Marije venčani altarji,
In slava Božji Materi
Iz neštevilnih src doní.

*) Zložena Zbelovskim pevkinjam, ki v ondašnji kapelici Mariji ginjaivo prepevajo, 18. maja 1877.

3.

Kaj čem pa jaz, o ljuba Mati,
Za šmarnice Ti darovati?
Ko sem ubogi grešnik le
In nimam druž'ga kot solze.

4.

Pa vendar grem na vrtec zlati,
Cvetlic dišečih čem nabrati, —
Na njih pa lesketajo se
Kot jagode solzê moje.

5.

S cvetličie hočem venec plesti,
Ga Tebi, Mati! v dar prinesiti,
O ne zavrzi ga nikar,
Čeravno sem le grešna stvar!

6.

Kaj ne, Marija! da vesela
Boš venček za spomin sprejela?
Saj sklenem zvesto Te ljubiti'
In večno Tvoje dete biti'.

7.

Marija! prosim Te pohlevno,
Naj položim še dušo revno
Na Tvoje srce materno,
Da večno, večno Tvoja bo!

8.

Kadar bo smrtni dan napočil,
Da se od tod za vselej ločil,
Te bom zaklical na pomoč:
O Mati, Mati! lahko noč!

Darilo Mariji na Ptujski gori.

(O priliki Ločke procesije na goro, 1. junija 1862.)

1.

Kadar iz daljnega kraja priteče
K materi zlati njen ljubljeni sin,
Kako darilo ljubezni goreče
Sabo prinese v zvestobe spomin;
Roža Marija, o vsmiljena Mati!
K Tebi pritekli smo romarji mi,
V slavo tri vence želimo Ti dati,
Z njih pa otroška ljubezen gori.

2.

V prvem so vencu vrtnice vpletene,
Se lesketajo ko biserni žar,
Tebi Marija! jih možje in žene
V čisti ljubezni prinesli so v dar.
O ne zavrzi ljubezni darila!
Ti jim podaj pa mogočno roko!
Zvesto jih varuj, o Mati premila,
Enkrat pa pelji dušice v nebo!

3.

V drugem se vencu potočnice cvetje
Lepo utrinja, ko sinje nebó,
Tebi, Marija, o naše zavetje!
Romarji Tvoji ga v dar prinesó.

Naj Ti dopade potočnica mila,
O ne pozabi, Marija! na nas,
Mati ostani nam, kakor si bila,
V cvetju življenja, poslednji še čas!

4.

V tretjem pa venčku lilije bele
Krasno cvetijo, kraljice cvetlic,
O da bi v rajski lepoti cvetele
V srcu mladenčev in modrih devic!
Varuj, Marija! po stezah nevarnih,
Z materno roko podpiraj jih Ti,
Prosi za nje, da v skušnjavah viharjih
Čistosti venec jim ne obledi.

5.

Kaj, o Marija! pa Ti darovala
Romarjem bodeš v ljubezni spomin?
Ti imenuješ se šmarnica zala,
In rozmarin je pa Jezus, Tvoj Sin;
Torej nam šmarnic in vrh rozmarina,
Roža Marija! v lep venec povij;
Daj nam v popotnico Svojega Sina
In po vsih potih pa spremljaj nas Ti!

6.

Zdaj pa, ker moramo slovó jemati,
 Jezusa prosi, Marija! za nas,
 Bodi v življenju vseh romarjev Mati
 In tolažnica poslednji nam čas.
 Kadar pa bomo se v večnost podali
 In zapustili ta romarski kraj,
 Da bi tam zopet Ti slavo dajali,
 Vzemi nas k sebi, Marija, v svet' raj! † Jožef Virk.

Mariji na Sladki gori.

(10. avgusta 1878.)

1.

Sladka gora
 Si radosti svilla zora;
 K tebi romar pribežim,
 Da Marijo počastim.

2.

Vrtec zlati!
 Kjer kraljuje naša Mati
 S svojim Sinom Jezusom,
 Mojim ljubim ženinom.

3.

Torej vleče
 Duh sem romarje goreče,
 Da tolažbo zadobé,
 Kadar v revah se solzé.

4.

O Marija!
 Svet'ga raja lepotija,
 Lilija brez trnja si,
 Polna božje milosti.

5.

Kaj ne? Mati,
 Da smem k Tebi pribežati,
 Naj sem ravno grešna stvar,
 Ne zavrzi me nikar!

6.

O Devica,
 Bodi naša pomočnica!
 Ko se nam hudo godi,
 Skaži se nam Mater Ti!

7.

Za nas prosi
 In molitve k Bogu nosi
 Za rešenje duš iz vic —
 Naših bratov in sestic.

8.

O Marija!
 Bodi naša tovaršija,
 Kadar nam zvonilo bo
 Milo žalostno slovó.

9.

Sladkih ustij
 Vsaj le glasek zame spusti,
 Kadar pred Sodnikom stal
 In odgovor bom dajal.

10.

Mati zlata!
 Odpri mi nebeska vrata,
 Da Te večno tam častim
 Z lepim petjem angeljskim!

† Jožef Virk.

Idite k sv. Jožefu.

1.

K svetemu Jožefu, varhu tecimo,
 Njemu, kar smo in imamo, zročimo;
 Zenin Marije, rednik Jezusa
 Ključce nebeških zakladov ima.
 K njemu pribeži, sirotej ubogi,
 On zna pomagati v vsaki nadlogi.

2.

K svetemu Jožefu vi pribežite,
 Ki se za venec deviški bojite,
 Da bi ne vzel vam prekanjeni svet
 Čistega srca najkrasnejši cvet;
 Glejte sv. Jožef skrbi za device,
 Z lil'jami venča devištna stezice.

3.

K svetemu Jožefu grešnik priteci,
 »V groznih skušnjavah pomagaj mi!« reci:
 »Glej, kako satan na dušo preži,
 In zapeljivec me v zanjke lovi.
 O sveti Jožef! nikar ne zapusti,
 Eno besedico za-me izusti!«

4.

K svetemu Jožefu revež prihiti,
 Kadar te hočejo solze zaliti,
 Kadar je ranjeno tvoje srce,
 Da si pomagati nič več ne vé, —
 Takrat povzdigni gor v sveta nebesa
 K svetemu Jožefu solzna očesa!

5.

K svetemu Jožefu vsi pribežite,
 Kadar ste lačni, za gladom medlite,
 Koščeka kruha pri hiši več ni,
 Dete na maternih prsih bleđi: —
 Daj nam, svet' Jožef, vsakdanjega kruha,
 Svet' blagoslov pa od svetega Duha!

6.

O sveti Jožef! po tebi zavpili
 Bodemo, kadar od tod se ločili,
 Odrevenelo bo trudno telo
 In povrnilo se v hladno zemljó.
 Takrat svet' Jožef in Jezus z Marijo
 Duše sprejmite v svojó tovaršijo! † Jožef Virk.

Najdenje trupla sv. Štefana.

(Zložena za Spodnjo Poljskavo 3. avgusta 1862.)

1.

Danes slaven god obhaja
 Fara svet'ga Štefana,
 Pomočnika tega kraja,
 Mučenika prvega.

2.

Zato pesem bom veselo
 Svet'mu Štefanu zapel,
 Kak' njegovo skrito telo
 Bog ljudem je razodel.

3.

Kadar judje kamnovali
 So do smrti Štefana,
 So kristjani pokopali
 Ga na vrt Gamaljela.

4.

Za Honorija cesarja
 Zvé v prikazni svet Lucjan,
 Kje svet Štefan, rajska zarja,
 Bil je nekdanj pokopan.

5.

»Hitro škofu to naznani!«
 Svet Gamaljel mu veli,
 »Da ljudem bo stal na strani,
 Prosil božje milosti.«

6.

Ko je odkopano bilo
 Svet'ga Štefana telo,
 Se ko solnce zasvetilo
 In dišalo je lepo.

7.

Zrastlo je cvetic veliko
 Iz lepo dišečih rak;*)
 Kdor je prišel ž njim v dotiko,
 Brž je bil ozdravljen vsak.

8.

K svet'mu Štefanu tecite,
 Vi Poljskávski farmani!
 V rajski venec si vpletite
 Rožic svete čednosti!

2.

Vi mladen'ci in device,
 Sem tecite rožic brat,
 S cvetjem lil'je in vrtnice
 Spletajte si venec zlat!

10.

Ljube žene in očetje!
 Kaj bi neki radi vi?
 Prave vam ljubezni cvetje
 V hišah vaših naj cveti.

11.

Sem tud' grešniki tecite,
 Sveti Štefan vas želi;
 V ven'c pokore naberite
 Šmarnic božje milosti.

12.

O svet' Štefan! ti pa vsmili,
 Svojih farmanov se zdaj;
 Kadar homo se ločili,
 Spremljaj duše v sveti raj!

† Jožef Virk.

*) »Raka« ali »rake« pomeni — grob.

Sv. Martin.

(Za Ponikvo, 11. novembra 1861.)

1.

Danes lepo počastimo
Svetega Martina vsi,
In za var'ha izvolimo
Po vsih potih naših dnij!
Zato hočem pokazati,
Kak je živel svet' Martin,
Krasnih rožic vam nabrati
V rajski venec za spomin.

2.

Bil je že v otročjih letih
Ves za sveto vero vnet,
Rad učil se naukov svetih,
Želel je svet' krst prejet'.
Kako lep izgled podaja
Svet' Martin otrokom vsim,
Kliče vas iz svet'ga raja,
Da hodite vi za njim.

3.

Svet' Martin v petnajstem leti
Med vojake je sprejet,
Pa tud' tam ko angelj sveti
Je vojščakov žlahten cvet;
Svete čistosti evetlice
Venčale so nja srce.
O mladen'ci in device:
Li podobni njemu ste?

1.

Svitla zvezda zasijala
Je v Ksaverju na zemljo,
Da Ind'janom pot kazala
Bo za Jezusom v nebo;
Zvezda ta Frančišk je svet',
Ves za božjo slavo vnet.

4.

Enkrat videl je človeka
V hudi zimi golega,
Brž na dvoje plašč preseka,
Revežu ga pol podá;
Jezus z angeljci po noči
Pa prikaže njemu se,
Ino pravi: »Glejte, s'noči
Martin je oblekel me.«

5.

Ko svet' Martin škof postane,
Gorel je za božjo čast,
Grešnikom ozdravljaj rane,
Je zatiral greha slast;
Srčno je učil resnice,
Kazal je v nebesa pot,
Vodil k Jezusu ovčice,
Bil je oče vseh sirot.

6.

Zdaj v nebeski domovini
Svet' Martin se veseli,
Prosi za nas v solz dolini
Ino k sebi nas želi.
Torej zdaj tako živimo,
Kakor nekdanj svet' Martin,
Rajski venec si spletimo
'z rožic danih nam v spomin!

† Jožef Virk.

Sv. Frančišek Ksaverij.

2.

Svet' Frančišk je že v mladosti
Lep izgled ljudem dajal,
Z lučjo vere, učenosti,
Je Pariz razsvitljeval;
Roda plemenitega
Je bil ljubljen od svetá.

3.

»Kaj človeku pa pomaga,
Celi svet će pridobi,
Če edina duša draga
Se na večno pogubi?«
Tak' svet Ignac kliče ga
V novo družbo Jezusa.

4.

Kdo je v stanu popisati,
Kaj je svet' Franciš'k prestal?
Duš zgubljenih zna iskati,
Da bi jim življenje dal?
Bil je oče vseh sirot,
Vsem v potrebah vir dobrot.

5.

Ko za mater si Marijo,
Jezusa v tovar'sha 'zbral,
Je zapustil domačijo,
V daljno Ind'jo se podal
Neznaboge krščeovat,
Evangelj oznanjevat.

6.

Klical k sebi je otroke,
Jih učil, jim molil, pel,
Potem star'se in visoke
Je za krst in vero vnel;
Vse želi spreobrnit',
Sveti cerkvi pridobit'.

7.

Vse jezike govoriti,
Vstaviti vihar morjá,
Mrtve zopet obuditi,
Čudov dar mu Jezus dá.
Zato k njemu zdaj ljudje
V križih, revah pribežé.

8.

Sto dežel je bos prehodil,
Nad sto tisoč milj hodá,
Dve sto tisoč duš prerodil
Njegov krst je za Boga.
Slednjič ves ubog zaspal,
Dušo Jezusu je dal.

9.

Zdaj pred sedežem Marije
Svet' Franciš'k se veseli
In z nebes na zemljo lije
Vire božje milosti;
Pri Očetu vsaki čas
Prosi Jezusa za nas.

† Jožef Virk.

Sveta Rotija.

1.

Prelepi vrtee zeleni,
Na njem pa rožica cveti,
Oj rožica — Rotija;
Ime pomeni božji dar,
Ker bila vdana je vsikdar
Bogu sveta Rotija.

2.

Rotija, solnee vseh deklet,
Je bila vse lepote cvet,

Zato jo vsakter' ljubi;
In tud' Apricij, maličan,
Je bil tako v ljubezni vdan,
Da jo za ženo snubi.

3.

»Moj ženin ljubi Jezus je,
Le Njemu dala sem sree«,
Rotija odgovarja;
»Za Jezusa trpet' želim,
Zato se smrti ne bojim,
Ne tvojih muk viharja«.

4.

Strašno se trinog razjezi,
Na pezo jo razpet' veli
In bičati brez mere.
Jo dvema ženskama izdá,
Ki zatajili ste Boga,
Oropati jo vere.

5.

Rotija pa odpadnici
Spet sveti cerkvi pridobi;
Za Jezusa umrjete.
Še bolj razsrdi trinog se,
Obglaviti jo zapove,
Ker zaničuje svete te.

6.

Teofil šali, smeje se
Devici, ki vesela gre
Za sveto vero k smrti:
»Rotija! pošlji jabolka nam
In rožic, ki cvetejo tam
Na ženinovem vrti.«

7.

Ko v sveti raj Rotija gre,
Prinese angelj rožice,
Cvetoče pri Očeti;
Strmé Teofil, neznabog,
Zavpije: »Jezus je le Bog!
Za Njega hočem umreti!«

8.

Oh, ta nebeška jabolka
In rože Srca Jezusa
Naj tudi nam cvetijo!
O Ti pa mili Jezus! daj,
Da v rajskem vrtu vekomaj
Častimo Te z Rotijo!

† Jožef Virk.

Sveta Elizabeta.

Elizabeta je bila
Pobožna, vsmiljena gospa;
Ko lákot hudo je grozila,
Ubožekom kruha je nosila.

Nje mož pa, grof, bogat grajščák,
Nad tem jezil se dan je vsák:
»Če Lizabeta še bo táka,
Beraška palica me čaka!« —

In zopet neki dan jedí
Napravi ona in spustí
S košáro polno se iz gráda,
Da reši siromake gláda . . .

O tem pa zve nje Ljudevit,
Za njó jo mahne ves srdít:
»Ze zopet po navadi stári!
Povej, kaj notri je v košári?« —

Elizabeta v strahu vsa
Molécèc uprè okó na tla;
A grof odgrne jej srdito
Takój košárico pokrito . . .

A glej! kakó on ostrmí,
Iz kóša rožic duh puhtí:
Elizabetina darila
So v róžice se spremenila! . . .

Polóti sram se ga tedaj,
Da čudež tu je, vé sedaj,
In vé: soprogino dejanje
Pred Bogom našlo je priznanje . . .

Zatorej ganen v dno sreá
Soprogí róko zdaj podá,
V okó solzica mu prirósi,
Soprogó odpuščanja prósi. —

K nebesom ona se ozrè
 Ter odpusti soprogu vsè:
 Odslèj pa bédnim je svetnica
 Še večja bila pomočnica. —

Janko Leban.

Sveti Križ v šoli. *)

1.

Razpela blagoslov je dan,
 Na njem pa Jezus prižebljan
 Visi, ko Jagnje darovan,
 Nas vabi v svojo desno stran.

4.

Poglej, o dete rešeno,
 Ljubezen za-te križano!
 Kak' ima glavo nagneno,
 Da bi jo ti poljubilo.

2.

Pozdravljen bodi, sveti Križ,
 Učilnice najlepši blišč!
 Učencem pamet razsvetliš,
 Omiko pravo jim deliš.

5.

Glej, krono s trnja krog glavé,
 Pribite roke in noge;
 Petere rane krvavé,
 Naj tvoje srce omečé.

3.

Na Križu se pa lesketa
 Telo razpeto Jezusa,
 Ki je v odkupščino sveta
 Na njem rešilo rop pekla!

6.

Učenec svoje srce daj
 Zveličarju za sedež zdaj,
 Da tam kraljuje vekomaj
 In te pripelje v sveti raj!

† Jožef Virk.

Velikonočni pirhi.

1.

Ljubi, presrečni čas,
 Poj prečastiti glas! Aleluja, Aleluja!

2.

Poj tud' ti moj kristjan
 V velikonočni dan: Aleluja, Aleluja!

3.

Pirhe vam dans delim,
 Srečo v srcih želim. Aleluja, Aleluja!

4.

Pirhi rudeči so,
 Kri nam pomenijo. Aleluja, Aleluja!

*) Pesmica zložena o priliki blagoslovljenja šolskega razpela v Ločah 27. maja 1873. Bil je govor v cerkvi, — v šoli, — procesija v šolo s trijančenjem. (Napev pesmici: »Kraljevo znamenje glej stoji!«)

5.

Spomnite, bratje, se,
Kri pretil Jezus je. Aleluja, Aleluja!

6.

Trdo luščino ima,
Trd'ga spomin lesa. Aleluja, Aleluja!

7.

Voljno ga je objel
Jezus za nas vesel. Aleluja, Aleluja!

8.

Struplje, olušči se,
Čist beljak notri je. Aleluja, Aleluja!

9.

Jezus vmorjen je bil,
Nedolžen kri pretil. Aleluja, Aleluja!

10.

V prah tud' mi pojdemo,
Greha se varujmo. Aleluja, Aleluja!

11.

V sredi je pirh rumen,
Lepih nebes pomen. Aleluja, Aleluja!

12.

Kdor tu voljno trpi,
Krona mu tam blišči. Aleluja, Aleluja!

13.

Mladim bod' pirh izgled,
Čisto, sveto živet'. Aleluja, Aleluja!

14.

Čedno jih takajte,
Čistost' ne strupajte. Aleluja, Aleluja!

15.

Kakor beljak naj bo
Duša vam in telo. Aleluja, Aleluja!

16.

Pirh rumenjaka ima,
Krone pomen neba. Aleluja, Aleluja!

17.

Sree nedolžno le
V zlata nebesa gre. Aleluja, Aleluja!

18.

Al', kot se pih zdrobi,
Čistost nazaj več ni. Aleluja, Aleluja!

19.

Pih' se postarajo,
Čistost naj mlada bo. Aleluja, Aleluja!

20.

Pih naj izgled bo tvoj,
Srčno vesel zapoj: Aleluja, Aleluja!

21.

Bod' vam velikanoč
V križih sladka pomoč. Aleluja, Aleluja!

22.

Ko pride slednji čas,
Čujte predragi glas: Aleluja, Aleluja!

23.

Bodete vstali spet,
Jezus to hoče imet'. Aleluja, Aleluja!

24.

Pel tam vesel bom
Večno pred Jagnjetom. Aleluja, Aleluja!

25.

Pirhe vzemite zdaj,
Hranite vekomaj. Aleluja, Aleluja! † Jožef Virk.

Jagnje umorjeno.

Glej, trume divje se valé,
Da, trume ljute, bésne;
Iz mesta vse na plano gré,
Da ulice so tesne.

Zmed trum se vzdiga divji krik
Razburjenih divjakov;
Rotenje, smrtne jeze sik
Razljučenih vojakov.

Gorjé mu, komur boj veljá,
Ne bode mu prestáti;
Da četa v rokah ga imá,
Na kose ga razmláti! —

Nesrečnež kaj li storil je
Izróčen tej druhali?
Dovolj se že pokoril je!
Ne: v smrt ga bodo gnali.

Gorjé, kako se jim žari —
Nevstrpnost iz očesa! —
Kako se iskra med zobmi
Škripečimi zakrésa! —

In vsak si stiska pest trdó,
Na žrtev psovke súje;
Jo zmerja, kolne prehudó,
Da kamen pretresuje.

Kam trume divje se valé? —
Te trume ljute, bésne.
Kedo med njimi v sredi gré,
Da ulice so tesne? —

Ga roparsko vlovila je
In z vrvmi je zvezala,
Pregrozno že mučila je,
Mu križ na rame djala! . . .

Oj, ti zaslepljena drubal! —
Kje Jagnje to si vjela? —
Kedo je v roke tebi dal,
In kaj boš ž Njim počela? —

In dalje, dalje na goró
Mi trume se valijo;
Peljajo Jagnje tje sobó,
Groznejše zdaj besnijo.

Gorjé! — Zmanjkuje mi besed
O Jagnjemorstvu peti,
Prizor strašan — strašan pogled,
Kaj vse mu je trpeti! —

Lej! solnce skrije svoj obraz,
Narave moč umira;
Pretresa trdo zemljo mraz,
Grobóv se dno odpira. —

In trume zdaj na vse strani
Mi zmedene hitijo;
Pred Njim, ki živ se branil ni,
Strahú z goré drvijo.

Dovršen čin je, čin strašan,
In Jagnje je vmorjéno;
Drži Je križ s krvjo opran,
In s tem je — dopolnjeno! . . .

Storite srečne vekomaj!

Gori! Gori, vi ognjebрани!
Na delo hej! — Strašan plamen, —
Ne bodite tako zaspani,
Naj mi nikdó ne bode len! —

Ah, grozno vidim tam goreti,
(Ne mesta, hiše, ne vasi;)
Plamen pregrozen plapoleti,
Gorjé, vse v ognju se žari.

Na delo zdaj, nikar ne stojte,
Trenotek kratek nam je dán;
Tje k pogorišču z mano pojte,
Kjer vidite prizor strašan.

Umrlim bratom in sestricam
Velja žarenja ljut objem;
Tam rajnim bratom in sestricam
Zapaljen sprave je plamen.

Ko vzdiga se plamen z nad hiše,
Vse gane bratovo gorjé,
In vsak hiti na pogorišče:
Ah, dajte tém usmiljenje! . . .

Gasilne brizglje napolnite,
Hitite na trpljenja kraj;
Čiščenja ogenj vroč gasite,
Potem se vrnite nazaj!

Tam marsiktera dobra duša
Prestopke male pokori;
Neznosna je trpinči suša,
Ki so nezmernost vživali.

Tam v ognju pokori šaljivec
Trenotke, ki jih zgubil je,
Trpi spokorni zapeljivec
Strašno za vse pohujšanje.

Se pokorijo trdo usta
Za nepotrebni več besed;
Jim družba je nezumno pusta
V okovih tisočernih béd.

Tam oče, marsiktera mati
Trpi, ker sin in hči greši;
Mu v ognju dotlej bo ostati,
Dokler vse to gorjé živi . . .

Kedó popíše to trpljenje! . . .
 Kedó smiljenja ne ima!? . . .
 Da bi pomagal jim v življenje
 Iz ognja priti ljutega! . . .

Gasilne brizglje napolnite,
 Hitite na trpljenja kraj! —
 Pravične muke jim hladite,
 Da kmalu grédo v sveti raj! —

Dosegle s kesom so smiljenje,
 Pred njimi pekel je zaprt:
 A kdó popíše vic trpljenje?
 Še daleč je nebeški vrt! . . .

Zberite se vi, ognjebrani,
 Vse, staro, mlado naj hiti;
 Nazaj nikdó mi ne ostani,
 Da sam pomoč enkrat dobi!

Posóde vse zdaj napolnite,
 Hitite na trpljenja kraj!
 S krvjo presveto jih škropite:
 Storite srečne vekomaj!! —

S. Bonaventura.

Umirajoči deček.

Deček v póstelji leží,
 Oj, bolan je in čumí; *)
 Pri postélji mati, oče
 Milo joka mu in stóče.

Oh! li ne bi jókala?
 Oh! li ne bi stókala? —
 Sin, on jima je jedini:
 Smrt naj žalost jima véini? . . .

A zdravník učen denès
 Vbogim staršem tožen vès
 Razodel je z óči v óči,
 Da za dečka ni pomóci! . . .

Staršev jókanje britkó
 Vdári dečku na uhó,
 In odprl oči je svoje,
 Staršem besedíl takó je:

»Oh! zakaj li jóčeta?
 Oh! zakaj li stóčeta? —
 Čujta: moje naznanilo
 Bode vama v tolažiló! —

Zdaj sem sánjal sèn krasán,
 Kakor prej nobeden dan;
 A besede take ní še,
 Da dostojno ga popíše.

Zdelo se mi je takó,
 Da sem prišel bil v nebó,
 Kjer krilatci in svetniki
 V rádsti živé veliki . . .

Préstol stal je sred nebá,
 Préstol krasen od zlatá,
 Pod prestólom je ležála
 Pisana prepróga zála.

Na prestólu krasnem tam
 Sédel v časti Bog je sam,
 A klečáli na preprogi
 Dečki mojih let so mnogi.

In, ko se jim bližam jaz,
 Vsi zaórijo tačas:
 ,Prav, da priti si izvóil,
 Z nami bodeš tukaj mólil!*

*) Čuméti, čumim = schlummern, znana beseda na Kanalskem in Tolminskem.

Oj, kakó zeló lepó
 Tam v nebesih bi biló
 Med pobožnimi fantiči,
 Da se sèn mi kdaj vresniči!« —

To izreče in otrók
 Vzdih iz prs spusti globók,
 Obmolči, zaprè očesa,
 Duša splava mu v nebesa . .

Starši sklonijo trpèč
 Do mrliča se solzèč,
 V lice sinu zrejo blèdo,
 S tiho govoré besedo:

»Pónos najin, up jedin,
 Bil si nama, dragi sin;
 A sedáj ga mrzla jáma
 S táboj vred pokrije náma!

Vendar, sinko, srečen si,
 Mir zadóbil večen si,
 Vróče želje in premile
 Tebi so se izpolnile!

V svetih zdaj nebesih góř
 Moliš ti in dečkov zbor,
 O, le moli še za naju,
 Da se vidimo spet v raju . . .«

Janko Leban.

II.

Zabava in pouk.

Slika iz domačega kraja.

(Spisal P. Ogrin.)

„Povsod je dobro, a doma je najbolje.“ Da je ta pregovor resničen, prepriča se večjidel vsak, ki se podá v tujino, skusi pa tudi dijak. Ako je dijaku tekla zibelka v še tako pustih Rovtah, ne strpi, da bi mu psovali domači kraj, in kadar pridejo počitnice, rad zamenja bivanje v mestu z domačo hišo na dolgočasnih gorah. To pa ne radi tega, ker je morda bolj prost doma ali ker se mu ni treba doma toliko učiti, — saj pravemu dijaku so knjige najboljše prijateljice, povsod ga spremljajo, torej tudi domov, — ampak zato, ker srèno ljubi svoj dom. Pa tudi še kot sivi starček, èe mu Bog dá starost doživeti, ko bo dosegel srečen stan, ko bo videl mnoga mesta in druge dežele ter mnogo skusil, podal se bo še rad domov. Tukaj se nekako pomladi, ker mu srečne mladosti spomini oživé. Vsaka stvar ga zanima, kakor takrat. Na tem kraju sem prebil prijetne ure nedolžnega veselja, na onem griču sem se v mladostni brezskrbnosti tolikokrat radoval. K sreči je prirastel do-

mači kraj vsakemu človeku, katerega je osoda na tuj kraj predstavila, naj bo učenjak, ali priden rokodelec, ali ubogi trpin. Ne moremo se čuditi, da se pravi domoljub poteguje z vsemi postavnimi sredstvi za čast in veljavo domovine svoje. Naj nam ne zameri blagovoljni čitatelj tega premišljevanja, katero smo zapisali kot uvod naslednji dogodbi.

Tomaž J. je šel nekoliko odrastel učiti se mizarstva. Pobožen mladenič, kakor so večjidel Slovenci, — kajti slovensko ljudstvo je dobro, katoliško, posebno matere želé imeti verne otroke in si za krščansko izrejo veliko prizadevajo, — šel je Tomaž od doma. Ali na tujem je kmalu pozabil lepe nauke, katere mu je dobra mati dajala, navzel se je tujega duha. Od začetka je opuščal molitev, katere je bil doma navajen, ni molil niti zjutraj, niti zvečer, ne pred jedjo in ne po jedi, prav tako, kakor je druge videl. Kmalu je pa tudi začel opuščati ob nedeljah in zapovedanih praznikih božjo službo. Bil je takrat v nekem katoliškem mestu na Švicarskem. Nihče mu sicer ni zapovedoval, da bi ob nedeljah v delavnico hodil, ker si je izgovoril, da hoče nedelje in zapovedane praznike praznovati, toda, ker k božji službi ni šel, ni vedel kaj početi, včasih je doma kaj bral, dolgega branja ni bil navajen, zato mu postaja dolgčas. Nič ne bo tako, si misli, ker drugi ostajajo ob nedeljah in praznikih v delavnici, zakaj bi jaz tako nespameten bil, da bi dolg čas prodajal. Glejte, oni so bolj pametni, kakor jaz, ni jim dolg čas, in zraven si še kakšen krajcar prislužijo, in tako je začel tudi on dopoldan delati. Po kosilu ni delal, ampak popoldan bil je za zabavo. Tu se jih je navadno zbralo nekaj enakomislečih in šli so kam na izlet. Zabave nobene si še mislili niso drugače, kakor da se zavije v krčmo okrepčat se za potrebo. Nekateri so pili čez potrebo. Če se kroglja navzdol zateklá, kdo vé, kje se bo ustavila. Tomaž je prišel na to pot, več let je hodil po njej. Videl je veliko tovarišev bistre glave in sicer pridnih rok pozebsti, kakor je rekel. Eni so se udali pijanosti, navadno so privzeli še ponedeljek za pijančevanje, še le v torek so hodili vsi mršavi in zaspani v delavnico. Gospodarji tega niso bili veseli, ali kaj so hoteli, trpeli so jih, dokler so bili še mladi. Plačila jim povišali niso radi, izgovarjali so se: Kadar se navadiš redno v delavnico hoditi, ti toliko primaknem; če pa zopet storiš po svoji stari razvadi, ti toliko za dotični teden vtrgam, ali so jim dajali od dné ali od storjenega dela

plačilo. Pomagači so bili pa tudi tako zadovoljni, vsaj so bili bolj prosti. Ob nedeljah so delali dopoludne, popoldne so se zabavali. Nekateri so pri tem začeli hirati, ker narava ni mogla toliko prenašati, in so šli pred časom gnojiti zemljo, kakor so dejali. Močnejše narave so se ustavljale, da so se nekako postarali. Star pomagač, posebno še po nerednem življenju, za delo tudi ni več tako dober, kakor mlada moč. Gospodarji so jih slovili. Zdaj bi bilo treba na svojo roko začeti rokodelstvo, ali kaj, ker so zaslužene novce sproti pognali po grlu in potratili z vesellicami. Zivotarili so revno, ali pa še popolnoma pozebli, čakaje, da jim kdo vrže kak košček, da si vsaj za silo lakoto utolažijo. Nekateri so začeli žganje piti, da je bila tako njih nesreča popolna.

Tomaž je dobro videl in vedel vse to, in sreča zanj! njegov bister um, ki ga mu je dal ljubi Bog, ga je rešil tako žalostne osode. Tudi z menoj se mora taka zgoditi, če bom tako ravnal. Zato je pil le za potrebo, redno je hodil v delavnico, tam prav pridno delal. Radi so ga imeli gospodarji in mu še kaj sami od sebe plačila primaknili, ker so videli, da je priden in varčen, pa tudi tovariši so ga ljubili in spoštovali. Radi so ga videli v družini, pa so ga tudi slušali. Če so vinjeni bili že drugi, Tomaž je ostal zmirom trezen, vedno je vedel kaj zanimivega povedati, pa tudi jim je znal vselej prav svetovati; prav je zadel, kdor ga je slušal. Precej skušnje si je tako nabral, pa tudi močno izuril se v mizarstvu. Prihranil si je z treznim ravnanjem zadosti noveev, da začne rokodelstvo na svojo roko. Vse to pa je delal le iz časnih ozirov, iz posvetnih namenov; na svojo neumrjočo dušo, na večnost, na Boga ni dosti mislil. Svojo vest si je vselej znal potolažiti z izgovorom: Tako je na svetu, drugače se ne more živeti. Tudi bi bil tako ostal, živel bi bil za ta svet, in umrl bi bil brez Boga, saj zanj se ni dosti menil. A „Bog Slovence ne zapusti“, pravi pregovor; tukaj se je vresničil.

Tomaž se ohrabri, stopi nekega dne pred svojega gospodarja ter mu razodene željo iti domov in tam v domovini svoji začeti rokodelstvo na svoje roke. Gospodar mu prigovarja, da naj ostane tukaj, ker se je navadil popolnoma jezika in ljudij, zaslužek je dober, lepa prihodnost se mu obeta; da, on kot mojster mu bo dal najboljše spričalo in mu bo tudi drugače pomagal z veseljem, če bo kje njegove pomoči potreboval. Sicer jako obžaluje,

da izstopi iz njegove delavnice. Tomaž ostane pri svojem sklepu, da se podá v domovino. Dotični dan pride. Tomaž je pripravljen za odhod, poslovi se pri svojih znancih in prijateljih in vesel nastopi svojo pot v domovino. Očeta in matere ne bode sicer več našel, ker so mu kmalu po njegovem odhodu pomrli. Eno sestro še ima, ki je blizu rojstnega kraja omožena. Kako se ji godi, ne vé, ker si nista nič pisala; gotovo bo vesela, ko pride, pri nji se hoče najprvo oglasiti. Komaj čaka, da stopi na domačo zemljo. Slednjič pride čez mejo na Slovensko zemljo. Sree mu utriplje, zagledajočemu prvokrat po toliko letih domačo ozemlje. Zdaj vé, kaj je domovina. Domača beseda mu sega v sree, veseli ga bolj, kot najlepša godba na tujem, zdi se mu, da biva v domači hiši med svojimi. Ni še pozabil slovenskega jezika, prav gladko mu še teče, da se sam čudi. Najprvo popraša po svoji sestri, ali je še živa, kako se ji godí. Odgovor dobi dovoljen, da ima pametnega, pridnega moža. „Ali ima kaj otrok?“ izvedavo poprašuje zaraščeni tujec. „Ima dva fanta in eno deklico; fantiči že hodijo v šolo in se prav pridno učé“, dobi za odgovor. „Ako se pridno učé in se vrlo obnašajo, je upanje, da bo kaj iz njih“, popravi tujec Tomaž. Nadalje si ne upa vpraševati, bojé se, da bi ne vzbudil preveč radovednosti s svojim popraševanjem.

Ponoči dospè v domačo vas. Ker mu je kraj dobro znan, najde brez vprašanja hišo svoje omožene sestre. Lahno in nekako boječe potrka, in kmalu odpró se vežna vrata. Mož se prestraši bradatega tujca, vendar mu veli vstopiti in ga prosi, da naj pové, česa želi. „Tujec sem v tem kraju, nihče me ne pozna, in iščem dobrih ljudi, da bi me prenočili.“ „Če je tako“, odgovori gospodar, „drage volje pri nas ostanite! Kaj bodete nocej naprej hodili, ker je že tako pozno? Postreči vam hočem, kar hiša premore; če pa ne bo vse tako, kakor bi moralo biti, bodete malo potrpehli.“ Odkaže mu snažno sobo s čedno posteljo. Trudni Tomaž se vleže in kmalu sladko zaspi. Prebudi se zjutraj, ko je že solnce visoko na nebu bilo. Vstraši se, da prvo jutro v domači vasi zasluži kot lenuh pokaran biti. Žal mu je, da ni mogel svoje sestre pozdraviti, ko je zjutraj na vse zgodaj vstala in šla po svojih opravilih. Sam je kriv, da reva ne vé, da svojemu lastnemu bratu zajutrek pripravlja. Hitro skoči iz postelje ter se umije. Lase si ravnaje sliši v sosednji sobi otroške glasove. „Otroci so vstali, in mati, moja

sestra, moli ž njimi jutranjo molitev. Tako je bilo, ko sem bil še mlad. Najina mati je ravno tako z nama molila, kakor sestra zdaj s svojimi otroci moli. Sestra je ohranila to lepo navado, in jaz —“ vzdihne tujec, dalje ne upa premišljevati tega. Sramuje se prvič od tistega časa, kar je opustil molitev, da ne moli več. Drugekrat se je lahko potolažil zastran tega, a danes se ne more tako lahko sam pred seboj izgovarjati. Tudi se mu zdé otroški glasovi v molitvi tako mili, da nehoté sam poskusi, če zna še moliti. Po kratkem poskusu zopet zna „Oče naš“ in „Češčeno si Marijo“. Odmoli. Prvikrat čuti kesanje zavoljo tega, da je molitev opustil. Prišedšega iz spalnice dobri gospodar povabi k zajutreku. Precej ga prinese marljiva sestra izgovarjaje se: „Nismo vas, dragi gospod, hoteli zjutraj zgodaj klicati, ker ste se tako pozno vlegli spat. Bog blagoslovi!“ reče in zopet odide. Nekako tesno prihaja pri srečanju tujcu; sestra ga vendar ne pozna. Da je možu neznan, to je lahko, ali da ga tudi sestra ne pozna, to kaže, da se je moral jako spremeniti. Med tem, ko ima sestra drugod opraviti, se Tomaž z možem njenim prijazno pogovarja, izprašuje to in uno, vendar vé vselej pogovor tako spretno zasukati, da gospodar ne more spoznati, da bi bil iz tega kraja.

Razvidi, da se bo moral konečno vendar le sam izdati, kdo je, in kaj je njegov posel. Naravno je, da sestri brat ne more na misel priti. Odkar je od doma šel, in sta mu oče in mati umrla, ni pisal nič več domov. Od začetka ni mogel od žalosti radi smrti starišev, pri tem se je pa odvadil na dom misliti, posebno še, ker je imel dosti povoljne družčine.

Ko sestra zopet pride, začne se ž njo razgovarjati. „Včeraj nisem mogel videti vasi, ker sem po noči prišel“, pravi, „danes pa vidim, da je prav snažna vas, vseč mi je tukaj. Ali imate vi še kako sestro?“ Sestra začne tujcu pripovedovati: „Sestre nisem imela nobene. Enega brata sem imela“ — otere si solzo — „a šel je po svetu še prav mlad, ker so bili najini stariši revni,“ — „pa pošteni“, pristavi tujec, — „doma bratu ni kazalo ostati. Sel se je mizarstva učiti. Jaz sem ostala pri njih, ali kmalu so umrli. O koliko bridkosti sem jaz takrat užila! Čudim se, da sem vse to preživela. Bratu smo pisali, da so stariši umrli. Še danes mi je žal, da smo pristavili v pismu, da naj nikar ne hodi zavoljo tega domov, ker je predaleč, da naj le pridno moli za nje. Brata res

ni bilo k pogrebu, pa tudi pisal ni nič več. Ni ga dné, da bi nanj ne mislila. Ne vem, ali je živ, ali je mrtev. Vsak dan molim zanj, tudi otrokom naročam, naj pridno molijo za svojega strica.“ Pri teh besedah se ji uderó solze po licih. Tudi pričujoči zgubljeni brat se ne more solz zdržati in pové, da je on tisti, od katerega je zdaj govorila. „Odpusti mi, draga sestra“, pravi, „da ti nisem nič pisal. Vem, da nisem prav ravnal, hočem pa zdaj popraviti.“ Sestra ga je gledala vsa zavzeta, komaj verjame prav njegovim besedam. A kmalu jej pové srce, da je to njen pravi brat. „O ljubi brat!“ zakliče ona, „hvala ti, da si še prišel! Kar je bilo, naj bo vse pozabljeno, da si le še prišel.“ Pride tudi mož in se prihoda svakovega srčno veseli. Sramujeta se oba, da ga že sinoči nista spoznala. Pridejo tudi otroci eden za drugim strica pozdravit. Od začetka so malo v zadregi, pa kmalu so domači in se tudi močno veselé, da je stric prišel. Ta dan bil je pri tej hiši praznik. Bilo je pa tudi obestransko toliko dopovedovanja in vpraševanja, da so se komaj pogovorili do večera. Gospodar in gospodinja povabita brata, naj zdaj pri njima ostane.

Po vasi se kmalu zvé, da je Tomaž domov prišel. Ko se prikaže, ga že vsi vaščani poznajo ter ga prijazno pozdravljajo. Tako se je Tomaž kmalu zopet vdomačil. Dasiravno so vaščani radi kaj novega zvedeli, vendar niso imeli grde navade, da bi bili koga zvedavo izpraševali: od kod ste prišli in kam greste. Prav lahko se je tedaj Tomaž kmalu zopet privadil tega kraja.

Nad vasjó se vzdiguje prijazen griček, raz kateri je lep razgled po ozki dolini. Od tukaj se lahko pregleda cela vas. Tukaj sem se podá Tomaž. Kaka čustva ga spreletavajo, ko zagleda prvič po tolikih letih celo vas pred seboj! „Oh! tam-le je rojstna hiša. Tam so stanovali najini dobri stariši, ki so se potili za srečo svojih dveh otrok. Umrli so, ni jih več. Lepi nauki, ljubeznjiva opominjevanja starišev mu zvené po ušesih: „Bodi dober, Boga se boj, rad molí in v cerkev hodi.“ Oh! moja sestra je pač blaga. Po smrti starišev je šla služít, pridno je delala in vrlo se obnašala, da se je potlej počeno in dobro omožila. To me veseli, da se ji dobro godi. Tam stoji cerkev. Drugo je še vse tako, kakor je bilo, samo zvonik ima novo streho, in cerkev je drugače barvana. Tudi cerkev, néma cerkev mi resnico oznanjuje, mi budi spomine. Marsikatero lepo in imenitno cerkev videl sem po svetu, a nisem šel

v cerkev zavoljo njega, ki je vstvaril nebo in zemljo, da bi ga počastil, ampak le zato, da bi stavbo si ogledal, se nad njo radoval in slavil, rekel bi, oboževal um človeški, ki jo je postavil. Oh! kaj je um brez Boga? Zdaj spoznam bolje, kot sem kedaj prej spoznal. Moja sestra je ohranila Boga v svojem srcu. Kako je zvesta v svojem poklicu! Dobro bo otroke izredila, ker jim bo vcepila strah božji v srce. Videl sem ljudi, ki so bili bistrega uma, učeni in premožni, a bili so nesrečni, ker strahu božjega niso poznali. Vse posvetne dobrote so uživali, a slednjič se jim je vse pristudilo. Siromaki so bili pri vsi svoji bogatiji. Ali kaj hočem drugod zgledov iskati, rajše pričem sam pred svojim pragom pométati! V to cerkev, ki tukaj pred menoj stoji tako blizu, vodili so me kot otroka moji stariši.

Kazala mi je mati krstni kamen. „Tukaj“, dejala je, „pri tem kamnu prejel si sv. krst.“ Opominjala me je moje krstne obljube. Rekla je, da sem dolžan vedno spolnjevati, kar so takrat namesto mene, ko še sam govoriti nisem mogel, obljubili moji dobri botri. Oh, kako sem spolnjeval v tujini svojo krstno obljubo? Živel sem večjidel med slaboverci, oni se niso po meni ravnali, jaz pa sem se po njih. Prvikrat sem šel k spovedi v ti cerkvi, takrat mi je mati zatrjevala, da ne smem ničesar zamolčati ali zatajiti, kar vem, da je greh, ker bi tako še večji greh storil, prejemši nevredno zakrament svete pokore. Res sem se čisto spovedal, kolikor sem mogel; Bog mi je pomagal s svojo milostjo, da sem pravo žalost nad svojimi grehi obudil. Zadovoljen sem šel od spovednice, mir sem užival. Le še blažen spomin imam od njega. In dan prvega sv. obhajila, ti dan prave sreče, kje si? V posvetnem šumu, v družčinah, zatopé se vse take blage misli. Dan za dnevom teče, spoved se odlaša. Zdaj pa moram dobro spoved opraviti“, — tako je sklenil Tomaž za danes. Prihodnjo soboto je klečal Tomaž pred spovednico, napravil je dolgo spoved ali spoved od vsega življenja. Zadovoljen in vesel je šel od spovednice. Naslednji dan, (ki je bila nedelja), je prejel z veliko pobožnostjo presveto obhajilo in je potlej še dolgo časa ostal zatopljen v molitvi. Predno se loči od tega blaženega kraja, gre še na pokopališče, na grob svojih starišev. Tam se zgrudi na kolena: Odpustite, oče, mati! Globok vzdih izvije se mu iz srea. Solze ga oblijó in padajo na zemljo, katera krije pozemelske ostanke njegovih starišev. Njegov duh pa se

zgubi v nepoznane nadzemske prostore. Omamljen od visokosti in veličastva božjega obstane in počiva v molitvi, v vroči molitvi za dušni mir pokojnih starišev. Sam ne vé, koliko časa je tako klečal in molil. Čudno moč ima goreča molitev. Lahko mu je pri sreč. Potolažen vstane, bolj kakor more kak človek potolažiti. Od zdaj je Tomaž zopet redno molil in v cerkev hodil. Po nedelji je pripravljaval potrebno, da prične mizarstvo. Mizarja v vasi še ni bilo, torej je Tomaž dobro došel. Nekaj časa je ostal pri svoji dobri sestri. Kmalu se ponudi prilika, da kupi za svoje rokodelstvo pripravno hišo, kar mu ni bilo težko, ker ni bil brez denarja. Tukaj Tomaž tako pridno in dobro dela, da zaslovi njegovo delo kmalu daleč okrog. Radi tega dobi toliko naročil, da sam ne more izhajati, mora si privzeti še pomagačev. Ko odrasteta sestrina fantiča toliko, da sta za mizarско delo, vzame ja v pouk. Da sta se pri njem dobro mizarstva izučila, pa tudi se naučila lepega krščanskega življenja, razumeva se samo po sebi.

Rad je pripovedoval, kako se mu je na tujem godilo. Konečno pa je vselej z glavo zmajal in rekel: „Ljubo je le doma, kdor ga prav ravna. Na tujem je nevarno, da se molitev pozabi in sv. vera zanemari. Kmalu bi bil moliti pozabil. To se pa ne bi bilo zgodilo, ako bi bil jaz tako srečen, da bi bil blizu imel katoliško rokodelsko družbo. Gotovo bi se bil vpisal.“ Zdaj je bil ves čas sam pri katoliški rokodelski družbi, pa tudi vsi njegovi pomagači so se morali vpisati. To je storila dobra izreja v mladosti, to je vtis in učinek domače slike.

Mož poštenjak.

Vi ga niste poznali Zlatoperjevega očeta, pa da bi ga bili poznali, rekli bi z mano vred, da je bil mož poštenjak, mož stare slovenske korenine. Kako bi ga bili neki poznali? Vasica „Za Kottlinami“, kjer se je rodil, živel in umrl, je gotovo jedna izmed najmanjših in najskritejših v naši domovini. Komaj pet domov šteje in nekaj bajt, v katerih stanujejo „lazarji“, ki pomagajo delati kmetom na polju ter skrbé, da pašnikov ne preraste preveč jelševje in leščevje. Delajo namreč po grmovju tako imenovane „laze“, v

katere sejejo največ ajdo in rž in se tako preživé. — Dôli pod vasico pa bobni gorski potok, ki si trudoma dela pot med skalami in globokimi kotlinami. Odtod menda ime vasi. Prebivalci te gorske vasi imeli so poldrugo uro daleč do cerkve, vendar so bili vneti za čast božjo in so sploh veljali za poštenjake.

V tej neznanosti vasi torej je živel Zlatoperjev oče, zato pa tudi njegovo ime ni bilo Bog vé kako daleč okoli znano. Bil je le priprost kmet, pa vendar zasluži zavoljo svojih lepih lastnostij, da se bere o njem v bukvah, kakor o slavnih kraljih in cesarjih.

Učen res, da ni bil, še pisati ni znal. Tako neveden pa tudi ni bil. Kdor bi bil dobil v roke listnico Zlatoperjevega očeta, videl bi bil v njej čudne kljuke, katerih bi še učeni ne bili znali brati. In vendar je bilo s temi znamenji zapisano razločno, koliko mu je ta ali oni dolžan; kajti imel je tako dobro srce, da je pomagal vsakemu iz zadrege, če je le mogel. Če še povem, da je Zlatoperjev oče znal dobro brati, boste mi vsi verjeli, da tako neveden res ni bil, ker takrat so bili še drugi časi; šole imele so le največje vasi, iz „Zakotlin“ pa je bilo do prve šole debele tri ure hodá. Lahko si sedaj mislite, da tako daleč naš oče vendar ni mogel hoditi v šolo, ko je bil še majhen deček, dasi je bil bistre glave in silno ukaželjen. Brati pa je znal tako dobro, da je še malo pred smrtjo sam bral knjige družbe sv. Mohorja po zimi vsak večer, ženske so pa prédle. Med branjem se je večkrat zgodilo, da se je tej ali oni sicer pridni predici ustavil kolovrat kar sam od sebe. Videl je pa še zadnja leta pred smrtjo boljše, kakor bledolični mestni mladeniči s tistimi čudnimi jarmi na nosu. Ko je prebral, pristavil je še sam kaj iz svoje skušnje ter potrdil to, kar se je bralo v bukvah.

„Ali se je neki res tako godilo Svetinovim?“ vpraša jedenkrat radovedni Janezek za pečjo starega očeta, ki je bil ravno do konca prebral povest „Sreča v nesreči“.

„I zakaj bi se pa ne bilo? Če boš kaj živel, boš pa kaj skusil, kakor sem jaz, pa boš videl, da se čudne reči godé.““

„Oče, vi bi tudi lahko bukve pisali, ko znate tako lepo pripovedovati!“ oglesi se dekla pri kolovratu.

„Beži, beži, bukve pišejo samo gospodje, ki so na to učeni.““

„Boste pa še po večerji malo pripovedovali, oče!“ oglesi se v hišo stopivša mlada gospodinja, „sedaj je čas večerjati, le brž za mizo, da se ne pomrzli!“

„E, gori pa tudi ne; pa se vé, stari moramo ubogati!“ rekel je stari oče ter mirno šel za mizo, na kateri se je že kadila velika skleda krompirja.

Po večerji so prédle ženske še po jedno uro, in oče je imel zopet prvo besedo.

Povedal sem vam, kako lepo je bral, pa skoraj bi bil pozabil povedati še nekaj imenitnejšega. Zlatoperjev oče je bil vse svoje otroke naučil sam brati. Kadar je izprevidel, da je otrok dosti pri pameti, začela se je šola. Mali razposajenec je moral po celo uro pri miru sedeti pri očetu. Najpreje je naučil vsakega črko *b*. Rekel je na primer tako-le: „Janezek, ti paseš sedaj ovce; kako pravi ovca, kadar zgubi jarčka?“ Janezek, bistra glavica, se odreže: „*be*“. — „Dobro, poglej sedaj v bukve, to je tudi *be*.“ Na podoben način razlagal je tudi druge črke. Črko *i* n. pr. primerjal je z Janezkom, pika na *i* pa je bila Janezkova glava. Omenim naj še, da so črte imenovali kole ali stebre; *n* je imel dva stebra, *m* pa tri, prav kakor Zlatoperjev kozolec. Ni se torej čuditi, da so se vsi tako kmalu naučili brati, da so jim zavidali vsi drugi otroci. Sedaj se godi vsem prav dobro; jeden je na domu oženjen, ki bo že kmalu za „starega“, drugi so pa tudi pri dobrih hišah, ker Zlatoperjev oče ni pustil nobenega od hiše brez petic.

Nič vam še nisem povedal, kako se je godilo našemu očetu, ko je gospodaril še sam. Ko je bil prevzel po svojih stariših precěj veliko posestvo, bilo je na njem še nekoliko dolga, ker so bile mnogo let zapored slabe letine in pri živini ni bilo sreče. Oče pa se je zaobljubil, da bode plačal toliko in toliko sv. maš za duše v vieah in da pojde na božjo pot na sv. Višarje, in glejte, od takrat naprej je šlo vse po sreči. Kako bi pa tudi ne bilo? Stari možje so dejali: „Moli in delaj!“ — in vse to je Zlatoperjev oče spolnjeval, in Bog mu je blagoslovil polje in živino. Tako mu je rastlo vsako leto premoženje, da je mogel pošteno poplačati dolgove in odrajtovati cesarju davek, razun tega je pa še kaj na stran del in svojim sosedom pomagal iz marsikake zadrege.

„Ti si predober!“ rekla je večkrat rajnea njegova žena Reza, Bog ji daj nebesa, „ti boš vse razdal, sami pa ne bomo nič imeli.“

„E, kaj boš godrnjala! Ali ne veš, da moramo svojega bližnjega tako ljubiti, kakor sami sebe? Ali ne veš, da nam Bog tudi

lahko vzame, kar nam je dal? Kar sem pa posodil, bodo mi pa že vrnili, če je božja volja!“

Tako je govoril Zlatoperjev oče, pa je bil zmerom vesel.

„Zlatoperjev oče pa ni nikoli žalosten, naj bode mraz ali vročina“, rekel je Tone za mejo „žalostnemu“ Tomažu.

„Lahko je vesel“, odvrne ta, „ko je bogat! Tudi jaz bi bil, če bi kaj imel, brez božjaka je pa Bog pomagaj!“

Take govorice so prišle tudi Zlatoperjevemu očetu na uho.

„Kaj bom neki bogat!“ rekel je, „jesti moram vsak dan, kakor drugi, umrl bom tudi, kakor drugi. „Žalostni“ Tomaž vedno tarna, kak revež da je. in vendar je vsak dan sit, kakor jaz. Seveda moram jaz zadovoljen biti z ovsenjakom, on si pa zna boljše postreči. Vere mu manjka. vere, zato pa vse krajcarje v loterijo znosi!“

In res je Zlatoperjev oče jedel ovsenjak od svojih mladih let pa do svoje smrti, prav nikoli si ni nič priboljšal. Sedaj, ko je umrl, ni v celi župniji nobenega več, ki bi vse svoje žive dni ne bil pokusil kave. Ta jed mu je bila posebno pristujena, in večkrat se je norčeval iz Reze, ki si je tudi včasih rada skrivaj privošila te rumene pijače; posebno zvečer, ko so drugi odšli spat, ali pa zjutraj pred dnem, kar pa očem našega očeta ni ušlo. Tudi pravijo ljudje, da Zlatoperjev oče ni pil vina, odkar se je bil oženil. Mi za gotovo sicer ne vemo, ali je res to ali ne, vendar se nam zdi verjetno, ker ni hodil skoraj nikamor drugam kakor v cerkev k maši. Kadar je pa šel na božjo pot, tedaj je vzel v bisagi sabo hleb kruha in sira.

Najlepše je bilo pri Zlatoperjevih o velikih praznikih, o Božiču, o Veliki noči in o Binkoštih. Tedaj so jedli mesó. Že zvečer je šel s posebno zadovoljnim obrazom v klet, prinesel mesa toliko, da ga je bilo dosti za celo družino, ter je je razsekal z veliko mesarico, kosci pa so se skrbno oprali. A vse to je moralo biti zaslužno. Pred prazniki morala je družina moliti vse tri rožne vence in še lavretanske litanije zraven. Pa nikomur se to ni zdelo preveč.

Vsako nedeljo je varoval jeden doma. Kadar je pa prišel od maše, zahteval je Zlatoperjev oče, da je moral vsak povedati, kar si je zapomnil iz pridige, nekaj zato, da je to vedel tudi varuh,

nekaj pa zato, da je vsak poslušal. Sam oče je pa vedel vse najboljše, skoraj ravno tako, kakor je gospod povedal.

Ko je po leti ob nedeljah pojužinal, vzel je navadno naš oče, če je bilo le vedró, rožni venee v roke ter se podal na polje, gledat, kako „žito raste“. Ljubi Bog je pa uslišal njegovo molitev, in vsako leto je vsipal z zadovoljnim obrazom žito v prégrade.

Lahko si mislite, kako lepo so jim tekli dnovi pri Zlatoperjevih.

Toda Bog je poslal tudi našemu očetu skušnjo. Prišla je huda lakota. Stari možje vedó pripovedovati še sedaj o njej. Pri-delek je bil majhen, razun tega pa ljudem še teknilo ni nič, ves božji blagoslov je bil šel od ljudij, tako, da so ljudje šli lačni k mizi in od mize. Tako hudó je bilo bajè tista leta, da so dobivali mrtve berače s travo v ustih. Zlatoperjev oče je imel dosti blaga v svojih kaščah, pa lahko bi bil porabil vse sam, če bi bil samogolten. On pa je trpel rajše lakoto s svojo družino, da je le mogel pomagati svojemu bližnjemu, kakor nekđaj egiptovski Jožef svojim bratom. Tudi „žalostni“ Tomaž je bil prišel prosit in postregel mu je. Kaj ne, da je bil Zlatoperjev oče skušnjo dobro prestal?

Zlatoperjev oče je znal daleč na okrog najbolje kmetovati. Vedel je vse natanko, kdaj se mora začeti to delo, kdaj ono, da bode prav. Vsi drugi so se ravnali po njem. Imel je vse polno pregovorov, kdaj se ta ali ona setev ali sadež dobro obnese. Marsikateri izmed teh pregovorov se bere sedaj tudi že v bukvah.

Tudi za živino je imel tako skrb, da sedaj „Za Kotlinami“ nima nobeden take. Vsak večer je šel sam s svetilnico pogledat po hlevih, če vsa živina prežvekuje. Ako je zbolelo kako živinče, znal je vse tudi sam ozdraviti, bodisi da je „zavlekel“ s telohovo korenino, bodisi, da je puščal kri, ali zdravil s kulmežem, ali krvnim zeliščem, ali s smolnjakom. Še mnogo drugih zdravil je bilo pri hiši. Znal je ozdraviti celó rumeni in črni volčič. Tudi drugim je pomagal rad v takih položajih z dejanjem in svétom. Seveda ga je zato spoštovalo vse razun „žalostnega“ Tomaža, čegar beseda pa ni da bi rekel tako veljavna.

Zlatoperjev oče ni hodil v šolo, pa je tako dobro skrbel za svojo živino: Dandanašnji pa hodijo vsi v šolo, pa imajo vendar tako medlo živino, da se Bogu smili. Seveda, ker imajo večje

veselje sedévati pri poličku sladkega vina, skrb za živino pa pripuščajo družini. Zlatoperjev oče je pa imel povsod sam svoje oči.

Še človeških boleznij je mnogo znal ozdraviti. Če je pa spoznal, da je bolezen za smrt, rekel je takoj, da ni več pomagati.

„Kaj bi pa bilo, če bi ljudje ne mrlí“, rekel je pri takih priložnostih šaljivo, potem je pa pristavil resno: „Saj smo tako le popotniki, ki gremo proti dómu. Da bi le prišli jedenkrat tja gori domov!“

Posebno veselje je imel Zlatoperjev oče do sadja. Vsako pomlad je nacepil mnogo.

„Vsak človek ima kako neumnost, jaz imam pa to“, rekel je, „morebiti pride za mano tak gospodar, ki bo pustil vse v nemar, da bo sneg polomil. Bom saj lahko rekel, da sem jim pripravil, da bodo živeli, če bodo hoteli!“

„Tega pa nikar ne govorite“, zavrnil je ogovorjenec, „saj imate tako pridne otroke!“

„Tisto pa, tisto. So še sedaj, so še! Toda Bog ve, kaj še pride, mladina ima dandanes svoje muhe!“

Premalo sem vam še povedal, kako je bil varčen. V gorenji hiši je bilo nabranih vse polno starin, kajti oče je vse shranil, kar je kje našel; kar je pa podedoval po svojih prednikih, vse to mu je bilo sveto. Tu je bilo vsake vrste železnine, žreblji, podkove, žage, noži, stare sekire, dve stari puški, dolg nož, rogje od divjega kozla, srnjaka in jelena. Vseh teh živalij danes ni več „Za Kotlinami“.

„Kdor kaj shrani, pa kaj ima“, rekel je zadovoljno, ko je kazal vse to svojim otrokom.

Rad je govoril o starih časih.

„Pa tedaj so bili še vse drugačni ljudje“, dejal je, „moški so nosili še kite in pasove za denar. In petice so imeli in križavce. Sedaj pa ni nič! In tatov tudi ni bilo, tatov! In ključavnice ni bilo še pri nobeni hiši, povsod so bila vrata po noči odprta. In oblačili so se z domačim blagom!“

Zlatoperjev oče se je držal tudi v obleki starih navad. Nosil je namreč po stari šegi vedno v nožnici sabo nož, pa le zato, da je odrezal v kakem leskovem grmu rogovilo ali kako rasohasto palico za grabljišče.

Imel je tudi statve v hiši, kakor je bila včasih navada. In po zimi je tkal platno za domačijo. Otroci so pa morali viti štrene.

Brez dela ni pustil nobenega. Zato so pa Zlatoperjevi otroci tudi delali kakor ogenj, da so le nekoliko odrastli.

Zamejač je pa moral vedno kregati svoje otroke, kako da so neokretni ter leni; a vsega tega je bil kriv sam, ker se ni zmenil za nobenega prav nič, razun kadar ga je potreboval pri delu.

Zlatoperjev oče je znal z otroki tako lepo ravnati, kakor bi se bil tega v šoli učil. Tepel ni nikoli nobenega, in vendar je njegova beseda veljala, kakor bi bilo pribito.

„Tepel jih pa ne bom, tepel, dokler me bodo slušali; če bi jih bilo pa treba, bi jih pa tudi, bi!“ rekel je, če ga je kdo vprašal.

„Če me boš slušal, dobiš vse za mano, če ne, pa nič! Stariši delajo vse le za otroke, otroci pa tega ne spoznajo; a starišji imamo že ljubezen, že, le otroci je nimajo!“ rekel je najstarejšemu sinu, ki je bil namenjen, da bode doma.

„Le pridno molite, otroci“, rekel je drugikrat, „stari ljudje so dejali, da si človek izprosi od Boga vso srečo le v mladosti.“

In res je pridno molil vsak večer in vsako jutro.

Zlatoperjev oče govoril je vedno tako modro, da je naša gostija Anica jedenkrat rekla: „Škoda, da Zlatoperjev oče ni gospod, kako bi znal lepo pridigovati.“

Ko so bili „žalostnemu“ Tomažu prodali bajto, in mu je huda predla, rekel je: „Slabo se godi samo norcem. Ljudje bi radi živeli kakor angelji ali pa kakor živina; toda nobeno ne gre, ker jih je ljubi Bog vstvaril za ljudi. Pečena piščeta pa seveda ne leté ljudem v usta, saj so si še Izraelci morali skuhati tiste prepelice. Če bi ne bil ležal vsako jutro do sedmih, morebiti bi mu še ne bili prodali bajte!“

Otroci so dorastli, in Zlatoperjev oče je začel misliti, da bi bilo že čas „dati čez“.

„Oče, pa še vendar ne boste dali čez. Saj ste še tako trdni, kakor pri dvajsetih letih. Saj še oče Humar tudi ne dá čez, čeprav je mladi že štirideset let star. In Humar je starejši ko vi“, — rekel je sosed Matija.

„Dal bom, dal. Kaj čemo, tako pelje svet. Mi smo se potili en čas, sedaj naj se pa še drugi. Truden sem, Matija, truden, treba se bode preskrbeti za zadnjo uro . . .“

„Kaj boste neki tako! — Tako trdni ste še! A sodbe se vam pa tudi ni treba bati, bili ste že vedno tak mož, da nič boljših ni treba. Kar je, pa je.“

„Hm, kaj se če; ljudje smo, ljudje!“

Tako skromen je bil Zlatoperjev oče, in vendar je bil najpobožnejši mož daleč na okolu.

In kaj mislite, da je molil samo tedaj, kadar ga je slišala družina? O, kaj še! Kjer koli je bil, imel je svete besede na jeziku in vedno je sabo nosil molek ali rožni venec.

* * *

Postal je res za starega. Izgovoril si je jedno kravo, nekaj polja in kót, družega nič. Od tega je potem živel. Sedaj je imel bolj čas moliti in skrbeti za svojo dušo. Pečal se je pa sedaj tudi s čebelami. Pri Zlatoperjevih je bila že Bog vé koliko rodov sem navada, da je vsak stari imel čebele. Kadar ni bilo pri hiši starega, je stal čebelnjak prazen. Naučil se je bil čebelariti od svojega starega očeta, in sedaj mu je prišlo to prav.

Pa čeprav je bil za starega, imel je vendar še pri hiši tako veljavo, kakor bi bil on gospodar. On je vodil vse. Celó vstajal je prvi. Čudno je bilo po letu slišati starega očeta, kako je s krepkim glasom klicel družino po koncu, ko se je komaj dan zaznal. Bil je prvi in zadnji na nogah.

Stari Zlatoper je imel na svetu dva prijatelja, tabak in pa starega Jerneja, kupeca z govejo živino z Brda. Kadar je prišel ta po svojih kupcijah, tedaj se je razvnela včasih čudna govorica med starima možema.

„Kaj misliš Zlatoper, kako dolgo bode današnja mladina tako norela“, vprašal je kupee našega očeta.

„Dokler bode imela kaj naših žuljev. Kadar bo suha, bo rada pri miru. Bog je že vedel, kaj dela, ko je vstvaril človeka takega, da ne more jesti ne prsti ne trave...“

„Ta je bila pa moška, Zlatoper. Kaj se ti pa zdi o obleki, ki jo nosijo sedaj?“

„Hm, današnji svet je na pogled prav lep, če bi le v žepih tudi kaj imel! Mi smo nosili čevlje z ostavo (na kveder), zavihane čez kolena, a smo imeli zato evenk. Sedaj pa nosijo

gosposke čevlje in kupljene hlače ter prazne žepe. In boben poje! In stari naj pa pomaga! Taka-le je!“

„Čevlji zavihanci so jim pretežki“, pravi kupec, „a ni jim pretežko ležati cele noči na mrazu, ko so je vrgli iz gostilne, in gnjiti po ječah cela leta!“

„Hu, to je gnjusoba! Jernej, le premisli, kako lepo je bilo, ko smo bili mi mladi! Nikdar nobenega pretepa, nikoli nič krvi, in nože smo imeli, da jih je lahko vsak videl! Kako pa zdaj? Na Brdu so se že zopet topli! Zaprli so je zopet menda pet, zaprli“, pravi oče.

„Kaj zaprli! obesili naj bi je, obesili, pravim ti, potem bi bil kmalu mir“, odgovori Jernej.

„Nič ne marajva, nič, Jernej, midva sva storila, kar sva mogla. Jaz sem preskrbel pošteno svoje otroke, ti tudi! Upajva, da nama bode Bog milosten! Sedaj pa veš, kaj naju čaka. Starost je bolezen, in smrt jej je za petami. Stara sva, stara! In mladini na poti! Tako pelje svet, kaj čemo.“

„Ti si še dober, ti! Imaš dobre otroke, a moji niso nič prida! Skazila je je vojaščina, moj Bog, jaz nisem kriv, da je je!“

Tako sta kramljala stara moža vselej, kadar sta se sešla. Bila sta prijatelja iz mladih let. Potem sta se poslovila.

„Če se več ne vidiva na tem svetu, bova se pa tam gôri, upajva!“

„Srečno hodi!“ rekel je na to Zlatoperjev oče, rôk pa si nista podala nikdar, ni bila taka navada.

Daleč na okoli bilo je že znano ime Zlatoperjevega očeta zavoljo njegove modrosti in pobožnega življenja. Če je kdo šel skozi „Za Kotline“, vprašali so ga njegovi doma takoj:

„Ali si bil kaj pri starem Zlatoperju, kaj pravi, ali je še živ?“

„Bil sem, bil“, odgovarjal je potem ta, „postaral se je, postaral, a mož je pa še vedno tak, kot je bil, ni ga mu para!“

Tako so tekla leta Zlatoperjevemu očetu. Postaral se je. Ko ga je vprašal jedenkrat sosed Matija, koliko je star, rekel je:

„Tistega pa ne vem prav natanko, že gospod vedó, ki imajo zapisano. Star sem že, star, mislim, da imam dve več kot bi jih

imel kupec Jernej, katerega so letos zagrebli. Tudi jaz pojdem za njim!“

Vzela ga je neka pomlad. Umrl je tako lepo, da je gospod župnik rekel, da še niso videli človeka, ki bi bil umrl tako udan v voljo božjo.

„Ali kaj težko umirate, oče Zlatoper?“ so ga vprašali.

„Čemu bi neki težko umiral, saj smo tako le popotniki. Saj star človek tako ni za nič!“

„Ali nas boste zapustili, oče?“ dejali so vaščani. „Kako bomo brez vas, ki ste nam zmerom in povsod pomagali?“

„Otroci, če sem kateremu kaj hudega storil, naj mi odpusti! Molite in delajte! Tudi vi boste umrli, vsi boste umrli!“

Molili so ravno češčenomarijo, ko ga je poklical Bog k sebi.

Vse je jokalo. Sosed Matija pa je rekel: „Ali ste neumni, ljudje, ali pa še le boste? Ali ne privoščite našemu očetu sreče v nebesih? Jaz pa pravim, skušajmo, da bomo tako živeli, pa bomo ravno tako lepo umrli. Tako je!“

Vsem se je zdelo to pametno.

* * *

Kako je pa sedaj pri Zlatoperjevih? Dobro se imajo, hiša je še trdna. Toda starih šeg ni več. Statve so tudi ven vrgli, gospodar je rekel, da ni treba te šare v hiši. Sedaj so nekje gôri pod streho. Če bi še živel rajni oče, rekel bi: „Tako svet pelje!“ Domače obleke tudi ne nosijo več, le moški še kake hlače iz domačega platna.

Dobili so tudi gostilno „Za Kotline“, da je vse prav „po novem“.

Vendar Zlatoperjevega očeta se še spominjajo.

Če se zberó možje pri kupi vina in se pričkajo o kaki stvari, reče ta ali oni: „Tako je rekel Zlatoperjev oče, tako je in nič drugače in mir besedij!“

In res je potem mir besedij.

Krščanski junak.

Na zelenem polju vasice Spodnja-Briacé v Vendée stojé še danes častitljivi ostanki starega križa, pred katerim je v strašni francoski revoluciji prelil svojo kri mučenik. Dogodba pa je ta: Mož poštenjak, z imenom „Ripoche“, bojeval se je hrabro s kraljevo vojsko proti trumam republike, pa je bil oborožen ujet. Peljali so ga takoj k omenjenemu križu, ki je stal blizu njegove kočé, in mu rekli: „Tebe smo oboroženega vjeli; zapal si smrtni obsodbi. — Pa, glej tu svojo kočó, v kateri si bil rojen; še živi tvoj oče v njej; tudi ti boš živel, če nam hočeš biti pokoren. Pošteni Vendéejec se ozre proti kočí, in solza se mu utrne v očesu. „Kaj zahtevate od mene, da ohranim življenje?“ — je vprašal jetnik živahno. — „Ná, tu imaš sekiro in posekaj ta križ!“ odgovori mu republikanski vojak in mu pomoli sekiro. Ripoche zgrabi sekiro. Drugi vjetniki so kar zatrepotali pri tem prizoru, misleč, da je njih tovariš postal odpadnik, izdajalec; republikanci pa so bili veseli navidezne zmage. Vseh oči so uprte na Ripoche-ja; kar zavihiti sekiro, se požene in skoči tik križa ter zakliče prav glasno: „Smrt in pogin tistemu prokletemu, ki bi se drznil oskruniti križ Jezusa Kristusa! Jaz ga hočem braniti do poslednjega izdihljeja!“ Neki nebeški ogenj se mu je zasvetil v njegovih očeh pri teh besedah, in posrečilo se mu je, da je odganjal nekaj časa, rekel bi, s skoraj čeznaravno močjo oskrunjevalce od križa. Pa kmalu se zaprašé vsi z groznim vpitjem v pogumnega bojevnika, ki se ni bal smrti, in ga vržejo na tla. Ta se pa oklene križa z rokama. Divjaki hočejo njegove roke odtrgati od križa, mu nastavijo bajonete na prsa in ponavljajo svoje bogokletno zahtevanje: „Posekaj to znamenje prazne vere, in pustimo ti življenje!“ Glasno pa je klical krščanski junak: „To je znamenje mojega odrešenja; trdno se ga hočem okleniti!“ Napel je še zadnje svoje moči ter se je krčevito oklenil križa; a smrtno zadet je izdihnil dušo. —r.

Kdo je prvi žganje kuhal?

(Pripovedka iz severnih dežel.)

Znano je, da Šotlandec ne zaničuje žgane pijače, katero imenuje „whisky“. Znabiti je temu vzrok mrzel, pust zrak škotske dežele, ali pa obilo tovaren. Vedó pa ljudje, da ta pijača ni nič prida; največkrat izvirajo iz nje le greh in hudobije. To resnico vam pojasnuje prav pomenljivo stara ljudska pripovedka iz severne Holandije.

Bili so svoje dni — pové povedka — v peklu prav slabi časi. Tudi pri nas na zemlji tožijo le prevečkrat čez slabe čase, pa pameten kupec se tolaži: „Ko bi slabih časov ne bilo, bi tudi dobrih ne bilo.“ Je pa med slabimi časi v peklu in na zemlji neka zveza: Če gre vse na svetu dobro in po sreči, pozabijo ljudje Boga in ga bolj žalijo, in tako pride veliko več hudobnežev v pekel. Če je pa pri nas na zemlji slabo, t. j. če so slabe letine, dragina, vojska ali pa kužne bolezni moré ljudi, se jih na sto in sto obrne prav pred peklenskimi vratmi, in takrat pač hudič toži: „Slabo gré, slabo. Nihče ne pride več notri!“

Primerilo se je, da so ti slabi časi nekdam v peklu le predolgo trajali. Kuga, lakota, vojska, ti ostri, pa dobri pridigarji ljubega Boga so se glasili po zemlji in ne brez vspeha; molčali pa tudi niso pobožni misijonarji in sveti redovniki, tako, da je komaj vsak mesec ena duša cepnila v peklenško peč, in začel se je hudič pri peklenških vratih jeziti: „Prav res ne vem, kaj imajo tam góri na zemlji; pa ga res nimam več veselja tukaj-le biti za čuvaja. Da bi mi pač Lucifer dal drugo službo.“ Tudi Luciferju se je zdela stvar resna, zato je skliceal svetovalce in se posvetoval z njimi, kaj storiti. Pa glej, ponudi se majhen, čokat zavrženec, ki je bil o svojem času svetovalec kralja Faraona v egipčanski deželi, on pravi: „Dovolite mi, da grem samo za štiri tedne na zemljo, in slabih časov v peklu bo konec, kot toča gosto bodo zopet cepale človeške duše v peklenški ogenj.“ Z veseljem so sprejeli to ponudbo. Ko je minulo četrť ure, šepal je peklenšček, spremljan od enega izmed hudičev, v škotsko skoraj neznano mestece Dundée in se je ustavil pred majhno, staro, neprijazno hišo. „Ste vi oštir in pivovar ‚pri srebrni bolhi‘, Murdoh Whisky?“ nagovoril je hišnega gospodarja, ki je stal ravno med vratmi.

„Murdoch Whisky mi je ime in sem gostilničar, pivovar pa ne več. Bila je slaba kupčija; popustil sem jo prejšnji mesec, ko sem zadnjič nesel visok davek za kuhanje piva v davkarijo. Kaj vas je pa prignalo sem? S kom vam postrežem? S steklenico bledega piva ali bokalom vina?“

„Najrajše bi imel steklenico pive, ki ste jo pridelali sami.“

„Da bom resnico govoril“, odgovoril je oštir, „kisati se je jelo moje pivo, zato sem ga skoraj vsega prodal velikemu kmetu, da ga bo dal za pijačo delavcem ob žetvi. Kar ga imam pa še v kleti, za to pa še maral ni več; tega tudi vam ne smem dati.“

„Kolikor bolj kislo je, toliko boljše je za moj želodec. Vam povem, da me tu v truplu zmeraj nekaj peče. Kisel požirek, ta me poživi.“

„No, bo pa moje pivo vendar še za nekaj dobro, mislil sem ga ravno danes izliti na ulico.“

„O, tega pa že ne smete storiti“, reče tujec, „jaz znam iz njega skuhati prav sladko, ognjeno vino, ki je močnejše kot najbolj močno južno vino. Ali hočem poskusiti?“

Kaj sladko so donele te besede na ušesa oštirju. Skoraj je že prišel na boben, in sedaj se mu ponudi tako lepa prilika, da reši posestvo in obogati. „Koliko vam bom pa plačal, če me navadite svoje umetnosti?“

„O, pa ste predobri! Počakajte vendar, kako se mi posreči. Boste prej pokusili in cenili, potem še le delali obljuje. Pa nečem, da bi bili vi boljši od mene; jaz nečem od vas tudi vinarja ne. Vi ste pošten mož, in takim pomagam rad, kjer le morem.“

Tako sta se oba pogodila. Peklenšček si pripravi potrebne posode in začne pivo kuhati; on kuha in kuha ter izkuha močno, čisto — žganje. To mu ni bilo težko, ker se je že pri kralju Faraonu s to kuharijo pečal. V malo urah se je raznesla po mestecu Dundée novica o „ognjenem vinu“, in vsakdo ga je hotel pokusiti. To vam je bila gnječa v prej zapuščeni „srebrni bolhi“ pozno v noč, oštir se je pa muzal in nosil vrč za vrčem na mizo. Ker pa takrat še niso poznali malih žganjarskih glažkov, so pili kar iz vrčev; to se ve, da je bilo vse pijano. Beseda je dala besedo; začeli so se pretepati in pobijati; ker so bili policisti sami pijani, tega niso mogli ubraniti; prej zmiraj miroljubni Dundejci so se tako zbili, da je bilo več smrtno ranjenih, dva sta pa kar mrtva obležala.

„No, ni slab začetek“, se je zakrohotal peklenšček, „e, pa mora še bolje biti.“ In bilo je. Prihodnjo nedeljo so drli ljudje iz vseh farâ v znano gostilno; to vam je bil ravs in kavs v vseh prostorih „srebrne bolhe“ in pred gostilno; pa hudičevo delo je neslo nesrečo tudi domov v družine.

Pa še hujše je prišlo. Ko so sinovi Murdoha Whisky-ja v sosednih farah napravili žganjarije in so žgano pijačo prodajali oštirjem in kramarjem, sedeli so ob nedeljah možje in fantje namesto v cerkvi celi dan v beznicah pred steklenico žganja, brezbožne in umazane govornice so se jim kadile iz ust, prav kakor iz peklenškega žrela. Nekateri so se tako navadili nove pijače, da so bili dan za dnevom pijani, dokler niso zapili domačije, zdravja, pameti in življenja. „Sedaj že zna dosti ljudij žganje kuhati in piti“, je rekel peklenšček sam k sebi, „bodo že še druge navadili.“ Poslovil se je od Murdoha rekoč, da je namenjen v bolnišnico v Glasgow, da bi ondi ozdravil oteklo levo nogo, ki jo je imel vedno povezano. Res to se vé ni bilo; izgovoriti se je moral, da bi ga hudičeva konjska noga ne izdala; zato jo je imel vedno obvezano. (Hudič, pravijo, ima eno nogo s kopitom, podobno konjskim.) Zato pa tudi ni nihče videl v bolnišnici v Glasgowu šepastega malo-pridneža. Povrnil se je nazaj v pekel k vikšemu hudiču in je dobil kot plačilo višjo peklenško službo.

„Pošteno jo je zaslužil“, rekel je Lucifer, „kot toča gosto cepajo sedaj ljudje v peklenško žrelo.“

—r.

Gorjé brezverskim šolam in učiteljem!

Na Francoskem so pred nekaterimi leti klicali pred sodišče notarja, ker je bil kriv treh zločinov. Po tridnevni kazenski obravnavi so obsodili zatoženca k dosmrtnemu prisilnemu delu. Ko je čul obsodbo, je zavpil: „Zakaj me niste obsodili k smrti? Sprejel bi jo kot največjo dobroto!“ V istem trenutku je potegnil nož in se je hotel umoriti. Okoli stoječi pa so ga zgrabili in preprečili samomor. Na to pa je z ganljivim glasom govoril nesrečnež: „Jaz tožim tiste, ki so me vzgajali v mladosti; brezverski nauki, katere so mi dajali, so krivi mojih hudobij.“ — Na predvečer, ko so ga

odpeljali v Toulon, je pisal prijatelju dolgo pismo, iz katerega naj sledi tu to-le: „Tebi, katerega sem nekdanj imenoval prijatelja, hočem povedati, pred vsem svetom bi zaklical: Slabi učitelji so me pahnili v pogubo. Imel sem dobro srce, ti veš; v svoji mladosti sem živel dobro in pobožno. Kako pa sem postal, kar sem? O, da bi odgovor, ki ga hočem dati, ne napolnjeval že tako užaljene matere moje še z večjo bridkostjo! . . . Tisti dan, kateri sem vstopil v šolo, je bil odločilen za moje hudobno življenje. Ko bi pač mogel vsem starišem z mogočnim glasom zaklicati: Tresite se! Pazite, da ne izročite svojih otrok pogubljenju! Glejte, komu izročite otroke v vzgojo! Ne verjemite zunanosti; kajti pred Bogom boste dali račun za otroke . . . Vse vodi v slabem šolskem zavodu k zapeljevanju in nenravnosti; celo angelj bi se moral popačiti . . . Katero srce se more upreti? In vendar sem se dolgo bojeval, skrivaj jokal; naposled sem omagal . . . Mnogo, vem, jih ne pride v hudobiji tako daleč, kot jaz. Mnogo jih zapusti te šolske ustave, in ostanejo v očeh ljudij pošteni ljudje, pa so samo na zunaj. Kdo izmed teh gojencev, ki spolnuje nauk učenikov, bi v teh slučajih ne storil ravno tega, kot jaz? Naj vstane, naj položi roko na srce in odgovori! — Učili so nas: vera je vzrok vseh nesreč na svetu . . . verski nauki so neumni, smešni . . . služba božja nepotrebna ceremonija . . . pekel je pravljica, s katero se strašijo otroci, neumrjočnost duše misel, ki ni več za naš čas. To vse sem verjel svojim učiteljem; po tej veri sem tudi živel. Vsa moja hudobija obstoji v tem, da sem nauke svojih učiteljev izpolnjeval. In sedaj sem zapadel ostri postavi! . . . Ko je sodnijski predsednik izgovoril besedo: neumrjočnost duše, sem ga vprašal, če ni to vprašanje, ki ni več za naš čas. In ko mi je on začel žugati o večni pravici božji, sem ga vprašal: ali res mislite, da me boste s takimi „otročarijami“ ostrašili? Umolknil je. Bil sem obsojen; obsodba bo tudi izvršena. Učenec mora vse življenje trpeti sramoto in kazen, ker je učenikom verjel . . . Pa jaz kličem svoje zapeljivce pred sodnji stol večnega Boga, katerega oni ne bodo uničili, in ki bo plačeval po delih. Večno prokletstvo jim, . . . ki si s tem igrajo, da z besedo in pisanjem pačijo mladini srce in dušo!“

Nekaj za stariše in otroke.

Bil je dopoldan. Strojarijev Tonček se je igral s svojo triletno sestrico pred domačo hišo. Solnce je ostro pripekalo, a razoglavi deček se ni menil za ostre solnčne žarke. Z malim vozičkom je veselo letal pred hišo gori in doli, Anica pa je tekala za njim. Sicer je šel druge dneve v šolo, ali danes je doma — bil je ravno četrtek.

Po stezi od Dolenčevega mlina prideta čez nekaj časa dva njegova tovariša, Čuvajev France in Kovačev Anže. Čuvajev je bil kaj navihan deček. Po celi vasi so ga poznali, in otroci so se ga bali.

Ko zagleda Čuvajev Strojarijevega Tončka, pridruži se mu hitro. Zadej se mu vsede na voz ter mu nagaja, da ne more peljati. Tonček je hud, in Anica od daleč gleda razposajenega dečka. Čuvajev pa navlašč še bolj nagaja.

Nazadnje pravi France: „Pojdi z nama!“

„Ne smem“, odgovori Tonček, „mati mi je rekla, da moram biti pri Ančiki.“

„Kako se bojiš matere! — Jaz pa kar grem“, se pobaha Čuvajev.

France hoče oditi. Tonček ne vé, kaj bi storil. Tako rad bi šel ž njima in tako poželjivo se ozira za odhajajočima tovarišema. Ukazali so mu, da mora biti doma. Pa zmerom doma tičati, kako dolgočasno je to! Saj Ančika ne bo šla nikamor, si misli, in vidi ga nobeden ne. Oče je v hiši, mati v kuhinji.

„Ančika, le tukaj bodi! Kaj ne, da boš tukaj? Vidiš, tako pri miru sedi tukaj!“

Tonček še enkrat pogleda proti hišnim vratom in se pod okni tiho splazi za Francetom in Janezkom.

Šli so zdaj vsi trije — kam, sami niso vedeli.

Pot jih je privedla mimo Grudnovega vrta. Vrt je poln najlepšega sadja. V ozadju v nekem kotu raste mlada breskev; njene veje visé čez plot in se šibé pod debelimi breskvami.

Čuvajev jih prvi opazi. „Oh, ali vidita, kako so lepe! Kako so rudeče, jaz jih bom klatil.“ To izrekši, pobere kamen in ga zalučí v veje. Zadel je dobro. Kakor toča so se vsule breskve na tla. Tudi Tonček in Anže sta dobila pogum, in poredneži so klatili in klestili, da so bile v kratkem času gole vse veje.

Ali nesreča je hotela, da pride oče Gruden mimo. Slišal je šum in pok na vrtu, zato je prišel pogledat, kaj to pomeni. To je bil strah! Saj pa je tudi oče Gruden nesel saboj táko palico, da bi morala vsacega — ki je imel slabo vest — že od daleč pogreti.

„Bežimo, bežimo!“ zakliče Janezek, in kakor bi trenil so se razpršili mladi tatovi.

Tonček je pribežal ves zasopljen domu. Žepi so bili še polni, in v roki je držal breskev z Grudnovega vrta.

Ali ta strah še ni bil dovolj, zdaj je prišla — kazen.

Ni še dospel do doma, ko je začul, da ga nekdo kliče: „Tonček, Tonček!“ Mati ga je klicala.

Ko ga mati ugleda vsega razbeljenega v obraz, vpraša ga takoj: „Kod si hodil? Kje imaš pa Ančiko? Ali ti nisem prej rekla, da bodi pri njej? Zdaj Ančike ni nikjer — ali veš, kam je šla Ančika?“

Tonček molči.

„Kaj imaš pa v roki? — Breskev. Kje si dobil breskve?“

„Nek mož mi jih je dal“, odgovoril je počasno Tonček. Poznalo se mu je, da ni povedal resnice.

„V hišo pojdi — k očetu! — z otroci ni nič!“ se huduje mati ter se napravi iskat zgubljeno Anico.

Tonček je premišljeval, ali bi šel v hišo ali ne. Naposled vendar-le odpre vrata.

Oče sedi na rezilnici in obdeluje novo grabljišče. Mirno dela dalje, kakor bi ne vedel, kdo je vstopil v hišo.

Čez nekaj časa vpraša: „Pravijo, da imaš breskve. Pokaži, kakšne breskve imaš?“

„Nimam jih več.“

„Ne več? Kaj pa je ondi v žepu?“

Tonček je bil na to pozabil. Na očetovo besedo poklada sad za sadom poleg peči na klop.

Oče, prijemši dečka za roko, ga ostro pogleda rekoč: „Kje si dobil te breskve? Povej!“

„Pri sosedu.“

„Pri sosedu? Ni res! Pri sosedovih nimajo breskev.“

Tonček se prestraši. Rudečica mu zalije obraz, in oči se mu povesejo v tla. Bilo mu je, kakor bi stal na žrjavici. Kaj je bilo storiti? Z boječim glasom je povedal resnico.

„Na Grudnovem vrtu smo jih naklatili.“

„Tako? Na Grudnovem vrtu ste jih klatili! In ti se še lažeš! Ali veš, kaj si storil?“ Govor očetov je postal osoren.

„Ko ti je zadnjič sosedov Andrejče vzel voziček, kateri sem ti naredil po zimi, ali ti je bilo to prav — kaj?“

„Ne.“

„Vidiš! To ni bilo prav, ker voziček je bil tvoj in ne Andrejčkov. In čigave so bile te breskve? — Grudnove — kaj ne?“

„Ko si prišel tožit uni dan sosedovega Andrejčka, kako si takrat rekel, kaj ti je naredil?“

„Da mi je ukradel voziček.“ — „Da ti je ukradel voziček“, poprime oče za besedo, „in takrat si zahteval, da Andrejčka natepem. Jaz pa sem te posvaril, da se varuj, da ne boš ti katerikrat kaj takega storil. In vendar — kaj si ti danes naredil?“

„Kra-del“, izgovoril je na pol glasno Tonček, tako, da se je komaj slišalo.

„Ali veš, kaj se to pravi — krasti? Krasti je velik greh. Včeraj si mi pravil, da si bil v šoli vprašan deset božjih zapovedij. Rekel si, da si jih znal. Povej mi jih danes še enkrat!“

Tonček našteva zvrstoma desetero božjih zapovedi.

„Kako se glasi sedma?“

„Ne kradi!“

„Tako je. Sam Bog ukazuje: ne kradi! Ti si danes kradel, se lagal. Lagal si materi, ki tako skrbi za-te, in lagal meni — svojemu očetu. Zašel si v slabo tovarišijo, ali po slabi tovarišiji rada glava boli; prej ali poznej zadene kazen take neposlušne otroke. Menil si, da te nihče ne bo videl. Ali Bog te je slišal, ko si lagal, in Bog te je videl, ko si kradel breskve na Grudnovem vrtu.“

Mati vstopi v hišo vsa prepadena in prestrašena. V naročju drži Anico.

„Joj, joj! — vsa se tresem. Kar groza me je!“

„Kaj pa je, kaj pa je?“ vpraša naglo oče.

„K sebi ne morem priti, tako mi bije srce. Tam pri plotu sem dobila Anico. Pa tak velik gad je ležal zraven nje. Oh, če bi se bila le nekoliko premaknila, pa bi bilo po njej. Prav sam angelj varuh je varoval otroka, da se mu ni nič hudega pripetilo. Ti neubogljivec — ti! V kak strah pripraviš človeka!“

Oče poprime zopet za besedo.

„Tonček, glej, kaj si uredil, kam te je dovedla tvoja nepokorščina. Prav ti bi bil vzrok, če bi bil gad pičil tvojo sestro, in bi umrla Ančika. Res, sam angeljček varuh, ki ima zmerom rad pridne otroke, čul je danes nad njo. Tudi ti imaš svojega angelja varuha, pa kako te je mogel danes žalosten biti, ker si se tako hudo pregrešil zoper njega. Zvečer, ko boš šel spat, moraš mu obljubiti, da se hočeš za naprej poboljšati.“

Tonček se jame jokati.

„Prav, da se jokaš, reče oče; vsak greh je grenak in vsak greh zasluži kazen. Bog hoče, da stariši kaznujejo svoje hudobne otroke. Ko si bil prejšnjo nedeljo z mano pri sv. maši, bila je pridiga od dveh Helijevih sinov, ki sta tudi kradla in velike hudobije počenjala. A oče jih ni strahoval, zato ga je huda kazen zadela. Bog torej tirja, da oče in mati kaznujeta otroke, kadar zaslužijo.“

„Vidiš brezovko tam v kotu pri uri? Daj mi jo semkaj!“

Silno nerad je spolnil Tonček to očetovo povelje. Ali udal se je. Pokleknil je na tla, in oče mu je odmeril zasluženo kazen. Rekel je: „Da boš vedel za drugikrat. Tuje blago pusti pri miru in stori, kar ti ukažeta oče ali mati.“

To je pomagalo. Tonček je bil odslej odkritosrčen in priden deček. Nikdar več ni prikrival kake stvari svojim starišem.

Zdaj je odrastel mladenič. S svojim lepim vedenjem je v spodbudo celi fari. Ali spominja se še vedno, kako je Grudnove breskve kradel in kako je bil potem tepen. Stari Strojari, pošteni mož in skrben oče, pa večkrat ponavlja: „Dá, dá — brezovo mazilo, je dobro zdravilo.“

Ko bi bilo pač več tacihih dečkov, da bi se tako radi poboljšali, kakor se je Strojarijev Tonček; pa ko bi bilo tudi več tacihih starišev, ki bi znali tako lepo posvariti in kaznovati svoje otroke! —k—

Očetov praznik.

(V spomin zlate maše mil. gospoda prošta dr. Antona Jareca.)

Letošnje „Drobtinice“ slavijo za „Katoliško družbo“ najpomembnejše osebe: Sv. očeta papeža, presvitlega cesarja in premilostnega knezoškofa. Poleg tega pa imajo vsaj nekoliko prilike,

proslaviti moža, prezaslužnega za „Katoliško družbo“ in za mnoge druge družbe, zaslužnega za državo in za škofijo našo: mil. gospoda prošta dr. Antona Jarca, ki je praznoval dne 15. avgusta svojo zlato mašo. Te vrstice nikakor nimajo namena, da bi po vrednosti slavile gospoda, ki je kot predsednik „Katoliške družbe“ v tako bližnji dotiki z „Drobtinicami“ in ž njihovim urednikom. Tudi nečejo žaliti njegovega ponižnega duha, kateremu je prikrito delovanje ljubše, kakor javna hvala. Ne stoji na tem stališču pisatelj teh vrstic, ampak samo srčno veselje hoče izraziti nad prelepim praznovanjem petdesetletnice, veselje nad plodonosnim delovanjem vzvišenega zlatomašnika, in res prav sinovsko ali otroško veselje nad slavnim dnevom dobrega očeta, kajti tako smemo imenovati slavljenca v mnogem oziru, in prav zato ima ta sestavek nadpis: očetov praznik. Kdo pa mi brani veseliti se? Kdo se more spodtkati, ako to radost in veselje spoznavam tudi javno? Ali ne velja tukaj lepa in prijetna dolžnost pijetete? S tem je dovolj opravičen ta spisek, ki naj nadomestuje slavnostno knjižico.

Naš mili in dragi slavljenec je želel obhajati petdesetletnico svojega mašništva tiho in brez slavnosti. Že je bil namen storjen, da se bode to zgodilo v prijazni kapeli Matere Božje v Marijanišču. Toda mnoge odlične osebe, ki so odobravale sicer lepi namen ponižnega zlatomašnika, niso odobravale takega ravnanja: kajti cerkvene lepe slavnosti spodbujajo vernike in so nekake cvetlice, ki rastejo na lepem vrtu sv. cerkve. Škoda pa bi bilo — zakrivati jih, in ne jih povijati v lep šopek v čast najvišjemu nebeškemu vrtnarju in vernemu ljudstvu. Zato je bilo spodobno in koristno, da se je ta slavnost obhajala v krasni cerkvi sv. Jakopa v Ljubljani, h kateri že tako gospod prošt nekako kot domačin pripada.

Niso pa zamudili spoštovalci jubilarntovi pokazati mu, kako ga cenijo. Dohajale so častitke, prihajali so mnogoštevilni častitelji osebno; dne 12. avgusta pa se je zbral odbor „Katoliške družbe“ v polnem številu, na čelu mu podpredsednik družbe, gospod prelat dr. Andr. Čebašek, ter v ognjevitih besedah častital zlatomašniku ob tej slavni priliki, ter slikal zasluge njegove na razne strani. „Pač z veseljem in zadovoljnostjo morete se torej ozirati na slavno dōbo petdesetih let svojega mašništva, mil. gospod prošt!“ Ves odbor je v srcu in v besedi pritrjeval temu govoru, ki je globoko ganil zlatomašnika, toliko bolj, ker mu je odbor h krati izročil okusno

pripravljeno mašno knjigo ali „missale“ kot spomin udanosti in hvaležnosti „Katoliške družbe“.

Skoro še ganljivejše je bilo, ko se je prihodnji dan, v ponedeljek ob 6. uri zvečer, zbrala „Vincencijeva družba“ obeh konferenc, da častita svojemu tako marljivemu udu, svojemu skrbnemu predsedniku. Rekel bi, da je žareče besede govoril gospod kanonik Andrej Zamejic, predstojnik prve konference, opisujê zasluge zlatomašnikove za „Vincencijevo družbo“, za reveže ljubljanskega mesta.

Da ne omenjam drugih častitek, naj opišem na kratko zlato mašo samo, ki se je vršila na Veliki šmaren. Ob 9. uri dopoldne je stopal zlatomašnik med obilnim duhovskim spremstvom, posebej svojega brata in nečaka in takrat že imenovanega novega stolnega prošta dr. Klofutarja, čez lepi s slavolokom okrašeni in z množico napolnjeni trg v cerkev sv. Jakopa. Lepo je bilo videti čvrstega in krepkega zlatomašnika s škofovsko palico in mitro stopati, kakor da bi praznoval komaj svojo petindvajsetletnico. Slavnostni pridigar je bil domači župnik, preč. gospod Janez Rozman, znani in priljubljeni izvrstni govornik, ki je slikal veselje za zlatomašnika in za vernike ob tem dnevu. Prav lepo je vpletel tudi kratek životopis zlatomašnikov, iz katerega smo spoznali, da je res na odlična mesta stavila božja previdnost mil. gospoda prošta in mu dala priliko razvijati na vse strani svoje delovanje. S kakimi čustvi je pač zapel zlatomašnik ob koncu slovesne daritve: „Te Deum laudamus!“ S kakimi čustvi so čuli to slavospev njegovi znanci in častileci! Pač to je bil očetov praznik, častljiv in prijazen!

O obedu, ki ga je napravila zlatomašnikova gostoljubnost svojim povablencem v veliko veselje, ne bôm pisal. Tega vendar ne smem zamolčati, da je priprost znanec zlatomašnikov v lepi napitnici pripisoval časno srečo zlatomašnikovo njegovemu spolnjevanju četrte božje zapovedi, ker je namreč tako zelo spoštoval svoje stariše. Kako ljubeznjiv zgled za mladino!

A pravi očetovski praznik se je pokazal zvečer ob 6. uri, ko se je zlatomašnik podal v „Marijanišče“, deško sirotišnico „Vincencijeve družbe“, kjer ga je že čakalo mnogo občinstva. Slavnostna dvorana je bila primerno ozaljšana, odličen sedež pripravljen slavljencu, in ob njegovem vstopu je zadonelo veselo petje, za katerim se je vrstilo igranje na klavir in harmonij, deklamovanje in tudi

kratek govor je poveličal iz ust dečka-sirote slovesno priliko. Naj ta govor podamo, kolikor moremo natančno svojim čitateljem.

„Milostni gospod prošt!

Prečastiti gospod predsednik!

Nimam potrebne zgovornosti, da bi v malo besedah oslaviti mogel spodobno današnji dan.

Ako se radujejo premnogi Vaši znanci, ako se veselijo hvalni Vaši učenci današnjega Vašega slavnega dneva, koliko bolj se ga moramo veseliti mi, gojenci „Marijaniški“, ki bivamo in se vzgojujemo v zavodu „Vincencijeve družbe“, Vaši skrbi in Vašemu vodstvu izročene.

Zato je današnji dan tudi za našo hišo slaven dan. Zato se ga radujemo, kakor se radujejo otroci s svojim očetom.

A vesele počitnice so marsikaterega izmed tovarišev, Marijaniških gojencev, gnale domov, ako ima kakega domačega človeka, da se tudi sirota oveseli šolskih praznikov. S toliko večjim veseljem se oklepamo mi v malem številu danes tukaj Vas, prečastiti gospod predsednik!

Kako pomenljiv je ta dan za Vas, milostni gospod! Petdeset let ste že slavno preživeli v mašniškem stanu. Koliko ste storili v svojem duhovskem poklicu v blagor dušam! Kot vrli vodnik in učenik na srednjih šolah, kot vplivni in veljavni šolski nadzornik pri pobratimih Hrvatih in v svoji domovini dosegli ste slavo in priznanje cerkveno in državno. In Vaš počitek — ni bila nedelja po težavnem delapolnem tednu, ampak Vaša vsestranska in neumorna delavnost v neštevilnih društvih, kojim ste — rečemo lahko — glava in roke h krati, znana je dovolj po Ljubljani, po Kranjskem in še dalje.

Pomenljiv pa je ta dan tudi za nas, gojence Marijaniške. Veselje, ki napolnjuje danes Vaše sree in vnema Vaše obilne častilce, to veselje občutimo posebno še mi, ker vemo, da mi nismo zadnji, ki zavzemamo ljubezen Vašega srea. Tudi čast, katero Vam daje slavna petdesetletnica, zdi se nam naša čast, naš ponos, naša slava.

Zato pa kličemo tukaj radostno in slovesno:

Bog Vas ohrani še mnogo let v taki čilosti in v takem zdravju, kakor Vas gledamo danes, — v prid nam Marijanišnikom,

Vincencijevi družbi in drugim družbam, in enkrat Vam Vsegamogočni daj doseči večni jubilej v nebesih!“

Iz tega lahko spoznaš, dragi čitatelj, da je bil torej očetov praznik — dan zlate maše gospoda prošta Jarca.

Enako tudi „Drobtinice“ kličejo — poveljučujoč ta očetovski praznik in hraneč ta spomin njegov: Bog ohrani in živi zlatomašnika v prid in veselje vsem onim, ki ga spoštujejo! Naj bi se sam še dolgo dolgo mogel v njihovi sredi spominjati tega praznika!

Prošnje.

Ob koncu letošnjih »Drobtinic« obračamo se z nekaterimi ponižnimi prošnjami do blagih čitateljev.

Urednik »Drobtinic« prosi slovenske pisatelje, naj ne prezrejo tega glasila, ki je častitljivo po svoji starosti in koristno po svojem namenu. Da imajo primeren prostor v našem slovstvu, to kaže ta letnik. Naj blagovoljno pripomorejo uredniku, da bodo »Drobtinice« leto za letom boljše, kratkočasnejše pa tudi poučnejše. H krati pa tudi prosi urednik, da bi vneti rodoljubi storili kaj po svoji moči za razširjanje te knjige, da bi se pridno nakupovala zlasti po knjižnicah in podajala našemu čitajočemu narodu. *) Gospodje duhovski bratje se bodo pač ozirali na to prošnjo in olajšali oskrbniku »Drobtinic« težavno delo.

Drugo prošnjo ima Katoliška družba za Kranjsko, ki je krušna mati »Drobtinice«. Da ta družba krepko živi, to kaže ona ob raznih prilikah, kažejo tudi »Drobtinice«. A še krepkejše bode živela, ako jej bodo doraščali udje ter jo duševno in gmotno podpirali. Donesek 1 gld. 20 kr. na leto se sme imenovati pač malenkosten, v primeri s tem, kar imajo zlasti ljubljanski udje od te velekoristne družbe.

Tretjo prošnjo pa ponuja z vso ponižnostjo deška sirotišnica Marijanišče. Dovršila se je sedaj po prvotnem načrtu biša in je res lepota za ljubljansko mesto. A zidanje in notranje pripravljavanje požrlo je velikanske svote. Lansko leto je bilo ugodno, letošnje pa nas ne napolnjuje sicer z malosrčnostjo, ker so dohodki le majhni gledé na velike stroške, ampak le z velikim zaupanjem v božjo pomoč in v dobrotnikov blago srce. Presviti cesar ne želi za svojo štiridesetletnico potratnih veselie in zunanjega blišča, ampak da bi se proslavljal ta slovesen spomin z dobrotnimi čini. Kaj, ko bi se ob tej tako ugodni priliki spominjali slavitelji cesarjeve štiridesetletnice tudi našega Marijanišča?

Sto in trideset otrok, ki se vzrejujejo v tem zavodu, molilo bode za njihov časni in večni blagor. Letošnje leto kaže tudi ta velik napredek v biši, da se bodo odslej poučevali vsi dečki v domačih ali notranjih šolah, kar je za vzgojo velikega pomena, seveda provzročuje tudi večje stroške. Ustav Mariborskih šolskih sester je odločil za šolo vrlih močij, katere obetajo najlepšega sadu, tako da je prihodnost Marijanišču — hvala Bogu! — jasna. Bog mu obudi vedno več prijateljev!

*) Pročlj izvodov je ostalo še od lanskega letnika. Dobiva se lahko, kakor tudi več letnikov „Glasi katoliške družbe“ in drugih družbenih knjigic (n. pr. Zlatomašnik Pij IX., Zlatomašnik Leon XIII., Papeževa nezmotljivost) po jako nizki ceni pri predsedniku „Katoliške družbe“.